

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

**HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.**

TOMUS III.

Liber VI. et VII. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI
TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI
MUSAE
SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUIS
ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER
IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

TOMUS TERTIUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
MDCCCXVI.

**Bayerische
Staatsbibliothek
München**

HERODOTI HISTORiar.

T. III. P. I.

LIBER VI. ET VII.

GRAECE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

ΕΡΑΤΩ.

ἈΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὐ- 1
τω τελευτᾷ. Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος, μεμε-
τιμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπυγμένον δὲ
αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἶρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων
ὑπάρχος, κατὰ κοῖον τι δοκέοι Ἴωνας ἀπειστάναι. ὁ δὲ
οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώμαζε τε τὸ γεγονός, ὥς οὐδὲν δῆ-

HERODOTI HISTORIARUM LIBER SEXTUS.

ERATO.

(1.) **A**RISTAGORAS igitur, quo auctore Ionia defe-
cerat, hoc modo vitam finivit. *Histiaceus* vero,
Mileti tyrannus, a Dario dimissus, Sardes erat pro-
fectus: quo ubi Susis pervenit, interrogavit eum *Ar-
taphernes*, Sardium praefectus, *qua re inductos*
putaret Ionas a rege defecisse. Id quum ille se
Herod. T. III. P. I.

1 θεν τῶν παρόντων πηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρ-
 ταΦέρνης ὀρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀπρε-
 κίην τῆς ἀποστάσιος. „Οὕτω τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ
 „ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας 10
 2 „μὲν σὺ, ὑπέδησατο δὲ Ἀρισταγόρης.“ ἈρταΦέρνης
 μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε. Ἰστιαῖος δὲ,
 δέσας ὡς συνιέντα ἈρταΦέρνεα, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελ-
 θοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλῆα Δα-
 ρεῖον ἐξηπατηκῶς· ὃς Σαρδῶ νῆσόν τὴν μεγίστην ὑπο- 5
 δεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγε-
 μονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον,
 ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτέων νεώτερας
 πρήσσειν πρήγματα ἐς ἐαυτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες
 μέντοι οἱ Χίοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βα- 10
 3 σιλεί, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὲ εἰρωτεύμενος ὑπὸ

ignorare diceret, mirareturque factum, quasi nihil
 de rebus praesentibus compertum haberet, artificii
 utentem videns Artaphernes ait: *Ita tibi, Histiaeae,*
haec res habet: calceum hunc tu proiecisti, et
induit eum Aristagoras. (2.) Hoc quum Arta-
 phernes, ad defectionem quod adtinet, dixisset;
 metuens eum Histiaeus, utpote intelligentem quid
 rei esset, protinus prima nocte ad mare profugit:
 qui, quum Dario pollicitus esset Sardiniam maxi-
 mam insulam imperio illius subiiciendam, decepto
 rege, clam auctor Ionibus fuerat belli adversus illum
 suscipiendi. Sed Chium transgressus, in vincula a
 Chiis coniectus est, suspectum eum habentibus quasi
 res novas adversus ipsos regis nomine molientem.
 Mox tamen, cognita rei veritate, hostem esse regi,

τῶν Ἰώνων ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὅτι προθύμως οὕτω ἐπέ-
 στειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ
 κακὸν τοσούτον εἶη Ἴωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενο-
 5 μένην αὐτοῖσι αἰτίην σὺ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ
 σφι, ὡς „ βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλευσάτο, Φοίνικας
 μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ
 ἐν τῇ Φοινίῃ καὶ τούτων ἕνεκα ἐπιστείλει.“ οὐδέν
 τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδειμάτου
 10 τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύ- 4
 μενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτew, τοῖσι ἐν Σάρδισι
 εὐοῦσι Περσέων ἐπέμπε βυβλία, ὡς προλελεσχηνευμέ-
 νων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμιππος πρὸς τοὺς
 5 μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βυ-
 βλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέ-
 λευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι

vinculis eum Chii solverunt. (3.) Ibi vero interro-
 gatus *Histiaceus* a Ionibus, *cur ita studiose Ari-*
stagorae, ut a rege deficeret, mandasset, veram illis
causam nequaquam expromsit; sed, regem Darium,
ait, constituisse Phoenices sedibus suis excitos in
Ioniam transferre, Ionas autem in Phoenicen:
eā causā se istud mandasse. Ita Ionas terruit,
 quum nihil umquam tale rex animo agitasset. (4.)
 Post haec internuncio Hermippo usus *Histiaceus*,
 homine Atarnita, ad Persas nonnullos, qui Sardibus
 erant, epistolas misit, ut qui secum antea de defectio-
 ne sermones miscuissent. At Hermippus eis, ad quos
 missus erat, non reddidit epistolas, sed *Artapherni*
 tradidit. Ille vero, re omni cognita, iussit Hermip-
 pum eis epistolas reddere ad quos datae erant, sibi

6 HERODOTI HISTOR. VI.

φέροντα τοῖσι περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρα-
 τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιάϊω, ἑαυτῷ δοῦναι.
 τούτων δὲ γενομένων Φανεράων, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολ- 10
 λούς Περσέων ὁ Ἄρταφέρνης. περὶ Σάρδεις μὲν δὴ ἐγί-
 5 νητο ταραχή. Ἰστιάϊον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς
 ἐλπίδος, Χίοι κατήγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιάϊου
 δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι, ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ
 Ἀρισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον
 δεκσθαι ἐς τὴν χώραν, οἳ αὖτε ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ 5
 δὴ, νυκτὸς γὰρ εὐούσης βίῃ ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιάϊος
 ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μι-
 λησίων. Ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπώστος τῆς ἑαυτοῦ γίνεται,
 ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ
 ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑαυτῷ δοῦναι νέας, διέβη 10
 Μιτυλήνῃν, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ,

vero tradere illas, quas Persae vicissim ad Histiaeum
 perferendas ipsi dedissent. Quo facto postquam illi
 comperti fuerunt, de multis Persarum supplicium
 sumsit Artaphernes. Atque ita tumultus Sardibus ex-
 stitit. (5.) Ea spe frustratum *Histiaeum* Chii, ro-
 gante ipso, Miletum deduxere. At Milesiis, luben-
 ter Aristagora etiam liberatis, neutiquam volupe erat
 alium tyrannum terrâ suâ recipere, quippe qui liber-
 tatem gustassent. Itaque, quum noctu per vim in-
 trare Miletum conatus esset, repulsus est, atque etiam
 ab aliquo ex Milesiis in femore vulneratus. Reiectus
 a patria Chium rediit: inde vero, quum Chiis ut
 sibi naves darent persuadere non potuisset, Mityle-
 nen traiecit; et Lesbiis, ut naves sibi darent, per-
 suasit. Hi igitur, instructis octo triremibus, cum

πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεις, ἔπλεον ἅμα Ἰστιαίῳ εἰς
Βυζάντιον, ἐμβαῦτα δὲ ἰζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκ-
πλωύσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἡ ὅσοι αὐτῶν
15 Ἰστιαίῳ ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πείσονται.

Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίουν ταῦτα. 6
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικούς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν
στρατὴς προσδόκιμος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ
τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον
5 ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσο-
ρος ποησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἔσαν προ-
θυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κα-
τεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν 7
δὲ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον.
Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπέμπον πρεβούλους
σφέων αὐτέων εἰς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοις

Histiaeo Byzantium navigarunt: ibique in insidiis stantes, naves ex ponto navigantes vi ceperunt, exceptis eorum navigiis qui se paratos esse Histiaeo parere profiterentur.

(6.) Dum haec Histiaeus et Mitylenaei agebant, interim ad ipsam *Miletum* ingens et navalis et pedestris exspectabatur exercitus. Nam Persarum duces, iunctis viribus et in unum exercitum collatis, adversus Miletum, insuper habitis minoribus oppidis, proficiscebantur: et navalium copiarum promtissimi erant Phoenices: cum his autem militabant et Cyprii, nuper subacti, et Cilices, atque Aegyptii. (7.) Quos ubi Iones intellexerunt adversus Miletum reliquamque Ioniam proficisci, miserunt de suis ad Panionium, qui de rebus ad se pertinentibus deli-

εἰς τοῦτον τὸν χώρον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε περὶ 5
 μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξουν Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ
 τεῖχρα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικοὶ πλη-
 ροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίην τῶν νεῶν· πληρώσαντας
 δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην εἰς Λάδην, προαυμα-
 χήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ 10
 8 τῇ πόλει τῇ Μιλησίῳ κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πε-
 πληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρήσαν οἱ Ἴωνες· σὺν δέ σφι
 καὶ Αἰολέων αἱ Λέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὥδε.
 τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας
 παρέχόμενοι ὀγδῶκοντα. εἶχοντο δὲ τούτων Πριηνεῖς 5
 δυῶδεκα νηυσὶ, καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσὶ· Μυουσίῳ
 δὲ Τηίῳ εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ· Τηίῳ δὲ εἶχοντο
 Χίοι ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοισι Ἐρυθραῖοι τε ἐτάσ-

berarent. Quibus praedicto loco congregatis, habito
 consilio, placuit, ut pedestris exercitus, qui oppo-
 neretur Persis, nullus cogeretur, sed muros defen-
 derent ipsi per se Milesii; classis autem, nulla ex-
 cepta navi, rebus omnibus instrueretur, atque ita
 instructa quam primum ad Laden occurreret, et pro
 Mileto pugna navali decerneret. Est autem *Lade*
 parva insula, urbi Milesiorum obversa. (8.) Post
 haec, ubi *instructis navibus* adfuere *Iones*, cum
 eisque *Aeolenses* Lesbum incolentes, *aciem* in hunc
 modum ordinarunt. Cornu ad orientem spectans
 ipsi tenebant *Milesii*, naves praebentes octoginta:
 his contigui erant Prienenses cum duodecim navi-
 bus, et Myusii navibus tribus: Myusiis proximi
 stabant Teii, septemdecim navibus: Teiis proximi
 Chii, navibus centum: iuxta hos locati Erythraei et

10 οντο καὶ Φωκαῖες· Εὐθραῖοι μὲν, ὅκτω νῆας παρ-
 βιοι νηυσὶ ἐβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἑτάσσοντο, ἔχον-
 τες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας, Σάμιοι, ἐξήκοντα νηυσί.
 Πασέων δὲ τούτων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς
 καὶ πενήκοντα καὶ τριηκοσὶαι τριήρεις. αὗται μὲν Ἰώ-
 νων ἦσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἦσαν 9
 ἐξακόσiai. ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκατο πρὸς τὴν Μιλη-
 σίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περ-
 σέων στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν,
 5 καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι,
 καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἕωσι ἐξελεῖν, μὴ οὐκ
 ὄντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνύσῃσι κα-
 κὸν τι λαβεῖν. Ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν
 Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρῳ μὲν τοῦ Μι-

Phocaeenses, quorum illi octo contulerant naves, hi
 vero tres. Phocaeensibus contigui erant Lesbii, na-
 vibus septuaginta. Postremi locati Samii, cornu te-
 nentes occidenti obversum, navibus sexaginta. Uni-
 versus harum omnium numerus fuit, triremes tre-
 centae quinquaginta tres. Et hae quidem Ionum
 erant. (9.) Navium vero numerus, quas *barbari*
 habebant, erant sexcentae. Quae ubi et ipsae ad *Mi-*
lesiorum fines pervenere, simulque pedestres uni-
 versae aderant copiae, ibi tum duces Persarum, co-
 gnita Ionicarum navium multitudine, veriti sunt
 ne superare has non possent, adeoque nec Miletum
 possent capere, mari non potentes, atque ita pericu-
 lum incurrerent poenas dandi Dario. Haec secum
 reputantes, convocarunt Ionum tyrannos, qui ab

λησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων, ἔφευγον εἰς Μήδους, 10
 ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον,
 ταυτέων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρέοντας συγκαλέσαντες,
 ἔλεγον σφι τάδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμῶν εὖ
 „ποιήσας Φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἑαυ-
 „τοῦ ἕκαστος ὑμῶν πολίτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ 15
 „τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προῖσχύμενοι δὲ ἐπαγγεί-
 „λασθε τάδε, ὡς πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν
 „ἀπόστασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμ-
 „πεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσιν οὐδὲν, ἢ πρότε-
 „ρον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως 20
 „διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζον-
 „τες, τὰ περ σφέας κατέξει· ὡς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ,
 „ἑξάνδραποδιεῦνται, καὶ ὡς σφῶν τοὺς παῖδας ἐκτο-

IX. 16. ἐπαγγείλασθε. Rectius forsan ἀπαγγ.

Aristagora Milesio imperiis deiecti ad Medos profu-
 gerant, iamque cum illis adversus Miletum milita-
 bant. Ex horum igitur numero convocatos, quot-
 quot praesentes erant, in hunc modum sunt adlocuti:
Nunc, viri Iones, quisque vestrum palam faciat,
de Regis domo se bene velle mereri. Unusquisque
nempe vestrum det operam, ut populares suos a
reliquorum abstrahat societate. Proponite igitur
illis, nunciateque, nihil triste illos ob defectionem
passuros, nec aedes eorum vel sacras vel privatas
iri incensum, nec duriore conditione, quam ante,
futuros. Sin a societate non recesserint, sed uti-
que pugnae periculo rem commiserint, haec mini-
tantes illis praedicite, quae ipsis sint eventura:
nos praelio victos in servitutem rapturos, pueros

„μίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους ἐς
25 „Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώραν ἄλλοις παραδώσομεν.“
Οἱ μὲν δὲ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι 10
διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑαυτοῦ ἐξαγγελλό-
μενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγ-
γελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρίωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν
5 προδοσίην· ἑαυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκειον μούνοισι ταῦτα
τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νῦν ἰδίως ἀπι-
κομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο.

Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλληχθέντων ἐς τὴν Λάδην, 11
ἐγίνοντο ἀγοραί· καὶ δὴ κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο,
ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων
τάδε· „Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρή-
5 „γματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροις ἢ δούλοις,
„καὶ τούτοις ὡς δεηπέτησι. νῦν ὦν ὑμεῖς, ἢ μὲν βού-

eorum castraturos, virgines Bactra abducturos, et terram aliis tradituros. (10.) Quae quum illi dixissent, Ionum tyranni noctu ad populares suos unusquisque dimisit qui haec eis renunciarent. At Iones, ad quos hi nuncii pervenere, tenaciter in proposito suo perstiterunt, nec admiserunt proditio- nem: et quique sibi solis haec a Persis edici existi- mabant. Et haec quidem protinus, ex quo ad Mile- tum Persae pervenerant, peracta sunt.

(11.) Deinde vero, ubi in Lade insula Iones con- venire, conciones sunt habitae; et quum alii apud eos verba fecere, tum Phocaeensium dux *Diony- sius* sic est locutus: *Nunc, quum in novaculae acie sint res nostrae, ut vel liberi simus, vel servi, et ii quidem velut fugitivi; siquidem volueritis,*

„λησθε ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν
 „πόνος ὑμῖν ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμε-
 „νοι τοὺς ἐναντίους, εἶναι ἐλεύθεροί· εἰ δὲ μαλακίη τε
 „καὶ ἀταξίη διαχρήσεσθε, οὐδεμίην ὑμέων ἔχω ἐλπίδα· 10
 „μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος.
 „ἀλλ' ἐμοί τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέ-
 „ψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
 „κομαι ἢ οὐ συμμίξιν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγον·
 12 „τας, πολλὸν ἐλασσώσεσθαι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες 15
 οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ,
 ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτῃσι
 χρήσαιτο, διέκπλοον ποιούμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλληλέων·
 καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας τὰς 5
 νέας ἔχουσαι ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖχε τε τοῖσι Ἴωσι πό-

*viri Iones, labores suscipere, erit id quidem in
 praesentia vobis molestum, sed poteritis supera-
 tis hostibus esse liberi: sin disciplinâ militari in-
 super habitâ, mollitiei vos dedideritis; nullam
 equidem spem habeo, poenam defectionis regi dan-
 dam effugere vos posse. Sed me audite, mihi que
 vos permittite: et vobis ego, si modo dii aequa
 dederint, recipio, aut pugnae aleam non subitu-
 ros esse hostes, aut, si nos adgressuri sunt, ma-
 gnâ cladem accepturos. (12.) His auditis, Dio-
 nysio se permiserunt Iones. Tum ille quotidie, na-
 vibus longo ordine eductis, postquam remiges in
 discurrendo singulis navibus per binas alias exer-
 cuisset, et classarios iussisset armatos in ponte stare,
 reliquam diei partem in ancoris naves tenebat; atque
 ita toto die laborem Ionibus exhibebat. Et illi qui-*

443, 47.

- νον δι' ἡμέρας. μέχρι μὲν νυν ἡμερῶν ἑπτά ἐπέειποντό τε
καὶ ἐποίουν τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἰα-
νες, οἳ ἀπαθείες ἔοντες πόνων τοιούτων, τετρυμένοι τε
10 ταλαιπωρήσιν τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑαυτοὺς τάδε·
„Τίνα δαιμόνων παραβάντες, τάδε ἀνατίμπλαμεν; οἱ
„τιγες παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου,
„ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπι-
„τρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν. ὁ δὲ, παραλαβὼν
15 „ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολ-
„λοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασιν, πολλοὶ δὲ ἐπὶ
„δοξοὶ ταῦτό τοῦτο πείσεσθαι εἰσι. πρό τε τούτων τῶν
„κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὅ τι ὦν ἄλλο παθεῖν ἐστὶ,
„καὶ τὴν μέλλουσαν δουλήϊην ὑπομεῖναι, ἥτις ἔσται,
20 „μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. Φέρετε, τοῦ λοι-
„ποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ.“ Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ με-

dem ad septimum usque diem ei parebant, manda-
taque exsequebantur; insequente vero die, quum in-
patientes essent talium laborum, molestiis et solis
ardore vexati, hosce inter se sermones miscere: *Quo
tandem numine laeso hos exhaurimus labores? qui
desipientes, et de statu mentis deiecti, homini
Phocaeensi, vano iactatori, qui tres naves in
commune contulit, nos totos permisimus. Et ille
nos, sibi traditos, miseriis intolerabilibus vexat;
ita ut nostrum multi in morbos inciderint, et
multis item aliis eadem sors imminere videatur!*
*Quanto nobis praestat, quidvis aliud, quam haec
mala, pati, et futuram servitutem potius tole-
rare, qualiscumque illa fuerit, quam hanc prae-
sentem, qua constricti sumus! Agite, ne porro*

τὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδὲς ἤθελε· ἀλλ', οἷο
 στρατῇ, σκηναί τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκητρα-
 Φέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐβέλεσκον ἐς τὰς νῆας, οὐδ'
 13 ἀναπειρᾶσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐκ
 τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ'
 Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε
 λόγους ὁ Αἰάκης, κελευόντων τῶν Περσέων, δεόμενός
 σφῶν ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὦν, 5
 ὀρέωντες ἅμα μὲν εὐῦσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώ-
 νων, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι
 εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι·
 εὖ τε ἐπιστάμενοι, ὥς, εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερ-
 βαλοίατο τοῦ Δαρείου, ἄλλο σφι παρῆσται πενταπλή- 10
 σιον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπὶ τε τάχιστα εἶ-
 δον τοὺς Ἴωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρει

huic homini pareamus! Haec dixerant, et extemplo
 nemo amplius mandata facere voluit: sed, tamquam
 pedestris exercitus, tentoriis in insula fixis degebant in
 umbra, naves conscendere exercereque nolentes. (13.)
 Quae ubi a Ionibus fieri viderunt *Samiorum* duces;
 tum vero, quos sermones iubentibus Persis ad eos
 deferendos prius curaverat Aeaces, Sylosontis filius,
 deserere eos iubens Ionum societatem, hos tunc ser-
 mones animis admittebant Samii, spretum ab Ioni-
 bus militarem omnem videntes disciplinam, simul-
 que intelligentes superari non posse regis potentiam;
 satis quippe gnari, etiamsi praesentes navales copias
 superarent Darii, alias quintuplices contra se adfu-
 turas. Adripientes igitur occasionem, simulatque Io-
 nas viderunt negantes in officio se futuros, lucro

ἐποικῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἱερὰ τὰ σφίτερα καὶ τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους εἰδόντο
15 οἱ Σάμιοι, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκειος· τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρου ἀπειστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

Τότε ὦν ἐπὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντ- 14
αἰῶγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγένοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι, ὅτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο
5 ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ κατατιῶνται. Λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἰστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξις ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νηῶν. ταυτέων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ

sibi duxerunt servare res suas et sacras et privatas. Erat autem *Aeaces* ille, cui morem Samii gesserunt, filius Sylosontis, Aeacis nepos: qui, quum tyrannus fuisset Sami, ab Aristagora Milesio exutus fuerat imperio, quemadmodum reliqui Ioniae tyranni.

(14.) Tunc igitur, ubi *Phoenices* cum classe contra progressi sunt, *Iones* etiam naves suas longo ordine eduxerunt. Ut vero prope invicem fuerunt, commiseruntque praelium, deinde quinam ex Ionibus aut ignavi in hac *navali pugna* aut fortes viri fuerint, adcurate scribere non possum: nam alii alios in vicem culpant. Dicuntur autem tunc *Samii*, ut convenerat cum Aeace, sublati velis, deserta acie, Samum navigasse, undecim navibus exceptis. Harum enim praefecti manserunt, pugnaveruntque spreto

ἐναυμάχεον, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καὶ 10
 σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα,
 ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρώθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι
 γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. Ἰδο-
 μένοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχίας Φεύγοντας, τῶν
 τὸ ἐπαίεν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῖντες τῶν 15
 15 Ἰώνων ἐπαίεν τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ παραμεινάν-
 των ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τρηχύτατα Χῆιοι, ὡς
 ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐβелоκακίον-
 τες. παρείχοντο μὲν γάρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθη,
 νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἀνδρας τεσσερά- 5
 κοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ὁρέοντες δὲ
 τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἔδικαίεν
 γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι· ἀλλὰ μετ' ὀλί-
 γων συμμάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώνοντες ἐναυμάχεον.

ducum suorum imperio: hisque commune Samiorum,
 ob hoc factum, honorem habuit, ut nomina eorum
 cum paternis nominibus columnae inscriberentur, ut
 qui probi fortesque viri fuissent: et est haec columna
 in foro. *Lesbii* vero, proximos profugere videntes,
 idem fecerunt quod *Samii*: eorumque exemplum ma-
 ior pars *Ionum* secuta est. (15.) Ex his vero qui in
 praelio substiterunt, pessime accepti sunt *Chii*, prae-
 claris quidem factis nobilitati, et neutiquam, ut alii,
 de industria cessantes. Contulerant enim, quemad-
 modum ante etiam dictum est, naves centum; et in
 earum unaquaque erant quadraginta selecti ex civi-
 bus propugnatores. Qui ubi plerosque socios prodere
 rem communem viderunt, noluerunt pravorum esse
 similes; sed cum paucis e sociis soli relictī, pugna-

445, 7.

10 ες ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχράς, ἀπέβαλον τῶν
 σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χίοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι
 τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἐωυτῶν. Ὅσοισι δὲ τῶν 16
 Χίων ἀδύνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ,
 ὥς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην.
 νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτη ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ
 5 δὲ περὶ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον
 ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χίοι, νυκτός τε ἀπικία-
 το ἐς αὐτὴν, καὶ ὄντων τῇσι γυναιξὶ αὐτοῖσι θεσμοφο-
 ρίων ἐμβαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προακηκόοτες ὥς
 εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώραν
 10 ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶ-
 πας, καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθειον πανδη-
 μί, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτησι

runt discurrentes per hostium naves, easque per-
 rumpentes; donec, postquam plures naves cepissent,
 ipsi suarum maiorem partem amiserunt. Chii igitur
 cum reliquis e suis navibus domum profugerunt.
 (16.) Quibus vero ex Chiorum numero invalidae na-
 ves erant ob accepta vulnera, hi, quum hostis eos
 persequeretur, ad Mycalen profugerunt: et relictis
 ibi navibus in breviam eiectionis, pedibus per continen-
 tem redire instituerunt. Ut vero Ephesiorum fines
 ingressi sunt redeuntes Chii, noctuque ad eum lo-
 cum pervenerunt ubi tunc mulieres Thesmophoria
 celebrabant; ibi tunc Ephesii, quum quo pacto res
 Chiorum se haberent ante non audivissent, viderent
 autem militum multitudinem fines suos invadentem,
 prorsus persuasi fures hos esse, qui mulieribus insi-
 diarentur, universi ad vim arcendam procurrerunt,
Herod. T. III. P. I.

- 17 περιέπιπτον τύχησι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπὶ τε ἔμαθε τῶν Ἰωνῶν τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νείας ἔλων τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν αὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίᾳ· ὁ δὲ ἰθὺς, ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην. γαύλους δὲ 5 ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε ἐς Σικελίην ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστὴς κατεστήκεε, Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν.
- 18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίᾳ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχη, καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες, αἰρέουσι κατ' ἄκρης, ἔκτω ἔτει ἀπὸ τῆς ἀπυστάσιος τῆς Ἀρισταγόρῳ καὶ ἡνδραπο- 5

et Chios interfecerunt. Ac Chii quidem tali utrimque fortuna usi sunt. (17.) *Dionysius* vero Phocaensis, perditas res esse intelligens Ionum, captis tribus hostium navibus, abiit non iam Phocaeam navigans, satis gnarus eam cum reliqua Ionia in servitutem iri redactum; sed e vestigio rectà in Phoenicem contendit. Ibi quum onerarias multas naves demersisset, multaque pecunia et aliis rebus pretiosis esset potitus, in Siciliam inde vela fecit: ex qua coortus, praedatoriam exercuit; Graecanicae quidem nulli navi insidiatus, sed Carthaginensibus ac Tyrrenis.

(18.) *Persae*, victis pugna navali Ionibus, terra marique *Miletum* oppugnarunt, et, suffossis muris, admotisque cuiusque generis machinis, cum ipsa arce ceperunt, sexto a defectione Aristagorae anno; captamque in servitutem redegerunt. Ita ea ipsa cala-

δίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσείν τὸ πάθος τῷ χρη-
στηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ 19
Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλιος τῆς
σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐ-
τοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς
5 Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὶ
κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· τὰ
δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε, ἔχει ἄδῃ·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ·
10 σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νύφουσι κομήταις·
νηοῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους καταλαμβάνει, ὅτε γε
ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόν-

mitate defuncta Miletus est, quae in illam ab oraculo
praedicta erat. (19.) Nam quum Argivi Delphis ora-
culum de suae urbis salute consuluisent, editum
est promiscuum effatum, unum quidem ad Argivos
spectans, sed huic immixtum aliud ad Milesios per-
tinens. Et illud quidem, quod Argivos spectabat,
deinde referam, quum ad illum narrationis locum
pervenero; quae vero Milesiis, tunc non praesenti-
bus, praedixit deus, ita habent:

*Tunc quoque, commentrix operum Milete ma-
lorum,*

*permultis coena et praestantia munera fies,
crinitisque pedes tua pluribus abluet uxor;
templi alius nostri in Didymis sua cura manebit.*

Tunc igitur haec Milesiis acciderunt, quando viro-
rum maior pars interfecta est a Persis longos capillos

- των κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ ἐγίνοντο· ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὃ νηὸς τε καὶ 15
 τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ
 τούτῳ χρημάτων πολλάκις μῆμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου.
 20 ἐποίησάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων
 ἦγοντο εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφεας Δαρεῖος, κακὸν
 οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυβοῇ καλεο-
 μένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἀμπε πόλι, παρ' ἣν Τίγρης ποτα-
 μὸς παραρρέων, εἰς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίδος 5
 χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ
 τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδωσαν Καστὶ Πηδασεύσι
 21 ἐκτῆσθαι. Παθούσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περ-
 σέων, οὐκ ἀπέδωσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον
 τε καὶ Σκίδρον οἶκεον, τῆς πόλιος ἀπιστερημένοι. Συ-

alentibus, et mulieres et liberi mancipiorum loco
 sunt habiti, et templum Didymis, aedes et oraculum,
 exspoliatum deflagravit. Pecuniae rerumque pretiosarum,
 quae in hoc templo depositae erant, saepe alibi
 in hac narratione mentionem feci. (20.) Inde, quot-
 quot Milesii viri capti erant, Susa sunt ducti: quibus
 rex Darius, nullo alio malo adfectis, sedes adsigna-
 vit ad Rubrum quod vocatur mare, in Ampe oppido,
 iuxta quam praeterfluens Tigris fluvius in mare evol-
 vitur. Agri vero Milesii eam partem, quae prope ur-
 bem et in planitie sita est, Persae tenuerunt; colles
 et montana Caribus Pedasensibus possidenda de-
 dere. (21.) Milesiis, his calamitatibus adfectis a
 Persis, parem gratiam non retulerunt Sybaritae,
 qui patria urbe exuti Laum et Scidrum incolebant.
 Nam Sybari a Crotoniatis capti Milesii universi, nulla

Βάριος γὰρ αἰλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάν-
 5 τες ἤβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέ-
 γα προεβήκαντο· πόλιες γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλοισι ἐξεινώθησαν. Οὐδὲν ὁμοίως καὶ
 Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθε-
 σθέντες τῇ Μιλήτου αἰώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ
 10 δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἄλωσιν,
 καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θέντρον, καὶ ἐξη-
 μίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκίῃα κακὰ, χιλίησι
 δραχμῇσι καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τού-
 τῳ τῷ δρᾶματι.

Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσι 22
 τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν
 τῶν σφετέρων ποιηθέν, οὐδαμῶς ἤρεσκε. ἐδόκει δὲ μετὰ
 τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφί ἐς

excepta aetate, capita raserant, et ingentem prae se
 tulerant luctum: hae enim civitates maxime omnium,
 quas novimus, hospitii inter se iura coluerant. Secus
 fecere Athenienses. Hi enim et aliis multis modis te-
 statum fecerunt, quantum ex Mileti expugnatione lu-
 ctum perceperint; et, quum *Phrynichus* drama scrip-
 sisset docuissetque, *Mileti expugnationem*, in la-
 crymas eruperunt spectatores omnes, et mille drach-
 mis multatus est poeta, quod domesticarum calami-
 tatum memoriam refrixisset; legeque cautum est, ne
 quis amplius hoc dramate uteretur.

(22.) Ita Miletus viduata est Milesiis. *Samiorum*
 vero his, qui aliquid in bonis habebant, minime
 placuit id quod ab ipsorum ducibus in gratiam Me-
 dorum erat factum. Itaque statim a navali pugna

τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεια, ἐς ἀποικίην 5
ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκει δου-
λεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν
χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπε-
καλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐ-
τόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ κα- 10
λεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμ-
μένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικαλεομένων, οἱ Σά-
μιοι μούνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δέ σφι Μιλησίων
23 οἱ ἐκπεφυγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δὴ τι συνήνευκε γενέ-
σθαι. Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγένοντο ἐν
Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί
τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὐνόμα ἦν Σκύθης, πε-
ρικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν, ἐξελεῖν βουλόμενοι. 5
μαβῶν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλειος, τότε

deliberantes decreverunt, prius quam in ipsorum ter-
ram advenisset Aeaces tyrannus, navibus in colo-
niam emigrare, nec manere dum Medis et Aeaci ser-
vire cogerentur. Etenim per idem tempus *Zanclaei*
ex Sicilia nuncios miserant in Ioniam, qui Ionas ad
Calactam invitarent, ubi Ionicam condi urbem Zan-
claei cupiebant. Est autem haec *Cale acte* quae voca-
tur, [*Pulchrum littus* latine diceret] Siciliae tractus,
Tyrreniae obversus. His igitur invitantibus, soli
ex Ionibus Samii in coloniam abierunt, cum eisque
Milesii, qui patriae calamitatem effugerant. (23.)
Interim res accidit huiusmodi. *Samii*, dum Siciliam
petunt, in Locris erant Epizephyriis; et *Zanclaei*
cum rege ipsorum, cui nomen erat Scythas, urbem
aliquam Siciliae obsidebant, quam expugnare cupidi

448, 93.

- εἰς διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοις, συμμίζας τοῖσι Σα-
 μίοις, ἀναπείθει ὡς χρεὸν εἶη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν
 ἔπλεον, εἰς αἶν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, εὐσσαν
 10 ἐρῆμον ἀνδρῶν. πειβομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόν-
 των τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο
 ἐχομένην τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβοήθειον αὐτῇ, καὶ ἐπικα-
 λέοντο Ἴπποκράτεια, τὸν Γέλῃς τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι
 αὗτος σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἴπποκράτης
 15 σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοθήων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρ-
 χὸν τῶν Ζαγκλαίων, ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἴπ-
 ποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογέ-
 ρεια, εἰς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγ-
 κλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοις, καὶ ὄραους
 20 δοὺς καὶ δεξάμενος, προσέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημέ-
 νος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀν-

erant. Ea re cognita, Anaxilaus Rhegii tyrannus, in-
 fensus tunc Zanclaeis, cum Samiis egit, monens eos
*omittendam esse, quam peterent, Calactam; occu-
 pandamque Zanclam, viris vacuam.* Et Samii, dicto
 audientes, Zanclam tenuere. Zanclaei, ut occupatam
 suam urbem audivere, ad opem ferendam adcur-
 runt, advocato etiam Hippocrate, Gelae tyranno,
 quicum illis societas erat. At Hippocrates, postquam
 cum exercitu tamquam opem illis laturus advenit,
 ipse Scytham Zanclaeorum monarcham, qui urbem
 amiserat, fratremque eius Pythogenem, compedibus
 vinctos in oppidum Inycum misit; reliquos autem
 Zanclaeos, foedere cum Samiis inito, et fide data ac-
 ceptaque, prodidit. Merces ei a Samiis haec erat sti-
 pulata, ut omnium quae moveri possent mancipio-

δραπόδων τὰ ἡμίσεα μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἴπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δῆσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκο- 25 σίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μὲν τοι 24 οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκυῖθης δὲ, ὁ τῶν Ζαγκλαίων μούναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδρῆσκει ἐς Ἱμέρην· ἐκ δὲ ταύτης περὶν ἐς τὴν Ἀσίνην, καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' 5 ἐαυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκητο· καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλῆα, ἐς ὃ γῆραϊ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ, ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονῆτι πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περὶ βεβλήα- 10

rumque, quae in urbe essent, dimidiam partem Hippocrates acciperet; quae vero in agris essent, ea cuncta sortiretur. Igitur Zancleorum plerosque ipse mancipiorum loco in vinculis habuit, eminentiores autem illorum trecentos Samiis tradidit interficiendos: at ab hac quidem culpa Samii abstinuere. (24.) Scythas vero, Zancleorum monarcha, ex Inyco Hymetram profugit; indeque in Asiam profectus, ad regem Darium adscendit. Et hunc Darius iustissimum iudicavit virorum omnium, qui ex Graecia ad ipsum adscenderant: nam veniâ a rege impetratâ in Siciliam redierat, rursusque ex Sicilia ad regem erat reversus. Denique senex et beatus apud Persas e vita discessit. Ita igitur Samii, procul a Medis profecti, nullo labore pulcherrima urbe Zancle sunt potiti. (25.)

449, 23.

το. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γε- 25
 μένην, Φοίνικες, κελυσάντων Περσίων, κατῆγον εἰς Σά-
 μον Αἰάκεια τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γινώ-
 μένον σφισι, καὶ μεγάλην κατεργασάμενον. καὶ Σα-
 5 μίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου, διὰ τὴν
 ἑκλείψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, οὔτε ἡ πόλις,
 οὔτε τὰ ἱερά ἐνεπλήσθη. Μιλήτου δὲ αἰλούσης, αὐτίκα
 Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐβελοντὴν τῶν πολίων
 ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν
 10 δὴ οὕτω ἐγένετο.

Ἰστιάω δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ 26
 συλλαμβάνοντι τὰς Ἰωνῶν ὀλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ
 Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ
 μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτρέπει
 5 Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάνῃ παιδί, Ἀβυδηῶ· αὐτὸς δὲ

Post peractam pro Mileto navalem pugnam, Phoenices ex Persarum mandato *Aeacem*, Sylosontis filium, Samum reduxerunt; utpote qui utilissimam illis egrégiamque operam praestitisset. Et solis, ex omnibus qui a Dario defecerant, Samiis neque urbs neque templa incensa sunt, propterea quod naves eorum in pugna navali socios deseruerant. Captâ vero Mileto, protinus *Caria* in potestatem venit Persarum, aliis oppidis ultro sese dedentibus, aliis vi ad obsequium redactis. Atque ita hae res gestae sunt.

(26.) Circa Byzantium versante *Histiæo Milesio*, et Ionum onerarias naves e Ponto venientes intercipienti, adfertur nuncius de rebus ad *Miletum* gestis. Itaque, rebus ad Hellespontum Bisaltæ Abydeno permissis, Apollophanis filio, ipse secum sum-

ἔχων Λεσβίους, εἰς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων Φρουρῇ, οὐ
 προσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς
 Χίης χώρας. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνοὺς· καὶ τῶν
 λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίας,
 ὁ Ἰστιάος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολί- 10
 27 χης τῆς Χίων ὀρμεώμενος. Φιλέει δὲ κως προσημαί-
 νειν, εὐτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλις ἢ ἔθνεϊ ἔσε-
 σθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα ἐγέ-
 νετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι εἰς Δελφοὺς χορὸν νεη-
 νιέων ἑκατὸν, δύο μοῦνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ 5
 ὀκτῶ τε καὶ ἐννεήκοντα αὐτέων λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπή-
 νεικε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλει τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον,
 ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίας, παισὶ γράμματα διδασκο-
 μένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι

tis Lesbiiis *Chium* navigavit. Ubi quum non recipe-
 ret eum Chiorum praesidium, acie cum his congres-
 sus in *Coelis* [i. e. *Cavis*] quae vocantur Chiae ter-
 rae, multos eorum interfecit: moxque reliquos etiam
 Chios, quippe navali pugna misere afflictos, sub po-
 testatem suam Histiaeus, Lesbiiis adiutus, redegit, ex
 Polichna Chiorum oppido impetu facto. (27.) Solet
 autem deus ante significare, quando magna mala ci-
 vitati aut populo cuipiam imminent: atque etiam
 Chiis ante has calamitates *ingentia signa* acciderant.
 Primum enim, quum centum iuvenum chorum Del-
 phos misissent, non nisi duo ex his redierant, cae-
 teris octo et nonaginta peste absumtis: tum per idem
 tempus, haud multo ante navalem pugnam, super
 puerorum capitibus literas discentium tectum corrue-
 rat, ut de centum et viginti pueris unus solus evaserit.

- 10 παίδων εἰς μούνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήϊα ὁ
 θεὸς προέδεξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦ-
 σα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπὶ-
 γένητο Ἰστιαῖος, Λεσβίους ἄγων· κεκακωμένων δὲ τῶν
 Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτέων ἐποιήσατο. Ἐν 28
 θεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰώ-
 νων καὶ Αἰολέων συγχούς. περικατημένῳ δὲ οἱ Θάσον
 ἦλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μι-
 5 λήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θά-
 σον μὲν ἀπόρητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπεί-
 γετο, ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ, λυ-
 μαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρ-
 νίος ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον, τὸν τε ἐνθεῦτεν, καὶ τὸν ἐκ
 10 Καΐκου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν. Ἐν δὲ τούτοις τοῖσι
 χωρίοις ἐτύγχανε ἐὼν Ἄρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρα-
 τηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὅς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν,

His signis a Deo ante ostensis, deinde secuta pugna navalis in genu proiecit civitatem; post pugnam vero navalem supervenit Histiaeus cum Lesbii, et Chios iam ante adtritros facile oppressit. (28.) Inde *Thaso* arma *Histiaeus* intulit, magnam Ionum et Aeolensium manum secum ducens. Dum vero Thasum circumsidet, adfertur ei nuncius, Phoenices Mileto profectos reliquam Ioniam navibus petere. Quo cognito, Thasum inexpugnatam relinquens, Lesbum contendit, universis copiis secum ductis. Lesbo vero, quum fame laboraret exercitus, in continentem traiecit, frumentum demetere et ex Atarneo cogitans, et ex Caico campo Misyae ditionis. At fuit forte in ea regione *Harpagus* Persa, haud exigui dux exercitus:

αὐτὸν τε Ἰστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε.

- 29 Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἑλλήνες τοῖσι Πέρσησι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνεΐτιδος χώρας, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἑλλήσι. τότε δὴ ἔρχον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέσθαι ὑπὸ βασιλῆος διὰ τὴν παρούσαν ἀμαρτάδα, φιλοψυχίῃ τοιήδε τινὰ ἀναιρέεται ὡς Φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσῃ, καὶ ὡς καταιρέόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμελλε συγκεντηθῆσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεῖς κατα- 5
- 30 μνηύει ἑαυτὸν, ὡς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθῃ ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δα-

qui, cum illo in terram egresso commissâ pugna, et ipsum Histiaeum vivum cepit, et maiorem copiarum illius partem interfecit.

(29.) *Captus* est autem *Histiaeus* hoc modo. Commisso Graecos inter et Persas praelio in Malena agri Atarnensis, per satis longum tempus aequo Marte pugnatum est. Ad extremum vero immissus Graecis equitatus negotium confecit: et in fugam versis Graecis, Histiaeus, sperans se ob admissam culpam non supplicio adfectum iri a rege, talem quemdam vitae amorem concepit. Quum fugientem adsecutus esset homo Persa, qui iam in eo erat ut deprehensum confoderet, Persico ille sermone hominem adloquens, esse se *Histiaeum Milesium* indicavit. (30.) Qui si in vita fuisset servatus, et ad Darium regem adductus, puto equidem nihil mali

430, 82.

ρεῖον, ὁ δὲ οὐτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπῆ-
 κέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην. νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τούτων
 5 εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν, αὐτὶς μέ γὰρ παρὰ βα-
 σιλεῖ γένηται, ἌρταΦέρης τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος,
 καὶ ὁ λαβὼν Ἄρπαγος, ὡς ἀπῖκετο ἀγόμενος ἐς Σάρ-
 δις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν,
 τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνευκαν παρὰ βασι-
 10 λῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα,
 καὶ ἐπαπιησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ
 ζῶντα ἀνήγαγον ἐς ὅσιν τὴν ἑαυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν
 Ἰστιαίου λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὖ ἐνετείλα-
 το θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι
 15 εὐεργέτῃ. Τὰ μὲν περὶ Ἰστιαῖον οὕτω ἔσχε.
 Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χιμερίσας περὶ 31
 Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐπε-

fuisse eum passurum, remissurumque ei culpam fuis-
 se regem. Nunc hanc ipsam ob causam, ne salvus
 evaderet, iterumque magnus fieret apud regem,
Artaphernes Sardium praefectus, et qui illum capti-
 vum fecerat *Harpagus*, ut Sardes adductus est *Hi-*
stiaeus, corpus illius suspenderunt e cruce, caput au-
 tem, sale conditum, Susa ad Dariū regem miserunt.
 Quibus rebus cognitis *Darius*, vituperatis his qui
 hoc fecerunt, quod non vivum illum in suum con-
 spectum adduxissent, caput *Histiaei* lotum et bene
 curatum iussit sepeliri, ut viri de se et de Persis prae-
 clare meriti. Hoc igitur fato functus *Histiaeus* est.

(31.) Iam *navalis Persarum exercitus*, postquam
 circa Miletum hyemaverat, sequenti anno inde pro-
 fectus, insulas facile cepit haud procul a continente

πῶς τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον
 καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λάβοι τινα τῶν νή-
 σων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγῆνευον τοὺς 5
 ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀν-
 δρὸς αἰψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορρῆς
 ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νή-
 σου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. Αἶρεον δὲ
 καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐ- 10
 τὰ· πλὴν οὐκ ἐσαγῆνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ αἶδ'
 32 τ' ἦν. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο
 τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπείλσαν τοῖσι Ἰωσι στρατοπε-
 δευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν
 πόλειων, παῖδας τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέ-
 ταμνον, καὶ ἐποίουν ἀντὶ εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους· καὶ 5
 παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους παρὰ

sitas, *Chium* et *Lesbum* et *Tenedum*. Quarum insu-
 larum ut quaque potiti erant barbari, incolas omnes
 indagine cinctos capiebant. *Indagine* autem *cingunt*
 hoc modo. Vir virum manu prehensens, a mari sep-
 temtrionali ad australe pertinentes, totam pervadunt
 insulam, atque ita homines veluti feras venantur.
 Pariter vero etiam Ionicas in continente ceperunt ci-
 vitates, nisi quod ibi homines non indagine cinctos
 venati sunt, neque enim fieri id poterat. (32.) Tunc
 vero Persarum duces vera praestiterunt ea, quae mi-
 nati Ionibus erant, quum illi ex adverso castra ha-
 berent. Postquam enim urbibus potiti sunt, selectos
 puerorum formosissimos castrarunt, ex viris eunu-
 chos facientes; et virgines forma praeccellentes ab-
 duxerunt ad regem; simulque urbes cum ipsis tem-

451, 11.

βασιλῆα ταῦτά τε δὴ ἐποίουν, καὶ τὰς πόλεις ἐπεπίμ-
 πρasan αὐτοῖσι τοῖσι ἱεροῖσι. Οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἴωνες
 κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπε-
 10 ξῆς τότε ὑπὸ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνῆς ἀπαλλασσό- 33
 μένος ὁ ναυτικός στρατός, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι
 τοῦ Ἑλλησπόντου αἶψε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιά αὐ-
 τοῖσι τοῖσι Πέρσησι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἡπειρον.
 5 Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε τοῦ Ἑλλησπόντου· Χερσό-
 νησός τε, ἐν τῇ πόλεις συχναὶ ἔνεισι, καὶ Πέρινθος,
 καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηάκης, καὶ Σηλυβρίη τε, καὶ
 Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν, καὶ οἱ Πέρηθεν Χαλκηδό-
 νιοι, οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ'
 10 οἷχοντο ἀπολυπόντες τὴν σφετέρην, ἕσω ἐς τὸν Εὐξείνιον
 πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἰκησαν. οἱ δὲ

plis incendio cremarunt. Atque ita *tertio in servi-*
tutem Iones redacti sunt: primum a Lydis, et his
 deinceps tunc a Persis. (33.) Post haec, relictâ Io-
 niâ, navalis exercitus omnia *Hellesponti loca*, quae
 ad sinistram sunt intranti, subegit: nam, quae a dextra
 sunt, ea Persae iam ipsi per se, terrâ adgressi, suam
 in potestatem redegerant. Sunt autem ad Hellespon-
 tum in Europa loca haec: *Chersonesus*, in qua com-
 plura insunt oppida, tum *Perinthus*, et castella
 Thraciam spectantia, et *Selybria*, et *Byzantium*.
 Iam *Byzantii* quidem, et his ex adverso oppositi
Chalcedonii, [quos aliâs *Calchedonios* nominat No-
 ster,] ne exspectarunt quidem Phoeniciae classis ad-
 ventum; sed, relictis suis sedibus, introrsus in Pon-
 tum Euxinum se receperunt, ibique urbem condi-
 derunt *Mesembriam*. Phoenices vero, incensis his

Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς κατα-
 λεχθείσας, τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον, καὶ Ἀρτά-
 κην· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἐπλυνον αὐτὶς ἐς
 τὴν Χερσονήσον, ἐξαίρουντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πο- 15
 λίων, ὅσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέστυραν. Ἐπὶ
 δὲ Κυζικὸν οὐδὲ ἐπλωσαν ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ
 ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἑσπλου, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βα-
 σιλεί, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν
 Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρ- 20
 δίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοί-
 νικες.

- 34 Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κί-
 μωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην
 πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε. Εἶχον
 Δόλογχοι Θρήϊκες τὴν Χερσονήσον ταύτην. οὗτοι ὦν οἱ

quae nominavi locis, contra *Proconnesum* et *Artacam* se converterunt: quibus et ipsis igni datis, iterum in *Chersonesum* navigarunt, reliquas urbes expugnaturi, quas superiori adpulsu non everterant. Adversus *Cyzicum* vero cursum omnino non direxerunt: nam *Cyziceni* ipsi iam ante *Phoenicum* adventum in obsequio erant *Persarum*, deditione cum *Oebare* facta, *Megabazi* filio, *Dascylei* praefecto. *Chersonnesi* vero, una *Cardia* excepta, reliquis omnibus urbibus potiti sunt *Phoenices*.

(34.) *Tyrannus* tunc *Chersónesi Miltiades* erat, *Cimonis* filius, *Stesagorae* nepos: quod regnum primus olim susceperat *Miltiades, Cypseli filius*, hoc modo. Tenebant hanc *Chersonesum Dolonci Thraeces*. Hi, bello pressi ab *Absinthiiis*, reges suos mise-

5 Δόλογχοι πισθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, εἰς Δελ-
 Φοὺς ἐπεμψαν τοὺς βασιλῆας, περὶ τοῦ πολέμου χρη-
 σομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφί ἀνεῖλε „οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
 ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον, ὃς ἂν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ
 ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ.“ Ἴόντες δὲ οἱ Δόλογ-
 χοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦσαν
 καὶ σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθη-
 νείων. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν 35
 κράτος Πεισίστρατος, αἰτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης
 ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκα-
 θεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτε-
 5 ρα Ἀθηναῖος Φιλαίου, τοῦ Αἰάντος παιδὸς, γενομένου
 πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. Οὗτος ὁ Μιλτιά-
 δης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑαυτοῦ, ὀρέων
 τοὺς Δολόγχους παριόντας, ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχα-

rant Delphos, qui de hoc bello oraculum consule-
 rent; quibus Pythia respondit, *coloniae condito-
 rem in hanc regionem secum adducerent eum, qui
 ipsos, postquam templo egressi essent, primus ad
 hospitium vocasset*. Rediere Dolonci sacrâ viâ, per
 Phocenses et Boeotos: ubi quum nemo eos vocasset,
 Athenas deflectunt. (35.) Erat tunc Athenis summa
 potestas penes *Pisistratum*: caeterum dominabatur
 etiam *Miltiades Cypseli filius*, e familia quadrigas
 alente; originem quidem generis ab Aeaco ex Aegina
 repetens, sed recentiori memoria civis Atheniensis;
 Philaeus enim, Aiakis filius, primus ex hac familia
 in civium Atheniensium numerum erat receptus. Hic
Miltiades, in vestibulo aedium suarum sedens, quum
 praetereuntes conspiceret *Doloncos*, vestem gestan-
Herod. T. III. P. I.

ρίην καὶ αἰχμὰς, προσεβάζατο· καὶ σφι προσελθούσι,
 ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, 10
 καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαν-
 τήϊον· ἐκφῆναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθε-
 σθαι. Μιλτιάδεα δὲ, ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε
 ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενον τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ
 βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἰστάλη ἐς Δελ- 15
 Φους, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιοίη τὰ περ αὐ-
 36 τοῦ οἱ Δολόγχοι προσεδέοντο. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς
 Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια
 ἀναιρηκῶς πρότερον τούτων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν
 Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου,
 ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγχοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώραν· καὶ θ
 μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. Ὁ δὲ

tes extraneam et lanceas, inclamavit illos; accedenti-
 busque diversorium et hospitalia officia obtulit. Tum
 illi, accepta conditione, hospitio ab eo recepti, to-
 tum hospiti effatum oraculi aperuerunt, rogaruntque
 eundem ut Deo obsequeretur. Quorum audito ser-
 mone, protinus persuasus Miltiades est, quippe aegre
 ferens Pisistrati imperium, et procul ipse abesse cu-
 piens. Itaque extemplo Delphos profectus, consuluit
 oraculum, *an faceret quod cum Dolonci rogas-*
sent? (36.) Quod ubi etiam Pythia facere iussit,
 ita *Miltiades Cypseli filius*, qui ante id tempus qua-
 drigae curriculo victoriam Olympiae reportaverat,
 tunc, adsumtis quicumque ex Atheniensibus profe-
 ctionis esse socii voluerant, unà cum Doloncis na-
 vigavit: et, postquam terram illam tenuit, ab his
 ipsis qui eum adduxerant *tyrannus* est constitutus.

πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ
Καρδίας πόλιος ἐς Πакτύην, ὥνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ
Ἀψινθιοὶ δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ
10 οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ
τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος εἰς ὧ πάσα ἐστὶ στα-
δίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτειχίσας 37
ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς
Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὠσάμενος, τῶν λοιπῶν πρῶ-
τοις ἐπαλέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψα-
5 κηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσι ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης
Κροίσῳ, τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς· πυθόμενος ὦν ὁ
Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακη-
νοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρό-
πον ἀπείλεε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακη-
10 νῶν ἐν τοῖσι λόγοις, τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τό σφι

Is igitur primo isthmum Chersonesi muro interceptit,
ex Cardia urbe usque Pactyam; ne possent Absinthii
incursionibus vastare regionem. Est autem latitudo
isthmi stadia sex et triginta; longitudo vero Cherso-
nesi ab isthmo introrsum est quadrigentorum et vi-
ginti stadiorum. (37.) Faucibus Chersonesi muro
interceptis, eaque ratione expulsis Absinthiis, pri-
mis caeterorum Lampsacenis arma *Miltiades* intu-
lit: quo bello a *Lampsacenis*, structis insidiis, *vivus*
captus est. Erat autem Miltiades Croeso Lydō fami-
liaris. Itaque re cognita, *Croesus* praeconē misso
edixit Lampsacenis, *salvum dimitterent Miltiadem:*
id ni fecissent, minatus est, *pinus arboris in mo-*
dum se illos excisurum. Incertis Lampsacenis, dis-
ceptantibusque inter se quid sibi vellet hoc verbum,

ἀπειλήσεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κατὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων, ἐκκοπεῖσθαι, βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται. δέισαντες ὧν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετήκαν 15

38 Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει· μετὰ δὲ, τελευτᾷ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδί ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησίται θύουσι, ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικόν 5 ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. Πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἅπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανείῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐ-

quod ipsis minatus Croesus esset, *pinus in modum se illos excisurum*, postremo tandem seniorum quispian verum docuit, scilicet pinum solam ex cunctis arboribus, postquam excisa sit, nullum amplius germen edere, sed funditus perire. Et Croesum metuentes Lampsaceni Miltiadem solutis vinculis liberum dimiserunt. (38.) Hic igitur, postquam propter Croesum salvus evasit, deinde sine liberis obiit, regno et rebus suis omnibus *Stesagorae* relictis, Cimonis filio, fratris sui eadem matre nati. Et ei vitâ functo sacra faciunt Chersonitae, uti mos est conditori facere; et equestre gymnicumque in illius honorem certamen celebrant, in quo nulli Lampsacenorū certare fas est. Dum vero bellum geritur cum Lampsacenis, accidit ut Stesagoras quoque sine liberis vitâ discederet, securi caput percussus in prytan-

10 τομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμότε-
ρου τῷ ἔργῳ.

Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, 39
ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ
τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγ-
ματα, ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισι-
5 στρατίδαι· οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίεον εὖ, ὥς οὐ συν-
εῖδότες ᾔθην τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον,
τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὥς ἐγένετο. Μιλτιά-
δης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους,
τὸν ἀδελφεόν Στησαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ
10 Χερσονησῖται, πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ
πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῶ
δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν
ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεν-

neo ab homine, qui in speciem transfuga, revera
autem ferventior hostis erat.

(39.) Ita mortuo etiam Stesagora, deinde *Miltiadem*, *Cimonis filium*, mortui Stesagorae fratrem, ad suscipiendum imperium cum triremi Chersonesum miserunt Pisistratidae; qui Athenis etiam eundem beneficiis promeruerant, quasi non conscii fuissent caedis patris illius Cimonis; quae quo pacto patrata fuerit, in alia narrationis parte exponam. Miltiades postquam Chersonesum pervenit, domi se tenuit, tamquam mortui fratris Stesagorae memoriam honorans. Quod ubi rescivere Chersonesitae, congressi principes ex omnibus undique civitatibus, quum communi consilio simul omnes ad eum condolendi caussa convenissent, in vincula ab illo coniecti sunt. Atque

τακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ
 40 Θρηίκων βασιλῆος θυγατέρα Ἥγησιπύλην. Οὗτος 15
 δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν
 Χερσονήσον· κατελάμβανε δέ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν
 κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ
 ἔτει τούτων, Σκύθας ἐκθεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομαδες 5
 ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνεστράφησαν καὶ
 ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόν-
 τας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔθευγε ἀπὸ Χερσο-
 νήσου. ἐς δὲ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ μιν οἱ
 Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει 10
 41 πρότερον ἐγεγόνεε τῶν τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὲ,
 πυθνανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας
 τριήρας πέντε χρημάτων τῶν παρόντων, ἀπέπλει ἐς
 τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὠρμήθη ἐκ Καρδίας πόλιος,

ita Miltiades Chersonesum tenuit, quingentos alens
 auxiliares; et uxorem duxit filiam Olori Thracum
 regis Hegesipylam. (40.) Hic igitur *Cimonis* filius
Miltiades recentiori memoria in Chersonesum vene-
 rat: cui, ex quo advenit, alia acciderunt praesenti-
 bus graviora. Tertio enim ab his rebus anno Scythas
 fugiens in exilium abiit. Nempe Scythae Nomades,
 a Dario rege irritati, iunctis viribus usque in hanc
 Chersonesum invaserunt: quorum adventum expecta-
 re non ausus Miltiades, e Chersonneso profugit; do-
 nec, regressis Scythis, Dolonci eum reduxerunt. Haec
 igitur tertio anno ante ea quae nunc ei acciderunt,
 acta sunt. (41.) Nunc vero, ubi Phoenices in Te-
 nedo esse cognovit, quinque triremibus ex his, quae
 ad manus erant, pecunia et aliis rebus pretiosis im-

5 ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν
 Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικές οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσί.
 αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν
 καταφεύγει εἰς Ἴμβρον, τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν
 κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυ-
 10 χε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μη-
 τίохος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλώραι τοῦ Θρηήικος ἐὼν θυγατρὸς,
 ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοίνι-
 κες. καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, αἰτή-
 γαγον παρὰ βασιλῆα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην κα-
 15 ταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν
 τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε αἱ
 Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδὴν, ἀποπλέειν
 εἰς τὴν ἑαυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν

pletis, Athenas navigavit. Dum vero, ex Cardia urbe
 profectus, per sinum Melana navigans, praetervehi-
 tur Chersonnesum, occurrunt navibus eius Phoenices.
 Et ipse quidem *Miltiades* cum quatuor navibus Im-
 brum effugit; quintam vero persequentes Phoenices
 ceperunt, cui navi praefectus erat Miltiadis filius
 natu maximus *Metiochus*, non ex Olori quidem
 Thracis filia natus, sed ex alia uxore: atque hunc
 simul cum navi ceperunt Phoenices. Qui, ut rescive-
 runt Miltiadis esse filium, ad regem eum abduxerunt,
 ingentem existimantes gratiam se inituros propter
 sententiam quam in Ionum concilio dixerat Miltiades,
 quum illos hortaretur obtemperare Seythis roganti-
 bus, ut pontem solverent Iones domumque naviga-
 rent. At Darius postquam ad eum Phoenices Metio-
 chum Miltiadis filium adduxerunt, nihil Metiocho

Μιλτιάδῳ ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μη-
τίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν 20
ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένε-
το, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ
Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

- 42 Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ
πλέον ἐγένετο τούτων, ἐς νεῖκος Φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ
τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμφά-
μενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολιῶν, συνθήκας σφίσι αὐ- 5
τοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιεῖσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν,
καὶ μὴ ἀλλήλους Φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκ-
ασε ποιεῖν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ
παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα
στάδια· κατὰ δὲ τούτους μετρήσας, Φόρους ἔταξε ἐκά- 10

mali fecit, sed multa in eum beneficia contulit: nam
et domum et possessiones ei dedit, et Persicam ux-
orem, ex qua ei nati sunt filii, qui Persarum ordini
sunt adscripti. Ex Imbro vero Miltiades Athenas per-
venit.

(42.) Atque eo anno nihil amplius hostile adver-
sus Ionas a Persis susceptum est; immo vero haec
utilia Ionibus hoc anno contigere. *Artaphernes*, Sar-
dium profectus, arcessitis legatis ex civitatibus, coë-
git *Ionas*, ut pactiones mutuas facerent de litibus ex
iuris formula dirimendis, nec porro vi et armis in-
ter se agerent. Et hoc eos facere coëgit, et terras eo-
rumdem per *parasangas* dimensus, (sic Persae men-
suram vocant triginta stadiorum) tributa quibusque
imposuit, quae ab illo inde tempore constanter ad

στοισι, οἱ κατὰ χώραν διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνηος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. Ἄμα δὲ 43 τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβριέω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, 5 πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος εἶναι, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστην. αἶγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐπιβάς ἐπὶ νεὸς, ἐκομίζετο ἅμα τῆσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν 10 ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκητο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα εἶπώ τοῖσι μὴ ἀποδικο-

meam usque aetatem eadem manent, sicut ab Artapherne constituta sunt: constituta autem ab illo sunt fere eadem conditione atque prius fuerant. Et haec quidem pacata illis contigerunt. (43.) Primo autem vere, reliquis imperatoribus domum dimissis a rege, *Mardonius* Gobriae filius ad mare descendit, ingentem et pedestrem exercitum ducens, et navalem. Aetate iuvenis is erat, et nuper regis Darii filiam Artazostram duxerat uxorem. Huic igitur exercitui praefectus Mardonius, postquam in Ciliciam pervenit, navem ipse conscendit, et cum reliquis navibus est profectus; pedestrem vero exercitum alii duces ad Hellespontum duxerunt. Quum vero Asiam praeter-navigans Mardonius ad Ioniam pervenisset, rem hinc ego dicam maxime miram eis Graecis, qui sibi per-

μένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπτά Ὀτάνη γνῶ-
 μην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας·
 τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ 15
 Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦ-
 τα δὲ ποιήσας, ἡπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ
 πεζὸς πολλὸς στρατὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ 20
 44 ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὧν σφι πρό-
 σχημα ἔσαν τοῦ στόλου. αἰτάρ, ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας
 αὖ πλείστας δύναιντο καταστρέφειν τῶν Ἑλληνίδων
 πόλιν, τοῦτο μὲν δὴ, τῇσι νηυσὶ Θασίους, οὐδὲ χεῖ-
 ρας ἀνταειραμένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ 5
 Μακεδόνας, πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι, δούλους προσεκτῆ-

suaderi non patiuntur, Otanen unum e septem illis
 Persis pro sententia dixisse, *populare imperium
 apud Persas debere institui*. Namque Mardonius,
 abrogato tyrannorum omnium inter Ionas imperio,
 popularem statum in civitatibus instituit. Eo facto
 in Hellespontum properavit. Ut vero coacta est ma-
 gna vis navium, et collectus ingens pedestris exerci-
 tus, navibus superato Hellesponto, per Europam iter
 fecerunt: proficiscebantur autem adversus *Eretriam*
 et *Athenas*. (44.) Nempe, contra has dirigi expe-
 ditionem, verbis prae se ferebant. Caeterum, quum
 constitutum haberent quam plurimas possent ex Grae-
 cis civitatibus subigere, primum *Thasios* classe ad-
 gressi, qui ne manus quidem contra illos sustulerant,
 sibi subiecerunt; tum pedestri exercitu *Macedonas*,
 post illos qui iam Persis serviebant, sub iugum mi-

σαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἴδμεν πάντα σφί ἢ
 ἤδη ὑποχείρια γεγονότα. Ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόν-
 τες πέραν, ὑπὸ τὴν ἡπειρὸν ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου·
 10 ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμησάμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπι-
 πτωγὴν δὲ σφί περιπλέουσι βορρῆς ἄνεμος, μέγας τε καὶ
 ἄπορος, κάτα τρηχέως περισπῶν πλῆθει πολλὰς τῶν
 νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ
 τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθερίσας εἶναι, ὑπὲρ
 15 δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης
 εὐσσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ
 μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι· αἱ δὲ,
 πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων πέιν οὐκ
 ἐπιστάτο, καὶ κατὰ ταῦτα διεφθείροντο· αἱ δὲ, ῥύγι.
 20 ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπραξε. Μαρδονίῳ 45
 δὲ, καὶ τῷ πεζῷ, στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυ-

serunt: nam qui cis Macedoniam habitant populi,
 iam cuncti illis subiecti erant. Dein navibus a Thaso
 continentem versus transvecti, secundum oram per-
 rexerunt navigare usque Acanthum: tum Acantho
 profecti, *Athon* montem circumvehi instituerunt. Sed
 dum circumvehuntur, ingruens ventus boreas ingens,
 et contra quem eluctari nulla arte poterant, maximum
 navium numerum ad montem impulsas misere adfli-
 xit. Aiunt enim ad trecentas ex navibus periisse, et
 hominum amplius viginti millia. Etenim quum bel-
 luis frequens admodum sit hoc circa *Athon* mare, alii
 a belluis rapti periere; alii vero ad petras adlisi; alii,
 quum natare non didicissent, hoc ipso periere; alii
 gelu. Haec clades classem adflixit. (45.) *Mardo-*
nium vero et pedestrem exercitum, quum in Macedo-

κτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφεων πολλοὺς
 φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόκιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι.
 οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περ- 5
 σέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων του-
 τέων Μαρδόκιος, πρὶν ἢ σφεας ὑποχειρίους ἐποιήσατο.
 Τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατιὴν
 ὀπίσω, αἰετὶ τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύ-
 γους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἄθων. Οὗτος 10
 μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχυρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη
 ἐς τὴν Ἀσίην.

- 46 Δευτέρῳ δὲ ἔτει τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θα-
 σίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν αἰγυγετόνων, ὡς ἀπόστα-
 σιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφεας τὸ
 τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν.
 οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἳα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου 5
 πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέων μεγαλέων, ἐχρέον-

nia castra haberet, noctu adgressi *Brygi* Thraces,
 magnum militum numerum occiderunt, ipsumque
 vulnerarunt Mardonium. At ne hi quidem servitutem
 a Persis imminentem effugere: etenim non prius ex
 his regionibus discessit Mardonius, quam in potesta-
 tem illos redeisset. Verumtamen, subactis his, retro
 duxit exercitum, quippe et terrâ clade a Brygis acce-
 pta, et mari maximam calamitatem ad Athon passus.
 Ita hae copiae, turpiter re gesta, in Asiam redierunt.

(46.) Altero vero ab his rebus anno primum *Tha-*
sios, a vicinis insimulatos quasi defectionem moli-
 rentur, misso nuncio iussit *Darius* diruere murum,
 et naves suas Abdera devehere. *Thasii* enim, ex quo
 ab Histiaeo Milesio fuerant obsessi, quum magni illis

το τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγούμενοι μακρὰς, καὶ
 τεῖχος ισχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδος σφι
 ἐγένετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ
 10 μὲν γὰρ τῶν ἐν Σκαπτῇ Ἰλῇ τῶν χρυσεῶν μετάλλων,
 τὸ ἐπίπαν ὀγδῶκοντα τάλαντα προσῆλθε· ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσῳ μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω,
 ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι, εὐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι, προσ-
 ῆλθε ἀπὸ τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων, ἕτεος ἐκά-
 15 στου, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε,
 τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα 47.
 καὶ μακρῷ ἢν αὐτέων θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες
 ἀνεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην·
 ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου, τοῦ Φοίνικος, τὸ οὐνα-
 5 μα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα, ἔστι

essent reditus publici, pecuniis suis utebantur ad
 construendas naves longas, et ad validiorem murum
 urbi suae circumducendum. Erant autem illis redi-
 tus et ex continente et ex metallis. Certe ex his
 quae in *Scapte-hyle metalla* sunt, quae sunt auri
 fodinae, omnino octoginta redibant talenta; ex his
 vero quae in ipsa Thaso, aliquanto quidem minus,
 sed tamen tantum, ut, quum essent vectigalium im-
 munes fructuum nomine pendendorum, ex conti-
 nente et ex metallis redirent Thasiis omnino quot-
 annis ducenta talenta, et, quando plurimum redi-
 bat, trecenta. (47.) Vidi etiam ipse haec metalla:
 quorum maxime admiranda mihi visa sunt ea, quae
 a *Phoenicibus* fuerant inventa, qui cum *Thaso* in-
 sulam hanc condiderunt, quae nunc ab hoc Thaso
 Phoenice nomen traxit. Sunt autem *Phoenicia* haec

τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου καὶ Κόινύρων, αἰτίον δὲ Σαμοθρηκίης ὄρος μέγα, ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζιτῆσει. τοῦτο μὲν νυν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς 10 Ἀβδηρα.

- 48 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειράτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἐν νῶν ἔχοιεν, κότερα πολεμείν ἐαυτῷ, ἢ παραδίδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα 5 ἐπέμπε ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἐαυτοῦ δασμοφόρους πόλεις τὰς παραβαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιεῖν 49 σθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα καὶ τοῖσι

metalla inter duo Thasi loca, quorum alteri Aenyra nomen est, alteri Coenyra, adversus Samothraciam: ingens mons est, quaerendis metalli venis susque deque versus. Et haec quidem huiusmodi sunt. Caeterum *Thasii*, regis imperio parentes, et murum suum diruerunt, et naves cunctas devexerunt Abdera.

(48.) Post haec tentare *Graecorum* animos *Darius* instituit, cogniturus utrum secum bellum gesturi, an se ipsi tradituri essent. Igitur praecones per Graeciam, alios alio, dimisit, qui regis nomine terram et aquam a Graeciae populis poscerent. Dum vero hos in Graeciam mittit, simul alios praecones per maritimas civitates sibi tributarias dimisit, qui eas iuberent naves longas aliasque transvehendis equis comparare. (49.) Hae igitur comparabant im-

ἤκοσσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἡπειρωτέων
 ἐδίδουσαν τὰ προύσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ οἱ
 νησιῶται, ἐς τοὺς ἀπικοῖατο αἰτήσοντες. Οἱ τε δὴ ἄλ-
 5 λοι νησιῶται δίδουσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ
 καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφί ταῦτα, ἰθέως Ἀθη-
 ναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγι-
 νήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρα-
 τεύωνται· καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέον-
 10 τές τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγορεῖον τῶν Αἰγινητέων τὰ
 πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ 50
 τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδῃ, βασιλεὺς
 ἱὼν Σπαρτιατέων, διέβη ἐς Αἶγιναν, βουλόμενος συλ-
 λαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειράτο
 5 συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν

peratas naves: qui vero in Graeciam venerunt legati,
 his multi quidem in continente populi ea, quae ipsis
 rex proposuerat postulaveratque, dedere; insulani
 vero omnes, ad quoscumque legati cum eisdem po-
 stulatis pervenerunt. Igitur quum alii insulani ter-
 ram et aquam regi dederunt, tum vero etiam *Aegine-
 tae*. Qui quum hoc fecissent, protinus eis immine-
 bant *Athenienses*, rati adversus se tendere illud Ae-
 ginetarum factum, ut simul cum Persis bellum sibi
 inferrent. Itaque cupide arripientes hanc occasionem,
 Spartam misere legatos, qui accusarent Aeginetas
 huius facti caussâ, quod ad proditionem pertineret
 Graeciae. (50.) Qua audita accusatione, *Cleomenes*
Anaxandridae filius, rex Spartanorum, *Aeginam* tra-
 iecit, comprehensurus hos ex Aeginetis qui eius rei
 maxime fuissent auctores, Ut vero comprehendere

Αἰγινήτων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριῶς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα·
 ὅς „οὐκ, ἔφη, αὐτὸν οὐδένα ἄξιν χαίροντα Αἰγινήτων
 ἀνευ γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιεῖν ταῦτα,
 ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν
 τῷ ἐτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν.“ ἔλεγε δὲ 10
 ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ,
 ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἶρετο τὸν Κριῶν ὅτι οἱ
 εἴη τὸ οὐνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὸν ἔφρασε οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης
 πρὸς αὐτὸν ἔφη· „Ἦδη νῦν καταχάλκῳ, ὦ Κριεῖ, τὰ
 51 „κέρεια, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.“ Ἐν δὲ τῇ 15
 Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρχτος ὁ Ἀρί-
 στωνος, διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ
 οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεεστέρης· κατ'

eos test adgressus, quum alii Aeginetarum ei restite-
 runt, tum in his maxime *Crius*, Polycriti filius;
 qui, non impune, ait, illum quemquam ex Aegine-
 tis esse abducturum: non enim publico Spartanor-
 um consilio eum hoc facere, sed pecunia corrup-
 tum ab Atheniensibus; alioqui simul cum altero
 rege venturum fuisse ad hos comprehendendos.
 Dixit autem haec ex Demarati mandato. Cleome-
 nes igitur, Aeginâ abire coactus, ex Crio quaesivit,
 quodnam ei nomen esset? Qui quum verum respon-
 disset, dixit ei Cleomenes: *Nunc igitur, Aries!* [id
 significat Graecum nomen:] *cornua tua aere muni,*
quippe magnum in malum incursurus. (51.) Cleo-
 menem vero per id tempus Spartaе calumniabatur
Demaratus, Aristonis filius, qui domi manserat, rex
 et ipse Spartanorum, sed ex familia inferiore; non
 quidem ob aliam causam inferiore, nam ab eodem

460, 70.

5 ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεστέρης, ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γέ-
γνασι· κατὰ πρεσβυγενεὴν δὲ κως τετίμηται μᾶλ-
λον ἢ Εὐρυσθένης.

Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιη- 52
τῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου,
τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν
σφέας ἐς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' οὐ
5 τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλόν,
Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὐνομα εἶναι Ἀρ-
γείην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος,
τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος· ταύ-
την δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ
10 τέκνα, νούσῳ τελευτᾷ. Λακεδαιμονίους δὲ, τοὺς τότε
εἰόντας, βουλευῆσαι κατὰ νόμον βασιλῆα τῶν παίδων

progenitore oriundi erant, nisi quod propter primo-
genituram magis in honore erat *Eurysthenis* pro-
sapia.

(52.) Etenim *Lacedaemonii*, contra quam a
poëtis omnibus memoratur, aiunt, non Aristodemi
filios, sed ipsum *Aristodemum*, Aristomachi filium,
Cleodaei nepotem, Hylli pronepotem, quum rex esset
Lacedaemoniorum, duxisse illos in hanc regionem
quam nunc ipsi obtinent. Haud multo vero interie-
cto tempore uxorem Aristodemi, cui nomen fuisse
Argiam; fuisse autem eandem aiunt filiam Autesio-
nis, neptin Tisameni, proneptin Thersandri, abne-
ptin Polynicis; hanc, inquam, peperisse gemellos:
et *Aristodemum*, postquam vidisset pueros, morbo
decessisse. Lacedaemonios autem, qui tunc fuissent,
decrevisse regem ex legis praescripto nominandum

Herod. T. III. P. I.

D

τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι. οὐκ ἄν δὴ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων εἶναι· οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ „οὐδὲ αὐτὴν, φάναι, διαγινώσκειν“ 15 εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἰ πως ἀμφοτέροι γενοίατο βασιλῆες. Τοὺς ὦν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέει· ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν εἰς Δελφούς, ἐπειρησομένους ὅτι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρα τὰ παιδία ἡγή- 20 σασθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, ἀπορέουσι οὐδὲν ἔσσαν ὅπως ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσηνίον, τῷ οὐνόμα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τὰ- 25

ex pueris eum qui maior esset natu. Quum vero nescirent, utrum ex illis eligerent, ut qui similes inter se et aequales essent; quumque nec nunc, nec ante cognovissent uter prior esset, interrogasse matrem, At illam dixisse, *ne se quidem ipsam internoscere*: et potuisse quidem illam utique verum dicere, sed cupivisse utrumque (si fieri forte posset) regem nominari. Lacedaemonios itaque, incerti quum essent, Delphos misisse, quid facto opus esset consulentes: Pythiamque eos iussisse, *ut puerum utrumque regem haberent, sed magis honorarent natu maiorem*. Quo accepto responso, quum nihilo minus incerti fuissent Lacedaemonii, quo pacto reperirent, uter eorum maior natu esset, consilium eis dedisse hominem Messenium, cui nomen fuisse Panitae. Suasisse igitur Lacedaemoniis hunc Paniten, ut obser-

460, 97.

δε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, Φυλάξαι τὴν γειναμένην, ὁκό-
 τερον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ, ἣν μὲν
 κατὰ τὰ αὐτὰ φαίνεται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν
 ἔξεν ὅσον τι καὶ δέχεται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἣν δὲ
 30 πλαναῖται καὶ ἐκείνη, ἐναλλάξ ποιεῦσα, δῆλὰ σφι
 ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε· ἐπ' ἄλλην τέ
 σφας τράπεσθαι ὁδόν. Ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας,
 κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, Φυλάξαντας τὴν
 μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ τὰ αἰ-
 35 τὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ
 εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐΦυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παι-
 δίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὡς ἐὼν πρότερον,
 τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὖνομα τεθῆναι Εὐρυ-
 σθένεα, τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρῶ-

*varent matrem, viderentque utrum puerorum lavaret
 priorem, priorique cibum praeberet. Quod si illa
 deprehenderetur in hoc constanter eundem servare
 tenorem, habituros illos totam rem quam quae-
 rant et reperire cupiant: sin fluctuet illa, et modo
 hunc, modo illum priorem curet, satis illos intel-
 ligere posse, ne ipsam quidem matrem exploratam
 rem habere; et tunc quidem aliam ineundam fore
 rationem. Iam illos, iuxta Messenii monitum ob-
 servantes matrem filiorum Aristodemi, ignorantem
 ipsam cuius rei caussa observaretur, deprehendisse
 constanter eam et in cibo praebendo et in lavando
 praeferentem puerorum priorem. Summissee igitur La-
 cedaemonios hunc a matre alteri praelatum, ut natu
 maiorem, eumque in loco publico aluisse; nomen-
 que ei impositum fuisse Eurysthenis, minori vero*

θέντας, αὐτοὺς τε, ἀδελφεοὺς ἔοντας, λέγουσι διαφά- 40
 ρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆς ἀλλήλοισι, καὶ
 53 τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελέειν. Ταῦ-
 τα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μῦθοι Ἑλλήνων. τάδε
 δὲ, κατὰ ταῦτα λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω·
 τούτους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλῆας μέχρι μὲν Περ-
 σέος τοῦ Δανάης, τοῦ Θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγομένους 5
 ὀρθῶς ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσι Ἑλ-
 ληνες· ἥδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἑλληνας οὗτοι ἐτέλεον.
 ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέ-
 καθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίῃ Περσέϊ οὐ-
 δεμὴ πατρὸς Θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρυῶν. 10
 ἥδη ὦν ὀρθῶ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρ-
 θῶς εἵρηται μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης, τῆς Ἀκρισίου, κα-
 ταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, Φαινοῖατο

Proclis. Et hos ipsos fratres, postquam adolevis-
 sent, per omne vitae tempus discordes inter se fuisse
 aiunt, et pari modo constanter animatos esse illorum
 posteros. (53.) Haec quidem soli ex Graecis Lace-
 daemonii narrant. Iam vero, quaec ommuni consensu
 a Graecis memorantur, haec dicam : scilicet *Dorien-*
sium hos *reges* usque ad Perseum, Danaae filium,
 praetermisso dei nomine, recte recenseri a Graecis,
 et esse illos *Hellenas* [id est *Graecos*] adfirmari : iam
 tunc enim Hellenibus hi accensebantur. Dixi au-
 tem *usque ad Perseum*, neque altius repetii eorum
 genus, hac caussâ, quoniam Persei pater mortalis
 nullus nominatur, quemadmodum Herculis Amphi-
 tryo. Itaque recte et idonea de caussa dixi, *usque ad*
Perseum. Sin a Danaë, Acrisii filia, per patres ad-

αὐτοὶ οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγεν-
 15 νές. ταῦτα μὲν νυν, κατὰ τὰ Ἕλληνας λέγουσι, γε-
 γενεολόγηται. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐ- 54
 τὸς ὁ Περσεύς, ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ'
 οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέ-
 ρας, ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσέϊ οὐδὲν, τού-
 5 τους δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἕλληνας λέγουσι, Αἰγυπτίους.
 Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω. ὅτι δὲ, ἐόν- 55
 τες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι, ἔλαβον τὰς Δω-
 ριέων βασιλείας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται,
 εἰάσομεν αὐτά. τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων
 μνήμην ποιήσομαι.

Γέρρα δὲ δὴ ταῦτε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῇται δεδώ- 56
 κασι· ἱρῶσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαιμόνος, καὶ Διὸς
 Οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν αὖ βούλων-

scendendo repetere genus velimus, reperiemus *Dor-
 iensium duces origine Aegyptios fuisse*. Haec igitur,
 ex Graecorum ratione, illorum genealogia est.
 (54.) Ut vero *Persarum* fert traditio, ipse *Perseus*,
Assyrius quum esset, Graecus est factus, non vero
 Persei maiores: Acrisii vero progenitores generis
 propinquitate ad Perseum nihil pertinere, sed esse,
 quemadmodum Graeci dicunt, Aegyptios. (55.) Et
 haec quidem de his dicta sufficiant. Cūr vero, et
 quibus rebus gestis, Aegyptii quum essent, Dorien-
 sium reges evaserint, omitto memorare, quum ab
 aliis haec exposita sint. Quae vero alii non occupa-
 runt, eorum mentionem faciam.

(56.) Nempe honores et privilegia, regibus a Spar-
 taniis tributa, haec sunt. Sacerdotia duo, Iovis-La-

ται χάριν· τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητῶν διακω-
 λυτὴν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγῳ ἐνέχεσθαι. στρατευο- 5
 μένων δὲ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλῆας, ὑστατοὺς δὲ
 ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατῆς Φυ-
 λάσσειν αὐτούς. προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξο-
 δῆσι, ὁκόσοις ἂν ὧν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάν-
 των τὰ δέρματα τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. 10
 57 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα, τὰ εἰρη-
 ναῖα, κατὰ τὰδε σφι δέδοται. ἢ θυσίην τις δημοτελεῖ
 ποιέηται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλῆας·
 καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας
 ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοις δατυμένεσι· καὶ 5
 σπονδαρχίας εἶναι τούτων, καὶ τῶν τυθέντων προβά-
 των τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ ἀναπάσας, καὶ ἐβδό-

cedaemonii, et Iovis Coelestis: tum *belli inferendi*
potestas in quaecumque velint terram; cui potestati
 intercedere nemo Spartanus potest, quin piaculari se
 crimine obliget. Quum in bellum proficiscuntur, pri-
 mi incedunt *reges*, postremi redeunt: et centum de-
 lecti viri in exercitu eos custodiunt. Victimis utuntur
 in expeditionibus, quotcumque volunt; et omnium
 immolatarum pecudum et pelles et terga ipsi acci-
 piunt. Haec sunt, quae ad bellum pertinent. (57.)
In pace hi eisdem honores et praemia concessa. Si
 quis publicum facit sacrificium, primi in coena se-
 dent *reges*, et ab his fit distribuendorum ciborum
 initium, ita quidem ut utrique regi de rebus omni-
 bus duplex portio tribuatur, quam caeteris convivis:
 libamina etiam hi auspicantur, iidemque mactata-
 rum pecudum pelles accipiunt. Ad haec, singulis no-

μας ἰσταμένου τοῦ μηνός, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου
 ἱερίον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλ-
 10 Φίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικὴν καὶ ἐν τοῖσι
 ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαίρετους· καὶ προξένους ἀπο-
 δεικνύναι τούτοις προσκείσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν
 ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύ-
 θιοι, εἰςὶ Θεσπρόποι ἐς Δελφούς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν
 15 βασιλῆων τὰ δημόσια. μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι
 ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφι-
 των τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· πα-
 ρεῶσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι· τὰντὸ δὲ τοῦτο καὶ
 πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ
 20 μαντήϊας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν· συνειδέ-
 ναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βα-

viluniis, et septimo cuiusque mensis die, utrique re-
 gum ex publico datur perfecta victima in Apollinis
 templo mactanda, et farinae medimnus, et vini quar-
 tarius Laconicus. In omnibus ludis publicis sedes
 primarias et praecipuas habent. Proxenos civitatibus
 iidem nominant e civibus quoscumque voluerint; et
 uterque duos nominat Pythios: sunt autem *Pythii*,
 cives qui Delphos mittuntur ad consulendum oracu-
 lum; hique publice cum regibus aluntur. Quando
 ad coenam non veniunt reges, utrique domum mit-
 tuntur duo choenices farinae, et vini cotyla: prae-
 sentibus vero tribuitur de omnibus rebus duplex
 portio; idemque illis honos habetur, quoties a pri-
 vato homine ad coenam vocantur. Edita vaticinia hi
 custodiunt, sed ita ut eorumdem conscii sint Pythii.
 Iudicant soli reges de hisce solum rebus: de virgine

σιλῆας τασάδε μοῦνα· πατρούχου τε παρθένου περί,
 ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἣν μή περ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυή-
 σῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιέων περί. καὶ ἦν τις θετὸν παῖδα
 ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλῆων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ πα- 25
 ρίζειν βουλευούσι τοῖσι γέροισι, εὐοῖσι δὴ δέουσι τριή-
 κοντα· ἦν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστα σφί τῶν γερόν-
 των προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλῆων γέρεα, δύο
 58 ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑαυτῶν. Ταῦτα μὲν
 ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι ἐδδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιη-
 τέων· ἀποθανούσι δὲ, τάδε. ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ
 γεγονὸς κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· κατὰ δὲ τὴν πό-
 λιν γυναῖκες περιῶσαι, λέβητα κροτέουσι. ἐπεὰν ὦν 5
 τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἐλευ-
 θέρους δύο καταμιαίνεισθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ
 ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέεται. νόμος

paternorum omnium bonorum haerede, cui illa nu-
 bere debeat, nisi iam a patre fuerit desponsata; et de
 viis publicis. Tum, si quis adoptare voluerit filium, is
 coram regibus id facere tenetur. Adsident reges de-
 liberantibus senatoribus, qui sunt numero duodetri-
 ginta: quod si in senatum non veniunt, hi ex sena-
 toribus qui proxime illos cognatione adtingunt, re-
 gum habent honores, et duo suffragia conferunt,
 praetereaue tertium, suum ipsorum. (58.) Ista igitur
 viventibus *regibus Spartanis* publice tribuuntur:
 mortuis vero, haecce. Nunciant equites *obitum regis*
 per universam Laconicam; in urbe vero circumeuntes
 mulieres lebetem pulsant. Quo facto, necesse est ut
 ex quaque domo duo liberi homines, mas et foemina,
 luctu squalcant: id ni faciunt, gravem mulctam incur-

δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλῆων τοὺς θά-
 10 νάτους ἐστὶ ὡτός καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ
 τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέων-
 ται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλῆων. ἐπεὶ γὰρ
 ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δὲ Λα-
 κεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων
 15 ἀναγκαστοὺς εἰς τὸ κῆδος ἵεναι. τούτων ὧν καὶ τῶν
 εἰλωτέων καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὶ συλληχθένσι
 εἰς τὸν ποταμὸν πολλὰ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναῖξιν κό-
 πτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ διαχρέων-
 ται ἀπλῶς. Φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον
 20 τῶν βασιλῆων, τοῦτον δὲ γενέσθαι ἀριστον. ὅς δ' αὖ
 ἐν πολέμῳ τῶν βασιλῆων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον
 σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένη ἐκφέρουσι. ἐπεὶ
 δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἴσταται σφι, οὐδ'

runt. Est autem mos Lacedaemoniorum in regum
 obitu idem qui Barbarorum in Asia: plerique enim
 barbari in obitu regum suorum eodem utuntur insti-
 tuto. Mortuo enim rege Lacedaemoniorum, non Spar-
 tani solum, sed et ex tota Laconica circum habitan-
 tium certus quidam numerus ad prosequendum funus
 convenire tenetur. Hi igitur, et hilotae, et Spartani
 ipsi, postquam multa millia numero convenere, pro-
 miscue cum mulieribus frontes gnaviter plangunt,
 immensaue edunt lamenta, *postremum* semper *ex*
regibus optimum fuisse dicentes. Quod si in bello
 mortuus rex est, eius simulacrum effingunt, et pulcre
 strato lectulo impositum efferunt. Sepulto rege, per
 decem dies nec populi concio instituitur, nec ma-
 gistratum consessus, sed per hos dies continuos lu-

- ἀρχαιρεσίῃ συνίξει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας·
- 59 Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἔπειαν ἀπο-
θανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗ-
τος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ
ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμε-
νος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον Φέρον μετῖε πάσῃσι 5
60 τῇσι πόλεσι. Συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοισι
Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μά-
γειροι ἐκδέκονται τὰς πατρώϊας τέχνας· καὶ αὐλητῆς
τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κήρυξ
κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφέας 5
παρακληίουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι.
ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.
- 61 Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα, ἔοντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ
κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημά-

gent. (59.) Etiam in hoc Lacedaemoniis convenit cum Persis, quod *defuncti regis successor* in regni sui auspiciis aere alieno liberat quemlibet Spartanum, qui vel regi vel publico aliquid debuit. Similiter enim apud Persas recens constitutus rex civitatibus omnibus tributum, quod nondum persolverunt, remittit. (60.) Cum Aegyptiis vero hoc commune Lacedaemonii habent, quod apud illos *praecones* et *tibicines* et *coqui* in patrias artes succedunt; et tibi-ecen filius est tibicinis, coquus coqui, praeco praeconis: neque praeconis filium alius, ob vocis claritatem munus hoc ambiens, excludit; sed quilibet negotium suum patrio more exsequitur. Atque haec quidem ita se habent.

(61.) CLEOMENEM igitur, Aeginae tunc versan-

ρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινήτων οὕτω κηδόμενος, ὡς Φθό-
 να καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ, νοστήσας ἀπ'
 5 Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρχον παῦσαι τῆς βασι-
 λείης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν εἰς αὐτὸν ποιούμε-
 νος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι
 γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγ-
 νάσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυ-
 10 ναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει. Ἦν οἱ Φίλος τῶν Σπαρτιητέων
 ἀνὴρ, τῷ προσέκειτο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων.
 τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε εὐῶσα γυνὴ καλλίστη μακροῦ
 τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη
 ἐξ αἰσχίστης γενομένη. Ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος Φλαύ-
 15 ρην, ἣ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ἑλβίων θυγατέ-
 ρα, καὶ δυσειδέα εὐῶσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς

tem, et communi Graeciae bono navantem operam,
 quum accusasset *Demaratus*, non Aeginetis ille stu-
 dens, sed invidia et odio ductus; tum vero Cleome-
 nes, ex Aegina reversus, regiam dignitatem abrogan-
 di Demarato consilium cepit; cuius exsequendi con-
 siliij haec res ei ansam occasionemque praebuit. *Ari-*
stoni, Spartae regi, quum duas deinceps uxores du-
 xisset, liberi ex his nulli prognati erant. Cuius rei
 non suam esse culpam existimans, tertiam duxit uxo-
 rem: duxit autem hoc modo. Erat illi amicus civis
 Spartanus, quo civium omnium familiarissime *Ari-*
ston utebatur. Hic vir uxorem habuit longe formo-
 sissimam omnium quae Spartae erant mulierum: et
 ea quidem *formosissima ex deformissima* evaserat.
 Etenim quum turpis fuisset adspectu, nutrix illius,
 puellam ita deformem videns esse hominum opu-

γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζεται τοιαύδε. ἐφόρει αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱόν· τὸ δ' ἔστι ἐν τῇ Θεράπνῃ καλυμμένη, ὑπερβὲ τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ. ὅπως 20 δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστα, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαί μιν ὅτι φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον 25 φορέει. τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναί· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γεναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἑαυτῇ κελεύειν ἐπιδεῖξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν

lentorum filiam, vidensque parentes illius in magna calamitate ponere turpem filiolarum formam, haec animadvertens nutrix, tale inivit consilium. Quotidie gestabat eam in *Helenae templum*, quod est in loco qui Therapna vocatur, supra Phoebeum templum. Quoties autem puellam eo gestasset, statuebat illam ante deae simulacrum, supplexque rogabat deam, ut *deformitate liberare puellam vellet*. Iam die quodam, quum templo egrederetur nutrix, adparuisse ei dicitur mulier, quaerens ex ea *quid esset quod in ulnâ gestaret*? Cui quum illa respondisset, *puellam se gestare*, rogasse mulierem, ut *sibi monstraret puellam*. Neganti nutrici, dicentique *velitum sibi a parentibus esse ne cuiquam eam monstraret*, etiam atque etiam hanc instituisse, ut *sibi ostenderet*. Tum nutricem, ut vidit plurimum interesse mulieris videre puellam, ita denique illi osten-

30 τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παι-
 δίου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὥς καλλιστεύσει πασέων τῶν
 ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρας
 μεταπεσέειν τὸ εἶδος. Γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥρῃ
 ἀπικομένην Ἀγῆτος ὁ Ἀλκείδης, οὗτος δὲ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα τῆς γυ- 62
 ναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιαύδε. αὐτὸς τε
 τῷ ἐταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὐτή, ὑπαδέκεται δατίνην δώ-
 σειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἐν τῷ ἃν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλθαι,
 5 καὶ τὸν ἐταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην δι-
 δόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὀρέων
 εἴουσιν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα· ἐπὶ
 τούτοις δὲ ὄρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτὸς τε ὁ Ἀρί-
 στων ἔδωκε τούτο, ὅτι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κειμηλίων
 10 τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἀγῆτος· καὶ αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητέων

disse; et hanc, tacto puellae capite, dixisse, *formae praestantiâ superaturam eam Spartanæ omnes mulieres*. Atque inde ab illo ipso die mutatam esse eius formam. Hanc igitur, ubi nubilis facta est, in matrimonium duxit Agetus, hic quem dixi Aristonis amicus. (62.) Cuius mulieris amore urens *Ariston*, talem iniit rationem. Amico, cuius hæc uxor erat, recipit ipse, *dono ei se daturum quaecumque rerum suarum omnium ille selegisset*, iubetque amicum, ut *parem sibi referat gratiam*. Et ille, nihil de uxore sua veritus, quum videret esse etiam Aristoni uxorem, in conditionem consensit: atque in hoc ipsum mutuis se iuramentis ambo obligarunt. Deinde *Ariston* dedit illi pretiosissimum nescio quod cimeliorum suorum, quod selegerat Agetus: et ipse,

Φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μούνου τὰ ἄλλα, ἔφη, καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπίει ἀπάγε-
 63 σθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίσταν, τὴν δευτέραν ἀποπεμφάμενος. ἐν δὲ αἱ χρό-
 νῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ
 γυνὴ αὕτη, τίττει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρητον· καὶ τις οἱ
 τῶν οἰκετέων ἐν Θάκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, 5
 ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε
 τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων
 συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας· „Οὐκ
 ἂν ἐμὸς εἴη.“ Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι· πρῆγμα
 μέντοι οὐδὲν ἐποίησαντο τὸ παραυτίκα. ὁ δὲ παῖς αὖξε- 10
 το, καὶ τῷ Ἀρίστανι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ

par ab illo sibi referri postulans, ibi tunc uxorem amici conatus est secum abducere. At ille, *in omnia alia, hoc uno excepto, se consensisse*, ait: verum tamen quum iuramento esset obstrictus, doloque circumventus, abduci eam passus est. (63.) Ita igitur tertiam uxorem, repudiatâ secundâ, *Ariston* duxit. Eique haec eadem mulier intra tempus iusto brevius, decimo nondum expleto mense, peperit hunc, de quo hic agitur, *Demaratum*: et Aristoni tunc in consessu ephorum sedenti unus e famulis nunciavit, *natum ei esse filium*. At ille, memor temporis quo duxerat uxorem, et digitis numerum iniens mensium, interposito iureiurando ait, *Hic meus esse non potest*. Idque audiverant ephori: nec tamen statim curae admodum illis fuerat id verbum. Post-

τὸν Δημάρετον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημά-
 ρητον δὲ αὐτῷ οὐνομα ἔθετο, διὰ τὸδε· πρότερον ζουτέων,
 πανδημεὶ Σπαρτιῇται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι
 15 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλῶν τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενο-
 μένων, ἀρὴν ἐποίησαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν
 οἱ τὸ οὐνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ προϊόντος, 64
 Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασι-
 λειάν. ἔδεε δὲ, ὡς εἴκε, ἀνάπυστα γερόμενα ταῦτα κα-
 ταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιλείης, διὰ τὰ Κλεο-
 5 μένῃ διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε, ὁ Δημάρητος,
 ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε,
 ἐπ' Αἰγινητέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος.
 Ὀρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευ- 65
 τυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἁγίου, ἐόντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς

quam vero adolevit puer, dicti poenituit Aristonem;
 etenim quam maxime suum esse filium Demaratum
 existimabat: et nomen *Demaratum* [id est, *Votis
 populi expetitum*] hac caussa ei imposuit, quod an-
 tea Spartani publice susceptis pro Aristone votis, ut
 viro omnium ante id tempus regum probatissimo,
 deos erant precati, ut filius ei nasceretur. (64.)
 Succedente tempore e vita discessit Ariston, et *De-
 maratus* regnum suscepit. Fuisse autem videtur in
 satis, ut ista res, quum comperta fuisset, regno exue-
 ret Demaratum, eo quod magnum in odium incurrerat
 Cleomenis, primum, exercitu Eleusi abducto, deinde
 (ut dixi) tunc, quum Cleomenes in Aeginam traie-
 cisset adversus hos qui cum Medis sentiebant. (65.)
 Itaque ulcisci eum cupiens *Cleomenes*, paciscitur
 cum *Leotyichide*, Menaris filio, Agidis nepoti, in hanc

Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα
 ἀντὶ Δημαρήτου, εἴψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευ-
 τυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονώς διὰ 5
 πρῆγμα τοιόνδε. ἀρμολαμένον Λευτυχίδα Πέρκαλον
 τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρης
 ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, φθά-
 σας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας, καὶ σχῶν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἡ ἐς τὸν Δημά- 10
 ρητον ἐγεγόνει· τότε δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένηος προθυμίας,
 ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, Φᾶς „αὐτὸν οὐκ
 ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἔοντα παῖδα
 Ἀρίστωνος.“ μετὰ δὲ τὴν καταμοσίνην ἐδίωκε, ἀνασώ-
 ζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγ- 15
 γειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμε-

conditionem, ut ille, suâ operâ rex creatus in locum
 Demarati, ipsum sequeretur adversus Aeginetas. Fue-
 rat autem *Leotychides* inimicus Demarati, hac ma-
 xime de caussa; quod, quum Percalum, Chilonis
 filiam, neptin Demarmeni, sibi desponsasset, Dema-
 ratus per insidias nuptiis illis frustratus erat Leoty-
 chidem, praereptamque illi Percalum ipse duxerat
 uxorem. Haec quum fuisset inimicitiarum Leoty-
 chidis adversus Demaratum origo, tunc a Cleomene
 sollicitatus *Leotychides*, iurat contra *Demaratum*,
 dicens, *non legitime illum regem esse Spartano-*
rum, nec enim filium esse Aristonis. Deinde, post
 interpositum hoc iuramentum, iudicio eum est per-
 secutus, in memoriam revocans verbum istud, quod
 Aristoni tunc exciderat, quum ei famulus recens na-
 tum renunciasset filium; ubi numero inito mensium

467, 100.

ρος τοὺς μῆνας, ἀπόμωσε, Φᾶς „οὐκ ἑαυτοῦ εἶναι.“
 τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέ-
 Φαινε τὸν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε
 30 ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρ-
 τυρας παρεχόμενος κείνους, οἱ τότε ἔτυχον πάρεδροί τε
 ἔόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, 66
 ἔόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπιέρ-
 σθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι „εἰ Ἀρίστωνος εἴη
 παῖς ὁ Δημάρητος.“ Ἀνώϊστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίας
 5 τῆς Κλεομένους ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται
 Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελ-
 φοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν
 τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγε-
 σθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτῶντων τῶν θεο-

iurans dixerat, *non esse illum filium suum*. Huic
 verbo insistens *Leotychides* declaravit *Demaratum*
nec Aristone genitum, nec legitime regnantem
Spartae; testes advocans eosdem ephoros, qui tum
 cum illo sederant in consilio, et verbum istud ex
 ore Aristonis audierant. (66.) Postremo, quum ea
 de re exstitissent rixae, placuit Spartanis ex Delphi-
 co oraculo quaerere, *an Aristonis filius esset De-*
maratus? Quod quum de industria ita decernendum
 curasset *Cleomenes*, ut de ea re ad Pythiam referre-
 tur; tum vero idem *Cleomenes* Cobonem sibi conci-
 liavit, *Aristophanti* filium, virum maxima apud Del-
 phenses auctoritate; qui *Periallae* prophetissae per-
 suasit, ut ea diceret, quae *Cleomenes* dici volebat.
 Ita igitur interrogantibus his, qui ad consulendum
 oraculum missi erant, respondit Pythia, *non esse*
Herod. T. III. P. I.

πρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. 10
 Ὑστέρα μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ
 Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρό-
 μαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

- 67 Κατὰ μὲν δὴ Δημάρητου τὴν κατάπαυσιν τῆς βα-
 σιλείης οὕτω ἐγένετο. Ἐφευγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρ-
 τῆς εἰς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος. μετὰ τῆς βασι-
 λείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἤρχε αἰρεθεὶς ἀρ-
 χήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαί. Θεωμένου δὲ τοῦ Δη- 5
 μαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγωνὼς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς
 αὐτ' ἐκείνου, πέμψας τὸν Θεράποντα, ἐπὶ γέλῳτι τε
 καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον „ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἀρ-
 χεῖν μετὰ τὸ βασιλεύειν.“ ὁ δὲ, ἀλγῆσας τῷ ἐπειρω-
 τήματι, εἶπε Φας „αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆ- 10
 σθαι, κεῖνον δὲ, οὐ τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἀρ-

Aristonis filium Demaratum. Attamen postero tem-
 pore comperta ea fraus est, et Cobon Delphis profu-
 git, prophetissae vero abrogatum est munus.

(67.) Hoc igitur modo abrogata Demarato regia
 dignitas est. Deinde vero, relictâ Spartâ, ad Medos
 profugit *Demaratus*, ob contumeliam huiusmodi.
 Postquam regno fuit exutus, ad gerendum magistra-
 tum erat electus. Quumque esset solenne ludicrum,
 quod *Gymnopaedias* vocant, *Leotychides*, rex iam
 creatus in Demarati locum, risus et contumeliae caus-
 sa misso famulo ad *Demaratum*, qui et ipse spe-
 ctator aderat, quaesivit ex eo, *quale-nam illi vide-*
retur, hunc gerere magistratum post regiam di-
gnitatem? Cui ille, indignatus interrogatione, re-
 spondit, *se quidem utrumque esse expertum, nec*

ξειν Λακεδαιμονίοισι ἡ μυρίας κακότητος, ἡ μυρίας εὐ-
 δαιμονίης.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ κατακαλυψάμενος,
 ἥτε ἐκ τοῦ θεήτρου εἰς τὰ ἑαυτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ πα-
 15 ρασκευασάμενος, ἔθυσεν τῷ Διὶ βρῶν· θύσας δὲ, τὴν
 μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεις εἰς τὰς 68
 χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχχνων, κατικέτευε, λέγων τοιάδε·
 „ὦ μῆτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἱκε-
 „τεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
 5 „ἀληθινήν, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχί-
 „δης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κυεύουσάν σε
 „ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωναι·
 „οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασὶ σε
 „ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι
 10 „ἐκείνου παῖδα. Ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν,

vero illum: caeterum interrogationem hanc La-
cedaemoniis aut infinitae calamitatis, aut in-
finitae felicitatis fore initium. His dictis, velatâ
facie theatro egressus, domum suam abiit: ibique
protinus, praeparatis rebus necessariis, Iovi bovem
immolavit, et eo mactato vocavit matrem. (68.)
Quae postquam advenit, datâ in manus illius extorum
parte victimae, supplex eam Demaratus adlocutus est
his verbis: Mater, et alios omnes deos testatus, et
hunc Herceum [id est, domus nostrae praesidem]
Iovem, oro te atque obsecro, ut verum mihi dicas,
quis ex rei veritate pater sit meus. Leotychides
enim in litis contentione dixit, gravidam te ex
priori viro congressam esse cum Aristone: qui
vero contumeliosiore rumore sequuntur, aiunt
cum servo asinario te esse congressam, et illius

- ἀρχαιρασίη συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας·
 59 Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπεὶ ἀπο-
 θανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗ-
 τος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ
 ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμε-
 νος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον Φέρον μετῖε πάσῃσι 5
 60 τῇσι πόλιν. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι
 Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μά-
 γηροι ἐκδέκνται τὰς πατρῴας τέχνας· καὶ αὐλητῆς
 τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κήρυξ
 κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφέας 5
 παρακληίουσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι.
 ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.
 61 Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα, ὄντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ
 κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημά-

gent. (59.) Etiam in hoc Lacedaemoniis convenit cum Persis, quod *defuncti regis successor* in regni sui auspiciis aere alieno liberat quemlibet Spartanum, qui vel regi vel publico aliquid debuit. Similiter enim apud Persas recens constitutus rex civitatibus omnibus tributum, quod nondum persolverunt, remittit. (60.) Cum Aegyptiis vero hoc commune Lacedaemonii habent, quod apud illos *praecones* et *tibicines* et *coqui* in patrias artes succedunt; et tibi- een filius est tibicinis, coquus coqui, praeco praec- conis: neque praeconis filium alius, ob vocis clarita- tem munus hoc ambiens, excludit; sed quilibet ne- gotium suum patrio more exsequitur. Atque haec quidem ita se habent.

(61.) CLEOMENEM igitur, Aeginae tunc versan-

ρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινήτων οὕτω κηρόμενος, αἰς Φθό-
 νῳ καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ, νοστήσας ἀπ'
 5 Αἰγίνης, ἐβούλετο τὸν Δημάρχῳ παῦσαι τῆς βασι-
 λείης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιούμε-
 νος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι
 γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγένοντο. καὶ, οὐ γὰρ συγγε-
 νώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἷτιος, γαμέει τρίτην γυ-
 10 ναῖκα· ὧδε δὲ γαμέει. Ἦν οἱ Φίλος τῶν Σπαρτιατῶν
 ἀνὴρ, τῷ προσκεῖτο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων.
 τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε εὐῶσα γυνὴ καλλίστη μακροῦ
 τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη
 ἐξ αἰσχίστης γενομένη. Ἐοῦσαν γὰρ μὴ τὸ εἶδος Φλαύ-
 15 ρην, ἣ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέ-
 ρα, καὶ δυσειδέα εὐῶσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς

tem, et communi Graeciae bono navantem operam,
 quum accusasset *Demaratus*, non Aeginetis ille stu-
 dens, sed invidia et odio ductus; tum vero Cleome-
 nes, ex Aegina reversus, regiam dignitatem abrogan-
 di Demarato consilium cepit; cuius exsequendi con-
 siliij haec res ei ansam occasionemque praebuit. *Ari-
 stoni*, Spartae regi, quum duas deinceps uxores du-
 xisset, liberi ex his nulli prognati erant. Cuius rei
 non suam esse culpam existimans, tertiam duxit uxo-
 rem: duxit autem hoc modo. Erat illi amicus civis
 Spartanus, quo civium omnium familiarissime *Ari-
 ston* utebatur. Hic vir uxorem habuit longe formo-
 sissimam omnium quae Spartae erant mulierum: et
 ea quidem *formosissima ex deformissimâ* evaserat.
 Etenim quum turpis fuisset adspectu, nutrix illius,
 puellam ita deformem videns esse hominum opu-

γονίας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζεται τοιαύδε. ἐφόρει αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν· τὸ δ' ἐστὶ ἐν τῇ Θεράπνῃ καλυμένη, ὑπερβε τοῦ Φοιβηίου ἱροῦ. ὅπως 20 δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστα, καὶ ἐλίσσεται τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαι μιν ὅτι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον 25 φορεῖ. τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἑαυτῇ κελεύειν ἐπιδείξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ιδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν

lentorum filiam, vidensque parentes illius in magna calamitate ponere turpem filirolae formam, haec animadvertens nutrix, tale inivit consilium. Quotidie gestabat eam in *Helenae templum*, quod est in loco qui Therapna vocatur, supra Phoebeum templum. Quoties autem puellam eo gestasset, statuebat illam ante deae simulacrum, supplexque rogabat deam, ut *deformitate liberare puellam vellet*. Iam die quodam, quum templo egrederetur nutrix, adparuisse ei dicitur mulier, quaerens ex ea *quid esset quod in ulnâ gestaret*? Cui quum illa respondisset, *puellam se gestare*, rogasse mulierem, ut *sibi monstraret puellam*. Neganti nutrici, dicentique *velitum sibi a parentibus esse ne cuiquam eam monstraret*, etiam atque etiam hanc institisse, ut *sibi ostenderet*. Tum nutricem, ut vidit plurimum interesse mulieris videre puellam, ita denique illi osten-

30 τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παι-
 διου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὥς καλλιστεύσει πασέων τῶν
 ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρας
 μεταπεσέειν τὸ εἶδος. Γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμου ὥρην
 ἀπικομένην Ἄγħτος ὁ Ἀλκείδῃ, οὗτος δὲ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνά ἐκνίξε ἄρα τῆς γυ- 62
 ναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιαῦδε. αὐτὸς τε
 τῷ ἐταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὐτῇ, ὑποδέκεται δωτήνην δά-
 σειν τῶν ἐωυτοῦ πάντων ἐν τῷ αὖ αὐτὸς ἐκείνος ἔλῃται,
 5 καὶ τὸν ἐταῖρον ἐωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην δι-
 δόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὀρέων
 εἴουσιν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα· ἐπὶ
 τούτοις δὲ ὅρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτὸς τε ὁ Ἀρί-
 στων ἔδωκε τούτο, ὅτι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κειμηλίων
 10 τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγħτος καὶ αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητέων

disse; et hanc, tacto puellae capite, dixisse, *formae
 praestantiâ superaturam eam Spartanæ omnes
 mulieres*. Atque inde ab illo ipso die mutatam esse
 eius formam. Hanc igitur, ubi nubilis facta est, in
 matrimonium duxit Agetus, hic quem dixi Ariston-
 nis amicus. (62.) Cuius mulieris amore urens *Ari-
 ston*, talem iniit rationem. Amico, cuius hæc uxor
 erat, recipit ipse, *dono ei se daturum quancum-
 que rerum suarum omnium ille selegisset*, iubet-
 que amicum, ut *parem sibi referat gratiam*. Et ille,
 nihil de uxore sua veritus, quum videret esse etiam
 Aristoni uxorem, in conditionem consensit: atque in
 hoc ipsum mutuis se iuramentis ambo obligarunt.
 Deinde *Ariston* dedit illi pretiosissimum nescio quod
 cæmeliorum suorum, quod selegerat Agetus: et ipse,

Φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μούνου τὰ ἄλλα, ἔφη, καταινέσαι ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπίει ἀπάγε-
 63 σθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμφάμενος. ἐν δὲ αἱ χρό-
 νῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ
 γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρхτον· καὶ τις οἱ
 τῶν οἰκετέων ἐν Θάκῃ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, 5
 ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε
 τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων
 συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας· „Οὐκ
 αὖ ἐμός εἴη.“ Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι· πρῆγμα
 μέντοι οὐδὲν ἐποίησαντο τὸ παραυτίκα. ὁ δὲ παῖς αὖξε 10
 το, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ

par ab illo sibi referri postulans, ibi tunc uxorem amici conatus est secum abducere. At ille, *in omnia alia, hoc uno excepto, se consensisse*, ait: verum tamen quum iuramento esset obstrictus, doloque circumventus, abduci eam passus est. (63.) Ita igitur tertiam uxorem, repudiatâ secundâ, *Ariston* duxit. Eique haec eadem mulier intra tempus iusto brevius, decimo nondum expleto mense, peperit hunc, de quo hic agitur, *Demaratum*: et Aristoni tunc in consessu ephorum sedenti unus e famulis nunciavit, *natum ei esse filium*. At ille, memor temporis quo duxerat uxorem, et digitis numerum iniens mensium, interposito iureiurando ait, *Hic meus esse non potest*. Idque audiverant ephori: nec tamen statim curae admodum illis fuerat id verbum. Post-

τὸν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ ὄνομα ἔθετο, διὰ τὸδε· πρότερον τούτων, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι
 15 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλῶν τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποίησαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν οἱ τὸ ὄνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ προϊόντος, 64
 Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιλῆην. ἔδεε δὲ, ὡς εἴκοι, ἀνάπυστα γεγόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιλῆης, διὰ τὰ Κλεο-
 5 μένει διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε, ὁ Δημάρητος, ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε, ἐπ' Αἰγινήτων τοὺς μηδίσαντας διαβάαντος Κλεομένεος.
 Ὁρμηθεὶς ὧν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευ- 65
 τυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἁγίου, ὄντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς

quam vero adolevit puer, dicti poenituit Aristonem; etenim quam maxime suum esse filium Demaratum existimabat: et nomen *Demaratum* [id est, *Votis populi expetitum*] hac caussa ei imposuit, quod antea Spartani publice susceptis pro Aristone votis, ut viro omnium ante id tempus regum probatissimo, deos erant precati, ut filius ei nasceretur. (64.) Succedente tempore e vita discessit Ariston, et *Demaratus* regnum suscepit. Fuisse autem videtur in fatis, ut ista res, quum comperta fuisset, regno exueret Demaratum, eo quod magnum in odium incurrerat Cleomenis, primum, exercitu Eleusi abducto, deinde (ut dixi) tunc, quum Cleomenes in Aeginam traiecisset adversus hos qui cum Medis sentiebant. (65.) Itaque ulcisci eum cupiens *Cleomenes*, paciscitur cum *Leotychide*, Menaris filio, Agidis nepoti, in hanc

Δημαρήτω, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα
 ἀντὶ Δημαρήτου, εἴψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευ-
 τυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονώς διὰ 5
 πρῆγμα τοιόνδε. ἀρμολογούμενου Λευτυχίδεω Πέρκαλον
 τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρτος
 ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, φθά-
 σας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας, καὶ σχῶν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἡ ἐς τὸν Δημά- 10
 ρτον ἐγεγόνει· τότε δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένηος προθυμίας,
 ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, Φᾶς „αὐτὸν οὐκ
 ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἔοντα παῖδα
 Ἀρίστωνος.“ μετὰ δὲ τὴν καταμοσίνην ἐδίωκε, ἀνασά-
 ζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγ- 15
 γειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμε-

conditionem, ut ille, suâ operâ rex creatus in locum
 Demarati, ipsum sequeretur adversus Aeginetas. Fue-
 rat autem *Leotychides* inimicus Demarati, hac ma-
 xime de caussa; quod, quum Percalum, Chilonis
 filiam, neptin Demarmeni, sibi desponsasset, Dema-
 ratus per insidias nuptiis illis frustratus erat Leoty-
 chidem, praereptamque illi Percalum ipse duxerat
 uxorem. Haec quum fuisset inimicitiarum Leoty-
 chidis adversus Demaratum origo, tunc a Cleomene
 sollicitatus *Leotychides*, iurat contra *Demaratum*,
 dicens, *non legitime illum regem esse Spartanorum,*
nec enim filium esse Aristonis. Deinde, post
 interpositum hoc iuramentum, iudicio eum est per-
 secutus, in memoriam revocans verbum istud, quod
 Aristoni tunc exciderat, quum ei famulus recens na-
 tum renunciasset filium; ubi numero inito mensium

467, 100.

νος τοὺς μῆνας, ἀπόμωσε, Φαῖς „οὐκ ἑαυτοῦ εἶναι.“
 τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέ-
 Φαινε τὸν Δημάρχον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε
 30 ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μά-
 τυρας παρεχόμενος κείνους, οἱ τότε ἔτυχον πάρεδροί τε
 ἔοντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, 66
 ἔοντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπιείρ-
 σθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι „εἰ Ἀρίστωνος εἴη
 παῖς ὁ Δημάρχος.“ Ἀνωίστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίας
 5 τῆς Κλεομένης εἰς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται
 Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελ-
 φοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν
 τὴν πρόμαντιν ἀναπύθει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγε-
 σθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτῶντων τῶν Θεο-

iurans dixerat, *non esse illum filium suum*. Huic
 verbo insistens *Leotychides* declaravit *Demaratum*
nec Aristone genitum, nec legitime regnantem
Spartae; testes advocans eosdem ephoros, qui tum
 cum illo sederant in consilio, et verbum istud ex
 ore Aristonis audierant. (66.) Postremo, quum ea
 de re exstitissent rixae, placuit Spartanis ex Delphi-
 co oraculo quaerere, *an Aristonis filius esset De-*
maratus? Quod quum de industria ita decernendum
 curasset *Cleomenes*, ut de ea re ad Pythiam referre-
 tur; tum vero idem *Cleomenes* Cobonem sibi concii-
 liavit, Aristophanti filium, virum maxima apud Del-
 phenses auctoritate; qui *Periallae* prophetissae per-
 suasit, ut ea diceret, quae *Cleomenes* dici volebat.
 Ita igitur interrogantibus his, qui ad consulendum
 oraculum missi erant, respondit Pythia, *non esse*
Herod. T. III. P. I. E

πρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. 10
 Ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ
 Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρό-
 μαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

- 67 Κατὰ μὲν δὴ Δημάρητου τὴν κατάπαυσιν τῆς βα-
 σιλείης οὕτω ἐγένετο. Ἐφευγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρ-
 τῆς εἰς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνειδέος. μετὰ τῆς βασι-
 λείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἤρχε αἰρεθεὶς ἀρ-
 χήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι. Θεωμένου δὲ τοῦ Δη- 5
 μαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγωνὼς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς
 αὐτ' ἐκείνου, πέμψας τὸν Θεράποντα, ἐπὶ γέλωτί τε
 καὶ λίσσῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον „ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἀρ-
 χεῖν μετὰ τὸ βασιλεύειν.“ ὁ δὲ, ἀλγῆσας τῷ ἐπειρω-
 τήματι, εἶπε Φᾶς „αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπεισῆ- 10
 σθαι, κεῖνον δὲ, οὐ τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἀρ-

Aristonis filium Demaratum. Attamen postero tem-
 pore comperta ea fraus est, et Cobon Delphis profu-
 git, prophetissae vero abrogatum est munus.

(67.) Hoc igitur modo abrogata Demarato regia
 dignitas est. Deinde vero, relictâ Spartâ, ad Medos
 profugit *Demaratus*, ob contumeliam huiusmodi.
 Postquam regno fuit exutus, ad gerendum magistrat-
 um erat electus. Quumque esset solenne ludicrum,
 quod *Gymnopaedias* vocant, *Leotychides*, rex iam
 creatus in Demarati locum, risus et contumeliae caus-
 sa misso famulo ad *Demaratum*, qui et ipse spe-
 ctator aderat, quaesivit ex eo, *quale-nam illi vide-*
retur, hunc gerere magistratum post regiam di-
gnitatem? Cui ille, indignatus interrogatione, re-
 spondit, *se quidem utrumque esse expertum, nec*

ξεν Λακεδαιμονίοισι ἡ μυρίας κακότητος, ἡ μυρίας εὐ-
 δαιμονίης.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ κατακαλυψάμενος,
 ἦϊε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἐαυτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ πα-
 15 ρασκευασάμενος, ἔβη τῷ Διὶ βοῦν· θύσας δὲ, τὴν
 μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθéis ἐς τὰς 68
 χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχων, κατικέτευε, λέγων τοιαῦτα·
 „ὦ μήτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἰκε-
 „τεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
 5 „ἀληθείην, τίς μεν ἐστὶ πατὴρ ὀρθῶ λόγῳ. Λευτυχι-
 „δης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κυεύουσάν σε
 „ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωναι·
 „οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασὶ σε
 „ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι
 10 „ἐκείνου παῖδα. Ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν,

*vero illum: caeterum interrogationem hanc La-
 cedaemoniis aut infinitae calamitatis, aut in-
 finitae felicitatis fore initium. His dictis, velatâ
 facie theatro egressus, domum suam abiit: ibique
 protinus, praeparatis rebus necessariis, Iovi bovem
 immolavit, et eo mactato vocavit matrem. (68.)
 Quae postquam advenit, datâ in manus illius extorum
 parte victimae, supplex eam Demaratus adlocutus est
 his verbis: Mater, et alios omnes deos testatus, et
 hunc Herceum [id est, domus nostrae praesidem]
 Iovem, oro te atque obsecro, ut verum mihi dicas,
 quis ex rei veritate pater sit meus. Leotyichides
 enim in litis contentione dixit, gravidam te ex
 priori viro congressam esse cum Aristone: qui
 vero contumeliosiore rumore sequuntur, aiunt
 cum servo asinario te esse congressam, et illius*

„εἰπεῖν τῶλθές. οὔτε γὰρ, εἴ περ πεποίηκας τι τῶν
 „λεγομένων, μούνη δὴ πεποίηκας, μετὰ πολλέων δέ·
 „ὅτε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρ-
 „μα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προ-
 69 „τέρας γυναῖκας.“ Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ 15
 ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ παῖ, ἐπεὶ τε με λιτῆσι μετέρ-
 „χεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθείην, πᾶν εἰς σὲ κατεωρήσεται
 „τῶλθές. ὡς με ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἐαυτοῦ, νυκτὶ
 „τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι Φάσμα εἰδόμενον 5
 „Ἀρίστωνι. συνευνηθὲν δέ, τοὺς στεφάνους, οὓς εἶχε,
 „ἐμοὶ περιετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δὲ μετὰ ταῦ-
 „τα Ἀρίστων. ὡς δέ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, εἰρώ-
 „τα τίς εἴη ὁ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐΦάμην, ἐκείνον. ὁ δὲ
 „οὐκ ὑπέδέκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, Φαμένη αὐτὸν 10

me esse filium. Quare te ego per Deos obsecro, verum mihi dicas. Nam et, si quid tale, quale dicunt, fecisti, non tu sola fecisti, sed multis cum aliis mulieribus: et pervulgata quoque Spartaefama est, prolificum semen non fuisse Aristoni; alioqui priores etiam uxores parituras fuisse. Haec igitur ille dixit. (69.) Cui mater his verbis respondit. Fili, quoniam me supplex oras ut verum dicam, omnem tibi rem ex vero aperiam. Postquam me pater tuus domum duxit, tertiâ nocte a primâ venit ad me simulacrum simile Aristoni: quod quum mecum concubisset, coronas mihi, quas habebat, imposuit. Illud postquam abiit, venit deinde Ariston; qui me videns coronis ornatam, interrogavit quis illas mihi dedisset: et ego dixi, ipsum. Quod ubi abnuvit ille, iurata

„οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγον γάρ τι πρό-
 „τερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στε-
 „φάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε
 „ὡς θεῖον εἶη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στέφανοι
 15 „ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρώϊου τοῦ παρὰ τῇσι θυρήσι
 „τῇσι αὐλείησι ἰδρυμένου. (τὸ καλέουσι Ἀστραβάκου)
 „τοῦτο δέ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναιρέον
 „εἶναι. Οὕτω δὴ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βού-
 „λαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας,
 20 „καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρω, ἢ Ἀρίστων·
 „ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. Τῇ δέ σευ μά-
 „λιστα κατὰπτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ
 „Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἠγγέλθης γεγεννημένος, πολ-
 „λῶν ἀκούοντων οὐ φήσεί σε ἐωυτοῦ εἶναι τὸν χρόνον

*equidem respondi, non recte eum facere qui rem
 perneget; paullo enim ante venisse ipsum, mecum-
 que concubuisse, ac deinde has mihi coronas dedis-
 se. Tum me videns Ariston iureiurando rem con-
 firmare, intellexit divinitus haec accidisse. Nam
 et coronas illas adparebat esse ex herois aedícula
 quae est ad ianuam aulae nostrae; (Astrabaci aedem
 vocant:) et, esse hunc ipsum Heroëm, pronun-
 ciarunt vates. Ita igitur, fili, rem totam habes,
 quam scire cupis. Nam, aut ex hoc heroë genitus
 es, et pater tuus Astrabacus heros est, aut Ari-
 ston: ea ipsa enim nocte te concepì. Caeterum,
 quo argumento te maxime adgrediuntur inimici,
 dicentes, ipsum Aristonem, quum ei te natum esse
 nunciaretur, audientibus multis negasse suum te
 esse filium, quoniam iustum tempus decem men-*

„γὰρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδέ κω ἐξήκειν· αἰδρητή τῶν 25
 „τοιούτων κείνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ
 „γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶ-
 „σαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ,
 „ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ
 „μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦ- 30
 „το. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ
 „δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ
 „ὄνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέ-
 „γουσι τίκτοισιν αἱ γυναῖκες παῖδας.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα
 70 ἔλεγε. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια
 λαβὼν, ἐπορεύετο εἰς Ἥλιν· τῷ λόγῳ Φας, ὡς εἰς Δελ-
 Φούς, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, πορεύεται. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ, ὑποτοπηθέντες Δημάρχῳ δροσμῷ ἐπιχειρεῖν,

LXIX. 30. ἀνοίη. ἀγνοίη corrigunt viri docti.

sium nondum esset completum; id verbum illi in-
scitiâ talium rerum exciderat. Pariunt enim mu-
lieres etiam novem mensium foetus, atque etiam
septem mensium, neque cunctae decimum complent
mensem: et ego te, fili, septimo mense peperî.
Agnovitque etiam paullo post ipse Ariston, per
insciam sibi verbum illud excidisse. Alios autem
de nativitate tua rumores procul habe: nam veris-
sima omnia audivisti. Ex asinariis vero Leoty-
chidi ipsi et aliis, qui hoc narrant, liberos pa-
riant uxores. Haec mater locuta est. (70.) Dema-
ratus vero, postquam quae voluerat cognovit, sumto
viatico, Elidem profectus est; speciem prae se ferens
tamquam Delphos petens, ubi consuleret oraculum.
Lacedaemonii vero, suspicati fugam capessere De-
maratum, persecuti sunt eum. Sed, priusquam hi

5 ἰδίῳ. καὶ κως ἔφθη εἰς Ζάκυνθον διαβαὶς ὁ Δημάρ-
τος ἐκ τῆς Ἡλίδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι,
αὐτοῦ τε ἄπτοντο, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαι-
ροῦντο. μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι,
ἐνθεῦτεν διαβαίνει εἰς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον.
10 ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστί, καὶ γῆν τε καὶ
πόλιν ἔδωκε. Οὕτω ἀπίκητο εἰς τὴν Ἀσίην Δημάρτος,
καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι
συχνὰ ἔργοισι τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνεῖς, ἐν δὲ
δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι, ἀνελόμενος τεθρίπῳ, προσέ-
15 βαλε, μῦθος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασι-
λέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυ- 71
σθέντος, διεδέξατο τὴν βασιλείην. καὶ οἱ γίνεται παῖς
Zeuxidemos, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητῶν

Elidem pervenerunt, Zacynthum ille traiecerat. Quo
quum etiam Lacedaemonii traiecissent, et ipsi De-
marato iniecerunt manus, et famulos ei abstraxerunt.
At ille, quum non dedidissent eum Zacynthii, in Asi-
am deinde ad regem *Darium* transgressus est: et rex
eum munifice excepit, et terrâ et oppidis donavit.
Ista igitur ratione, et tali fortunâ usus, in *Asiam*
pervenit *Demaratus*, postquam et aliis multis factis
pariter atque consiliis inter Lacedaemonios claruis-
set, et Olympicâ victoriâ, quam quadrigarum curri-
culo reportavit, civitatem ornasset, unus ex omni-
bus Spartaë regibus cui id contigerit.

(71.) *Leotychides* vero, Menaris filius, in regnum
Demarato successit. Cuius filius Zeuxidemus, quem
Spartanorum nonnulli Cyniscum nominabant, reg-

ἐκάλειον. αὐτός ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης·
 πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδη- 5
 μον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξίδημου, γαμέει δευ-
 τέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεήν,
 Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται
 οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευ-
 72 ξίδημος γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. Οὐ μὲν 10
 οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν
 τοιήνδε τινα Δημαρήτῳ ἐξέτισε. ἐστρατήγησε Λακεδαι-
 μονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρὸν δὲ οἱ ὑποχείρια πάντα
 ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολὺ. ἐπ' αὐτοφώρῳ 5
 δὲ αἰλούς, αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χει-
 ρίδι πλὴν ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστή-
 ριον ὑπαχθεὶς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ

num Spartae non est adeptus: obierat enim ante Leoty-
 chidem, relicto filio *Archidamo*. Mortuo autem
 Zeuxidemo, alteram uxorem duxit Leotychides Eu-
 rydamen, Menii sororem, Diactoridis filiam: ex qua
 quidem nulla ei mascula proles nata est, sed filia,
 nomine *Lampito*; quam duxit *Archidamus*, Zeuxi-
 demi filius, a Leotychide sibi elocatam. (72.) Nec
 vero Spartae senectutem traduxit *Leotychides*, sed
 talem quamdam poenam dedit Demarato. Quum dux
 esset copiarum Laconicarum in Thessalia, potuisset-
 que omnia armis subigere, ingentibus pecuniis cor-
 rumpi se passus est. Cuius criminis compertus, quum
 in ipsis castris insidens manicae pecunia plenae esset
 deprehensus, in iudicium delatus exsilio multatus
 est, et aedes eius in urbe dirutae: itaque Tegeae

471, 19.

ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο
10 μετὰ χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει εὐωδῶθη τὸ ἐς τὸν Δημά- 73
ρῃτον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδα, ἥ ἐ
ἐπὶ τοὺς Αἰγινῆτας, δεινὸν τινὰ σφί ἐγκοτον διὰ τὸν προ-
πηλακισμόν ἔχων. οὕτω δὴ αὐτὲ οἱ Αἰγινῆται, ἀμφο-
5 ῖ τέρων τῶν βασιλῆων ἠκάντων ἐπ' αὐτοὺς, ἐδικαίουν ἐτι
ἀντιβαίνειν· ἐκεῖνοί τε, ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγι-
νητέων, τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτω καὶ γένει,
ἦγον, καὶ ἄλλους, καὶ δὴ καὶ Κροῖόν τε τὸν Πολυκρί-
του, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ εἶχον μέ-
10 γιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττι-
κὴν, παραβήκην παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινῆ-
τησι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα, ἐπαῖ- 74

exsulavit, ibique vitam finivit. Sed haec quidem po-
stero tempore acta sunt.

(73.) Tunc vero, postquam *Cleomeni* ex senten-
tia successerat res in Demaratum suscepta, protinus
ille, adsumto *Leotychide*, adversus Aeginetas ire
contendit, propter illatam sibi contumeliam vehe-
menter illis iratus. Iam igitur *Aeginetae*, quum ambo
simul reges adversus illos venissent, non amplius re-
pugnandum sibi esse existimarunt: et illi selectos ex
Aeginetis decem viros, divitiis et genere prae cae-
teris eminentes abduxerunt, in his *Crium* Polycriti
filium, et Casambum Aristocratis, qui plurimum po-
testate valebant. Hos igitur, in Atticam terram ab-
ductos, veluti depositum tradiderunt *Atheniensibus*,
acerrimis hostibus Aeginetarum. (74.) Sed post
haec *Cleomenes*, quum compertae interim fuissent

στον γενόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάροπον, δέῖμα
 ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐν-
 δεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε
 πρήγματα, συνιστάς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, 5
 ἄλλους τε ὅρκους προτάγων σφι, ἥ μὲν εἴψεσθαι σφίεας
 αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῇται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νάνακριν πόλιν
 πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων,
 ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγε-
 ται εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ 10
 ἔστι τοιόνδε τι. ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης
 στάζει ἐς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἵμασις τις περιβέει
 κύκλος. ἡ δὲ Νάνακρσις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει
 75 εἶδωσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ. Μα-
 ρόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα,
 κατήγον αὐτὸν, δείσαντες, ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρ-

malae artes, quibus adversus Demaratum usus erat,
 metu Spartanorum in Thessaliam secessit. Inde vero
 in Arcadiam reversus, novas res moliens, *Arcadas*
 adversus Spartanos sollicitavit, quum aliis iuramen-
 tis illos adstringens, *ut se, quocumque duceret, se-*
querentur, tum etiam in animo habens procures Ar-
 cadum, in Nonacrin oppidum ductos, iureiurando
per Stygis aquam adigere. Nam in hoc ipso oppido
 perhibent Arcades esse Stygis aquam. Est autem illa
 huiusmodi: exigua adparet aqua, ex petra stillans in
 locum concavum, maceriâ undique cinctum. *No-*
nacris autem, in qua hic fons conspicitur, Arcadiae
 oppidum est prope Phencum. (75.) Lacedaemonii
 vero, ubi cognoverunt quid moliretur *Cleomenes*,
 veriti rei exitum, Spartam eum revocarunt, et in

την, τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. Κατελθόντα δὲ αὐτὸν,
5 αὐτίκα ὑπέλαβε μανίη νοῦσος, ἔοντα καὶ πρότερον ὑπο-
μαργότερον· ὅπως γὰρ τῶ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέ-
χραυε εἰς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιῶντα δὲ αὐτὸν
ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδῃσαν οἱ προσήκοντες
ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δέθεις, τὸν Φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν
10 ἄλλων, αἶττε μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα
τοῦ Φυλάκου δίδοναι, ἀπείλεις τὰ μιν αὐτὶς ποιήσεις·
εἰς ὃ δέισας τὰς ἀπειλὰς ὁ Φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις
εἰλωτέων, δίδοι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλα-
βὰν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑαυτὸν λαβῶν-
15 μενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῦ-
βαινε ἐκ τῶν κνημέων εἰς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν
εἰς τε τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· εἰς ὃ εἰς τὴν γαστέ-

pristinam restituerunt dignitatem. At post reditum
breui interiecto tempore, quum iam antea haud
sana admodum mente fuisset, *furor morbus* eum
invasit; nam quoties Spartanus quispiam obviam ei
veniret, huic sceptrum in faciem infligebat. Quae
quum ille faceret, et alienata esset mente, vinxerunt
illum propinqui, et ligno illigaverunt. At ille, ita
vinctus, ubi vidit unum custodem, digressis aliis,
solum relictum, cultrum sibi dari postulavit: quem
quum ei statim dare nollet custos, minatus est ho-
mini quae deinde illi facturus esset; donec territus
ille minis, (erat enim unus ex hilotis) cultrum ei
porrexuit. Tum vero, sumto ferro, *Cleomenes*, initio
a cruribus facto, misere *se ipse laceravit*: carnem
enim secundum longitudinem incidens, a cruribus
ad femora perrexuit, et a femoribus ad ilia et lumbos:

ρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην καταχορδεύων, ἀπέθανε τρώ-
 πῳ τοιούτῳ· ὥς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι
 τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρητον γινόμενα λέ- 20
 γειν· ὥς δὲ Ἀθηναῖοι μῦθοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα
 ἐσβαλὼν, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὥς δὲ Ἀργεῖοι,
 ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόν-
 τας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ
 τὸ αἶσχος ἐν ἀλόγῃ ἔχων ἐνέπρησε. 25

76 Κλεομένει γὰρ, μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη
 Ἄργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο
 ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ρεῖν ἐκ τῆς Στυμ-
 Φηλῆς λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην, ἐς χάσμα
 ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, τὸ ἐνθεῦ- 5
 τεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλίσ-

postremo, ubi ad ventrem pervenit, hunc etiam dis-
 secuit, donec animam efflavit. Atque tali modo ille
 mortuus est, ut quidem plerique ex Graecis dicunt,
 quoniam Pythiae persuaserat ista dicere quae ad
 Demaratum spectabant; ut vero soli aiunt Athenien-
 ses, quoniam, quo tempore Eleusin invasit, lucum
 excidit deabus sacrum; ut vero Argivi, quoniam
 Argivos, qui e pugna in lucum *Argo* sacrum confu-
 gerant, inde abductos trucidavit, ipsumque lucum
 spretâ religione incendit.

(76.) Scilicet *Cleomeni*, Delphicum oraculum con-
 sultenti, redditum erat responsum, *capturum illum*
Argos. Postquam vero cum Spartanorum exercitu ad
 fluvium pervenit *Erasinum*, quem aiunt ex *Stym-*
phalio lacu effluere: dicunt enim, hunc lacum,
 postquam in caecam voraginem se infudit, rursus

σθαι ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν
 ταῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλ-
 λιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἑρασίνου
 10 οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργεῖους μέντοι οὐδ' ὥς
 χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν
 κατήγαγε ἐς Θυρέην· σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσ-
 σῃ ταῦρον, πλοίοισι σφεας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τίρυνθιν
 χώραν καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθειον, πυνθανό- 77
 μενοι ταῦτα, ἐπὶ θαλάσσαν. ὥς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγί-
 νοντο τῆς Τίρυνθος, χώρα δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σή-
 πεια οὐνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἔζοντο
 5 ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ αἱ Ἀργεῖοι τὴν
 μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δό-
 λω αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε

LXXVII. 3. Σήπεια. Σίπεια alii.

adparere in Argolide, et exinde *Erasinum* hanc
 aquam ab Argivis nominari: ad hunc igitur fluvium
 postquam Cleomenes pervenit, hostias flumini immo-
 lavit: quumque minime bene ei cessurum transitum
 portenderent exta, *laudare se*, ait, *flumen*, quod
cives non proderet suos; sed ne sic quidem salvos
evasuros Argivos. Post haec retrogressus, Thyream
 duxit exercitum; et, tauro mari immolato, navibus
 eundem duxit in Tirynthium et Nauplium agrum.
 (77.) Ea re cognita, ad mare properant Argivi, opem
 suis laturi. Ut vero prope Tirynthum fuerunt, eo in
 loco cui nomen est Sepia, castra castris Lacedaemo-
 niorum, haud magno spatio in medio relicto, oppo-
 suerunt. Ibi nimirum pugnam ex aperto non vere-
 bantur Argivi, sed ne dolo caperentur. Etenim ad

κνοῦ ἔντος τοῦ ἄλσος, οὐκ ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, 10
 ὅτι ἐπρησσον· πρὶν γε δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ἐπὶ δέν-
 δρος, κατεῖδε τὸ ποιούμενον. οὐκὼν δὴ ἔτι καλεόμενοι
 80 ἐξήσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινα
 τῶν εἰλωτέων περιinéειν ὕλην τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πεπομέ-
 νων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν
 τινα αὐτομέλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη
 Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, 5
 εἶπε· „ὦ Ἀπολλὼν χρηστήριε, ἢ μεγάλως με ἠπά-
 „τηκας, Φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξ-
 81 „ἡκειν μοι τὸ χρηστήριον.“ Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομέ-
 νης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι εἰς Σπάρτην·
 χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστέας, ἦε εἰς τὸ Ἡραῖον
 θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ

videbant quid facerent hi qui extra essent. Postremo
 vero unus illorum conscensa arbore vidit quid gère-
 retur: atque exinde non amplius egrediebantur vo-
 cati. (80.) Tum vero Cleomenes hilotas omnes ius-
 sit materiam circa lucum congerere: et, postquam hi
 imperata fecerunt, lucum incendit. Iamque ardebat
 lucus, quum ille ex transfugarum quopiam quaesivit,
cui deo sacer lucus esset. Qui ubi respondit, *Argi*
lucum esse; hoc audito *Cleomenes*, ingentem edens
 gemitum, ait: *O fatidice Apollo, sane magnopere*
me decepisti, quum Argos me capturum diceres.
Suspitor enim, exisse mihi id vaticinium. (81.)
 Post haec, maiore exercitus parte Spartam dimissa,
 ipse cum mille fortissimis ad Iunonis templum se
 contulit, sacra facturus. Quum autem in eo esset ut
 super ara sacrificaret, vetuit cum sacerdos, *nefas esse*

5 ἱεὺς ἀπηγόρευε, Φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν.
 ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας ἀπὸ τοῦ
 βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσεν· ποιή-
 σας δὲ ταῦτα, ἀπήϊε εἰς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα 82
 δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, Φάμενοί μιν
 δωροδοκῆσαντα, οὐκ ἐλέειν τὸ Ἄργος, παρεὼν εὐπετέως
 μιν ἐλεῖν. Ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ
 5 ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δ' ὦν Φά-
 μενος „ἐπεὶ τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱερὸν εἶλε, δοκέειν οἱ ἐξε-
 ληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δι-
 καιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱεροῖσι χρήσθαι,
 καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδῷ, εἴτε οἱ ἐμποδῶν
 10 ἔστηκε. καλλιευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλ-
 ματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ
 αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκήϊν, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ

*dicens peregrino sacra ibi facere. At Cleomenes, iussis hilotis abductum ab ara sacerdotem flagris caedere, ipse sacra fecit; eoque facto Spartam abiit. (82.) Quo ubi rediit, inimici eum apud ephoros reum egerunt; dicentes, pecuniâ corruptum Argos non cepisse, quum capere facile potuisset. At ille respondit; verumne dicens, an mentiens, definire nequeo; respondit certe, postquam lucum Argo sacrum cepisset, visum sibi esse exisse effatum dei: quare non tentandam sibi existimasse urbem, quin prius sacris factis cognovisset, utrum traditurus sibi eam Deus esset, an impedimento futurus. Liti-
 tanti autem sibi in Iunonis templo, ex simulacri pectore effulsisse ignis flammam: unde liquido se intellexisse, non capturum se esse Argos: nam,
 Herod. T. III. P. I.*

μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε,
αἰρέειν αὖ κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στηθέων λάμ-
ψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέ- 15
σθαι.“ Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα εἰδόκει
Σπαρτιήτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώ-
83 κοντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχρηώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦ-
λοι αὐτέων ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε
καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖ-
δες. ἔπειτά σφεας οὗτοι, ἀνακτῶμενοι ὀπίσω ἐς ἑαυτοὺς
τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχη 5
ἔσχον Τίρυνθα. Τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἀριθμία ἐς ἀλλή-
λους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
δρος, γένος ἑὸν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς
δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότησι. ἐκ τούτου

*si ex capite simulacri effulsisset flamma, captu-
rum se urbem cum arce fuisse; quum vero e pe-
ctore effulserit, perfecta a se esse omnia quae
feri Deus voluit.* Haec dicens, credibilia et con-
sentanea dicere visus est Spartanis, et longe maiore
parte suffragiorum est absolutus. (83.) Urbs vero
Argos ita *viris viduata* est, ut res illorum omnes
penes servos essent, omnia gubernantes administran-
tesque; donec eorum filii, qui perierant, ad virilem
pervenerunt aetatem. Tunc hi, *Argos* sibi rursus
vindictantes, illos eiecerunt: et servi, urbe pulsi,
praelio facto *Tirynthem* tenere. Deinde aliquamdiu
pacatae inter utrosque res fuere: sed postea venit ad
servos vir fatidicus, nomine *Cleander*, genere *Phiga-
lensis Arcas*; qui illis, ut denuo arma inferrent do-
minis, persuasit. Inde bellum illis exortum est, quod

476, 70.

10 δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά Φασι μανέν- 84
τα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί Φασι ἐκ
δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ
ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου
5 μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τε σφι Δα-
ρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονόναί
μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμα-
χήν τε ποιέεσθαι, καὶ συντίθεσθαι, ὥς χρεὸν εἴη αὐτοὺς
μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν περῶν ἐς τὴν
10 Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κε-
λεύειν ἐξ Ἐφέσου ὀρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα
ἐς τὸ αὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν

diu duravit, donec tandem aegre servos debellarunt Argivi.

(84.) Argivi igitur ista de caussa aiunt in furorem actum Cleomenem misere periisse. At ipsi Spartani contendunt, non a deo quopiam in furorem actum fuisse Cleomenem, sed ex consuetudine cum Scythi contraxisse merum bibendi morem, eaque de caussa in furorem incidisse. Scythas enim Nomades, postquam terram ipsorum Darius bello invasisset, consilium deinde cepisse poenas ab illo repetendi: itaque missis legatis societatem voluisse cum Spartanis contrahere, hac conditione, ut ipsi Scythae iuxta Phasin fluvium conarentur in Medicam terram irrumpere; Spartani vero, Epheso profecti, in superiorem Asiam contenderent, ac deinde utrique eodem in loco convenirent. Cleomenem igitur, aiunt,

Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλεῖν σφι μεζόνως ὁμιλέοντα
 δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκροποσίην παρ'
 αὐτέων· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῇ- 15
 ται. ἕκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βού-
 λωνται πιεῖν, ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρ-
 τιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τί-
 σιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρτήτῳ ἐκτίσαι.

- 85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινή-
 ται, ἐπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβασομένουσ
 Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν πε-
 ριῦβρῆσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω καὶ μιν κατέ- 5
 κριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγινα ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι
 ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινιτέων

quum Scythae hanc ob caussam Spartam venissent,
 familiarius, quam par erat, cum illis conversantem,
 merum bibere ab eisdem didicisse; atque inde eum in
 furorem incidisse existimant Spartani. Et ab illo tem-
 pore, aiunt, si quis meracius bibere cupit, dicere
 hunc famulo, *Scythico more infunde!* Haec apud
 Spartanos de Cleomene fama est. Mihi vero Cleome-
 nes videtur hanc poenam Demarato dedisse.

(85.) Cognita Cleomenis morte, *Aeginetae* Spar-
 tam legatos miserunt, qui *Leotychidem* propter ob-
 sides Athenis retentos accusarent. Et Lacedaemonii,
 constituto iudicio, pronunciarunt *iniuriose cum*
Aeginetis Leotychidem egisse; eumque condemna-
 runt, ut *illis dederetur, Aeginam abducendus loco*
virorum Athenis detentorum. Quum vero in eo
 essent Aeginetae ut abducerent Leotychidem, dixit

476, 98.

τὸν Λευτυχίδα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεις, ἔαν
 ἐν Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ. „Τί βούλεσθε ποιεῖν, ἄν-
 10 „δρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλῆα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδο-
 „τον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ
 „χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅπως ἐξ ὑστέ-
 „ρης μὴ τι ὑμῖν, ἢν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κα-
 „κὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλωσι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ
 15 Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς· ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαν-
 το τοιῇδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦ-
 ναι Αἰγινῆτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευ- 86
 τυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπαίτει τὴν παρακαταθήκην,
 οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἰλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι·
 φάντες, δύο σφέας ἔοντας βασιλῆας παραθέσθαι, καὶ οὐ
 5 δικαιοῦν τῷ ἐτέρῳ ἄνευ τοῦ ἐτέρου ἀποδιδόναι. Οὐ φα- (1)
 μένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξε σφι Λευτυχι-

eis Theasides, Laoprepis filius, vir Spartae spectatus:
Quid facturi estis, viri Aeginetae? regem Sparta-
norum, vobis a civibus suis traditum, vultis abdu-
cere? Quod si nunc iracunde cum illo agere de-
creverunt Spartani, videte ne iidem posthac, si
hoc feceritis, exitiosum malum vestram in terram
inferant. His auditis, abducere illum omiserunt Ae-
 ginetae, pactique cum eo sunt in hanc conditionem,
 ut unā cum ipsis Athenas se conferret Leotychides,
 et Aeginetis viros illos restitueret. (86.) Athenas
 postquam *Leotychides* pervenit, repetiitque depo-
 situm; tum vero tergiversari Athenienses, reddere
 nolentes; dicereque, *a duobus regibus viros illos*
apud se depositos fuisse, nec sibi aequum videri,
alteri eos reddere absque altero. (86. 1.) Ita quum

δης τάδε· „ὦ Ἀθηναῖοι, ποιεέτε μὲν ὁκότερα βούλεσθε
 „αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιεέτε ὅσια· καὶ μὴ
 „ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων. Ὀκοῖον μὲντοι τι ἐν
 „τῇ Σπάρτῃ συνηνέχθη γενέσθαι περὶ παρακαταθήκης, 10
 „βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται,
 „γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαίμονι, κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν
 „ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικυδέος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄν-
 „δρα Φαμέν τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα,
 „καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα, δικαιοσύνης πέρι, πάντων 15
 „ὅσοι τὴν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἶκεον. συνε-
 „νειχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνευμένῳ τάδε λέγομεν. Ἄν-
 „δρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον εἰς Σπάρτην, βούλεσθαι οἱ
 „ἐλθεῖν εἰς λόγους, προῖσχύμενον τοιαύδε· Εἰμὶ μὲν Μι-
 „λήσιος, ἤκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλόμενος δικαιο- 20

se reddituros illos negarent Athenienses, haec apud
 eos verba *Leotychides* fecit: *Facite, Athenienses,*
utrum volueritis ipsi: nam, si reddideritis,
pie sancteque feceritis; si non reddideritis, con-
tra. Verumtamen commemorare vobis volo, quale
quid circa depositum acciderit Spartae. Dicimus
nos Spartani, fuisse Lacedaemone, tertiâ ante me
generatione, Glaucum Epicydis filium. Huic viro
dicimus et omnia alia contigisse praecipua, et
singulari iustitiae famâ eundem fuisse celebra-
tum prae omnibus qui per id tempus Lacedaemo-
nem habitabant. Huic insequente tempore haec
dicimus accidisse. Virum Milesium venisse Spar-
tam, illum convenire cupientem, et haecce ei ex-
ponentem. Sum ego, inquit, civis Milesius, ad te-
que veni, Glauce, tuâ frui iustitiâ cupiens. Quan-

- „σύνῃς ἀπαλαῦσαι. ὥς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλ-
 „λην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς δικαιο-
 „σύνης ἦν λόγος πολλός, ἐμμενῶν λόγους εἰδίδουν, καὶ
 „ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κατεῖναι ἢ Ἰωνίῃ, ἢ δὲ Πελοπόν-
 25 „νησος ἀσφαλέως ἰδρυμένη καὶ διότι χρήματα οὐδα-
 „μᾶ τοὺς αὐτοὺς ἐστὶ ὁρᾶν ἔχοντας. ταῦτά τε ὦν ἐπι-
 „λεγομένῳ, καὶ βουλευομένῳ, ἔδοξε μοι, τὰ ἡμίσεια
 „πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα, θέσθαι παρὰ σέ,
 „εὖ ἐξεπισταμένῳ ὥς μοι καίμενα ἔσται παρὰ σοὶ σόα.
 30 „σύ δὴ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τὰδε τὰ σύμ-
 „βολα σῶζε λαβών· ὅς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτήν,
 „τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεῖ- 86
 „νος τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παρακα- (2)
 „ταθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. Χρόνου δὲ πολλοῦ
 35 „διελθόντος, ἦλθον εἰς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παραθε-

doquidem enim, ut per universam Graeciam, ita et per Ioniam, eximia est fama tuae iustitiae; reputavi mecum, in periculo semper versari Ioniam, Peloponnesum contra in tuto locatam, et numquam apud nos pecunias diu in eiusdem hominis possessione permanere. Haec apud me reputanti deliberantique visum est mihi, bonorum meorum dimidium, in pecuniam redactum, apud te deponere, bene gnaro apud te mihi salvum illud collocatum iri. Accipe igitur has pecunias, et has accipe servaque tesseras; quas qui secum ferens repetet pecunias, ei illas reddes. (86. 2.) Haec quum hospes dixisset Milesius, accepit Glaucus depositum praedicta conditione. Multo vero interiecto tempore Spartam venire filii huius hominis, qui

„μένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ εἰς λόγους
 „τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαί-
 „τεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο, ἀντυπικρινόμενος
 „τοιαύδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περι-
 „φέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε· βούλο- 40
 „μαί τε, ἀναμνησθεῖς, ποίειν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ,
 „εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ, εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλα-
 „βον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦ-
 „τα ὦν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τίταρτον μῆνα
 86 „ἀπὸ τοῦδε. Οἱ μὲν δὲ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι, 45
 (3) „ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημένοι τῶν χρημάτων.
 „Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο εἰς Δελφοὺς, χρησόμενος τῷ
 „χρηστήριῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὀρ-
 „κῶ τὰ χρήματα λήϊσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε
 „τοῖσι ἐπεσι·

50

*illas deposuerat pecunias; qui quum convenissent
 Glaucum, exhibitis tesseris pecunias ab illo repe-
 tierunt. At ille recusans, haec respondit: Non
 memini equidem hanc rem quam narratis, nec ani-
 mum meum subit ulla eius cogitatio. Volo autem,
 si quidem in memoriam revocavero, facere quod
 iustum est: nam, si accepi, recte vobis restituum;
 si omnino non accepi, ex Graecorum legibus vo-
 biscum agam. Igitur in quartum ab hoc mensem
 vos reiicio, quo tempore haec effecta vobis dabo.
 (86. 3.) Lamentantes discedunt Milesii, tamquam
 defraudati pecuniis. Glaucus vero, Delphos profe-
 ctus, consulit oraculum, quaeritque ex illo, an
 interposito iureiurando pecuniam praedaretur.
 Quem his verbis Pythia adgreditur:*

- „Γλαῦκ' Ἐπικυδείῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω,
 „ὄρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λήσασσθαι.
 „Ὅμν' ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐόρκον μένει ἄνδρα.
 „Ἄλλ' Ὀρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες,
 55 „οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσέκε πᾶσαν
 „συμμάφας ὀλέσει γενεήν, καὶ οἶκον ἅπαντα.
 „Ἄνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
 „Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν πα-
 „ραιτέετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη,
 60 „τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύνα-
 „σθαι. Γλαῦκος μὲν ἦ μεταμύφμενος τοὺς Μιλη- 86
 „σίους ξείνους, ἀποδοῖσφι τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ εἰπ- (4)
 „κα ὁ λόγος ὅδε, ὦ Ἀθηναῖοι, ὠρμήθη λέγεσθαι ἐς
 „ὑμᾶς, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν

Glauce Epicydide! sane expedit ad breve tempus iurando vicisse, intervertisseque nummos.

Iura: iurandi memorem quia mors quoque tollit.

At iuramento quaedam est sine nomine proles, trunca manus, et trunca pedes; tamen impete magno

advenit, atque omnem vastat stirpemque domumque.

Sancti sed hominis florebit sera propago.

His auditis, Deum oravit Glaucus, ut veniam sibi eorum quae dixisset daret. At Pythia respondit, perinde esse, tentare Deum, atque rem ipsam peragere. (86. 4.) Tunc igitur Glaucus quidem hospites arcessivit Milesios, et pecunias illis reddidit. Cuius vero rei causa hunc ad vos, Athenienses, sermonem facere adgressus sim, dicam. Glauci

„ἔστι οὐδὲν, οὐτ' ἰστίη οὐδεμὴ νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· 65
 „ἐκτέτριπται τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. Οὕτω ἀγαθὸν,
 „μὴδὲ διανοέσθαι περὶ παρακαταθήκης ἄλλο γε, ἢ
 86 „ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι.“ Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦ-
 (5) τα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλ-
 . λάσσετο.

87 Οἱ δὲ Αἰγυνῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦ-
 ναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χα-
 ριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε. Μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοι-
 σι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέσθαι, ὥς τιμωρησόμενοι τοὺς
 Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ, ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθη- 5
 ναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὧν, τὴν θρω-
 ρίδα νῆα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων·
 88 λαβόντες δὲ τοὺς ἀνδρας, ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόν-
 τες ταῦτα πρὸς Αἰγυνητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ

*huius nulla hodie propago superest, nec domus
 ulla quae Glauci fuisse existimetur: a stirpe enim
 excisus e Sparta est. Adeo expedit, de deposito
 nihil aliud ne cogitare quidem, nisi ut repentibus
 reddas. (86. 5.) His dictis Leotychides, quum ne sic
 quidem morem ei gererent Athenienses, discessit.*

(87.) *Aeginetae, priusquam superiorum iniuria-
 rum, quas Thebanorum in gratiam intulerant Athe-
 niensibus, poenas darent, hoc etiam admiserant. Suc-
 censes Atheniensibus, a quibus iniuria se adfectos
 arbitrabantur, ad ulciscendos eos se compararunt: et
 quum Atheniensium sacra quinquere mis, Delo re-
 diens, ad Sunium staret, huic navi insidiati sunt, et
 repletam viris primariis Atheniensium ceperunt, ca-
 ptosque in vincula coniecerunt. (88.) Haec ab Aegi-*

479, 87.

τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι, καὶ, ἦν γὰρ Νι-
 κόδρομος Κνοίβου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ αἰὲρ δόκιμος,
 5 οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρην ἑαυτοῦ
 ἐξέλασιν ἐκ τῆς ἡσους, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους
 ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθη-
 ναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, Φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπι-
 χειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἡμέραν δεήσει βοηθόντας.
 10 μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνθήματα
 ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεαμένην πό-
 λιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον. οὐ γὰρ ἔτι 89
 χον εἶδους νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινήταιων συμ-
 βαλέειν· ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαί σφι νέας.
 ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἔσαν
 5 γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθη-

netis passi Athenienses, non ultra differendum puta-
runt, quin adversus illos, quidquid possent, machi-
narentur. Erat tunc in Aegina vir spectatus, Nico-
dromus nomine, Cnoethi filius, infensus Aeginetis
quod ab illis olim insulâ pulsus fuisset: hic ubi in-
tellexit Athenienses ad male faciendum Aeginetis
sese accingere, prodicionem Aeginae cum illis pa-
ciscitur, certum diem constituens, quo et ipse rem
adgressurus sit, et illos oporteat praesidio sibi adesse.
His ita constitutis, Nicodromus, ut ei cum Athenien-
sibus convenerat, veterem quam vocant urbem oc-
cupat. (89.) Sed Athenienses ad constitutum diem
non adfuerunt. Etenim navium numerus tunc maxime
non ad manus illis fuerat idoneus ad pugnam cum
Aeginetis ineundam: et, dum a Corinthiis naves sibi
commodandas petunt, interim perdita res est. Co-

ναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πεντα-
 δράχμους ἀποδόμενοι· δωτήνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξην
 δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς
 σφετέρας, πληρώσαντες ἐβδομήκοντα νέας τὰς ἀπά-
 σας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρισαν ἡμέρῃ μὴ 10
 90 τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς
 τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβάς, ἐκδιδρῆσκει
 ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινητέων
 ἔσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδωσαν. ἐνθεῦ-
 5 τεन δὲ οὗτοι ὀρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ
 91 νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγι-
 νητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάntος τοῦ δήμου σφι ἅμα
 Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτὰ σφεας χειρωσά-

rinthii, quum per id tempus quam maxime amici
 essent Atheniensium, rogantibus illis triginta dedere
 naves; dederunt autem quinis drachmis eas commo-
 dantes, nam gratis dare per legem non erat licitum.
 His igitur acceptis navibus, adiectisque suis, septua-
 ginta omnino navibus instructis, adversus Aeginam
 navigarunt: sed postridie eius diei, qui constitutus
 erat, advenerunt. (90.) Nicodromus, ut ad diem
 non adfuerunt Athenienses, conscensa navi ex Aegi-
 na profugit, eumque alii etiam ex Aeginetis sunt se-
 cuti; quibus Athenienses Sunium habitandum dedere:
 unde illi impetum facientes, res Aeginetarum, qui in
 insula erant, agebant ferebantque. Sed hoc quidem
 postero tempore factum. (91.) Tunc vero, qui opi-
 bus inter Aeginetas valebant, superata plebe quae
 cum Nicodromo insurrexerant, hos qui in ipsorum
 venerant potestatem, ad sumendum de eis supplicium

μενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι
ἐγένετο, τὸ ἐκβύσασθαι οὐκ οἰοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχα-
5 νώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νή-
σου, ἢ σφι ἵλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ
δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπαλέοντες. εἰς
δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς
πρόθυρα Διμήτρος Θεοδοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος δὲ
10 τῶν ἐπισπαστήρων, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεί τε μὴ ἀποσπά-
σαι οὐκ οἰοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐ-
τοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω· χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυ-
κῆναι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας 92
αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἤκουσι
ἐναυμάχῃσαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα· ἐσωθέντες δὲ τῇ ναυ-
μαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον,
5 Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μέμ-

eduxerunt. Quo tempore etiam piaculum admisere, quod nulla ratione nullisque sacrificiis potuerunt expiari, sed prius insulâ exciderunt, quam propitia illis reddita Dea est. Nam, quum captos septingentos ex plebe ad supplicium educerunt, unus eorum, e vinculis elapsus, ad vestibulum confugit Cereris Legiferae, et prehensos annulos, quibus adtrahitur porta, firmiter tenuit. Tum vero illi, quum abstrahere hominem non valerent, manus ei praeciderunt, atque ita eduxerunt: et manus illae annulis inhaerebant. (92.) Haec in se invicem *Aeginetae* patrabant. Superati vero pugna navali ab *Atheniensibus*, qui cum septuaginta advenerant navibus, auxilium petierunt ab eisdem quos olim invocaverant *Argivis*. At hi quidem iam auxilio non venerunt, quippe offensi eo

Φόμενοι ὅτι Αἰγινᾶται νέες, ἀνάγκη λαμβθεῖσαι ὑπὸ
 Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώραν, καὶ
 συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ
 ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ
 σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημία, χίλια τάλαντα ἐκτί- 10
 σαι, πεντακόσια ἐκατέρους. Σικυῶνιοι μὲν νυν συγ-
 γνόντες ἀδικῆσαι, ὁμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκ-
 τίσαντες, ἀζημίοι εἶναι. Αἰγινήται δὲ οὔτε συνεγινώσκον-
 το, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὲ ὧν σφι ταῦτα δεομέ-
 νοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἐτι ἐβοήθει, 15
 ἐβελονταὶ δὲ ἐς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ
 ὃ οὐνομα Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τούτων
 οἱ πλεῖνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν
 ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυ-

quod naves Aeginenses, vi quidem coactae a Cleome-
 ne, ad Argolidem adpulerant terram, et Aeginetae
 una cum Lacedaemoniis exscensionem fecerant. In
 eadem autem incursione simul etiam *Sicyonii* suis
 e navibus exscenderant. Quare ambo Argivi mul-
 ctam irrogarunt, mille talenta, utrique populo quin-
 genta. Et *Sicyonii* quidem, agnoscentes iniuste se
 fecisse, pacti sunt cum Argivis, ut, solutis centum ta-
 lentis, reliqua summa ipsis remitteretur: *Aeginetae*
 vero culpam non agnoscentes, pertinaciter detrectave-
 runt mulctam. Quam ob causam nunc illis, auxilia
 rogantibus, publico nomine nulla ab Argivis missa
 sunt, sed voluntarii eis suppetias venere mille ad-
 modum; quibus dux praefuit vir strenuus, nomine
 Eurybates, qui quinquertium exercuerat. Horum au-
 tem plerique non redierunt, sed ab Atheniensibus in

20 βάτης, μουντομαχίην ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπο
τοιοῦτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ
Δεκαλέος ἀποθνήσκει. Αἰγινῆται δὲ, εὐοῦσι ἀτάκτοισι 93
Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφῶν
νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. 94
Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἐαυτοῦ ἐποίει, ὥστε ἀναμιμνήσκον-
τός τε αἰὶ τοῦ Θεράποντος, μεμνήσθαι μιν τῶν Ἀθη-
ναίων, καὶ Πεισιωτρατιδῶν προσκατημένων, καὶ δια-
5 βαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος,
ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος, καταστρέφειν τῆς
Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρ-
δόνιον μὲν δὴ, Φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ, παρα-
λῦει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας,
10 ἀπέστειλε ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτιν τε, ἐόν-

Aegina sunt Interfecti: in his dux Eurybates, post-
quam singulari certamine tres occidisset adversarios,
ipse a quarto, Sophane Deceliensi, interfectus est.
(93.) *Aeginetae* vero, suis navibus *Athenienses* in-
compositos adorti, superarunt illos, et quatuor naves
cum ipsis viris ceperunt.

(94.) ITA DUM bellum geritur Athenienses inter et
Aeginetas, interim *Persa* suum persecutus est in-
stitutum. Nam et famulus cum admonerat, ut *remi-
nisceretur Atheniensium*, et *Pisistratidae* insta-
bant et calumniabantur Athenienses: simul vero ipse
Darius cupiebat, arrepta hac occasione, illos e
Graecis subigere, qui terram et aquam ipsi non de-
dissent. Itaque, Mardonio ab imperio remoto, qui
cum classe male rem gesserat, alios nominavit im-

τα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνηα τὸν Ἀρταφέρνηος παῖ-
 δα, ἀδελφιδεὸν ἑαυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξ-
 ἀνδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑαυτῶ ἐς
 95 οἷψιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀπο-
 δεχθέντες, πορευόμενοι παρὰ βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κι-
 λικίης ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν
 πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευ-
 ομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχ- 5
 θείς ἐκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἰκπαυωγοὶ νέες,
 τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑαυτοῦ δασμὸφόροισι
 Δαρείος ἐτοιμάζειν. Ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύ-
 τας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας,
 ἔπλεον ἐξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ 10
 παρὰ τὴν ἡπειρὸν ἔχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόν-

peratores, qui adversus Eretriam et Athenas profici-
 scerentur, *Datin*, Medum genere, et *Artaphernem*,
 Artaphernis filium, suum consobrinum: quos misit
 dato mandato, ut *Athenas Eretriamque sibi subii-*
cerent; et capta inde mancipia in suum adduce-
rent conspectum. (95.) Hi nominati imperatores,
 quum a rege digressi in Aleium pervenissent cam-
 pum Ciliciae, exercitum pedestrem ducentes nume-
 rosum et bene instructum; ibi quum castra posuis-
 sent, accesserunt eis universae copiae navales, ut cui-
 que populo imperatae erant: accesseruntque etiam
 naves equis transvehendis, quas superiori anno *Da-*
rius suis tributariis edixerat parandas. Equis in hip-
 pagines impositis, et omni pedestri exercitu naves
 conscendere iusso, *sexcentis triremibus* in Ioniam
 navigarunt. Inde vero non littus legentes rectà ver-

του καὶ τῆς Θρηάκης· ἀλλ' ἐκ Σάμου ὀρμεῶμενοι, πα-
 ρά τε Ἰκαρίον καὶ διὰ νήσων τὸν πλὸν ἐποιεῦντο· ὥς
 μὲν ἐμοὶ δοκέειν, δέισαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ
 15 Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιούμενοι ταύτῃ τὴν κομι-
 δὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δέ, καὶ ἡ Νάξος
 σφίας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ ἀλοῦσα. Ἐπεὶ δέ, ἐκ 96
 τοῦ Ἰκαρίου πελάγους προσφερόμενοι, προσέμιξαν τῇ
 Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρῶτην ἐπιῆχον στρατεύε-
 σθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι
 5 πρὸς τὰ οὖρεα οἴχοντο Φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων,
 ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερά καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιή-
 σαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίησαν, οἱ Δῆλιοι, ἐκλιπόντες 97

sus Hellespontum et Thraciam direxerunt classem;
 sed Samo profecti, per Icarium mare et secundum
 insulas cursum tenuere; metuentes maxime, ut mihi
 videtur, montis Atho circuitum, in quo circumna-
 vigando superiori anno ingentem passi erant calami-
 tatem; insuper vero etiam, ut hac irent, Naxus in-
 sula eos cogebat, quae superiori tempore non erat
 subacta. (96.) Ubi per mare Icarium transvecti
 contra *Naxum* venerunt, (hanc enim primam omnium
 adoriri in animo habebant Persae, memores eorum
 quae prius acciderant) non sustinentes hostem *Naxii*,
 procul abeuntes in montes confugerunt. *Persae* vero,
 in servitutem redactis quotquot illorum comprehen-
 dissent, et templa et urbem incenderunt. Quo facto,
 adversus reliquas insulas navigare pergebant.

(97.) Qui dum id faciunt, *Delii* etiam, relicta in-
Herod. T. III. P. I.

G

καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἵχοντο Φεύγοντες εἰς Τήνον. τῆς
 δὲ στρατιῆς καταπλευούσης, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ
 ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέ- 5
 ρην ἐν τῇ Ῥηνῇ· αὐτὸς δὲ, πυθόμενος ἵνα ἔσαν οἱ Δῆ-
 λιοι, πέμπων κήρυκα, ἡγόρευέ σφι τάδε· „Ἄνδρες
 „ἱεῖοι, τί Φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτηδέα καταγνόντες
 „κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γάρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε Φρο-
 „νέω, καί μοι ἐκ βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ᾗ χώ-
 „ρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε 10
 „αὐτὴν τὴν χώραν, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν
 „καὶ ἄπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέ-
 „μεσθε.“ Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι·
 μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας
 98 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιή-
 σας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα,

sula, profugiunt Tenum. *Datis* autem, ubi in vicini-
 am Deli cum exercitu pervenit, ipse navi sua prae-
 gressus, non passus est classem ad insulam adpellere,
 sed ad Rheneam ex adverso sitam: et postquam co-
 gnovit quo se Deli recepissent misso caduceatore,
 haec eis edixit: *Quid fugā abitis, viri sancti! male*
de me, nec pro meo merito, iudicantes. Ego enim
et ipse in tantum certe sapio, et a rege hoc mihi
mandatum est, ut, qua in terra hi duo dii nati
sunt, eam nec ipsam laedam, nec eius incolae.
Quare redite vestras ad sedes, et insulam habitate!
 Haec postquam per caduceatorem edixit, trecenta
 thuris talenta super aram congesta adolevit. (98.)
 His rebus gestis, *Datis* cum exercitu primum adver-
 sus Eretriam navigavit, simul et Ionas et Aeolenses

ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Διολέας. Μετὰ δὲ τοῦ-
τον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον οἱ
5 Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεκοθῆσα.
καὶ τοῦτο μὲν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων
ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ Θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ
Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρταξέρ-
ξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο
10 πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς
πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐ-
τῇ γεγόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων, περὶ
τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν αἰεὶς κινήσθαι
Δήλον, τὸ πρὶν εἶδεν αἰνῆτον. καὶ ἐν χρησμῶ ἦν γε-
15 γραμμένον περὶ αὐτῆς ὥδε·

Κινήσω καὶ Δήλον, αἰνῆτόν περ εἶδεν.

secum ducens. Post illius autem ex hac regione di-
gressum, *commota tremuit Delus*; quod nec ante
id tempus, ut aiunt Delii, nec post, ad meam usque
aetatem, factum est. Et hoc quidem prodigium edi-
dit Deus, quo imminetia hominibus mala signifi-
casset. Nam regnante *Dario* Hystaspis filio, et *Xerxe*
Darii, et *Artaxerxe* Xerxis, per tres has continuas
generationes plura mala adfixerunt Graeciam, quam
per viginti alias generationes quae ante *Darium* ex-
stiterunt; alia quidem, a Persis illi illata; alia vero,
ab ipsorum Graecorum coryphaeis, de principatu
inter se bellum gerentibus. Itaque non praeter caus-
sam commota est Delus, quum ad illum diem im-
mota fuisset. Et in vaticinio de illa ita scriptum est:

Et Delum, quamvis sit adhuc immota, movebo.

Δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνό-
ματα· Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρήϊος· Ἄρτα-
ξέρξης, μέγας ἀρήϊος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλῆας
ὥδε αὖ ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες 20
καλέοιεν.

99 Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσί-
σχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμ-
βανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτίων παῖδας ἐλάμβανον.
ὡς δὲ, περικπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κά-
ρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδί- 5
δσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγείτονας στρατεύε-
σθαι, λέγοντες Ἐρετρίαν τε καὶ Ἀθήνας,) ἐνθαῦτα τού-
τους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς δὲ καὶ
οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην.

100 Ἐρετρίεες δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν

Valent autem secundum Graecum sermonem nomina ista hocce: *Darius*, coërcitor; *Xerxes*, bellator; *Artaxerxes*, magnus bellator. Hos enim rege Graeci suâ linguâ recte ita, ut dixi, nominaverint.

(99.) *Barbari*, Delo profecti, navibus ad insulas adpulsis, et exercitum inde adsumebant, et insularum filios secum obsides abducebant. Postquam vero, praeternavigatis insulis, Carystum pervenerunt; quum nec obsides dedissent *Carystii*, et contra vicinas urbes (Eretriam et Athenas dicebant) se militaturos negassent; ibi tunc hos oppugnarunt, agrumque illorum evastarunt, donec etiam hi in deditio-nem venire Persarum. (100.) *Eretrienses* autem, ubi cognoverunt sese peti a Persarum classe, Athe-

ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι
βοηθούς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπι-
κουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν
5 ἱπποβοτείων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τοὺτους σφι διδάσκει
τιμωροῦς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευ-
μα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφα-
σίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν
τὴν πόλιν εἰς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτέων,
10 ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οὔσεσθαι,
προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς
εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶ-
τα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ πα-
ρέοντα σφι πρήγματα· προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι
15 σφέας εἰς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ
Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλευσάντι πείθονται· καὶ

nienses rogarunt ut auxilia sibi mitterent. Nec ne-
garunt Athenienses opem, sed quater mille colonos
illos, qui in opulentorum Chalcidensium praedia suc-
cesserant, opem eis ferre iusserunt. At in Eretrien-
sibus sanum nullum erat consilium; qui Athenienses
quidem auxilio vocaverant, ipsi vero in duas divisi
erant sententias: nam aliis animus erat, relicta urbe
in superiora Euboeae loca se recipere; alii vero, pri-
vatum quaestum a Persis reportare sperantes, proditi-
onem parabant. Quorum utrorumque consilia co-
gnita habens Aeschines, Nothonis filius, primarius
vir Eretriensium, advenientibus Atheniensibus prae-
sentem rerum statum aperuit; eosque ut retrogrede-
rentur rogavit, ne simul cum Eretriensibus perirent.
Et Athenienses, Aeschinis sequentes consilium, Oro-

οὗτοι μὲν διαβάντες εἰς Ὠρωπὸν, ἕσασον σφέας αὐ-
 101 τοὺς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλείοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς
 Ἐρετρικῆς χώρας κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰ-
 γίλια. κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρσκευάζοντο ὡς προσοι-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετρίεες ἐπεξελθεῖν μὲν 5
 καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν· εἰ κως δὲ διαφυ-
 λάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε περὶ, ἐπεὶ τε
 ἐνῖκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης
 καρτερῆς πρὸς τὸ τείχος, ἐπιπτον ἐπὶ ἕξ ἡμέρας πολ-
 λοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβὸς τε ὁ Ἄλκι- 10
 μάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀσπῶν
 δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσησι. οἱ δὲ, ἐσελθόντες εἰς
 τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερὰ συλήσαντες ἐνέπηρσαν,
 ἀποταπνύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱερῶν τοῦ-

pum transvecti, periculum evaserunt. (101.) *Persae*, navibus ad Tamynas et Choereas et Aegilia ditionis *Eretriensium* adpulsis, locis hisce potiti, protinus equis e navibus expositis, ad adgrediendum hostem sese compararunt. Eretrienses vero de egrediendo et committenda pugna non cogitabant; sed muros, si possent, defendere, hoc unum illis curae erat, quandoquidem vicerat sententia non relinquentem esse urbem. Quum autem acriter oppugnaretur murus, intra sex dies multi ab utraque parte perierunt: septimo vero die Euphorbus Alcimachi filius et Philagrus Cyneae, spectati inter cives viri, Persis *Eretriam* prodiderunt. Et hi, urbem ingressi, templa spoliarunt incenderuntque, poenam hanc repe-

15 το δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δα-
ρείου ἐντολάς.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρετρίαν, καὶ ἐπισχόντες ὅλη 102
γας ἡμέρας, ἐπλεον εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατέργαστες τε
πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους πειήσειν
τὰ καὶ τοὺς Ἐρετρίεας ἐποίησαν. καὶ, ἣν γὰρ ὁ Μαρα-
5 θῶν ἐπιτηδεύατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιπυῦσαι,
καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίας, εἰς τοῦτό σφι κατηγέστο
Ἴππῆς ὁ Πεισιστράτης. Ἀθηναῖοι δὲ, αἰς ἐπύθοντο 103
ταῦτα, ἐβόηθον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἦγον δὲ
σφείας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης,
τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα, τὸν Στησαγόρευ, κατέλαβε
5 Φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισίστρατον τὸν Ἴπποκράτους. καὶ
αὐτῷ, Φεύγαντι, ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίπῳ συνέ-

tentes ob templa Sardibus cremata; homines autem,
ut iusserat Darius, in servitutem abstraxerunt.

(102.) Subactâ Eretriâ, *Persae*, paucorum dierum
interpositâ morâ, in *Atticam* navigarunt, magnas
in angustias adducentes Athenienses, cogitantesque
eodem modo cum illis agere atque cum Eretriensibus
egissent. Quumque *Marathon* esset totius Atticae
maxime opportunus equitibus locus, et proximus ab
Eretria, in hunc campum illos deduxit *Hippias*,
Pisistrati filius. (103.) Qua re cognita, *Athenien-*
ses etiam ipsi *Marathona* obviam hostibus egressi
sunt. Duxerunt autem illos decem imperatores; quo-
rum decimus *Miltiades* erat, is cuius patri *Cimo-*
ni, Stesagorae filio, acciderat, ut a Pisistrato, Hip-
pocratis filio, Athenis in exsilium pelleretur. Eidem-
que contigerat, ut exsul victoriam Olympiae repor-

βῆ καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν, ταῦτ' ὃ
 ἐξευείκασθαι τῷ ἑμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ
 δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν,
 παραδίδοι Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι καὶ τὴν νίκην 10
 παρὲς τούτῳ, κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑπόσπονδος. καί
 μιν, ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα,
 κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων,
 οὐκέτι περιόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗ-
 τοί μιν κατὰ τὸ πρυτανεῖον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. 15
 τέβαπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς Διὰ κοί-
 λης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθά-
 Φатаι αὗται, αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. Ἐποίη-
 σαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἥδη ταῦτ' ὅτι τοῦτο, Εὐαγόρῳ Λά-
 κωνος· πλέω δὲ τούτων, οὐδαμαί. Ὁ μὲν δὲ πρεσβύ- 20

taret quadrigarum curriculo; quem eundem hono-
 rem iam ante eum frater ipsius uterinus Miltiades
 erat consecutus. Deinde vero, sequenti Olympiade,
 quum eisdem equis idem *Cimon* vicisset, Pisistrato
 concessit, ut is victor renunciaretur; et ob victoriam
 huic concessam, ex pactione cum illo inita, in patriam
 est restitutus. Postremo idem, quum eisdem equis
 aliam rursus victoriam reportasset Olympicam, obiit
 interfectus a filiis Pisistrati, ipso Pisistrato non am-
 plius in vivis agente: interfecerunt illum enim hi
 prope prytaneum, noctu hominibus quibusdam ad
 hoc subornatis. Sepultus autem est *Cimon* ante ur-
 bem, ultra viam quae Per Cavum vocatur; et ex ad-
 verso sepulti sunt hi equi eiusdem, qui tres olympi-
 cas retulerunt victorias. Praestiterunt quidem idem
 hoc alii etiam equi, Evagorae Lacedaemonii; sed,

προς τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στῆσαγόρης ἦν τηλικαῦτα
 παρὰ τῷ πατρί Μιλτιάδῃ τριφύματος ἐν τῇ Χερσονή-
 σω· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι, τοῦ-
 νομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέως τῆς Χερσονήσου Μιλτιά-
 δεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὲ ὡς τότε ὁ Μιλτιάδης, ἦσαν 104
 ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφυγὼς διπλόον θάνατον,
 ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γάρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν
 οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο
 5 λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δέ, ἐκ-
 φυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑαυτοῦ, δο-
 κέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἥδη τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχ-
 θροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγα-
 γόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυ-
 10 γὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπε-
 δέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

praeter hos, nulli. Filiorum igitur Cimonis natu
 maior, *Stesagoras*, per id tempus apud patrum
 Miltiadem in Chersoneso educabatur: natu minor
 autem apud Cimonem Athenis erat, cui nomen fuit
Miltiades, de patris Miltiadis nomine, conditoris
 Chersonesi. (104.) Hic igitur tunc *Miltiades*, quum
 nuper e Chersoneso advenisset, duplicemque effugis-
 set mortem, imperator fuit Atheniensium. Simul
 enim et Phoenices, usque ad Imbrum illum perse-
 cuti, studiose operam dederant, ut caperent eum et
 ad regem abducerent: Et, postquam hos effugit, do-
 mumque rediit, iam protinus eundem exceperant
 adversarii, et in iudicium vocatum, reum egerant
 tyrannidis in Chersoneso exercitae. At hoc quoque
 liberatus periculo, ita demum imperator creatus est
 Atheniensium, populi suffragiis electus.

- 105 Καὶ πρῶτα μὲν, ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατη-
 γοὶ, ἀποπέμπουσι εἰς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην,
 Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο
 μελετῶντα. τῷ δὲ, ὡς αὐτὸς τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ
 Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε, περὶ τὸ Παρθένιον οὔρεος, τὸ ὑπὲρ 5
 Τεγέης, ὃ Πᾶν περιπίπτει. βῶσαντα δὲ τὸ οὖνομα τοῦ
 Φειδιππίδου τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι καλεῦσαι ἀπαγ-
 γεῖλαι, διότι ἐαυτοῦ οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιῶνται,
 ἔοντος εὐνοῦ Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ γενομένου ἤδη
 σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσομένου. Καὶ ταῦτα 10
 μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν πραγμά-
 των, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ἰδρύσαντο ὑπὸ τῇ
 ἀκροπόλει Πανὸς ἱερὸν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγ-
 γελίης θυσίησι ἐπετείησι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται.
- 106 Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης

(105.) Ac primum quidem, quum adhuc in urbe
 essent imperatores, *Spartam* miserunt praeconem
Phidippidem, civem quidem Atheniensem, caete-
 rum *hemerodromum*, et hoc negotium exercentem.
 Cui, ut quidem ipse deinde narravit Phidippides,
 Atheniensibusque renunciavit, circa Parthenium
 montem, qui supra Tegeam est, deus *Pan* obviam
 est factus; compellatogue nominatim Phidippide,
 iussit eum *renunciare Atheniensibus*, nullam illos
 sui curam gerere, quum tamen bene cupiat Athe-
 niensibus, ac iam saepe de illis bene meritus fue-
 rit, et posthac etiam bene sit meriturus. Haec certe
 Athenienses vere ita accidissee persuasi, deinde, quum
 iam res eorum recte fuissent compositae, templum
Pani infra arcem statuerunt, eumque inde ab illo

487, 27.

οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα Φανῆναι, δευτε-
 ραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἀστῆος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐπὶ τοὺς ἀρχοντας ἔλεγε· „ὦ Λακεδαιμόνιοι,
 5 „Ἀθηναῖοι ὑμῶν θένται, σφίσι βοηῆσαι, καὶ μὴ πε-
 „ριδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλῃσι δουλοσύνη
 „περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρε-
 „τριά τε νῦν ἡνδραπόδιται, καὶ πόλι λογίμῃ ἡ Ἑλ-
 „λας γέγονε ἀσθενεστέρα.“ Ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλ-
 10 μένα ἀπήγγελε. τοῖσι δὲ ἑαδὲ μὲν βοηθεῖν Ἀθηναίοισι,
 ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραινέειν ποιεῖν ταῦτα, οὐ
 βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μη-
 νὸς εἰνάτῃ· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ
 πλήρους ἔοντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νῦν τὴν πανσέλη-
 15 νον ἔμενον.

nuncio annuis sacrificiis et lampade placant. (106.)
 Tunc vero missus ab imperatoribus *Phidippides* hic,
 quo tempore is Panem sibi adparuisse narravit, po-
 stridie eius diei quo Athenis erat profectus *Spartam*
 pervenit; ubi adiens magistratus, haec apud eos ver-
 ba fecit: *Lacedaemonii! Petunt a vobis Athenienses,*
ut auxilio illis veniatis; neque patiamini, ut anti-
quissima inter Graecos civitas in servitutem abri-
piatur a barbaris. Nam et Eretria nunc sub iugum
est missa, et insigni civitate imminuta est Grae-
cia. Haec ubi illis ex mandato dixit, placuit quidem
 Spartanis auxilia mittere Atheniensibus; sed id con-
 festim facere non potuerunt, quum nollent contra
 legem agere. Erat enim nonus dies mensis: *nono au-*
tem die, et priusquam plena esset luna, se non
egressuros, aiebant. Novilunium igitur hi expecta-
 bant.

107 Τούτοι δὲ βαρβάροισι κατηγέτο Ἰππίης ὁ Πείσι-
στράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς
ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. εἶδσκε ὁ Ἰππίης τῇ μη-
τρὶ τῇ ἑαυτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνεί-
ρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασώσάμενος τὴν 5
ἀρχὴν, τελευτήσκειν ἐν τῇ ἑαυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς
ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα. Τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο
μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἑρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆ-
σον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ,
καταγομένης ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε οὗτος, 10
ἐκβάνας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ
ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως
ἢ ὡς ἐώθε. οἶα δὲ οἱ πρεσβυτέρω ἐόντι, τῶν ὀδόντων
οἱ πλεῦνες ἐσείοντο· τούτων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλ-
λει ὑπὸ βίης βῆξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον 15

(107.) *Hippias*, Pisistrati filio, qui barbaris viam in campum *Marathona* praeivit, superiori nocte per somnum tale visum erat oblatum. Visus sibi erat sua cum matre concumbere: quo ex insomnio collegerat, Athenas se esse rediturum, et in patria recepto regno senem vitā excessurum. In hunc modum *Hippias* somnium suum erat interpretatus. Tunc vero, ducis officio fungens, partim Eretriensia mancipia in Styreorum insula, cui Aegilia nomen, deposuit; partim naves, quae ad Marathona adpulerant, in statione locavit, et barbaros in terram egressos ordinavit. Quae dum administrat, accidit ei ut vehementius, quam solitus erat, et sternutaret et tussiret. Quumque eidem, quippe aetate iam proveciori, plures labarent dentes, harum dentium unam, dum tussit, propter violentiam

αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὁδὼν, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· „Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δύ-
 20 „μῆρος μετῆν, ὁ ὁδὼν μετέχει.“ Ἰππίης μὲν δὴ ταύτῃ τὴν ὅψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι.

Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλῆος, 108
 ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιεὺς πανδημεῖ. καὶ γὰρ καὶ ἐδεδάκκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλα-
 ταιεὺς, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη
 5 ἀναιρέατο· ἔδοσαν δὲ ὥδε. πιεζέμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ
 Πλαταιεὺς, εἰδίδασαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει
 τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐ-
 τούς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἐλεγόν σφι τάδε· „Ἡμεῖς

eiecit. Quae quum in arenam cecidisset, magnum adhibuit studium ut eam reperiret: postquam vero nusquam dens comparuit, edito gemitu ait adstantibus: *Terra haec non est nostra, neque eam poterimus in nostram redigere potestatem: nam, quidquid eius ad me pertinebat, id dens mea obtinet.* Nempe in hoc *Hippias* exiisse visionem suam exi-
 ptimavit.

(108.) *Atheniensibus*, quum in campo *Herculi* sacro locum cepissent, praesidio advenere *Plataeenses* frequenti manu ex universo populo collecti. Tradiderant enim sese Atheniensibus Plataeenses, et frequentes labores pro illis Athenienses sustinuerant. Tradiderant se autem hoc modo. Bello a Thebanis pressi Plataeenses, primum Cleomeni, Anaxandridae filio, et Lacedaemoniis se tradiderunt, qui

„μὲν ἑκάστῳ τε οἰκέμεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένηιτ'
 „ἂν ἐπικουρή ψυχρή· φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἔξαν- 10
 „δραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευό-
 „μεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησι-
 „χώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.“
 Ταῦτά συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην
 οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους 15
 ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι
 μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ
 ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ ποιούντων τοῖσι δώδεκα
 θεοῖσι, ἱκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐδίδοσαν σφέας
 αὐτοὺς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο 20
 ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβόηθον. μελ-
 λόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· πα-

forte in illis locis aderant. At illi, non recipientes eos,
 dixere: *Nos nimis procul a vobis habitamus, et frigidum vobis tale auxilium foret: plus semel enim fieri posset, ut in servitutem prius abstraheremini, quam nostram quisquam fando audiret. Quare suademus vobis, ut Atheniensibus vos tradatis, qui vobis sunt finitimi, ad tutandum non invalidi.* Haec Plataeensibus suaserunt Lacedaemonii, non tam quod illis bene vellent, quam quod cuperent laboribus fatigari Athenienses, bellis cum Boeotis gerendis. Consilium autem Lacedaemoniorum sequentes Plataeenses, quo tempore duodecim diis sacra faciebant Athenienses, supplices ad aram consederunt, seque illis tradiderunt. Quo cognito, Thebani arma intulerunt Plataeensibus; et Athenienses auxilio illis venire. Sed quum in eo essent ut consererent

ρατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμ-
φοτέρων, οὕρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖσδε· εἰν Θηβαίους
25 Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν. Κο-
ρίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι
δὲ ἀπιεῦσι ἐπέθηκαντο Βοιωτοί· ἐπιβέμενοι δὲ, ἐσώθη-
σαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κο-
ρίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὐρους, τούτους ὑπερ-
30 βάντες, τὸν Ἀσοπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὐρον Θηβαίοισι
πρὸς Πλαταιάς εἶναι καὶ Τσιαίς. Ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ
Πλαταιεῖς σφίας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρη-
μένῳ· ἦκον δὲ τότε εἰς Μαραθῶνα βοηθόντες.

Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δῖχα αἱ γυνῶ- 109
μαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐόντων συμβάλλειν· „ὀλέγους γὰρ

pugnam, id fieri non passi sunt Corinthii: hi enim, quum forte adessent, arbitrio eorum rem permittentibus utrisque, pacem conciliarunt, fines regionis ita constituentes, ut Thebani eos ex Boeotia, qui Boeotum communi nollent adtribui, nil impedirent. Hoc constituto, Corinthii abierunt. Athenienses vero, domum redeuntes, ex improvise adgressi sunt Boeoti: sed commissa pugna superati sunt. Quo facto Athenienses, fines Plataeensibus a Corinthiis constitutos transgredientes, ipsum Asopum et Hysias fines inter Thebanos et Plataeenses statuerunt. Plataeenses igitur, postquam praedicto modo Atheniensibus sese tradidissent, nunc eis ad Marathonem auxilio venerunt.

(109.) Imperatorum autem Atheniensium bifariam divisae erant sententiae; nolentibus aliis, ut praelio confligeretur; nimis enim exiguum esse ipsorum

εἶναι, στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν· “ τῶν δὲ, καὶ
 Μιλτιάδew, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ
 ἐνίκα ἡ χεῖρων τῶν γυνάμεων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκα- 5
 τος Ψηφιοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολε-
 μαρχεῖν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πο-
 λέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πο-
 λέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν
 Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε· „ Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, 10
 „ ἔστι ἡ καταδουλώσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαν-
 „ τα, μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων
 „ βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπου-
 „ σι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον
 „ ἤκουσι μέγιστον. καὶ, ἦν μὲν γε ὑποκύνῃσι τοῖσι 15
 „ Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ἰπ-

*numerum, quam ut cum Medorum exercitu con-
 grederentur; aliis vero, et in his Miltiade, confi-
 gendum consentibus. Ita quum dissentirent, quum-
 que in eo esset ut peior vinceret sententia; tunc un-
 decimus supererat qui suffragium ferret, is qui fabā
 polemarchus electus erat Atheniensium: antiquitus
 enim polemarcho aequale cum imperatoribus ius
 suffragii ferendi tribuerant Athenienses. Erat autem
 tunc polemarchus Callimachus Aphidnaeus; quem
 conveniens Miltiades, his verbis est adlocutus: In
 te nunc situm est, Callimache, utrum in servitu-
 tem redigere velis Athenas, an, liberatā patriā,
 memoriam tui in omne aevum relinquere, qualem
 ne Harmodius quidem et Aristogiton reliquerunt.
 Numquam enim, ex quo exstiterunt Athenienses,
 in tantum adducti sunt periculum, in quanto nunc*

„πίη· ἢν δὲ περιγένηται αὐτῇ ἡ πόλις, οἷα τέ ἐστι πρῶ-
 „τη τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. Κῶς ὦν δὴ ταῦ-
 „τα οἷα τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τουτέων
 20 „ἀνῆκει τῶν πρηγμάτων τὸ κύρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι
 „Φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν, ἐόντων δέκα, δίχα
 „γίνονται αἱ γνώμαι· τῶν μὲν, κελευόντων συμβαλέειν,
 „τῶν δὲ, οὐ συμβαλέειν. ἢν μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν,
 „ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διασεί-
 25 „σειν τὰ Ἀθηναίων Φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· ἢν δὲ
 „συμβάλωμεν, πρίν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέ-
 „ροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν
 „περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ
 „νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἄρτηται. ἢν γὰρ σὺ γνώμη τῇ

*versantur. In quo si Medis succumbunt, decretum
 est quid eis sit patiendum, Hippiae deditis: sin
 superior discesserit haec civitas, probabile est pri-
 mam eam futuram esse Graecarum civitatum. Quo
 pacto igitur fieri hoc possit, et quo pacto a te
 pendeat harum rerum summa, nunc tibi dicam.
 Sententiae imperatorum, qui decem sumus nume-
 ro, in duas divisae sunt partes; aliis confligen-
 dum censentibus, aliis non confligendum. Iam,
 si praelium non commiserimus, persuasum fere
 habeo magna exstitura dissidia, quae animos dis-
 turbent Atheniensium, eosque ad Medorum tra-
 hant partes. Sin praelium commiserimus prius-
 quam putre consilium animos subeat nonnullo-
 rum Atheniensium, probabile fit mihi, ut, diis
 aequa tribuentibus, superiores discedamus. Haec
 igitur omnia ad te nunc spectant, et ex te pen-
 Herod. T. III. P. I. H*

- „ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις 30
 „πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόν-
 „των τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλε-
 110 „ξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά-
 δης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ
 τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν.
 Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἢ γνώμη ἔφερε συμβάλ-
 λειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανήν τῆς ἡμέρης, 5
 Μιλτιάδῃ παρεδίδουσιν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐ τι καὶ συμ-
 βολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανήν ἐγένετο.
 111 Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε
 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἡγέε-

CIX. 31. τὴν ante τῶν ἀποσπ. ex coniect. qui articulus vulgo
 aberat. Alii mox συμβουλὴν, loco συμβολήν.

*dent. Etenim si tu meae accesseris sententiae, ha-
 bebis liberam patriam, et civitatem primam uni-
 versae Graeciae: sin his suffragatus fueris, qui
 dissuadent praelium; erit tibi contrarium eorum,
 quae memoravi, commodorum. (110.) His dictis
 Miltiades in suam sententiam Callimachum traxit: et
 accedente polemarchi suffragio decretum est, ut prae-
 lio confligeretur. Post haec, qui ex imperatoribus
 confligendum censuerant, hi, ut cuiusque dies ad-
 erat, quo penes eum summa esset imperii, ita vicem
 suam Miltiadi tradiderunt. At ille quamvis acciperet,
 non tamen prius commisit praelium quam legitimus
 ipsius dies adesset.*

(111.) Quo die igitur *Miltiadis* vices erant admi-
 nistrandae imperii summae; *in aciem educti* sunt
Athenienses, tali modo instructi. Dextro cornu pra-

το ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε
 5 οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ
 δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο
 αἱ Φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλληλέων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσον-
 το, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιεῖς. Ἀπὸ ταύ-
 10 τῆς γὰρ σφί τῆς μάχης, Θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων
 καὶ πανηγύριος τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένης, κα-
 τεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος „ἅμα τε Ἀθηναίοισι, λέγων,
 γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι.“ Τότε δὲ, τας-
 σομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο ταῖονδε
 τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέ-
 15 δῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξις ὀλίγας,
 καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας
 ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς, δὲ σφί διετέτακτο, καὶ 112

erat polemarchus Callimachus: obtinebat tunc enim
 lex apud Athenienses, ut polemarchus dextrum cor-
 nu teneret. Ab hoc igitur principio deinde collocatae
 erant continuo tenore singulae tribus Atheniensium,
 pro cuiusque numero: postremi vero, in laevo cornu,
Plataeenses stabant. Inde enim ab hac pugna usu
 receptum est, ut, quando solennia sacra peragunt
 Athenienses, quae quinto quoque anno celebrantur,
 praeco Atheniensis solennes preces ita praeceat, ut
fausta omnia precetur *Atheniensibus simul et Pla-*
taeensibus. Tunc vero, quum acies Atheniensium ad
 Marathonem sic esset instructa ut frons fronti exerci-
 tus Medici exaequaretur, accidit, ut in medio ordines
 haud sane frequentes starent, et ea parte debilior esset
 acies; sed ut utrumque cornu densioribus ordinibus
 firmaretur. (112.) Acie ita ordinata, quum caesae

τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὀρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας, παρεσκευάζοντο 5 ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὀρέωντες αὐτοὺς ἔοντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατεΐκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀβροοὶ προσέμιζαν τοῖσι 10 βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὀρέωντες, καὶ τοὺς ἀνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὐνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦ- 15

hostiae prospera omnia nunciassent, ibi tunc Athenienses, ut *signum* datum est *pugnae*, cursu in hostes contenderunt. Erat autem inter duas acies interiectum intervallum haud minus quam octo stadiorum. Tum vero *Persae*, ubi cursu adversus se irruentes hostes viderunt, ad excipiendos illos se compararunt; *furere* dicentes *Athenienses*, *et in propriam ruere perniciem*; qui ita cursu contenderent, quum numero essent pauci, neque vel equitatum vel sagittarios haberent. De his igitur ita iudicabant Persae. At *Athenienses*, postquam confertis ordinibus ad manus venissent hostium, pugnam ediderunt memoratu dignam. Quippe primi omnium Graecorum, quos novimus, cursu in hostes impetum fecerunt: et primi sustinuerunt, Medicam vestem et eā indutos adspicere viros; quum ante illum diem vel nomen

491, 71.

σαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο 113
 πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ
 βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο.
 κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,
 5 ἐδίωκον εἰς τὴν μεσόγαιαν. τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων
 Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τε-
 τραμμένον τῶν βαρβάρων Φεύγειν ἔων· τοῖσι δὲ τὸ μέ-
 σον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρα αἰμώτερα,
 ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. Φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρ-
 10 σσι εἶποντο κόπτοντες, εἰς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικό-
 μενοι, πῦρ τε αἶτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νέων.

Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος 114
 Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός· ἀπὸ

Medorum Graecis, ubi audirent, terrorem incussisset. (113.) Satis autem longi temporis haec ad Marathonem pugna fuit. Et in medio quidem aciei vicerunt barbari, ubi Persae ipsi et Sacae locati erant; qui hac parte victores, perrupta acie, versus mediterranea persecuti sunt fugientes. At in utroque cornu penes Athenienses et Plataeenses victoria stetit. Et hi quidem, postquam vicerunt, omissis hisce ex barbaris quos in fugam verterant, utrumque cornu contrahentes, illos sunt adgressi qui mediam perruperant aciem; et de his quoque victoriam Athenienses reportarunt. Tunc vero in fugam effusos Persas caedentes persecuti sunt; donec ad mare delati, ignem poposcerunt, ipsasque naves sunt adorti.

(114.) In hoc discrimine et alii multi perierunt nobiles Athenienses; et *Callimachus* polemarchus, postquam fortiter pugnasset, interfectus est; unus

δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος ὁ Θρασύλειω· τοῦ-
 το δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμε-
 νος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει, 5
 πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὄνο-
 115 μαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ
 τοιούτῳ Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ Βάρβαροι ἐξανα-
 κρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλι-
 πον, τὰ ἐξ Ἑρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον,
 βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ 5
 ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων
 μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τοὺτους γὰρ συνθε-
 μένους τοῖσι Πέρσησι ἀναδέξαι ἀσπίδα, εὐῶσι ἤδη ἐν
 116 τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον. Ἀθηναῖοι
 δὲ ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβοήθειον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ,
 ἐφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν,

item ex imperatoribus, *Stesilaus* Thrasyli filius. Ibi-
 demque *Cynaegirus*, Euphorionis filius, quum aplu-
 stre navis barbarorum manu tenuisset, securi amputa-
 ta manu cecidit. (115.) Caeterum septem navibus ista
 ratione potiti sunt Athenienses. Reliquis autem navi-
 bus barbari, in puppim remigantes, adsumtis ex insula
 mancipiis Eretriensibus, in qua relictæ erant; Sunium
 circumnavigarunt, ad urbem prius pervenire stu-
 dentes quam rediissent Athenienses. Et pervulgata
 est apud Athenienses fama, cepisse illos hoc consi-
 lium ex *Alcmaeonidarum* artificio; hos enim ex
 composito clypeum Persis, quum iam in navibus
 essent, sustulisse. (116.) At, dum *Sunium* Persæ
 circumnavigant, Athenienses, quantum pedibus va-
 luere in urbem retro currentes, prius adfuere quam

καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπὸ γυμνοὶ ἐξ Ἡρακλῆϊοῦ τοῦ
 5 ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλῆϊῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει.
 οἱ δὲ βαρβαροὶ τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου,
 τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τούτου
 ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλων ὀπίσω εἰς τὴν
 Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον 117
 τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους
 ἄνδρας· Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο. ἔπε-
 5 σον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. Συνήνεκε δὲ αὐτοῖσι Θῶ-
 μα γενέσθαι τοιοῦνδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κου-
 Φαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινώ-
 μενον ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πληγέ-
 10 τα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν
 τῆς ζῆς διατελεῖν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔοντα τυ-
 φλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθεος ἤκουσαι τοιοῦνδε

Persae venirent: et, quemadmodum ad Marathonem
 in agro Herculi sacro castra habuerant, sic et nunc
 in alio Heracleo, quod in Cynosarge est, locum ca-
 stris ceperunt. Barbari vero, postquam naves ante
Phalerum, qui portus tunc erat Atheniensium, in
 alto aliquamdiu tenuissent, retro in Asiam naviga-
 runt. (117.) Ex Persis ceciderunt in Marathonia
 pugna circiter sex millia et quadringenti; Athenien-
 sium vero centum nonaginta duo. Hic fuit occisorum
 numerus. Acciderat autem ibi res mira huiusmodi.
 Epizelus, civis Atheniensis, Cuphagorae filius, stans
 in acie, fortiterque pugnans, oculorum usu privatus
 est, nulla corporis parte nec cominus percussus, nec
 -eminus ictus: et ab hoc tempore per reliquam vitam
 -caecus permansit. Memorant autem, ipsum de hac

τινὰ λόγον. ἀνδρά οἱ δοκέειν ὀπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ δὲ Φάσμα τοῦτο ἑαυτὸν μὲν παρέξελθεῖν, τὸν δὲ ἑαυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμεν λέγειν.

- 118 Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν Ἀσίην, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὅψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυν- 5 θάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἶη· πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἐπλεε τῇ ἑαυτοῦ νηὶ εἰς Δῆλον. καὶ, ἀπίκατο γὰρ τηρικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω εἰς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱρόν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλιον τὸ Θη- 10

calamitate haec narrasse : visum esse ei virum armatum contra ipsum stare, cuius barbam totum texisse clypeum ; illud autem spectrum praeteriisse ipsum, et virum sibi proximum stantem interfecisse. Haec Epizelum solitum esse narrare audivi.

(118.) *Datis*, cum exercitu in Asiam profectus, postquam Myconum pervenit, per somnum vidit visionem ; quae quidem qualis fuerit non memoratur : sed ille, simul atque illuxit, perquisitionem instituit navium. Et quum in Phoenicia navi *simulacrum* invenisset *Apollinis* inauratum, percontatus est unde raptum esset : utque audivit quonam ex templo esset, ipse sua navi Delum est profectus, et ibi (iam enim in insulam reversi erant Delii) *simulacrum* in templo deposuit, Delisque imperavit ut

493, 29.

βαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσῃ, Χαλκίδος καταπτόν.
Δαῖτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀν-
δριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι'
ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ Θεοπροπίου ἐκομίσαντο
ἐπὶ Δῆλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους 119

Δαῖτις τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην
πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος,
πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετρίκας, ἐνείχε
5 σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδίκης προτέρων τῶν
Ἐρετριέων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδε σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἐω-
τόν, καὶ ὑποχειρίους ἐαυτῷ ὄντας, ἐποίησε κακὸν ἄλ-
λο οὐδὲν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίας χώρας κατοίκησε
ἐν σταθμῷ ἐαυτοῦ, τῷ οὐνομᾷ ἐστὶ Ἀρδερικκα· ἀπὸ
10 μὲν Σούσων δέκα καὶ δικοσμίους σταδίους ἀπέχοντι,
τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ Φρέατος, τὸ παρέχεται τρι-

in *Delium* Thebanorum, quod est ad mare adversus
Chalcidem, illud transportarent. Datis quidem, dato
hoc mandato, retro navigavit: at statuam istam Delii
non transmiserunt; sed post viginti demum annos
ipsi Thebani, oraculi iussu, *Delium* illam deportarunt.
(119.) *Eretrienses* vero in servitutem abreptos Da-
tis et Artaphernes, postquam in Asiam adpulerant,
Susa abduxerunt. Rex autem *Darius*, quum Eretrien-
sibus, priusquam capti essent, vehementer fuisset
iratus, quippe qui primi auctores fuerant iniuriarum;
nunc eosdem, ubi ad se abductos et sua in pote-
state vidit, nullo alio malo adfecit, sed sedes illis in
terra *Cissia* adsignavit, in una suarum mansionum
quae *Ardericca* vocatur. Abest illa decem et ducenta
stadia a *Susis*, quadraginta vero stadia a *puteo*, qui

Φασίας ιδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον
 ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ, τρόπῳ τοιῷδε. ἀντλέεται μὲν κηλο-
 τηΐῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ οἱ προσδέδεται·
 ὑποτύψας δὲ τούτῳ, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγχείει ἐς δε- 15
 ξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται
 τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλες
 πῆγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγ-
 γείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ραδινάκην· ἔστι δὲ μέ-
 λαν, καὶ ὁδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. Ἐμβαῦτα τοὺς 20
 Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος· οἱ καὶ μέχρι
 ἐμὲο εἶχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην
 120 γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας ἔσχε οὕτω. Λα-
 κεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν
 παντέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω,

tres diversas rerum exhibet species. Nam et asphaltus
 et sal et oleum ex illo hauritur, hoc modo. Hauriunt
 ope tollenonis, cui pro situla adligatus est dimidia-
 tus uter: hunc succutiens haurit homo id quod intus
 est, idque in cisternam infundit; ex qua rursus in
 aliud receptaculum derivatur haec materia; atque
 ita triplicem in formam convertitur. Et *asphaltus*
 quidem et *sal* protinus concresecunt; *oleum* vero,
 quod *rhadinacen* Persae vocant, in vas colligunt:
 est autem illud nigrum, et gravem spirans odorem.
 Illum igitur locum Eretriensibus habitandum rex tri-
 buit: habitantque eandem regionem ad meam usque
 aetatem, pristinam linguam servantes. Et haec sunt
 quidem, quae ad Eretrienses spectant. (120.) *La-*
cedaemoniorum vero duo millia *Athenas* venerunt
 post plenilunium: et hi quidem, rem adhuc integram

ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὅτε-
5 ροὶ δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἰμείροντο ὅμως θεή-
σασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα,
ἐθέσαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον
αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκ- 121
μαιωνίδας ἂν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος
ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισι τε εἶναι Ἀθη-
ναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῆ· οἵτινες μᾶλλον, ἢ ὁμοίως Καλ-
5 λῆ τῷ Φαινίππῳ, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μω-
σοτύραννοι ὄντες. Καλλίης τε γὰρ μῦθος Ἀθηναίων
ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν
Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δη-
μοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἔχθιστα εἰς αὐτὸν

deprehensuri, tanta usi sunt celeritate, ut tertio die,
quam Sparta discesserant, in Attica fuerint. Sed,
quum peracto iam praelio advenissent, cupidi tamen
erant Medos videndi. Itaque, Marathonem profecti,
spectarunt: deinde, collaudatis Atheniensibus et rō
ab his praeclare gesta, domum redierunt.

(121.) Quod vero de *Alcmaeonidis* narrant, id
miror equidem; nec mihi persuaderi patior, um-
quam illos Persis ex composito clypeum sublaturus
fuisse, quasi voluissent ut sub barbaris et sub Hip-
pia essent Athenienses. Quippe satis constat, fuisse
illos magis aut certe pariter *inimicos tyrannorum*
atque Callias fuerat, Phaenippi filius, Hipponici pa-
ter. *Callias* enim, quoties Pisistratus Athenis pulsus
est, unus omnium Atheniensium ausus erat bona eius
per publicum praeconem venumdata emere, omnia-

- 122 πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλα-
 χοῦ μνήμην ἔστι πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ
 προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα
 τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τε-
 θρίππῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνε- 5
 λόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστη-
 σι δαπάνῃσι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἐωυτοῦ θυγατέρας,
 εἰούσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγίνετο. ἐπεὶ γὰρ ἐγένον-
 το γάμου ὥραϊαι, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστά-
 την, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθη- 10
 ναίων, τὸν ἐκάστη ἐβέλοι ἀνδρα ἐωυτῇ ἐκλέξασθαι,
 123 ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως,
 ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου, ἔσαν μισοτύραννοι. θῶμα ᾧ μοι,
 καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι

que alia in illum inimicissima machinatus erat. (122.) Dignus est autem hic *Callias*, cuius crebro a quibuslibet honorifica mentio fiat; quum ob hoc ipsum, quod dixi, tamquam vir acerrime libertati studens patriae; tum ob id quod Olympiae fecit, ubi equorum cursu victor, quadrigarum autem curriculo secundas ferens, reportatâ etiam prius Pythicâ victoriâ, in universos Graecos munificentissimum se praestitit; denique ob singularem indulgentiam qua adversus tres filias suas usus est: quibus, postquam nobiles fuerunt, non modo dotem dedit magnificentissimam, sed et hoc eisdem gratificatus est, ut unicuique ex illis potestatem daret, maritum sibi, quem ipsa vellet, seligendi. (123.) Atque eodem modo, certe haud minus, tyrannos oderunt *Alcmaeonidae*. Quare miror, nec admitto calumniam, hos

495, 86.

ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράν-
 5 νους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρα-
 τίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν
 οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ
 Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν
 τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδῶν, Ἰππαρχον ἀποκτεί-
 10 ναντες, οὐδὲ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραν-
 νεύοντας· Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ
 δὴ οὗτοί γε ἀληθῶς ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες
 προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας,
 ὡς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπι- 124
 μεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδosan τὴν πατρί-
 δα; Οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφειὼν ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε
 Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ
 5 λόγος αἰρέει, ἀναδεχθῆναι ἐκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ

tales viros scutum sustulisse; qui constanter fugerant
 tyrannos, et quorum operâ tyrannide exuti erant
 Pisistratidae. Fuereque adeo hi, me iudice, multo
 magis liberatores Athenarum, quam Harmodius et
 Aristogiton: illi enim occiso Hipparcho exacerbarunt
 reliquos ex Pisistratidis, neque finem fecerunt illo-
 rum tyrannidi; Alcmaeonidae vero manifeste li-
 berarunt Athenas, si quidem vere hi fuerunt qui
 Pythiae persuasere, ut Lacedaemonios iuberet libe-
 rare Athenas, quemadmodum supra expositum est.
 (124.) At fortasse, quod succenserent quadam de
 caussa populo Atheniensium, eo prodiderint pa-
 triam? Atqui nulli erant viri Athenis magis spectati,
 magisque honorati, quam hi ipsi. Itaque nulla ratio-
 ne probabile est, sublatum esse ab his quidem yris

τοιούτῳ λόγῳ. Ἀνεδέχθη μὲν γὰρ Ἀσπὶς καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὃς μὲν τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

- 125 Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ αὐτὶς Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάττα λαμπροί. τοῦτο μὲν γάρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ 5 συνελάμβανε προθύμως. καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν, τῶν ἐς τὰ χρηστήρια Φοιτεόντων, ἑαυτὸν εὖ ποιεῖν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδεις· ἀπικόμενον δὲ δωρεῖται χρυσῷ, τὸν ἂν δύνηται τῷ ἑαυτοῦ σώματι ἐξε- 10 νείκασθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεὴν, εὐόυσαν τοιαύτην, τοιαύτῃ ἐπιτηδεύσας προσέφερε. ἐνόδῃς

scutum tali de caussa. Caeterum sublatum utique scutum est: id quidem negari non potest; factum est enim: quis vero sit qui illud sustulerit, non valeo ulterius, quam dixi, declarare.

(125.) Fuit autem Athenis iam antiquitus illustris *Alcmaeonidarum familia*: nam inde ab Alcmaeone ipso, et dein a Megacle, exstiterē in hac domo nobilissimi viri. Statim, *Alcmaeon*, Megaculis filius, adiutor fuerat Lydorum qui a Croeso Sardibus ad consulendum oraculum Delphicum missi sunt, studioseque illis operam navaverat suam. Cuius in se meritum postquam *Croesus* ex Lydis Delphos missis cognosset, Sardes eum ad se invitavit; et, postquam advenit, tanto auri pondere eundem donavit, quantum suo corpore asportare semel posset. Tunc *Alcmaeon* ad

κιβῶνα μέγαν, καὶ κόλπον πολὺν καταλιπόμενος τοῦ
κιβῶνος, κοθόρνους τοὺς εὗρισκε εὐρυτάτους ὄντας ὑπο-
15 δησάμενος, ἥτε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο.
ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτα μὲν παρέσαξε
παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι·
μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς
τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ
20 ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆλθε ἐκ τοῦ θησαυροῦ,
ἐλκὼν μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δὲ τρω οἰκῶς
μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ
πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε·
καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρέεται,
25 οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. Οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκὴ αὐτῇ
μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφή-
σας, Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευ- 126

accipiendum hoc tale donum in hunc modum compa-
ratus accessit. Grandi indutus tunica, in qua amplus
erat sinus relictus, et cothurnis quos repererat am-
plissimis calceatus, in thesaurum intravit, in quem
ducebatur. Ibi quum in acervum ramentorum auri
incidisset, primum circa crura, quantum auri capie-
bant cothurni, infersit; deinde repleto toto sinu, et
comâ ramentis conspersâ, denique aliis in os sum-
tis, thesauro egressus est, aegre trahens cothurnos,
et cuivis alii quam homini similior; cuius et obtu-
ratum os, et omnia turgida erant. Quem ita conspi-
ciens *Croesus*, risum non tenuit; donavit autem non
his modo, sed alia etiam adiecit, his non inferiora.
Ita magnis divitiis aucta haec domus est: idemque
Alcmaeon, equos alens quadrigis iungendos, Olym-

τέρη ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῶ ὀνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλήσι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου, τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγαῖτης τῇ οὐνομα ἦν 5 Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρῶν τὸν ἀρίστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποίησατο, ὅστις Ἑλλήνων ἐαυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθέneos γαμβρὸν γενέσθαι, ἢ κειν ἐς ἐξηκοστὴν ἡμέρην, 10 ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα· ὡς κυρώσοντος Κλεισθέneos τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρξάμενου ἡμέρης.“ Ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἴσαν καὶ πατρίῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες τοῖσι.

picam retulit victoriam. (126.) Deinde vero, proxime sequente aetate, eandem familiam *Clisthenes*, Sicyonis tyrannus, ita extulit, ut multo etiam splendidior inter Graecos evaderet, quam antea fuerat. *Clisthenes* ille, Aristonymi filius, Myronis nepos, Andreae pronepos, quum esset ei filia, nomine *Agariste*, in matrimonium hanc dare decreverat iuveni quem reperisset Graecorum omnium praestantissimum. Quumque essent ludi Olympici, in quibus curriculo quadrigarum vicit Clisthenes, nunciari per praeconem iussit, ut quisquis Graecorum dignum sese iudicaret qui gener fieret Clisthenis, is ad sexagesimum diem, aut etiam ante id tempus, Sicyone adesset: exacto enim anno, inde ab illo sexagesimo die, ratas filiae nuptias habiturum Clisthenem. Tunc igitur convenere proci, quotquot e Graecis et sua ipsorum et patriae praestantia super-

25 Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστην ποιησάμενος ἐπ'
 αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίας ἦλθε Σμινδυ- 127
 ρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ
 χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τούτων
 τὸν χρόνον μάλιστα·) καὶ Σιρίτης Δάμασος, Ἀμύριος
 5 τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίας ἦλ-
 θον. Ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπι-
 στρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου.
 Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλλη-
 νας ἰσχυῖ, καὶ Φυγόντος ἀνθρώπους εἰς τὰς ἐσχατίας
 10 τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς
 Μάλης. Ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων
 τυράννου παῖς Λεωκῆδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα
 ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα
 δὴ Ἑλλήνων αἰπάντων, ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἠλείων

biebant: hisque Clisthenes et curriculum et palae-
 stram, quibus inter se certarent, parata habebat.
 (127.) Ex Italia advenit Smindyrides, Hippocratis
 filius, Sybarita, homo unus omnium luxuriosissimus:
 (florebat autem tunc maxime Sybaris:) item Damasus
 Sirites, Amyridis illius filius, qui Sapiens nomina-
 batur. Hi ex Italia advenerunt. Ex sinu vero Ionio
 Amphimnestus, Epistrophii filius, Epidamnius. Ex Ae-
 tolia Males, frater Titormi illius, qui, quum corporis
 robore Graecos omnes superaret, hominum fugiens
 commercium in extrema Aetolicae terrae se recepit.
 Ex Peloponneso Leocedes, Phidonis filius, Argivo-
 rum tyranni; Phidonis illius, qui mensuras Pelopon-
 nesiis constituit, et longe Graecorum omnium inso-
 lentissimus, sedibus suis pepulit agonothetas Eleorum,

ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τού- 15
του τε δὴ παῖς· καὶ Ἀμιάντος Λυκούργου, Ἀρκὰς ἐκ
Τραπεζοῦντος· καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης,
Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέ-
γεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινο-
δοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἡλείος Ὀνομαστός 20
Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον.
Ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμαίω-
νος, τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος
Ἴπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδέϊ προφέρων
Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρό- 25
νον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μοῦνος. ἐκ δὲ Θεσ-
σαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος·
ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἀλκων. Τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ
128 μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημέ-

ipseque arbitri munus in Olympico certamine sibi
adrogavit. Aduerunt item ex Peloponneso Amiantus,
Lycurgi filius, Arcas ex Trapezunte; Laphanes ex
Paeo, Azaniae oppido, filius Euphorionis illius, qui,
ut in Arcadia fama est, Dioscuros hospitio exceperat,
et ab illo tempore cunctis peregre venientibus ho-
spitium praebeat: denique Eleus Onomastus, Agaei
filius. Isti igitur ex Peloponneso adfuere. Athenis
vero venere, *Megacles*, *Alcmaeonis* huius filius,
qui apud Croesum fuerat, et Hippoclidēs Tisandri,
divitiis et corporis formā excellens inter Athenienses.
Ex Eretria, quae per id tempus florebat, Lysanias;
hic unus ex Euboea. E Thessalia adfuit Diactorides
Cranonius, de Scopadarum familia: e Molossis vero,
Alcon. Tot numero *proci* fuere. (128.) Qui post-

498, 79.

την ἡμέρην, ὃ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτέων ἀνεπύβετο, καὶ γένος ἐκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνἑαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης, 5 καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδευσίος τε, καὶ τρόπου· καὶ ἐν ἐκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασι, καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἔσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ, τό γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατέειχε χρόνον αὐτούς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα 10 ἐξείνιζε μεγαλοπρεπέως. Καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἡρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπτιγμένοι, καὶ τουτέων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν 129 ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκΦά-

quam ad praedictum diem *Sicyone* convenerant, *Clisthenes* primum patrias eorum sciscitatus est, et genus cuiusque: deinde, per anni spatium eos retinens, pertentavit eorumdem fortitudinem, et animi impetum, et culturam ingenii, et mores; modo cum singulis congregiēns, modo cum universis; et, qui ex illis iuniores erant, hos in gymnasia ducens: maxime vero inter epulas eos pertentabat. Per totum enim tempus, quo illos apud se detinuit, ista omnia faciebat, simulque magnificis epulis eos excipiebat. Placere ei autem fere prae caeteris hi qui Athenis advenerant; et ex his magis ei probabatur *Hippoclide*s, Tisandri filius, quum ob fortitudinem, tum quod generis propinquitate Cypselidas Corinthios attingebat. (129.) Ubi statutus adfuit dies, quo celebrarentur nuptiae, declararetque *Clisthenes* quem

σιος αὐτοῦ Κλεισθένης, τὸν κρίνοι ἐκ πάντων, θύσας
 βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχῃε αὐτοὺς τε τοὺς μνη-
 στῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου 5
 ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφὶ τε μουσικῇ καὶ
 τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κα-
 τέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης, ἐκέλευε οἱ
 τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν· πειβομένου δὲ τοῦ αὐ-
 λητέω, ὀρχήσατο. καὶ κως ἐαυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο 10
 ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων, ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτει. με-
 τὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευε τινα
 τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐστελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶ-
 τα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια· με-
 τὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρεί- 15
 σας ἐπὶ τὴν τράπεζαν, τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε.
 Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομέ-

prae caeteris probaret; tum ille, mactatis centum
 bobus, et ipsos procos et cunctos Sicyonios lautis
 excepit epulis. Peractâ coenâ, proci et canendo et
 esrmonibus in medio propositis inter se contende-
 bant. Procedente vero computatione, *Hippoclides*,
 inhibens maxime caeteros, tibicinem iussit cantum
 canere ad saltationem adcommodatum; eoque obse-
 quente saltare instituit. Et saltabat quidem placens
 sibi: sed spectanti *Clistheni* tota res displicebat.
 Deinde, brevi interposita mora, mensam sibi inferri
 Hippoclides iussit: quae ubi illata est, consensâ
 mensâ primum Laconicos saltavit modulos; deinde
 alios Atticos; postremo, caput in mensam innixus,
 cruribus gesticulabatur. Et *Clisthenes*, quum ad pri-
 mam et secundam saltationem, abominatus quidem

νου ἀποστυγίων γαμβρόν ἄν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἴπποκλεί-
 δεα διὰ τὴν τε ἔρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατέϊχε ἑαυ-
 20 τὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι εἰς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι
 σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχευεν δυνάμενος,
 εἶπε· „ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν γά-
 „μον.“ ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· „Οὐ φρον-
 „τις Ἴπποκλείδῃ.“ Ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται.
 Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλαξε εἰς μέσον τάδε· 130
 „Ἄνδρες, παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάν-
 „τας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῶν, εἰ οἶόν τε εἴη,
 „χαριζοίμην ἂν, μῆτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίων,
 5 „μῆτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ', οὐ γὰρ οἶα
 „τέ ἐστι, μῆς πέρι παρθένου βουλευόντα, πᾶσι κατὰ
 „νόον ποιεῖν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε
 „τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστω δωρεὴν δίδωμι

generum sibi adsciscere immodestum hunc saltato-
 rem, tamen continuisset sese nec erumpere in eum
 voluisset, nunc se ultra continere non sustinens, ait:
O fili Tisandri, saltando nuptias tu quidem perdi-
disti. At ille respondens, *Nil curat,* inquit, *Hippo-*
clides. Et hinc ortum cepit hoc proverbium. (130.)
 Tum vero *Clisthenes*, imperato silentio, haec in
 medio omnium verba fecit: *Viri, filiae proci meae!*
Ego cunctos vos laudo; et omnibus, si fieri pos-
set, gratificarem; neque e vobis unum prae caeter-
is seligerem, posthabitis aliis. At, quoniam fieri
 non potest, ut, quum de una virgine deliberem,
 omnium votis simul satisfaciam; eis e vestro nu-
 mero, qui his nuptiis excidunt, talentum argenti
 dono do unicuique, quod et dignati estis filiam

„τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα, τῆς ἐς ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ
 „οἴκου ἀποδημίας· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλεῖ ἐγ- 10
 „γυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθη-
 „ναίων.“ Φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεκύ-
 131 ρατο ὁ γάμος Κλεισθέει. Ἀμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνη-
 στήρων τσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώ-
 σθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. Τουτέων δὲ συνοικησάντων,
 γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλάς καὶ τὴν δημοκρα-
 τίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὐνομα ἀπὸ τοῦ 5
 μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Με-
 γακλεῖ, καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτους, Μεγα-
 κλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλει-
 σθέους Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὐνομα· ἣ συνοικήσασά
 τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε 10

*meam in matrimonium petere, et domibus vestris
 peregre abfuistis: Megacli vero, Alcmaeonis filio,
 meam filiam Agaristen despondeo ex Athenien-
 sium legibus. Quumque Megacles dixisset, accipere
 se conditionem, ratum matrimonium Clisthenes ha-
 buit. (131.) Ita, quod ad iudicium procorum spe-
 ctat, gesta res est; atque ita factum est, ut Alcmaeo-
 nidae per universam Graeciam celebrarentur. Ex isto
 autem matrimonio natus Megacli est Clisthenes ille,
 qui decem tribus et democratiam Atheniensibus con-
 stituit; cui nomen impositum erat de avi materni no-
 mine Sicyonii: praeterque hunc ex eodem matrimo-
 nio procreatus est Hippocrates. Hippocrati vero na-
 tus est alius Megacles et alia Agariste, quae a Cli-
 sthenis Agariste nomen invenit. Haec est Agariste,
 quae, postquam Xanthippo nupsit, Aripchronis filio,*

499, 40.

ἔψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲλέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γεγόμενον, Μιλ- 132
τιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθηναίοισι,
τότε μᾶλλον αὖξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα
καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φρά-
5-σας σφί ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ φὰς αὐ-
τοὺς καταπλουτιεῖν, ἣν οἱ ἔπωνται· ἐπὶ γὰρ χώραν
τοιαύτην δὴ τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονοῦ
οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἵτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ
τούτοισι ἐπαρθέντες, παρέδωσαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ 133
Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν
ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τρή-
ρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρό-

CXXXIII. 3. τρήρεϊ. *Alii τρήρεσι, triremibus.*

et grvida facta est, per somnum sibi visa erat leonem peperisse, ac paucis interiectis diebus *Periclem* Xanthippo peperit.

(132.) Post cladem Persis ad Marathonem illatam *Miltiades*, quum iam ante magna in existimatione fuisset apud Athenienses, maiore etiam fuit auctoritate. Itaque, quum petiisset ab illis septuaginta naves et exercitum atque pecuniam, celans quidem terram contra quam ducturus esset, sed, *ditaturum se eos*, dicens, *si ipsum sequerentur; in eiusmodi enim terram se eos ducturum, unde affatim auri deportaturi essent*: haec quum ille dicens naves petiisset, Athenienses spe erecti instructas ei naves dederunt. (133.) Et *Miltiades*, accepto exercitu, *Parum* navigavit, caussam praetexens quod *Parii* Persam ad Marathonem navi triremi essent

σχημα λόγου ἦν· ἀτὰρ τινὰ καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι 5
 Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισιέω, ἐόντα γένος
 Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρεα τὸν Πέρσην.
 Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατῇ,
 ἐπολιόρκει Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς τείχεος· καὶ
 ἐσπέμπων κήρυκα, αἵτεε ἑκατὸν τάλαντα, Φάς, ἣν 10
 μή οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσιν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ
 ἐξέλῃ σφέας. Οἱ δὲ Πάριοι, ὅπως μὲν τι δώσουσι Μιλ-
 τιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διενθεῦντο· οἱ δὲ, ὅπως διαφυλά-
 ξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπιφρα-
 ζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστ' ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ 15
 τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρ-
 134 χαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἑλ-
 ληνες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι

secuti, adeoque priores arma intulissent Atheniensibus. Hoc quidem colore utebatur orationis: caeterum infensus etiam erat Pariis propter Lysagoram Tisiae filium, genere Parium, qui eum apud Hydarnen Persam accusaverat. Postquam ad insulam, quam petierat, cum exercitu pervenit *Miltiades*, oppugnavit *Parios*, intra murum compulso: missoque in urbem praecone centum postulavit talenta, dicens, *nisi ea sibi darent, non se abducturum exercitum, quin vi cepisset urbem*. At Parii, de danda Miltiadi pecunia minime cogitantes, omnibus modis operam dabant ut urbem defenderent: quem in finem quum alia excogitabant, tum, ut quacque pars muri expugnata facilius videbatur, ita eam noctu duplo altior, quam prius erat, excitabant. (134.) Hactenus quidem Graeci omnes in commemoranda hac re con-

ᾧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν εἰς λόγους
αἰχμαλώτου γυναῖκα, εἰσὶσαν μὲν Παρίην γένος, οὗ-
5 νομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθο-
νίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν εἰς ὅψιν Μιλτιάδεω, συμ-
βουλευσάί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἐλεῖν,
τὰ ἂν αὐτῇ ὑποθῇται, ταῦτα ποιέειν. μετὰ δὲ, τὴν
μὲν ὑποθέσθαι· τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν
10 πρὸ τῆς πόλιος ἑόντα, τὸ ἔρκος Θεοδοφόρου Δήμητρος
ὑπερβορέειν, οὐ δυνάμενοι τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερβορόν-
τα δὲ, ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὅ τι δὴ ποιήσοντα ἐντός,
εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὅ τι δὴ ποτε πρή-
ζοντα. πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε
15 Φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι·

sentiunt: deinde vero sic peractam rem esse *Parii*
narrant. *Miltiadi*, de incepti exitu dubitanti, in col-
loquium venisse mulierem captivam, genere *Pariam*,
cui *Timo* nomen fuisse: fuisse vero ministram tem-
pli Inferarum Dearum. Hanc, postquam in conspec-
tum venisset *Miltiadis*, consilium ei dedisse, ut, si
utique magni faceret capere *Parum*, exsequeretur
quae ipsa illi esset indicatura. Deinde, auditis mu-
lieris huius praeceptis, *Miltiadem* in tumultum, qui
ante urbem est, se contulisse, et maceriem transsi-
liisse templo *Cereris* *Legiferae* circumductam, quum
fores aperire non potuisset: tum, transscensa hac
macerie, ad ipsam aedem deae accessisse, nescio quid
intus facturum, sive quod movere aliquid voluisset
quod movere nefas esset, sive aliud quidpiam factu-
rum, quidquid tandem id fuerit. Quum vero iam ad
fores esset, subito horrore correptum, per eandem

καταβράσκοντα δὲ τὴν αἵμασιν, τὸν μηρὸν σπασθῆναι
 135 οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιά-
 δης μὲν νυν Φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρή-
 ματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτησάμενος,
 ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἔξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηϊώ-
 σας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ, πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος 5
 τῶν Θεῶν Τιμῶ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν
 ἀντὶ τούτων τιμωρῆσασθαι, Θεοπρόπους πέμπουσι εἰς
 Δελφοὺς, ὡς σΦεας ἡσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμ-
 πον δὲ ἐπειρησόμενους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον
 τῶν Θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος 10
 ἄλωσιν, καὶ τὰ εἰς ἔρσενά γόνον ἄρρητα ἰρὰ ἐκφύνασαν
 Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, Φᾶσα, „οὐ Τιμοῦν
 εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα

viam, qua venisset, rediisse; et desilientem de ma-
 cerie luxasse femur, sive (ut alii aiunt) genu impe-
 gisse. (135.) Itaque male se habens *Miltiades* retro
 navigavit, neque opes adferens Atheniensibus, nec
 subactâ Paro; sed nulla alia re gesta, nisi quod per
 sex et viginti dies urbem oppugnasset, insulamque
 devastasset. *Parii*, obsidione liberati, intelligentes
 Dearum ministram Timo Miltiadi quid faciendum
 esset indicasse, quum poenam ab illa huius rei causâ
 sumere vellent, legatos miserunt Delphos, qui ora-
 culum consulerent, *an ultimo supplicio adficerent*
Dearum ministram, quae hostibus viam capien-
dae patriae indicasset; et sacra, quae ad virilem
sexum effferri nefas esset, Miltiadi aperuisset. At
 negavit Pythia, dicens, *non Timo ipsam huius rei*
esse causam; sed, quum in fatis esset ut vitam

τελευταῖν μὴ εὖ, Φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα.“

- 15 Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ 136
ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμα-
σι, οἳ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρο-
νος· ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα,
5 ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ,
αὐτὸς μὲν παρῶν, οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος,
ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ. προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν
κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ Φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν
Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Λή-
10 μνου αἵρεσιν· ὥς ἐλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς
Πελασγούς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. Προσγενεμένου δὲ
τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζη-
μιάσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι,

male finiret Miltiades, hanc ei a diis missam esse ducem malorum. Haec quidem Pythia Pariis respondit. (136.) Miltiadem autem, Paro reversum, quum alii omnes Athenienses in ore habebant, tum prae caeteris Xanthippus, Aripbronis filius; qui eum capitis reum egit apud populum, ut qui Athenienses dolo malo circumvenisset. Quam ad accusationem Miltiades ipse, praesens licet, non respondit: nec enim poterat, femore iam in putredinem abeunte. Sed, dum ille lectulo impositus in medio iacebat, caussam pro eo dixere amici, pugnae Marathoniae multam mentionem facientes; et Lemni ab illo captae, poenaeque de Pelasgis sumtae, et insulae Atheniensibus traditae. Favente autem illi populo hactenus, ut capitis crimine eum absolveret, sed tamen propter damnum civitati illatum quingentis multaret

Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντός τε τοῦ
μηροῦ καὶ σαπέντος, τελευτᾷ· τὰ δὲ πενήκοντα τὰ 15

• λαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

137 ΛΗΜΝΟΝ δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε.
Πελασγοὶ, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξε-
βλήθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως — τοῦτο
γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι Ἐκα- 5
ταῖος μὲν ὁ Ἥγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι, λέ-
γων „ἀδίκως. ἐπεὶ τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώ-
ρην, τὴν σφισι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν εὐῶσαν ἔδωσαν οἰκῆ-
σαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε
ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασ-
μένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς 10
αἰζίην, λαβεῖν φόβον τε καὶ ἡμέρον τῆς γῆς, καὶ οὕτω

talentis, *Miltiades* quidem haud multo post, carie
exeso putrefactoque femore, vitam finivit; quin-
genta autem illa talenta filius eius *Cimon* persolvit.

(137.) LEMNO autem *Miltiades*, *Cimonis* filius,
hoc modo potitus erat. Postquam *Pelasci* ex Attica
ab Atheniensibus erant eieci, sive iure, sive iniuriā;
— nam de hoc quidem nil aliud dicere possum, nisi
quae ab aliis memorantur: scilicet, quod *Hecataeus*
Hegesandri filius, hac de re in *Historiis*
suis loquens, dicat, iniuriā id esse factum. Post-
quam enim Athenienses regionem illam, quam sub
Hymetto sitam Pelasgis, pro mercede muri olim
arci Athenarum circumducti, dederant habitan-
dam; hanc regionem, ait, postquam bene cultam
vidissent Athenienses, quum antea misera fuisset
et nullius pretii, invidiā fuisse captos et desiderio

502, 25.

ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίην ἄλλην πρόφασιν προῖσχο-
 μένους τοὺς Ἀθηναίους. “Ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι,
 „δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασ-
 15 γοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῶ, ἐνθεύτεν ὀρμεωμένους, ἀδικεῖν
 τάδε. Φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφιδέρας θυγατέρας τε καὶ
 τοὺς παῖδας ἐπ’ ὕδαρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι
 τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλη-
 σι οἰκέτας. ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς
 20 ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίας βιάσθαι σφεας. καὶ ταῦ-
 τα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ
 ἐπιβουλευοντας ἐπιχειρήσειν Φανῆναι ἐπ’ αὐτοφώρῳ.
 ἑαυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας,
 ὅσω παρὲν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ

*huius terrae; atque ita Athenienses, nullam aliam
 iuris speciem prae se ferentes, illos eiecisse. Ipsi
 autem Athenienses contendunt, iure a se eiectos
 Pelasgos esse. Postquam enim adsignatae illis sub
 Hymetto sedes fuissent: inde eodem facto impetu
 iniuriam ipsis hanc solitos esse inferre. Quum filiae
 puerique Atheniensium aquae hauriendae caussa
 ad fontem, cui Enneacrunos nomen, egredi con-
 suessent; quandoquidem per id tempus nec Athe-
 niensibus nec aliis Graecis servi fuissent; Pelas-
 gos, quoties Atticae puellae ad fontem venissent,
 per contumeliam contemptumque vim eis intulisse.
 Et ne hoc quidem habuisse satis, sed postremo
 etiam ipso facto deprehensos fuisse de invadendis
 Athenis consilia agitantes. Sese autem tanto me-
 liores homines, quam illos, fuisse; quod, quum in-
 terficere Pelasgos fas sibi fuisset, quippe quos insi-*

σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἔβελῆσαι, ἀλλὰ 25
 σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξίεναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκ-
 χωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆ-
 μνον. “ Ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθη-
 138 ναῖοι λέγουσι. — Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε
 νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι,
 εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς, πεντηκοντέρους
 στησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρωνί ἀγούσας
 ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπάσαν- 5
 τες τουτέων πολλὰς, οἶχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφεας
 ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. Ὡς δὲ τέκνων
 αὐταὶ αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσαν τε τὴν
 Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖ-
 δας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγί- 10

*diantes sibi deprehendissent, noluisse id facere;
 tantum edixissent eis, ut terrâ egrederentur. Atque
 illos, Atticâ ita egressos, quum alia loca, tum
 vero et Lemnum occupasse. Ista igitur Hecataeus
 scripsit, haec vero Athenienses memorant. — (138.)
 Hi igitur Pelasgi, quum Lemnum incolerent, cu-
 pientes ulcisci Athenienses, et bene cognita habentes
 festa Atheniensium, idoneo loco collocatis quinquaginta-remorum navibus insidias struxere mulieribus
 Atticis, Braurone festum Dianae celebrantibus: earumque complures, vi raptas, Lemnum duxere, et
 pellicum loco habuere. Quae postquam liberos pepererunt, Atticum sermonem moresque Atticos docuere pueros. Hi vero deinde nec consuescere cum
 pueris ex Pelasgicis mulieribus natis voluerunt, et, quoties eorum aliquis ab istis pulsabatur, omnes*

δων γυναικῶν παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτέων
 ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειόν τε πάντες, καὶ ἐτιμῶρεον
 ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες
 εἰδικαίευν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. Μαθόντες δὲ ταῦτα
 15 οἱ Πελασγοὶ, ἑαυτοῖσι λόγους ἐδίδουσιν· καὶ σφισι βου-
 λευομένοισι, δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφί-
 σι τε βοηθεῖν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν
 τοὺς παῖδας, καὶ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί
 δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφι κτεί-
 20 νειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιῶ-
 σι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ σφῶν καὶ τὰς μητέ-
 ρας. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τού-
 των, τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι
 ἀνδρας σφετέρους ἀποκτεῖναι, νενόμισται ἀνα τὴν
 25 Ἑλλάδα, τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέε-

huic suppetias veniebant, et sibi mutuo ferebant
 opem: atque etiam dominari in illos hi pueri in
 animum induxerant, multoque alteris praevalebant.
 Quod ubi *Pelasgi* intellexere, non negligendam eam
 rem putarunt; deliberantesque incessit metus, quid-
 nam facturi hi pueri essent quando adulti forent, qui
 iam nunc constitutum habeant sibi invicem praesto
 esse contra legitimarum uxorū pueros, atque his
 velint dominari. Itaque interficere decreverunt pue-
 ros ex Atticis mulieribus natos: idque etiam fecere,
 simulque cum his matres eorundem occiderunt. At-
 que ab hoc facinore, et ab eo quod olim mulieres
Lemniae patraverant, maritos suos simul cum Thoan-
 te occidentes, usu receptum per universam Grae-
 ciam est, ut *nefaria* facinora *Lemnia* adpellentur.

139 σθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέ-
 ρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε,
 οὔτε γυναῖκας τε καὶ ποῖμαι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ
 τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφοὺς
 ἐπέμπον, λύσιν τινα αἰτησόμενοι τῶν παρόντων κακῶν. 5
 Ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδόναι.
 ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἤλθόν τε δὴ ἐς
 τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοί, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο
 βουλόμενοι δίδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ
 ἐν τῷ πρυτανίῳ κλῆνῃ στρώσαντες, ὥς εἶχον κάλλι- 10
 στα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλήν ἀγαθῶν πάντων παρα-
 θέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χάριν σφίσι
 παραδιδόναι οὕτω ἔχουσιν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολα-
 βόντες, εἶπαν· „Ἐπεὰν βορρῇ ἀνέμῳ αὐτήμερον νηῆς
 „ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρας ἐς τὴν ἡμετέραν, τότε παρα- 15

(139.) Postquam pueros uxoresque Pelasgi interfe-
 cerant, nec terra illis fructum edebat, neque uxores
 et greges pepererunt ut antea. Itaque et fame pressi
 et orbitate, Delphos miserunt, levamen aliquod pre-
 cantes malorum. Tum Pythia iussit eos *satisfactio-*
nem dare Atheniensibus quamcumque illi postu-
lassent: et Athenas Pelasgi venire, nunciantes se sa-
 tisfacturos esse pro omni iniuria. *Athenienses* vero,
 strato lecto in prytaneo, quam pulcerrime potue-
 rant, et adpositâ mensâ bonis rebus omnibus reple-
 tā, Pelasgos iusserunt *terram suam ipsis tradere*
ita comparatam. Quibus Pelasgi responderunt:
Tunc vobis eam trademus, quum vento borea na-
vis e vestra terra eodem die in nostram pervenerit.
 Hoc dixere, putantes nulla ratione fieri id posse.

„δάσσομεν.“ τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύ-
νατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται πολ-
λὸν τῆς Λήμνου. Τότε μὲν τσαῦτα. ἔτισι δὲ κατὰ 140
πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσονήσος ἡ ἐν Ἑλ-
λησπόντῳ ἐγένετο ὑπ’ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κιμῶ-
νος, ἐτησίῃων ἀνέμων κατεστηκότων, νηὶ κατανύσας ἐξ
5 Ἐλαιούντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ εἰς Λῆμνον, προηγόρευε
ἐξίεναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελαγοῖσι, ἀναμιμνήσκων
σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἥλπισαν σφίσι οἱ Πε-
λαγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιεὺς μὲν νυν ἐπείθοντο·
Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινώσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσονήσον
10 Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, εἰς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέστησαν.
οὕτω δὲ τὴν Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοι τε καὶ Μιλτιάδης.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Attica enim terra procul a Lemno meridiem versus sita est. (140.) Et tunc quidem haec hactenus acta erant. Bene multis vero post annis, quum *Chersonesus* ad Hellespontum in ditione esset Atheniensium, *Miltiades* Cimonis filius flantibus etesiis ventis navi ex Elaeunte Chersonesi *Lemnum* profectus, *Pelasgis* edixit, ut *insulâ excederent*; in memoriam eis revocans oraculum, quod numquam impletum iri sibi persuaserant. Et Hephaestienses quidem paruerunt imperio: Myrinaei vero, Chersonesum negantes esse Atticam, oppugnabantur, donec et ipsi in deditionem venerunt. Atque ita *Lemnum* Atenuere thenienses et Miltiades.

FINIS LIBRI SEXTI
HISTORIAŪM HERODOTI.

Herod. T. III. P. I.

K

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ἙΒΔΟΜΗ.

ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

Ἰ ΕΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδεις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίει, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλ- δ

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER SEPTIMUS.

POLYMNIA.

POSTQUAM pugnae nuncius ad Marathonem pugnae ad *Darium Hystaspis* est perlatum, quum iam antea Atheniensibus propter incursionem adversus Sardes vehementer iratus rex fuisset, nunc id, quod acciderat, multo etiam gravius tulit, multoque magis ad *bellum Graeciae inferendum* incensus est. Ac

505, 9.

λετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλεις, ἐτοιμάζειν στρα-
 τὴν, πολλῶ πλέω ἐπιτάσσειν ἑκάστοισι ἢ πρότερον πα-
 ρείχον, καὶ νέας τε, καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα.
 10 τούτων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία
 ἔτεα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων, ὥς ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 λάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων. Τετάρ-
 τω δὲ ἔτι Αἰγύπτῳ, ὑπὸ Καμβύσειω δουλωθέντες,
 ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὤρ-
 15 μητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου
 δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐ-
 τοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὥς δὲ
 μιν, ἀποδέξαντα βασιλῆα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον,
 5 οὕτω στρατεύεσθαι. Ἔσαν γὰρ Δαρεῖω, καὶ πρότερον
 ἢ βασιλεῦσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς πρότερης

• statim quidem, missis per singulas civitates legatis,
 edixit ut exercitum compararent, (multo maiorem
 numerum cuique civitati, atque antea contulerant,
 imperans) et naves et equos et frumentum et minora
 navigia. Quibus circummissis nunciis, commota per
 tres annos Asia est; dum, ut ad bellum adversus
 Graeciam gerendum, conscribuntur fortissimi qui-
 que, et ad id bellum se comparant. Quarto vero
 anno *Aegyptii*, a Cambyse subacti, *defecerunt* a
 Persis: quo facto etiam magis ad arma utrisque in-
 ferenda concitatus est. (2.) Dum vero ad expedi-
 tionem adversus Aegyptum et Athenas se *Darius*
 comparabat, ortum est *inter filios* ipsius ingens de
 principatu *contentio*. Etenim ex lege Persarum de-
 bet rex, priusquam in bellum proficiscatur, succes-
 sorem nominare regni. Erant autem *Dario*, prius-

γυναικός, Γωβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ
 Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσαρες. τῶν μὲν δὴ προτέ-
 ρων ἐπρέσβευε Ἀртаβαζάνης· τῶν δὲ ἐπιγενομένων,
 Ξέρξης. ὄντες δὲ μητρός οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ 10
 μὲν Ἀртаβαζάνης, κατότι πρεσβυτάτος τε εἶη πάντος
 τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώ-
 πων, τὸν πρεσβυτάτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς
 Ἀτόσσης τε παῖς εἶη, τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι
 Κῦρος εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. 15
 3 Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου καὶ γνώμην, ἐτύγχανε
 κατὰ ταῦτὸ τούτοις καὶ Δημάρχτος, ὁ Ἀρίστωνος,
 ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ
 βασιλείης, καὶ Φυγὴν ἐπιβαλὼν ἑαυτῷ ἐκ Λακεδαι-
 μονος. οὗτος ὥνῃρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν 5
 διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ Φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβού-

quam ad regnum promoveretur, tres filii nati ex
 priore uxore, Gobryae filia; et, ex quo rex factus est,
 alii quatuor ex Atossa, Cyri filia. Priorum natu ma-
 ximus erat *Artabazanes*; posteriorum *Xerxes*. Hi
 igitur, non eadem matre nati, de principatu inter se
 contendebant: *Artabazanes* dictitans, *se maxi-*
imum natu esse omnium; et apud omnes populos
receptum esse, ut filius natu maximus in regnum
succedat patri. *Xerxes* vero, *esse se filium Atos-*
sae, Cyri filiae; Cyrum autem adquisivisse Persis
libertatem. (3.) Sententiam suam *Darius* nondum
 aperuerat, quum forte per idem tempus Susa advenit
Demaratus, Aristonis filius, qui, postquam regno
 Spartanorum privatus est, voluntarium sibi ipse ex-
 silium imposuerat. Hic vir, cognito filiorum *Darii*

λευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς „αὐτὸς μὲν
 γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων
 κράτος· Ἀρταβαζάνης δὲ, ἔτι ιδιώτῃ ἔοντι Δαρείῳ. οὐκ
 10 ὦν οὐτ' εἰκὸς εἶη, οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας
 ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ· ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δη-
 μαρῆτος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προ-
 γεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι,
 ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομέ-
 15 νου τὴν ἐκδεξιν τῆς βασιληΐης γίνεσθαι.“ Χρησαμένου
 δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς
 λέγοι δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. δοκέει δέ μοι,
 καὶ ἀνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης·
 ἢ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. Ἀποδέξας δὲ βα- 4
 σιλῆα Πέρσησι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὄρμητο στρατεύεσθαι.

dissidio, conveniens (ut quidem fama est) *Xerxem*,
 suasit ei, ut caeteris, quae ille pro sua caussa dice-
 bat, haec adderet: *natum se esse Dario iam re-*
gnanti, et Persarum tenenti imperium; Artaba-
zanem vero, privato etiam tum patri: itaque nec
conveniens nec iustum esse, ut alius prae ipso
istam accipiat dignitatem. Nam et Spartae (et
hoc illi Demaratus suggessit) hanc legem obtinere,
si alii nati sint priusquam rex fuisset pater, alius
autem post hos quidem, sed regnante patre, natus
sit, ut hic post natus in regnum succedat. Quo
Demarati monito quum Xerxes uteretur, agnoscens
Darius aequa illum dicere, regem illum nominavit.
 Videtur autem mihi Xerxes etiam absque hoc mo-
 nito regnum fuisse adepturus; nam omnia apud Da-
 rium poterat Atossa. (4.) *Darius*, postquam regem

ἀλλὰ γὰρ, μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν
 τῷ ὑστέρω ἔτει, παρασκευαζόμενον συνήνεκε αὐτὸν Δα-
 ρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἕξ τε καὶ τριήκοντα 5
 ἔτεα, ἀποθανεῖν· οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπείστεω-
 τας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι. Ἀποθα-
 νόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληὴ ἀνεχώρησε εἰς τὸν παῖδα
 τὸν ἐκείνου Ξέρξεα.

- 5 Ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς
 πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυ-
 πτον ἐποιεῖτο τὴν στρατιῆς ἄγεσιν. παρὲν δὲ καὶ δυ-
 νάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γα-
 βρούεω, ὃς ἦν Ξέρξη μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελ- 5
 Φεὺς παῖς, τριούτου λόγου εἶχετο, λέγων· „Δέσποτα,
 „οὐκ οἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους, ἐσχασαμένους πολλὰ ἤδη

Persarum nominasset Xerxem, iam in eo erat ut belli faceret initium. At enim, proximo ab his rebus et ab Aegypti defectione anno accidit, ut idem Darius in medio belli adparatu e vita discederet, postquam annos omnino regnasset sex et triginta: neque ei contigit aut de rebellantibus Aegyptiis aut de Atheniensibus sumere poenam. *Mortuo igitur Dario, regnum suscepit Xerxes, Darii filius.*

(5.) *Xerxes* ad bellum quidem Graeciae inferendum initio neutiquam inclinabat; sed contra *Aegyptum* copias contraxit. Quem conveniens *Mardonius* Gobryae filius, consobrinus Xerxis, Darii ex sorore nepos, qui apud ipsum plurimum omnium Persarum valebat auctoritate, talem exorsus est sermonem; *Domine, aequum non est, ut Athenienses, qui multis iam malis Persas adfecerunt, non dent*

- „κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλλ-
 „λὰ τὰ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τά περ ἐν χερσὶ ἔχεις”
 10 „ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν, στρατηλά-
 „τεις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε ἔχῃ πρὸς ἄν-
 „θρωπων ἀγαθός, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ
 „γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.” Οὗτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν
 τιμωρός· τοῦ δὲ λόγου παρενθήκη ποιέσκετο τήνδε, αἷς
 15 „ἡ Εὐρώπη περικαλλὴς χώρα, καὶ δένδρεα παντοῖα
 Φέρει τὰ ἡμέρα, ἀρετὴν τε ἄκρη, βασιλεῖ τε μούνα
 θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι.” Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέ- 6
 ρων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλ-
 λάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ
 ἀνέπεισε Ξέρξεα, ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γάρ
 5 καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γινόμενα εἰς τὸ πείθεσθαι Ξέρ-

poenas factorum. At nunc quidem tu peragas haec, quae in manibus habes: domitâ vero Aegypti insolentiâ, adversus Athenas duc exercitum; quo et bonam famam adquiras apud homines, et posthac caveat quisque tuae terrae arma inferre. Et haec quidem oratio ad exigendam poenam pertinebat; sed medio sermoni alium interserebat huiusmodi: Europam terram esse pulcerrimam, arborum omnis generis frugiferarum feracem, summae bonitatis, et dignam quae prae mortalibus omnibus a solo Rege possideatur. (6.) Haec ille dicebat, quod novarum rerum cupidus esset, et Graeciae vellet esse praefectus. Procedente vero tempore id quod voluerat, confecit; et Xerxi, ut rem adgrederetur, persuasit: accesserant enim alia quoque adiumenta, quae ad permovendum regem valebant. Partim enim σ

ξεᾶ. ταῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευα-
 δέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν
 προθυμίην παρέχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευά-
 δαι οὗτοι ἔσαν Θεσσαλίας βασιλῆς. τοῦτο δὲ, Πεισι-
 στρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες εἰς Σοῦσα, τῶν τε αὐτέων 10
 λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς
 τούτοις ἐτι πλέον προσερέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκρι-
 τον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησ-
 μῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προ-
 καταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πει- 15
 σιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 αἰλούς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέων εἰς τὰ Μου-
 σαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι
 ἀφανίζοιτο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ
 Ἱππάρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. Τότε δὲ 20

Thessalia advenerant ab Aleuadis legati, invitantes
 regem ut adversus Graeciam duceret, et promptam ei
 operam pollicentes. Erant autem hi *Aleuadae*, Thes-
 saliae reges. Partim vero *Pisistratidae*, Susa pro-
 fecti, non modo eisdem utebantur sermonibus quibus
 Aleuadae, sed praeterea aliquanto magis regi conci-
 liabantur eo, quod *Onomacritum* secum haberent
 Atheniensem, fatidicum virum, qui etiam *Musaei* va-
 ticinia digessit. Adscenderant hi autem, in gratiam
 cum illo reversi: nam Athenis pulsus *Onomacritus*
 fuerat ab Hipparcho, Pisistrati filio, eo quod de-
 prehensus a *Laso* Hermionis filio erat, quum Mu-
 saei vaticiniis hoc insereret, *extinctum iri insulas*
Lemnum versus sitas, mari hauriendas. Hanc ob
 causam in exsilium eum miserat Hipparchus, quum

508, 97.

συναναβὰς, ὅπως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλῆος, λε-
γόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους,
κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον
τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστα-
25 τα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆ-
ναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγεό-
μενος. οὗτός τε δὴ χρησμάδεων προσεφέρετο, καὶ οἱ τε
Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμε-
νοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν 7
Ἑλλάδα, ἐμβαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ τὸν θάνατον
τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατὴν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπε-
στεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεφάμενος, καὶ Αἴ-
5 γυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δα-
ρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑαυτοῦ,

eodem antea familiarissime usus fuisset. Nunc ille si-
mul Susa profectus, quoties in regis venit conspectum,
multa de eo honorifice praedicantibus Pisistratidis,
recitabat regi partem vaticiniorum; ita quidem, ut si
quod inesset quod cladem praediceret barbaro, illud
silentio praeteriret; ea vero sola seligeret, quae res
faustissimas nunciarent; in his illud maxime, de
Hellesponto per virum Persam iungendo, et de
expeditione in Graeciam suscipienda. Sic igitur
ille vaticiniis agebat cum rege; Pisistratidae vero et
Alenadae sententias suas exponendo. (7.) Postquam
persuusus est Xerxes arma Graeciae inferre, tum
vero, altero ab obitu Darii anno, primum adversus
rebelles duxit exercitum. Quibus domitis, *Aegyptum*,
graviorem in servitutem redactam, quam in
qua sub Dario fuerat, *Achaemeni* tradidit admini-

„τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. Ὡραῖτε μὲν νυν καὶ Δα-
 „ρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἀνδράς τούτους.
 „ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμω-
 „ρῆσθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
 „Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ 30
 „πυρῶσω τὰς Ἀθήνας· οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμόν
 „ὑπῆρξαν ἀδίκῃ ποιεῦντες. πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδεις ἔλ-
 „θόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμε-
 „τέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσος καὶ τὰ
 „ἱερὰ· δεύτερα δὲ, ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην 35
 „ἀποβάντας, ὅτε Δᾶτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατή-
 8 „γεον, τὰ ἐπίστασθέ μου πάντες. Τούτων μέντοι εἴνε-
 (3) „κα ἀνάστημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν
 „αὐτοῖσι τοσαύτῃ ἀνευρίσκω λογισόμενος, εἰ τούτους τε

adfecerunt. Vidistis iam Darium quoque expedi-
tionem parare adversus hos homines. At ille e vi-
tâ excessit, nec ei contigit capere poenas: ego
vero, illius caussâ reliquorumque Persarum, non
prius sum quieturus, quam Athenas subactas igne
cremavero; hos homines, qui priores me patrem-
que meum iniuriis lacessiverunt; primum quidem,
incursione Sardes factâ cum Aristagora Milesio,
servo nostro, et sacris lucis templisque crematis:
deinde vero, qualia sunt, quibus nos acceperunt,
quum Dati et Artapherne ducibus terram illorum
sumus ingressi! quae satis nostis omnes. (8. 3.)
Igitur his quidem de caussis bellum illis inferre
constitui. Simul vero, rem recte mecum reputans,
maxima in hoc ipso commoda reperio, si et hosce
et eorum vicinos, qui Pelopis Phrygis terram in-

40 „καὶ τοὺς τούτοις πλησιοχώρους καταστρεφόμεθα, αἱ
 „Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν. γῆν τὴν Περ-
 „σίδα ἀποδέχομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὀμουρέουσιν· οὐ γὰρ
 „δὴ χώραν γε οὐδεμίαν κατόψεται ὁ ἥλιος ὀμουρον ἐοῦ-
 „σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν
 45 „μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 „πυνθάνομαι γὰρ ᾧδε ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν
 „οὐδεμίαν, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 „τὸ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν εἰς μάχην, τούτων τῶν
 „κατέλεξα, ὑπεξαρισημένων. οὕτω οἳ τε ἡμῖν αἴτιοι
 50 „ἔξουσιν δούλιον ζυγόν, αἳ τε ἀναίτιοι. Ὑμεῖς δ' ἂν 8
 „μοι, τὰδε ποιέοντες, χαρίζοισθε. ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω (4)
 „τὸν χρόνον, εἰς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινα
 „ὑμέων χρήσει παρῆναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρ-

*colunt, subegerimus. Sic enim terram Persicam
 aetheri Iovis faciemus conterminam: nec enim
 aliam ullam terram sol adspiciet, quae nostrae sit
 finitima; sed ego vobiscum, universâ peragratâ
 Europâ, ex omnibus terris unam faciam. Quippe
 ita se rem habere reperio, nullam inter homines
 civitatem, nullum populum inter mortales reli-
 quum esse, qui adversus nos in aciem progredi
 possit, quando hos quos dixi subegerimus. Ita et
 his, qui male de nobis meruerunt, et insontibus
 pariter, servile iugum impositum fuerit. (8. 4.)
 Vos vero, hoc si feceritis, gratum mihi fecerit-
 is: quum tempus vobis indicavero, quo conve-
 nire oporteat, promte unumquemque vestrum ad-
 esse oportebit. Quisquis vero cum exercitu adve-
 nerit optime instructo, eum ego muneribus do-*

„σκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ
 „τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν 55
 „ταῦτά ἐστι οὗτα. Ἴνα δὲ μὴ ἰδιοβουλευέιν ὑμῶν δο-
 „κέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων
 „ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι.“ Ταῦτα εἶπας
 ἐπαύετο.

- 9 Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· „ὦ δέσποτα, οὐ
 „μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ
 „τῶν ἰσομένων· ὅς τὰ τε ἄλλα λέγων ἐπὶ κέο ἄριστα
 „καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κα-
 „τοικημένους οὐκ εἴσεις καταγελάσαι ἡμῶν, ὄντας 5
 „ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας
 „μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθιοπίας τε καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα
 „τε ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας
 „οὐδὲν, ἀλλὰ δυνάμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι κατα-

*nabo, quae apud nos honorificentissima habentur. Haec igitur ita facienda sunt. Ne vero vobis vi-
 dear meum unius sequi velle consilium, in me-
 dium vobis hanc rem propono; iubeoque ut, quis-
 quis vestrum voluerit, suam promat sententiam. His dictis Xerxes finem fecit loquendi.*

(9.) Post illum Mardonius, talem sermonem est exorsus. Domine! tu Persarum omnium, qui et fuerunt et futuri sunt, praestantissimus es: qui et alia praeclara verissimaque commemorasti, et Ionas Europam habitantes, indignos homines, non passurus es irridere nobis. Etenim mira atque misera res esset, quum Sacas et Indos et Aethiopas et Assyrios, et alios multos magnosque populos, non quod iniuriam Persis intulissent,

- 10 „στρεψάμενοι δούλους ἔχομεν· Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαν-
 „τας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δέισαντες; κοίην
 „πλήθεος συστροφῆν; κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; Τῶν 9
 „ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύνα- (1)
 „μιν, εὐῶσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας κατα-
 15 „στρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι,
 „Ἴωνές τε καὶ Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς καλέονται. Ἐπει-
 „ρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἥδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας
 „τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθείς· καὶ μοι μέ-
 „χρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς
 20 „αὐτάς· Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιώθη ἐς μάχην.
 „Καὶ τοι γε εἰώθασι Ἕλληνες, ὥς πυνθάνομαι, ἀβου- 9
 „λότατα πολέμους ἵστασθαι, ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ (2)
 „σκασιότητος. ἐπειὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προέπω-

sed quod nos nostram augere voluimus potentiam, subegerimus servosque habeamus; si Graecos, qui iniuriis nos lacessiverunt, impune abire pateremur: quid tandem metuentes? quemnam multitudinis concursus? quam pecuniarum vim? (9. 1.) Novimus sane illorum pugnae genus; novimus etiam quam imbecilles sint vires: filiosque eorum subactos habemus, hos qui in nostra terra sedes habent, et Iones et Aeolenses et Dorienses nominantur. Atque etiam ipse ego periculum horum hominum feci, adversus illos a patre tuo missus: ubi, quum usque in Macedoniam duxissem exercitum, et propemodum ad ipsas pervenissem Athenas, nemo mihi in aciem occurrit. (9. 2.) Quamquam caeteroquin quidem consueverunt (ut audio) Graeci inconsultissime bella sua administrare, stolidi et

„σι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς
 „τοῦτο κατιόντες μάχονται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ 25
 „οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων
 „οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν,
 „έοντας ὁμογλώσσους, κήρυξι τε διαχρεωμένους καὶ ἀγ-
 „γέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ
 „μᾶλλον ἢ μάχῃσι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμῆεν πρὸς 30
 „ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροί εἰσι δυσχει-
 „ρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ
 „Ἕλληνες διαχρεώμενοι, ἑμέο ἐλάσαντος μέχρι Μα-
 „κεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτου λόγον ὥστε μάχε-
 9 „σθαι. Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιῶσε- 35
 (3) „σθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλήθος τὸ ἐκ

pervicaci quadam confidentiâ. Postquam enim sibi invicem bellum indixerunt, pulcerrimam et apertissimam quaerunt planitiem, in quam descendant manus conserturi: quo fit ut etiam victores magno cum detrimento discedant; de victis autem ne verbum quidem dico, nam internecione delentur. Quos oportebat, quum sint homines eâdem linguâ utentes, per praecones et nuncios, et alia quavis ratione potius, quam praelio, lites suas componere: sin omnino praelio sibi decernendum putant, oportebat locum pugnae capere, in quo utrique superatu essent difficillimi, et ibi belli fortunam tentare. Quamvis igitur tam perniciose ratione belli gerendi utantur Graeci, tamen, quum ego usque in Macedoniam duxissem exercitum, non induxerunt in animum ut in aciem contra me descenderent. (9. 3.) Tibi vero, Rex, quis ausu-

„τῆς Ἀσίας καὶ νέας τὰς ἀπάσας; ὥς μὲν ἐγὼ δοκέω,
 „οὐκ ἐς τοῦτο θράσος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα.
 „εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευθεῖην γνώμη, καὶ ἐκείνοι ἐπαρ-
 40 „θέντες ἀβουλὴν ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὥς
 „εἶμεν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολεμῆϊα. Ἔστω δ' ὦν
 „μηδὲν ἀπεύρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πεί-
 „ρης πάντα, ἀνθρώποισι Φιλέει γίνεσθαι.“ Μαρδόνιος μὲν
 τοσαῦτα ἐπιλέγων τὴν Εἰρέξεια γνώμην, ἐπέπαυτο.

Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμών- 10
 των γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίη τῇ προκειμένῃ, Ἀρτά-
 βανος ὁ Ὑστάσπριος, πατρὸς ἑὸν Εἰρέξην, τῷ δὲ καὶ
 σίσυγος ἑὸν, ἔλεγε τάδε· „ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεῖ- (1)
 5 „σέων μὲν γνωμῶν ἀντιέων ἀλλήλησι, οὐκ ἔστι τὴν

*rus est in aciem occurrere, multitudinem naves-
 que cunctas ex universa Asia coactas ducenti?
 Equidem ita sentio, eo audaciae non progressu-
 ram esse rem Graecorum. Sin me fefellerit mea
 opinio, si illi vecordiâ elati in aciem adversus nos
 sunt descensuri, didicerint esse nos viros bello
 fortissimos. Quare intentatum nihil relinquamus:
 nam sua sponte nihil fit, sed omnia hominibus
 conando contingunt. In hunc modum postquam
 Xerxis sententiam Mardonius mollivit, dicendi
 finem fecit.*

(10.) Silentium tenentibus caeteris Persis, nec au-
 dentibus sententiam promere contrariam ei quae pro-
 posita erat, *Artabanus* Hystaspis filius, patruus
 Xerxis, eoque fidentior, haec fecit verba. (10. 1.)
*Rex! nisi sententiae dictae fuerint invicem oppo-
 sitae, fieri non potest ut eligatur optima: sed illae*
Herod. T. III. P. I. I

„ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆ-
 „σθαι· λεχθεύσων δὲ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκῆ-
 „ρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐαυτοῦ οὐ διαγινώσκωμεν, ἐπεὰν
 „δὲ παρατρέψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκωμεν τὸν
 „ἀμείνω. Ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, 10
 „Δαρείῳ, ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἀν-
 „δρας οὐδαμῶθι γῆς ἄστὺ νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύ-
 „θας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπέ-
 „θετο, στρατεύσάμενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς
 „τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, 15
 „μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας
 „ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἀριστοὶ καὶ κατὰ
 „γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἐνιστὶ δεινόν, ἐμέ
 10 „σοὶ δίκαιόν ἐστι φράζειν. Ζεῦξας Φῆς τὸν Ἑλλήσπον-
 (2) „τον, ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. 20

si dictae fuerint, tunc demum fieri potest; quem-
admodum sincerum aurum non per se ipsum di-
gnoscimus; sed, dum illud (Lydio lapidi) iuxta
aliud aurum adterimus, ita id quod melius est
discernimus. Ego vero etiam patri tuo Dario, meo
fratri, suaseram ne bellum Scythis inferret, homi-
nibus nusquam urbem incolentibus: at ille, sperans
se nomades istos Scythas subacturum, mihi non
paruit; sed, expeditione suscepta, amissis multis
fortibus viris rediit. Tu vero, Rex, bellum illatu-
rus es viris multo quam Scythae praestantioribus,
qui et terra et mari fortissimi esse dicuntur. Quo
in consilio quodnam insit periculum, aequum est
ut tibi exponam. (10. 2.) Iuncto, ais, Hellesponto,
ducturum te esse per Europam exercitum in Grae-

- „καὶ δὴ καὶ συνήνεικε ἢ τοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θά-
 „λασσαν ἐσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω. εἰ γὰρ ἄν-
 „δρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι· πάρεστι δὲ καὶ σταθμῶν
 „σασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρ-
 25 „ταΦέρνει ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν· μῦνοι Ἀθη-
 „ναῖοι διέφθειραν. οὐκ ἂν ἀμφοτέρω σοφίᾳ ἐχώρησε· ἀλλ',
 „ἣν τῆσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ
 „πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν
 „γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. Ἐγὼ 10
 30 „δὲ οὐδεμίᾳ σοφίᾳ οἰκίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι. (3)
 „ἀλλ' οἶόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἰδέησε καταλαβεῖν πα-
 „θός, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον,
 „γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας!
 „τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δέομενοι Ἰώνων λῦσαι

ciam. Atqui acciderit etiam, ut vel terra vel mari
 vincamur, aut etiam utrimque. Dicuntur enim
 fortes hi esse viri: ac potest id etiam hinc aesti-
 mari, quod tantas copias, quantae cum Dati et
 Artapherne Graeciam invaserunt, soli Athenien-
 ses perdiderunt. Quod si non utrimque res illis
 successerit; at hoc sane verendum est, ne con-
 scensis navibus, pugna navali superiores, navigent
 in Hellespontum, et pontem dissolvant. (10. 3.)
 Ego vero non mea quadam propria prudentia haec
 ita coniicio. Sed qualis tandem fuit illa calamitas,
 quae parum abfuit ut nos adfligeret, quum pater
 tuus, iuncto Bosporo Thracico, et ponte super
 Istrum posito, Scytharum in terram transiit! Om-
 nibus modis tunc Scythae Ionas illos, quibus com-
 missa erat custodia pontium Istro impositorum,

ξεά. ταῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευα-
 δέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν
 προθυμίην παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευά-
 δαι οὗτοι ἔσαν Θεσσαλίας βασιλῆες. τοῦτο δὲ, Πεισι-
 στρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτέων 10
 λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς
 τούτοις ἐτι πλέον προσορέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκρι-
 τον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησ-
 μῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προ-
 καταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πει- 15
 σιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 αἰλούς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μου-
 σαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι
 ἀφανιζοίαιτο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ
 Ἰππάρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. Τότε δὲ 20

Thessalia advenerant ab Aleuadis legati, invitantes
 regem ut adversus Graeciam duceret, et promptam ei
 operam pollicentes. Erant autem hi *Aleuadae*, Thes-
 saliae reges. Partim vero *Pisistratidae*, Susa pro-
 fecti, non modo eisdem utebantur sermonibus quibus
 Aleuadae, sed praeterea aliquanto magis regi conci-
 liabantur eo, quod *Onomacritum* secum haberent
 Atheniensem, fatidicum virum, qui etiam *Musaei* vati-
 cinia digessit. Adscenderant hi autem, in gratiam
 cum illo reversi: nam Athenis pulsus *Onomacritus*
 fuerat ab Hipparcho, Pisistrati filio, eo quod de-
 prehensus a *Laso* Hermionis filio erat, quum Mu-
 saei vaticiniis hoc insereret, *extinctum iri insulas*
Lemnum versus sitas, mari hauriendas. Hanc ob
 causam in exsilium eum miserat Hipparchus, quum

συναναβας, ὅπως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλῆος, λε-
γόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους,
κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον
τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστα-
25 τα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆ-
ναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσῃ, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγέ-
μενος. οὗτός τε δὴ χρησμοδέων προσφέρετο, καὶ οἱ τε
Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμε-
νοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν 7
Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ τὸν θάνατον
τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατηγὴν ποιεῖται ἐπὶ τοὺς ἀπε-
στεῶτας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴ-
5 γυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δα-
ρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἰωυτοῦ,

eodem antea familiarissime usus fuisset. Nunc ille si-
mul Susa profectus, quoties in regis venit conspectum,
multa de eo honorifice praedicantibus Pisistratidis,
recitabat regi partem vaticiniorum; ita quidem, ut si
quod inesset quod cladem praediceret barbaro, illud
silentio praeteriret; ea vero sola seligeret, quae res
faustissimas nunciarent; in his illud maxime, de
Hellesponto per virum Persam iungendo, et de
expeditione in Graeciam suscipienda. Sic igitur
ille vaticiniis agebat cum rege; Pisistratidae vero et
Alenadae sententias suas exponendo. (7.) Postquam
persuasus est *Xerxes* arma Graeciae inferre, tum
vero, altero ab obitu Darii anno, primum adversus
rebelles duxit exercitum. Quibus domitis, *Aegyptum*,
graviorem in servitutem redactam, quam in
qua sub Dario fuerat, *Achaemeni* tradidit admini-

Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρος ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς.

- 8 Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν, ὡς ἔμαλλε ἐς χεῖρας ἄξισθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπὶ κλητον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποίηετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ
(1) τὰ θέλει. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε 5
,, Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε
,, ἐν ὑμῖν τίθεις, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὡς
,, γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ κω
,, ἡτρεμήσαμεν, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήν-
,, δε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· ἀλ- 10
,, λὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέ-

strandam, fratri suo, Darii filio. Eumdem vero Achacmenem, Aegypti praefectum, interiecto tempore interfecit Inaros, vir Afer, Psammitichi filius.

(8.) Pacatâ Aegypto, *Xerxes*, quum in eo esset ut exercitum cogeret adversus Athenas ducendum, *conventum* convocavit *primariorum Persarum*, sententias illorum sciscitaturus; et in medio omnium ipse, quae vellet, expositurus. (8. 1.) Qui ut convenere, haec apud eos verba rex fecit. *Viri Persae! Non ego primus hunc apud vos morem introduco, sed utar a maioribus accepto. Ut enim a maioribus natu audio, numquam adhuc otiosi sedimus, ex quo hoc imperium a Medis in nos translatum est, postquam Astyagem Cyrus devicit; sed Deus ita nos ducit, et multa nobis, ductum eius sequentibus, prospere cedunt. Iam Cyri quidem et*

509, 25.

- „πουσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Τὰ μὲν κυν Κῦρος
 „τε καὶ Καμβύσης πατὴρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργά-
 „σαντο καὶ προσεκλήσαντο ἔθνη, ἐπισταμέναισι εὖ οὐκ
 15 „ἂν τις λέγοι. Ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρό-
 „νον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρὸτε-
 „ρον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκλή-
 „σομαι δυνάμιν Πέρσης. Φροντίζων δὲ εὗρίσκω ἅμα μὲν
 „κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χῶρην τε τῆς νῦν ἐκτῆ-
 20 „μεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ Φλαυροτέρην, παρεφορετέ-
 „ρην τε ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην. διὸ
 „ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρῆσσειν, ὑπερ-
 „θῶμαι ὑμῖν. Μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, 8
 „ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα⁽²⁾
 25 „Ἀθηναίους τιμωρήσομαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας

*Cambyasis et patris mei Darii res gestas, et quos illi
 populos Persis adquisiverint, quid opus est ut
 apud bene gnaros commemorem? Ego vero, ex
 quo hanc sedem accepi, in hoc meam curam in-
 tendo, ne his, qui ante me in hac dignitate fuere,
 sim inferior, neque minorem Persis potentiam
 adquiram. Atque hoc ipsum dum curo, reperio
 viam et gloriam nos augendi, et terram non minorem
 nec deteriore quam haec, quam possidemus, atque
 etiam feraciorem, simul vero ultionem et poenas
 sumendi de his qui eas commeruerunt. Itaque vos
 convocavi, ut, quae agere constitui, vobiscum com-
 municem. (8. 2.) Ponte iuncturus sum Hellespon-
 tum, et exercitum per Europam ducturus in Grae-
 ciam, quo ab Atheniensibus poenas repetam ma-
 lorum omnium, quibus Persas et patrem meum*

- „τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. Ὡρᾶτε μὲν νυν καὶ Δα-
 „ρεῖον ἰθὺντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους.
 „ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμω-
 „ρῆσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
 „Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ 30
 „πύρῳσω τὰς Ἀθήνας· οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμόν
 „ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδις ἐλ-
 „θόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμε-
 „τέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσέα καὶ τὰ
 „ἱρά· δεύτερα δὲ, ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην 35
 „ἀποβάντας, ὅτε Δᾶτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατή-
 8 „γεον, τὰ ἐπίστασθέ μου πάντες. Τούτων μέντοι εἴνε-
 (3) „κα ἀνάσσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν
 „αὐτοῖσι τοσαύτῃ ἀνευρίσκω λογιζόμενος, εἰ τούτους τε

adfecerunt. Vidistis iam Darium quoque expedi-
tionem parare adversus hos homines. At ille e vi-
tâ excessit, nec ei contigit capere poenas: ego
vero, illius caussâ reliquorumque Persarum, non
prius sum quieturus, quam Athenas subactas igne
cremavero; hos homines, qui priores me patrem-
que meum iniuriis lacessiverunt; primum quidem,
incursione Sardes factâ cum Aristagora Milesio,
servo nostro, et sacris lucis templisque crematis:
deinde vero, qualia sunt, quibus nos acceperunt,
quum Dati et Artapherne ducibus terram illorum
sumus ingressi! quae satis nostis omnes. (8. 3.)
Igitur his quidem de caussis bellum illis inferre
constitui. Simul vero, rem recte mecum reputans,
maxima in hoc ipso commoda reperio, si et hosce
et eorum vicinos, qui Pelopis Phrygis terram in-

40 „καὶ τοὺς τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεφόμεθα, οἱ
 „Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν. γῆν τὴν Περ-
 „σίδα ἀποδέχομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμοῦρέουσιν· οὐ γὰρ
 „δὴ χώραν γε οὐδεμίαν κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμοῦρον ἐοῖ-
 „σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν
 45 „μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 „πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν
 „οὐδεμίαν, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 „τὸ ἡμῖν οἶόν τε ἔσται ἐλθεῖν εἰς μάχην, τούτων τῶν
 „κατέλεξα, ὑπεξαρισημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἵτιοι
 50 „ἔξουσιν δούλιον ζυγόν, αἱ τε ἀναίτιοι. Ὑμεῖς δ' ἂν 8
 „μοι, τάδε ποιέοντες, χαρίζοισθε. ἐπεὶ ὑμῖν σημήνω (4)
 „τὸν χρόνον, εἰς τὸν ἔκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινα
 „ὑμέων χρήσει παρῆναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρ-

*colunt, subegerimus. Sic enim terram Persicam
 aetheri Iovis faciemus conterminam: nec enim
 aliam ullam terram sol adspiciet, quae nostrae sit
 finitima; sed ego vobisqum, universâ peragratâ
 Europâ, ex omnibus terris unam faciam. Quippe
 ita se rem habere reperio, nullam inter homines
 civitatem, nullum populum inter mortales reli-
 quum esse, qui adversus nos in aciem progredi
 possit, quando hos quos dixi subegerimus. Ita et
 his, qui male de nobis meruerunt, et insontibus
 pariter, servile iugum impositum fuerit. (8.4.)
 Vos vero, hoc si feceritis, gratum mihi fecerit-
 is: quum tempus vobis indicavero, quo conve-
 nire oporteat, promte unumquemque vestrum ad-
 esse oportebit. Quisquis vero cum exercitu adve-
 nerit optime instructo, eum ego muneribus do-*

„σπευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δάσω οἱ δῶρα τὰ
 „τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μὲν νυν 55
 „ταῦτά ἐστι οὕτω. Ἴνα δὲ μὴ ἰδιοβουλευεῖν ὑμῖν δο-
 „κέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων
 „ὕμειων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι.“ Ταῦτα εἶπας
 ἐπαύετο.

- 9 Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· „ὦ δέσποτα, οὐ
 „μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ
 „τῶν ἰσομένων· ὅς τὰ τε ἄλλα λέγων ἐπὶ κεο ἄριστα
 „καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κα-
 „τοικημένους οὐκ εἴσεις καταγελάσαι ἡμῖν, ὄντας 5
 „ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας
 „μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας τε καὶ Ἀσσυρίους, ἀλλὰ
 „τε ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας
 „οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι κατα-

*nabo, quae apud nos honorificentissima habentur. Haec igitur ita facienda sunt. Ne vero vobis vi-
 dear meum unius sequi velle consilium, in me-
 dium vobis hanc rem propono; iubeoque ut, quis-
 quis vestrum voluerit, suam promat sententiam. His dictis Xerxes finem fecit loquendi.*

(9.) Post illum Mardonius, talem sermonem est exorsus. Domine! tu Persarum omnium, qui et fuerunt et futuri sunt, praestantissimus es: qui et alia praeclara verissimaque commemorasti, et Ionas Europam habitantes, indignos homines, non passurus es irridere nobis. Etenim mira atque misera res esset, quum Sacas et Indos et Aethiopas et Assyrios, et alios multos magnosque populos, non quod iniuriam Persis intulissent,

- 10 „στρεψάμενοι δούλους ἔχομεν Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαν-
 „τας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δέισαντες; κοίην
 „πλήθεος συστροφῆν; κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; Τῶν 9
 „ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύνα- (1)
 „μιν, εὐῶσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας κατα-
 15 „στρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι,
 „Ἴωνές τε καὶ Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς καλέονται. Ἐπει-
 „ρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας
 „τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθείς· καὶ μοι μέ-
 „χρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς
 20 „αὐταῖς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιώθη ἐς μάχην.
 „Καὶ τοι γε εἰώθασι Ἕλληνες, ὥς πυνθάνομαι, ἀβου- 9
 „λότατα πολέμους ἴσταςθαι, ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ (2)
 „σκαιότητος. ἐπεὶ γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπω-

sed quod nos nostram augere voluimus potentiam, subegerimus servosque habeamus; si Graecos, qui iniuriis nos lacessiverunt, impune abire pateremur: quid tandem metuentes? quemnam multitudinis concursus? quam pecuniarum vim? (9. 1.) Novimus sane illorum pugnae genus; novimus etiam quam imbecilles sint vires: filiosque eorum subactos habemus, hos qui in nostra terra sedes habent, et Iones et Aeolenses et Dorienses nominantur. Atque etiam ipse ego periculum horum hominum feci, adversus illos a patre tuo missus: ubi, quum usque in Macedoniam duxissem exercitum, et propemodum ad ipsas pervenissem Athenas, nemo mihi in aciem occurrit. (9. 2.) Quamquam caeteroquin quidem consueverunt (ut audio) Graeci inconsultissime bella sua administrare, stolidi et

„σι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς
 „τοῦτο κατιόντες μάχονται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ 25
 „οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων
 „οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν,
 „έοντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμένους καὶ ἀγ-
 „γέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ
 „μᾶλλον ἢ μάχῃ· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμέειν πρὸς 30
 „ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροί εἰσι δυσχει-
 „ρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ
 „Ἕλληνες διαχρεώμενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μα-
 „κεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτου λόγον ὥστε μάχε-
 9 „σθαι. Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσε- 35
 (3) „σθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλήθος τὸ ἐκ

*pervicaci quadam confidentiâ. Postquam enim
 sibi invicem bellum indixerunt, pulcerrimam et
 apertissimam quaerunt planitiem, in quam descen-
 dant manus conserturi: quo fit ut etiam victores
 magno cum detrimento discedant; de victis autem
 ne verbum quidem dico, nam internecione de-
 lentur. Quos oportebat, quum sint homines eâdem
 linguâ utentes, per praecones et nuncios, et alia
 quavis ratione potius, quam praelio, lites suas
 componere: sin omnino praelio sibi decernendum
 putant, oportebat locum pugnae capere, in quo
 utrique superatu essent difficillimi, et ibi belli
 fortunam tentare. Quamvis igitur tam pernicio-
 sa ratione belli gerendi utantur Graeci, tamen, quum
 ego usque in Macedoniam duxissem exercitum,
 non induxerunt in animum ut in aciem contra me
 descenderent. (9. 3.) Tibi vero, Rex, quis ausu-*

„τῆς Ἀσίας καὶ νέας τὰς αἰπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω,
 „οὐκ ἐς τοῦτο θράσος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα.
 „εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευθεῖην γνώμη, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρ-
 40 „θέντες ἀβουλή ἐλθοῖεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὥς
 „εἶμεν ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολεμήϊα. Ἔστω δ' ὦν
 „μηδὲν ἀπείρητον· αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πεί-
 „ρης πάντα, ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.“ Μαρδόνιος μὲν
 τσαῦτα ἐπιλένας τὴν Ξέρξει γνώμην, ἐπέπαυτο.

Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμών- 10
 των γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτά-
 βανος ὁ Υἱοῦ τοῦ Ἰστιάσπιδος, πατρὸς ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ
 σίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε· „ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεῖ- (1)
 5 „σέων μὲν γνωμῶν ἀντιέων ἀλλήλησι, οὐκ ἔστι τὴν

*rus est in aciem occurrere, multitudinem naves-
 que cunctas ex universa Asia coactas ducenti?
 Equidem ita sentio, eo audaciae non progressu-
 ram esse rem Graecorum. Sin me fefellerit mea
 opinio, si illi vecordiâ elati in aciem adversus nos
 sunt descensuri, didicerint esse nos viros bello
 fortissimos. Quare intentatum nihil relinquamus:
 nam sua sponte nihil fit, sed omnia hominibus
 conando contingunt. In hunc modum postquam
 Xerxis sententiam Mardonius molliovit, dicendi
 finem fecit.*

(10.) Silentium tenentibus caeteris Persis, nec au-
 dentibus sententiam promere contrariam ei quae pro-
 posita erat, Artabanus Hystaspis filius, patruus
 Xerxis, eoque fidentior, haec fecit verba. (10. 1.)
*Rex! nisi sententiae dictae fuerint invicem oppo-
 sitae, fieri non potest ut eligatur optima: sed illae*
Herod. T. III. P. I. L

„ἀμείνω αἰρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆ-
 „σθαι· λεχθείσων δὲ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκῆ-
 „ρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐαυτοῦ οὐ διαγινώσκουμεν, ἐπεὰν
 „δὲ παρατρέψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκουμεν τὸν
 „ἀμείνω. Ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, 10
 „Δαρείῳ, ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἀν-
 „δρας οὐδαμῶθι γῆς ἄστου νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύ-
 „θας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπέ-
 „θετο, στρατευσάμενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς
 „τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, 15
 „μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας
 „ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ
 „γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνιστι δεινόν, ἐμέ
 10 „σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. Ζεύξας Φῆς τὸν Ἑλλήσπον-
 (2) „τον, ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα. 20

si dictae fuerint, tunc demum fieri potest; quem-
admodum sincerum aurum non per se ipsum di-
gnoscimus; sed, dum illud (Lydio lapidi) iuxta
aliud aurum adterimus, ita id quod melius est
discernimus. Ego vero etiam patri tuo Dario, meo
fratri, suaseram ne bellum Scythis inferret, homi-
nibus nusquam urbem incolentibus: at ille, sperans
se nomades istos Scythas subacturum, mihi non
paruit; sed, expeditione suscepta, amissis multis
fortibus viris rediit. Tu vero, Rex, bellum illatu-
rus es viris multo quam Scythae praestantioribus,
qui et terra et mari fortissimi esse dicuntur. Quo
in consilio quodnam insit periculum, aequum est
ut tibi exponam. (10. 2.) Iuncto, ais, Hellesponto,
ductūrum te esse per Europam exercitum in Grae-

„καὶ δὴ καὶ συνήνευκε ἢ τοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θά-
 „λασσαν ἐσσαυῶναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω. οἱ γὰρ ἄν-
 „δρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι· πάροστι δὲ καὶ σταθμῶν
 „σασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρ-
 25 „ταφέρνηϊ ἐλθοῦσαν εἰς τὴν Ἀττικὴν χώραν· μῦνοι Ἀθη-
 „ναῖοι διέφθειραν. οὐκ ἂν ἀμφοτέρω σοφίᾳ ἐχώρησε· ἀλλ',
 „ἣν τῆσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίᾳ
 „πλέωσι εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν
 „γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. Ἐγὼ 10
 30 „δὲ οὐδεμιᾷ σοφίᾳ οἰκίῃ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι· (3)
 „ἀλλ' οἷόν ποτε ἡμέας ὀλίγου ἰδέησε καταλαβεῖν πά-
 „θος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον,
 „γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας!
 „τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δειόμενοι Ἰώνων λῦσαι

*ciam. Atqui acciderit etiam, ut vel terra vel mari
 vincamur, aut etiam utrimque. Dicuntur enim
 fortes hi esse viri: ac potest id etiam hinc aesti-
 mari, quod tantas copias, quantae cum Dati et
 Artapherne Graeciam invaserunt, soli Athenien-
 ses perdiderunt. Quod si non utrimque res illis
 successerit; at hoc sane verendum est, ne con-
 scensis navibus, pugna navali superiores, navigent
 in Hellespontum, et pontem dissolvant. (10.3.)
 Ego vero non mea quadam propria prudentia haec
 ita conicio. Sed qualis tandem fuit illa calamitas,
 quae parum abfuit ut nos adfligeret, quum pater
 tuus, iuncto Bosporo Thracico, et ponte super
 Istrum posito, Scytharum in terram transiit! Om-
 nibus modis tunc Scythae Ionas illos, quibus com-
 missa erat custodia pontium Istro impositorum,*

τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ Φυλακὴ τῶν γεφυ- 35
 ρέων τοῦ Ἰστροῦ. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου
 τυράννος· εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ,
 μηδὲ ἠντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρήγμα-
 τα. καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε
 10 ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα γεγενῆσθαι. Σὺ 40
 (4) ὦν μὴ βούλευ εἰς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι,
 μηδεμιῆς ἀνάγκης εὔσης· ἀλλ' ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν
 τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτὶς τε, ὅταν τοι δο-
 κῇ, προσκείσμενος ἐπὶ σεαυτοῦ, προαγόρευε τὰ τοι
 δοκῇ εἶναι ἀριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι, κέρδος 45
 μέγιστον εὐρίσκω εἶναι. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι θέ-
 λαι, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἥσσον εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ
 τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βούλευσάμενος αἰσχροῶς,

solicitarunt, ut pontem rescinderent. Ubi si Hi-
stiaeus, Mileti tyrannus, reliquorum tyrannorum
secutus esset sententiam, neque se illi opposuisset,
omnino perditae erant res Persarum. Terribile
est autem vel fando audire, in unius hominis po-
testate sitam fuisse universam regis et Persarum
salutem. (10. 4.) Tu igitur noli in tantum te pe-
riculum, nulla urgente necessitate, conicere: sed
me audi. Nunc quidem hoc dimitte concilium: et,
re diligenter tecum deliberata, deinde rursus, si
tibi videtur, propone quae optima tibi videbun-
tur. Etenim recte consultare reperio maximum
esse lucrum. Nam etiam si contra id quod volue-
ris acciderit aliquid, nihilo minus recte consulta-
veris, fortuna vero superaverit consilium: qui
vero turpe consilium cepit, is, si fortuna ei ad-

„εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιο, εὖρημα εὖρηκε, ἥσπον δὲ οὐδέν
 50 „οἱ κακῶς βεβούλευται. Ὀρᾶς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς 10
 „κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ εἴ᾽ Φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ ⁽⁵⁾
 „οὐδέν μιν κνίξει; ὀρᾶς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα
 „αἰεὶ, καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα, ἀποσκήπτει τὰ βέλεια;
 „Φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολουεῖν.
 55 „οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται.
 „κατὰ ταιόνδε. ἐπεὶ ἂν σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμ-
 „βάλῃ, ἢ βροντὴν, δι' ἧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑαυτῶν.
 „οὐ γὰρ εἴ᾽ Φρονέειν μέγα ὁ θεὸς ἄλλον ἢ ἑαυτόν.
 „Ἐπειχθῆναι μὲν νυν παῖν πῆγμα, τίττει σφάλματα, 10
 60 „ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ⁽⁶⁾
 „ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυτίκα δοκίοντα
 „εἶναι, ἀλλ' ἀνα χρόνον ἐξεύροι τις ἄν. Σοὶ μὲν δὴ

*fuerit, lucrum quidem invenerit, nihilo vero minus
 malum ceperit consilium. (10. 5.) Vides quo pacto
 eminentia prae caeteris animalia fulmine percu-
 tiat Deus, nec sinat ea superbire: minutis autem
 non invidet. Vides etiam ut in maxima semper ae-
 dificia et in altissimas arbores tela sua coniicit.
 Amat enim Deus, eminentia omnia truncare: ita-
 que etiam ingens exercitus eadem ratione perditur
 ab exiguo. Quando Deus illis metum aut fulmen
 incutit, indigno modo pereunt: nec enim sinit
 Deus magnum sapere, praeter se, alium quem-
 quam. (10. 6.) Porro, deproperare rem quam-
 cumque parit errores, e quibus ingentia solent
 damna existere: in cunctando autem insunt bona,
 quae si non protinus adparent, certe suo tempore
 aliquis reperiet. Haec igitur, Rex, tibi suadeo.*

- 10 „ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλευώ. Σὺ δὲ, ὦ παῖ
 (7) „Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λόγων λόγους ματαίους
 „περὶ Ἕλληνας, αἵ κ' εἴονταν ἀξίων. Φλαύρως ἀκούειν. 65
 „Ἕλληνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα
 „στρατεῦσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου ἕνεκα δοκέεις μοι πα-
 „σαν προθυμίην ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται. διαβο-
 „λὴ γὰρ ἐστὶ θεινότερον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέον-
 „τες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδι- 70
 „κέει, οὐ παρόντος κατηγορεῖν· ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπει-
 „θόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ. ὁ δὲ δὴ ἀπειὼν τοῦ
 „λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικεῖται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ
 „τοῦ ἐτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἐτέρου κακὸς εἶναι.
 10 „Ἄλλ', εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους 75
 (8) „στρατεῦσθαι, φέρε, βασιλεῦς μὲν αὐτοὺς ἐν ἡβῃσι τοῖ-

(10. 7.) *Tu vero, Gobriae fili Mardonie, desine iniuriosa verba iactare in Graecos, qui non merentur male audire. Nam Graecos calumniando, ipsum regem excitas ad bellum suscipiendum: quem in finem tu mihi etiam videris studium omne intendere. At ne ita fiat! Calumnia enim gravissimum malum est: in quo duo sunt qui iniuriam inferunt, unus vero qui patitur iniuriam. Iniuriam enim infert calumniator, dum accusat absentem: infert vero et ille iniuriam, qui sibi persuaderi patitur priusquam rem adcurate comperitam habeat. Qui vero abest quum malitiose accusatur, is duplici adficitur iniuriâ; primum hoc ipso, quod accusatur ab altero, deinde quod ab altero pravus esse existimatur. (10. 9.) Sed, si omnino oportet bellum huic populo inferre, age,*

„σι Περσέων μανίτω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλ-
 „λομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτῃ αὐτὸς σὺ, ἐπιλεξά-
 „μενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκό-
 80 „σπην τιὰ βούλειαι. καὶ ἢ μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνει
 „βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες,
 „πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἢ δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ
 „σὺ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφι καὶ σὺ, ἢ ἀπο-
 „νοστήσης. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐβελήσεις,
 85 „σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
 „ἀκούσεισθαί τινα Φημι τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομέ-
 „νων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας,
 „ὑπὸ κυκῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορεύμενον, ἥ κου ἐν γῇ
 „τῇ Ἀθηναίων, ἥ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ
 90 „ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' οἴους ἄνδρας

*rex ipse in sedibus maneat Persarum; sed, in me-
 dio depositis nostrum utriusque liberis, tu solus
 suscipe expeditionem; sumtis tecum quoscumque
 duces selegeris, et exercitu quantumcumque volue-
 ris. Tum, si res ita, ut tu ais, regi successerit, in-
 terficiantur mei liberi, et ego cum illis! sin, ut ego
 praedico, tuis liberis hoc fiat, et tibi ipsi, si qui-
 dem redieris! Quod si hanc inire conditionem re-
 cusas, et nihilo minus exercitum duxeris adversus
 Graeciam, audituros esse autumo homines qui hic
 relieti erunt, Mardonium, ingentis calamitatis
 auctorem Persis, alicubi in terra Atheniensium
 aut Lacedaemoniorum, nisi forte prius etiam in
 itinere, a canibus volucribusque fuisse laceratum,
 postquam cognovit quinam sint illi viri, contra
 quos tu regi persuades ut expeditionem suscipiat.*

- 11 „ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα.“ Ἀρτάβανος
 μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε·
 „Ἀρτάβανε, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφός· τοῦτό σε
 „ῥύσεται μηδὲνα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων.
 „καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθῃμι, ἔοντι κακῷ 5
 „τε καὶ ἀθύμῳ, μῆτε συστρατεύεσθαι ἐμοὶ γε ἐπὶ τὴν
 „Ἑλλάδα, αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί. ἐγὼ δὲ
 „καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ
 „γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσαμέως,
 „τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμ- 10
 „βύσεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ Ἀχαιμένεος γιγονῶς, μὴ
 „τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὖ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς
 „ἡσυχίην ἄχομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα
 „στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρὴ σταθμώσα-
 „σθαι τοῖσι ὑπαρχγμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδεις τε ἐνέ- 15

XI. 10. Ἀριαράμνεω. Ἀρμνεω ed. Wess. cum aliis.

(11.) Haec postquam Artabanus dixit, ira accensus Xerxes his verbis respondit: *Artabane, tu es patris mei frater: hoc te tuebitur, ne meritam iniuriosis verbis mercedem accipias. Verumtamen hanc tibi, quum sis ignavus et imbellis, ignominiam infligo, ut meae in Graeciam expeditionis non futurus sis comes, sed hic cum mulieribus maneat. Ego vero absque te, quaecumque dixi, effecta dabo. Ne enim sim Dario, Hystaspi, Arsame, Ariaramne, Teispe, Cyro, Cambyse, Teispe, Achaeмене prognatus, nisi poenas ab Atheniensibus sumsero! bene gnarus, si nos quieverimus, illos non quieturos, sed nostram utique terram bello esse invasuros; quod facile colligi ex his potest, quae ab*

„πρῆσαν, καὶ ἤλασαν εἰς τὴν Ἀσίην. οὐκ ὄν ἔξαναχω-
 „ρέειν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν
 „προκίεταί αὐγών· ἵνα ἢ τὰδε πάντα ὑπὸ Ἑλλήσι, ἢ
 „ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον
 20 „οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστί. Καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας
 „τιμωρεῖν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινόν, τὸ πείσομαι,
 „τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἀνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ
 „Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κα-
 „τεστρέψατο οὕτω, ὥς καὶ εἰς τόδε αὐτοὶ τε ὠνύρω-
 25 „ποι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπάνυμοι τοῦ καταστρεψαμέ-
 „νου καλέονται.“

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο. μετὰ δὲ εὐφροσύνη τε 12
 ἐγένετο, καὶ Ξέρξης ἐκνίζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ
 δὲ βουλὴν δίδους, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι.

illis coepta sunt fieri, qui exercitu in Asiam tra-
iecto Sardes incenderunt. Quare neutris retrogredi
licet; sed propositum est agendi aut patiendi dis-
crimen, ut aut haec omnia sub Graecorum cadant
potestatem, aut ista sub Persarum: nullum inter
has inimicitias medium relinquitur. Recte igitur
factum fuerit, si iam nunc ultum eamus iniurias
quas priores passi sumus, et ego periculum hoc
experiar quod mihi imminet, adversus hos homi-
nes ducenti, quos quidem Pelops Phryx, servus
patrum nostrorum, ita subegit, ut ad hunc usque
diem et homines ipsi et eorum terra ab eodem, qui
eos subegit, nomen invenerint.

(12.) Hi hucusque sermones sunt habiti. Deinde
 adpetente nocte momordit Xerxem Artabani senten-
 tia. Noctu vero secum ipse deliberans reperit, pror-

στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· δεδογμένων δὲ οἱ αὐτὶς
 τουτέων, κατύπνωσε. καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε οὔψιν 5
 τοιῶνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων. ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἄν-
 δρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν „Μετὰ
 „δὴ βουλευέαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα μὴ ἄγειν ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, προεΐπας αἰλίζειν Πέρσας στρατόν; οὔτε
 „ὧν μεταβουλευόμενος ποιέεις εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμε- 10
 „νός τοι πάρα. Ἄλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλευόμην
 „ποιέειν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν.“ Τὸν μὲν, ταῦτα εἶπαν-
 13 τα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμ-
 ψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ
 Περσέων συναλίσσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ
 σφι τάδε „Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε,
 „ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμαι. Φρενῶν τε γὰρ εἰς τὰ 5

sus sibi necesse non esse adversus Graeciam expedi-
 tionem suscipere: et postquam ita mutavit senten-
 tiam, somno sopitus est. At eâdem nocte talem, ut
 quidem Persae narrant, visionem habuit. Videbatur
 Xerxi, adstare ipsi virum magnum et formosum, his
 verbis ipsum adloquentem: *Mutas tu igitur, Per-
 sa, tuum consilium, nec ducturus es exercitum
 in Graeciam, postquam edixisti Persis ut copias
 contrahant. Atqui nec recte facis, quod mutas sen-
 tentiam; nec, qui tibi adsentiat, quisquam est.
 Immo vero, quemadmodum hodie constitutum ha-
 bebas facere, eâdem perge viâ.* His ille dictis avolare
 visus est Xerxi. (13.) Ut dies illuxit, rex nullâ hu-
 ius insomnii ratione habitâ, eosdem Persas, quos an-
 tea, convocavit, et in hunc modum eos est adlocu-
 tus: *Viri Persae, date mihi veniam, contrarium*

„ἐμεαυτοῦ πρώτα οὐκ ἀνέκω, καὶ οἱ παροργισμένοι
 „κέῃα ποιέειν, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκού-
 „σαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, παραυτίκα
 „μὲν ἡ νεότης ἐπέβησε, ὥστε αἰκνέστερα ἀπορρίψαι ἔπια
 10 „εἰς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεόν. νῦν μέντοι συγγνοῦς,
 „χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὥς ἂν μεταδοσσομένον
 „μοι μὴ στρατεῦσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχοί εἰσθε.“
 Πέρσαι μὲν, ὥς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσ-
 εκύνον. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐτὶς τὰντὸ ὄνειρον τῷ 14
 Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· „ὦ παῖ Δα-
 „ρείου, καὶ δὴ φαίνεται ἐν Πέρσῃσι τε ἀπειπάμενος τὴν
 „στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπια ἐν οὐδενὶ ποιούμενος
 5 „λόγῳ, ὥς παρ' οὐδενὸς ἀκούσας. εὐ νῦν τόδ' ἴσθι, ἦν
 „περ μὴ αὐτίκα στρατηλατέης, τάδε τοι ἐξ αὐτέων

*superiori consilium capienti. Nam et ego ad id
 prudentiae culmen, quo tendo, nondum perveni;
 et, qui ad istud faciendum me excitant, nullo tem-
 pore a me discedunt. Atqui postquam Artabani
 audiui sententiam, statim quidem in me adversus
 illum ebullivit iuventus, ut indigniora quam oport-
 tebat verba in virum natu grandiore conicerem:
 verumtamen nunc, agnito meo errore, utar illius
 sententiâ. Scitote igitur abiecisse me belli Graeciae
 inferendi consilium, et quietem agite. His auditis,
 Persae laeti regem adorarunt. (14.) Insequente vero
 nocte idem insomnium dormienti Xerxi iterum ad-
 stans dixit: Tu erga, Darii filii, palam coram Per-
 sis abiecisti belli consilium, nullâ meorum ver-
 borum ratione habitâ, quasi a nemine audivis-
 ses! Probe nunc scito, nisi protinus expeditionem*

„ἀνασχῆσαι· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν
 „ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τὰ-
 15 „χος ἔσεται.“ Ξέρξης μὲν, περιδὲς γενόμενος τῇ ὄψει,
 ἀνὰ τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον
 ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε
 Ξέρξης τάδε· „Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραυτίκα μὲν
 „οὐκ ἔσωφρόνεον, εἶπας ἐς σέ μάταια ἔπεα χρηστῆς 5
 „εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον με-
 „τέγων, ἔγων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἔοντα τὰ σὺ
 „ὑπεβήκαο. οὐκὼν δυνατὸς τοι εἰμὶ ταῦτα ποιεῖν βου-
 „λόμενος· τετραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγναγκότι ἐπι-
 5 „φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνεπαινέον 10
 „ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. Εἰ
 „ὦν θεὸς ἐστὶ ὁ ἐπιπέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ

hanc susceperis, hoc tibi inde eventurum: quemad-
modum brevi tempore magnus ampliusque evasisti,
ita brevi rursus humilis eris. (15.) Territus hoc
 viso Xerxes e lecto prosiliit, nunciumque ad Artaba-
 num misit, qui illum advocaret. Qui ubi adfuit, haec
 ei Xerxes dixit: *Artabane, ego statim quidem pa-*
rum prudenter me gesseram, contumeliosa in te
verba coniiciens boni consilii caussa: brevi post
vero mutavi sententiam, agnovique faciendum mihi
id quod tu suasisti. Verumtamen hoc ipsum fa-
cere, quamvis velim, non possum: nam, postquam
mutato consilio tuam probavi sententiam, iterato
adparet mihi nocturnum visum, nequaquam pro-
bans ut hoc faciam; et nunc etiam minas intentans
abiit. Si igitur Deus est qui illud mihi mittit, si-
que prorsus ei cordi est ut suscipiatur haec in

516, 93.

- „ἔστι γενέσθαι στρατηλαδίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτή-
 „σεται καὶ σοὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ
 15 „ἐντελλόμενον. εὐρίσκω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ
 „λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδύς, μετὰ τοῦ-
 „το ἵζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ
 „κατυπνώσκειας.“ Ἐέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἄρ- 16
 τάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα
 οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος
 ὡς ἠναγκάζετο, εἶπας τάδε, ἐποίηε τὸ κελευόμενον.
 5 „Ἴσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, Φρονέειν (1)
 „τε εὔ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ
 „σὲ καὶ ἀμφοτέρω περὶ ἵκοντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι-
 „λίας σφάλλουσι· κατὰ περ, τὴν πάντων χρησιμωτά-
 „την ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματα, Φασί, ἀνέμων

*Graeciam expeditio, idem hoc insomnium tibi
 etiam advolabit, eademque quae mihi praecipiet.
 Reperio autem sic hoc futurum, si tu universum
 meum cultum sumseris, eoque indutus in throno
 meo resederis, ac deinde meo in lecto cubueris.
 (16.) Haec postquam Xerxes locutus est, primum
 quidem dicto eius non paruit Artabanus, quippe si-
 bi non convenire iudicans in throno residere regis:
 postremo vero, ut coactus est, imperata fecit, post-
 quam haec regi responderat: (16. 1.) *Pari loco,
 Rex, sunt meo iudicio haec duo, recte sapere, et
 bonum danti consilium obsequi velle: quorum
 quum utrumque tibi insit, pravorum hominum
 colloquia in errorem te inducunt; quemadmodum
 mare, rem omnium utilissimam hominibus, aiunt
 ab irruentibus ventorum flatibus prohiberi ne na-**

„ἐμπίπτοντα οὐ περιορᾷν Φύσει τῇ ἐαυτῆς χρῆσθαι. 10
 „Ἐμὲ δὲ, αἰκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσοῦτό
 „ἔδακε λύπη, ὅσον, γνωμέων δύο προκειμενέων Πέρ-
 „σῃσι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξανούσης, τῆς δὲ, καταπαυού-
 „σης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν τὴν ψυχὴν
 „πλέον τι διζῆσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρόντος· τοιοιτέων 15
 „προκειμενέων γνωμέων, ὅτι τὴν σφαλερωτέραν σεαυ-
 16 „τῷ τε καὶ Πέρσῃσι ἀναίρω. Νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτρα-
 (2) „ψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, Φῆς τοι, μετιέντι τὸν ἐπ' Ἑλ-
 „ληνας στόλον, ἐπιφοιτᾷν ὄνειρον, θεοῦ τινος πομπῇ,
 „οὐκ ἑῶντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦ- 20
 „τά ἐστι, ὦ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους
 „πεπλανημένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἐτε-

*turam exserat suam. Ego vero, quando malis me
 verbis accepisti, non tam hoc ipsum aegre tuli,
 quam istud, quod, quum duae propositae essent
 Persis sententiae, altera iniuriosam augens inso-
 lentiam, altera eandem reprimens, dicensque per-
 niciosam rem esse, excitare animum ad plura sem-
 per, quam quae habeas, concupiscenda; quod, in-
 quam, ex duabus hisce propositis sententiis eam
 suscepisti, quae et tibi et Persis periculosior est.
 (16. 2.) Nunc igitur, postquam ad meliorem te
 convertisti, et abiiecisti expeditionis in Graeciam
 consilium, ais iterum tibi adparere insomnium
 divinitus missum, quod te vetet omittere hanc ex-
 peditionem. At ne est quidem, mi fili, res haec
 divina. Insomnia enim, quae inter homines va-
 gantur illisque accidunt, talia sunt, qualia ego
 te docebo, qui multis annis, quam tu, natus sum*

25 „σι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος εἰν. πεπλανῆσθαι αὐ-
 „ται μάλιστα ἐῴθασι αἱ ὄψεις τῶν ὀνειράτων, τὰ τις
 30 „ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταύ-
 „την τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἶχομεν μετὰ
 „χεῖρας. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο εἶον ἐγὼ 16
 „διαιρέω, ἀλλὰ τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὰ (3)
 „συλλαβὰν εἶσηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ
 35 „σοὶ διακελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 „ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμήν· οὐδέ
 „τι μᾶλλον ἐν κατῇ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν
 „τῇ ἐμῇ· εἴ περ γε καὶ ἄλλως θέλει φανῆναι. οὐ γὰρ
 „δὴ ἐς τοσούτῳ γε εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ ποτὲ
 35 „ἔστι, τὸ ἐπιφανόμενον τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει,
 „ἐμὲ ὀρῶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ
 „ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιῶσει ἐπι-

*maior. Qualia quis interdiu curat ac meditatur, talia eum maxime circumvolitare solent visa per somnum: nos autem his proximis diebus occupatum quam maxime animum hac expeditione habuimus. (16. 3.) Sin hoc non tale est quale ego iudico, si divinum quidquam huic viso inest, tu recte rem intellexisti, recteque dixisti: adpareat enim illud et mihi, mihi que idem atque tibi prae-
 cipiat! Debet autem mihi nihilo magis adparere tuâ veste induto, quam meâ; nec magis tuo in lecto cubanti, quam in meo; si modo omnino adpariturum est. Nec enim profecto ita stultum erit hoc, quidquid sit, quod tibi per somnum adparuit, ut, me si viderit, te esse opinetur, ex veste tua iudicium faciens. Sin me nullo loco habuerit, ne ad-*

„Φανῆναι, οὔτε ἢν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω, αὐτε ἢν τὴν
 „σῆν. εἰ δὲ καὶ ἐπιφοιτήσει, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί.
 „εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσειέ γε συνεχέως, Φαίην ἂν καὶ αὐ- 40
 „τὸς θεῖον εἶναι. Εἰ δέ τοι οὕτω δεδοκῆται γίνεσθαι,
 „καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμὲ
 „ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, φέρε, τούτων ἐξ ἐμεῦ
 „ἐπιτελευμένων, φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου, τῇ
 17 „παρεούσῃ γνώμῃ χρῆσομαι.“ Τοσαῦτα εἶπας Ἄρ- 45
 τάβανος, ἐλπίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδὲν,
 ἐποίεε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ
 ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖταν
 ἐποιέετο, ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τὰυτὸ ὄνειρον τὸ καὶ πα- 5
 ρὰ Ξέρξεα ἐφοῖτα· ὑπερστανὸν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε

XVI. 39. εἰ δὲ ex nostra coniectura. σὲ δὲ alii; οὐ δὲ nostri
 nonnulli.

*parebit quidem mihi, sive tua indutus sim veste,
 sive meâ. An verò adpariturum etiam sit mihi, id
 nunc videndum est. Nam si constanter adpareret,
 dicerem et ego, rem divinam esse. Caeterum si ti-
 bi, ut ita faciam, stat decretum, neque ego te ut
 illud revoces commovere possum, si omninò me
 oportet tuo in lecto somnum capere: age, hoc ubi
 fecero, adpareat mihi quoque visum! Donec vero
 hoc contigerit, equidem in mea persistam senten-
 tia. (17.) His dictis, Artabanus, sperans se pro-
 baturum, nullius momenti esse quae Xerxes dixerat,
 morem illi gessit. Postquam vero vestem Xerxis in-
 dutus in solio regis consedit, ac deinde cubitum ivit,
 venit ad eum, ut somno sopitus est, idem insom-
 nium quod Xerxi adparuerat; et capiti eius adstans,*

τάδε· „Αρα σὺ δὴ κείνος εἰς ὃ ἀποσπεύδων Ξέρξης
 „στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐ-
 „τοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ ματέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παρὰυτί-
 10 „κα νῦν καταπροίξαι ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι.
 „Ξέρξης δὲ τὰ δει ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ
 „δεδῶλται.“ Ταῦτά τε δὴ ἐδόκει Ἀρτάβανος τὸ ὄνει- 18
 ρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρίοις ἐκκαίειν αὐτοῦ
 μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὅς, ἀμβώσας μέγα,
 ἀναβρώσκει· καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ
 5 ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε·
 „Εγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολ-
 „λά τε καὶ μεγάλα πεισόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσό-
 „νων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἶκειν. ἐπιστά-
 „μενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμεῖν, μεμνημέ-

haec dixit: Tu igitur is es, qui Xerxem, veluti
 curam eius gerens, hortaris, ne bellum inferat
 Graecis? At nec posthac, nec nunc, impune feres,
 qui infecta reddere ea, quae fieri oportet, conaris.
 Xerxem autem quae poena maneat, dicto non au-
 dientem, ipsi declaratum est. (18.) His verbis
 visum est Artabano insomnium illud minas ipsi in-
 tentare, simulque candentibus ferris velle ipsi exu-
 rere oculos. Itaque alta exclamans voce, de lecto
 prosiliit; adsidensque Xerxi, postquam insomnii vi-
 sum ei exposuit, haec deinde verba adiecit: Equi-
 dem, Rex, utpote qui multas atque magnas res
 eversas vidi ab infirmioribus, retinere te volue-
 ram, ne omnibus in rebus iuvenili indulgeres aet-
 tati. Itaque gnarus quam perniciosum sit nimia
 concupiscere, et memor Cyri in Massagetis ex-
 Herod. T. III. P. I. M

„νος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπρα- 10
 „ξε, μνησμένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύ-
 „σεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρίῳ ἐπὶ Σκύθας·
 „ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε
 „μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δὲ
 „δαιμονίη τις γίνεται ὁρμή, καὶ Ἕλληνας, ὡς εἶκε, 15
 „Φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ
 „αὐτὸς τράπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι. Σὺ
 „δὲ σήμνηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα,
 „χρηῖσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προειρημέ-
 „ροις ἐς τὴν παρασκευὴν ποιεῖ δὲ οὕτω, ὅπως, τοῦ 20
 „θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μὴδέν.“ Του-
 „τέων λεχθέντων, ἐθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέ-
 „ρη ἐγίνετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα

*peditio quem exitum habuerit, memorque expe-
 ditionis Cambysis adversus Aethiopas, denique
 expeditionis socius quum fuerim Darii adversus
 Scythas; haec omnia cognita habens, in hac fui
 sententia, beatum te praedicatum ab omnibus ho-
 minibus iri, si nihil moveres. At, quoniam divini-
 tus immissus est hic impetus, et Graecis, ut vide-
 tur, ipso Deo volente imminet exitium, ego etiam
 ipse muto sententiam, et in tuam transeo. Tu igitur
 Persis significa quae tibi divinitus missa sunt;
 imperaque illis, ut ea exsequantur, quae tu ad
 parandum hoc bellum spectantia prius edixeras.
 Denique ita fac, ut, quoniam haec tibi Deus per-
 agenda commisit, nihil, quod a te proficisci queat,
 desideretur. His dictis, simul atque dies illuxit, viso
 nocturno commoti, Xerxes cum Persis haec commu-*

Πέρσῃσι καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
25 μόνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερός ἦν.

Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα 19
τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐνέμετο, τὴν οἱ μάγοι ἐκρίναν
ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ
πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἡδε. ἐδόκει ὁ Ξέρξης
5 ἔσπεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῶν ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ, ἐφανισθῆναι
περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. Κρινάντων δὲ
ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλαχθέντων αὐ-
τίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε
10 προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς
ἐκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ
στρατοῦ οὕτω ἐπάγεσιν ποιεῖται, χώρον πάντα ἐρευνῶν

nicavit, et *Artabanus*, qui prius solus palam rem
dissuaserat, nunc aperte eandem urgebat.

(19.) Postquam ita constitutum erat *Xerxi*, ut
ausciperet expeditionem, tertia ei visio per somnum
oblata est; quam Magi, ad se relata, interpretati
sunt ad universam spectare terram, significareque
homines omnes servos illius futuros. Fuit ea visio
huiusmodi. Visus est sibi Xerxes coronari oleae
fronde, ramosque oleae universam occupare terram,
deinde vero evanescere coronam capiti impositam.
Hoc visum quum ita, ut dixi, interpretarentur magi,
protinus Persarum, qui ad concilium convenerant,
unusquisque suam in praefecturam profectus, stu-
dium omne, ut iussa exsequerentur, adhibuere, cu-
piens quisque proposita dona prae caeteris obti-
nere: atque ita Xerxes copias contraxit, ut nullus

20 τῆς ἡπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου αἰλώσιος, ἐπὶ μὲν
 τέσσερα ἔτια πλήρεα παραρτέετο στρατιὴν τε καὶ τὰ
 πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτει ἀνομένῳ ἐστρα-
 τηλάττει χειρὶ μεγάλη πλήθεος. Στόλων γὰρ, τῶν ἡμεῖς
 ὤμεν, πολλῶ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μήτε 5
 τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν Φαί-
 νεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους
 διώκοντες, εἰς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβαλόντες, σχεδὸν
 πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρέψαντες ἐνέμοντο,
 τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο· μήτε κατὰ τὰ 10
 λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδῶν εἰς Ἴλιον· μήτε τὸν Μυσῶν τε
 καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον, οἱ δια-
 βάντες εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τοὺς τε Θρηῆ-
 κας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰόνιον πόν-

esset continentis locus, qui non perquireretur. (20.)
 Etenim, ex quo recepta erat Aegyptus, quatuor so-
 lidi anni in comparando exercitu et rebus exerci-
 tui necessariis insumti sunt; exeunte vero quinto
 anno expeditionem Xerxes suscepit ingenti copia-
 rum multitudine. Fuit enim haec omnium, quas no-
 vimus, expeditionum longe maxima; adeo ut ad eam
 nihil fuerit aut illa quam adversus Scythas Darius,
 aut quam ipsi olim Scythae susceperant, quum Cim-
 merios persecuti, incursione in Medicam terram
 factâ, universam propemodum superiorem Asiam a
 se subactam tenuerunt, quam ob causam deinde
 Darius ultionem ab eis capere voluit: aut illa quam
 Atridae adversus Ilium dicuntur suscepisse: aut quam
 ante Troiana tempora Mysi atque Teucri fecerant;
 qui per Bosporum in Europam transgressi, Thraces

15 τον κατέβησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς
 μεσαμβρίας ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, καὶ οὐδ' εἰ 21
 ἕτεραι πρὸς ταύτησι γινόμεναι στρατηλασῖαι, μῆς τῆς
 δε οὐκ ἄξιαί. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ
 5 οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν
 γὰρ νέας παρέιχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι
 δὲ ἵππος προστετάκτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα,
 ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς
 νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας.

Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων πε- 22
 ριπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων

omnes subegerunt, et usque ad Ionium mare versus occidentem, versus meridiem vero usque ad Peneum fluvium penetrarunt. (21.) Omnes hae expeditiones, et si quae sunt praeter has aliae similes, non sunt dignae quae cum hac una conferantur. Quis enim est Asiae populus, quem non adversus Graeciam Xerxes eduxerit? quae aqua, quae non defecerit, ab exercitu eius epota, exceptis maioribus fluviiis? Alii quippe populi naves praebuere, alii in peditatum erant distributi, aliis imperatus erat equitatus, aliis navigia transvehendis equis, simulque homines militaturi; alii naves longas pontibus faciendis praebere tenebantur, alii com meatum simul et naves.

(22.) Ac primum quidem, quoniam, qui priores circa Athon sunt circumvecti, calamitatem acceperant, iam inde a tribus fere annis ea maxime prae-

κου μάλιστα τὰ εἰς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς
 Χερσονήσου ὤρμεον τριήρεις· ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμώμενοι,
 ἄρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδαπαὶ τῆς στρατῆς διὰ 5
 δοχαὶ δ' ἐφαίταν. ἄρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κα-
 τοικημένοι. Βουβάκης δὲ ὁ Μεγαβάξου, καὶ Ἀρτα-
 χαΐης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔρ-
 γου. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν,
 εἰς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ 10
 δὲ τελευτᾷ εἰς τὴν ἥπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τέ
 ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο,
 καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων
 ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ

XXII. 3. τὰ εἰς τὸν Ἄθων. Artic. τὰ abest vulgo, a nobis ex
 coniect. adiectus.

paraverat quae ad Athon spectabant. Nam ad Eleun-
 tem, Chersonesi oppidum, in ancoris stabant trire-
 mes; unde proficiscebantur homines de exercitu ex
 omnibus nationibus, qui sub flagellis terram perfode-
 rent, quorum in locum alii subinde succedebant; fo-
 diebant autem etiam hi qui circa Athon incolabant:
 operique praefecti erant Bubares, Megabazi filius, et
 Artachaces Artaci, uterque natione Persa. Est enim
Athos mons ingens ac nobilis, in mare excurrent,
 et ab hominibus habitatus. Ubi mons in continentem
 desinit, peninsulae speciem refert, estque isthmus
 duodecim fere stadiorum: est autem campestris hic
 locus, tumulos habens non magnos, a mari Acan-
 thiorum ad illud mare quod contra Tóronen est.
 In eodem hoc isthmo, in quem desinit Athos, oppi-
 dum est Sane, a Graecis habitatum: quae vero intra

15 τούτω, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς
 οἰκῆται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέ-
 ναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἡπειρωτῶν
 ὥρμητο ποιεῖν, εἰς αὐτὴν, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθωσιν,
 Θύστος, Κλεωναί. πόλις μὲν αὗται, αἱ τὸν Ἄθω
 νέμονται. Ὄρυsson δὲ ὧδε δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ 23
 βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχινοτονὲς
 ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθύη ἡ διάρυξις, οἱ μὲν,
 κατωτάτα ἰστιάτες, ὠρυsson· ἕτεροι δὲ παριδίδουσαν
 5 τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοις κατύπερθε ἰστιάσι
 ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἐτέρησι, ἕως ἀπί-
 κοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέ-
 βαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις, πλὴν Φοινίκων, καταρ-
 ρηγνύμενοι οἱ κρημονὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον
 10 παρεῖχον· ἅτε γὰρ τοῦ τε ἀνω στόματος καὶ τοῦ κάτω

Sanen in ipso Atho incoluntur oppida, quae tunc
 Persa ex continentis oppidis insulana facere adgres-
 sus est, hae sunt, Dium, Olophyxus, Acrothoon,
 Thyssus, Cleonae: hae sunt oppida, quibus *Athos*
 frequentatur. (23.) Fodiebant autem hoc modo.
 Totum tractum, lineâ rectâ iuxta Sanem urbem du-
 ctâ, secundum nationes distribuerant barbari. Tum,
 ubi iam *profunda* fuit *fossa*, alii in imo stantes fo-
 diebant, alii vero effossam terram continuo aliis tra-
 debant, qui superne scalis insistebant; et hi rursus
 aliis; donec ad summos pervenissent, qui eam ege-
 rebant eiiciebantque. Iam caeteris quidem, praeter-
 quam Phoenicibus, rupta fossae praecipitia duplum
 laborem exhibuere: nam quum summa fossae labia
 pari amplitudine atque inferiora faerent, non potuit

κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμαλλέ σφι τοιοῦτο
 ἀποβῆσαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοις
 ἔργοις ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόν-
 τες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὄρυσαν, τὸ μὲν
 ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποικῦντες διπλῆσιον ἢ ὅσον ἔδει 15
 αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου,
 συνῆγον αἰεὶ· κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι
 ἄλλοις τὸ ἔργον. Ἐνθαῦτα δὲ λειμῶν ἐστὶ, ἵνα σφι
 ἀγορῇ τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον· σῖτος δὲ σφισι πολλὸς
 24 ἐφοῖτα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀληλεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμ- 20
 βαλλεόμενον εὐρίσκειν, μεγαλοφροσύνης ἕνεκα αὐτὸ
 Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐβέλων τε δυνάμιν ἀποδείκνυ-
 σθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὼν γάρ, μηδέν
 πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὄρυ- 5
 σιν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, εὖρος ὡς δύο τριή-

hoc non eis accidere. At *Phoenices*, ut in aliis operibus ingenium ostendunt, sic et in isto. Nam portionem eam, quae ipsis sorte obvenerat, ita fodiebant, ut superius os fossae duplo maius facerent, quam fossam ipsam esse oportebat: progrediente vero opere, constanter arctiorem illam faciebant, ut, quum in fundo essent, parem cum aliis latitudinem fossa haberet, Erat autem ibi pratum, ubi forum habebant rerum venalium; frumentique moliti copia ex Asia eis advehebatur. (24.) Iam, ut ego quidem hanc rem considerans reperio, magnificentiae causa fodi hanc fossam Xerxes iussit, cupiens et potentiam suam ostentare; et monumentum relinquere sui. Nam, quum nullo labore per isthmum transduci naves potuissent, fossam quam mare perflueret fodi iussit ea

ρίας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. Τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τού-
 τοις, τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν
 Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρᾶσαι. Ταῦτα 25
 μὲν νυν οὕτω ἐποίεε. παρασκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς
 τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας
 Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι. καὶ σιτία τῇ στρατιῇ κα-
 5 ταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῇρῃ ἡ στρατιή, μηδὲ τὰ ὑπο-
 ζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀναπυθόμεναι δὲ
 τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεάτατον
 εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκάσι τε καὶ πορβημίοις
 ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευ-
 10 κὴν Ἰκτὴν καλομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς
 Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς

latitudine, ut duae simul triremes, remis suis agita-
 tae, transire per illam possent. Eisdem, quibus *du-*
cenda fossa fuerat mandata, imperatum etiam est ut
Strymonem fluvium ponte iungerent. (25.) Haec
 dum ita facienda curat, simul etiam parari *arma-*
menta iungendis in Hellesponto *pontibus* iussit,
 partim ex papyro, partim ex lino albo; quam cu-
 ram Phoenicibus et Aegyptiis mandavit. Deinde ne
 fame laboraret aut exercitus aut iumenta in Grae-
 ciam ducenda, comportari *commeatus* iussit; et com-
 moda sciscitatus loca, ut quemque locum maxime
 idoneum reperit, ibi iussit deponi, dato mandato
 ut undique ex Asia onerariis navibus et portoriis alii
 alio deveherent. Igitur plurimam quidem partem in
 Candidum Littus, quod vocatur, (*Leuce Acte* graece)
 devexerunt; alii vero Tyrodizam Perinthiorum, alii

Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διαταγμένοι.

- 26 Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος, ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδεις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπείρου μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι 5 στρατόν. Ὃς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατῶν κάλλιστα ἵσταλμένοι ἀγαγόν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. Οἱ δὲ, ἐπεὶ τε διαβά- 10 ντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν, ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐ- τῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινάς· ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἐτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ ὄνομα τυγχάνει ἐὼν Καταρ-

Doriseum, alii Eionem, quae super Strymonem est, alii in Macedoniam convehere commeatus iussi.

(26.) Hi dum opus imperatum exsequuntur, interim coactus universus *pedestris exercitus* unâ cum Xerxe iter Sardes versus ingressus est, Critallis profectus, Cappadociae oppido: eo enim edictum erat ut convenirent copiae omnes, quae per continentem cum ipso Xerxe erant iturae. Iam, quis fuerit praefectorum qui optime instructum adduxerit exercitum, adeoque munera acceperit a rege proposita, edere non possum: nam ne liquet mihi quidem, an omnino in iudicium ea res venerit. Exercitus vero, postquam traiccto Haly fluvio Phrygiam intravit, per eam iter faciens *Celae- nas* pervenit; ubi fontes oriuntur Maeandri, et alius fluvii non minoris Macandro, cui nomen est Catar-

523, 97.

ρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλ-
 15 λων, εἰς τὸν Μαϊάνδρον ἐκδιδόι' ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλη-
 καὶ Μαρσύεω ἀσπὸς ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ
 Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρήντα ἀνακρε-
 μασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πύθιος 27
 ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξέινισε τὴν βασιλέος στρατιὴν
 πᾶσαν ξυνίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ἐιρέξω' χρήμα-
 τὰ τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος εἰς τὸν πόλεμον πα-
 5 ρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἶπτο
 Ἐιρέξης Περσέων τοὺς παρόντας, τίς τε ἰὼν ἀνδρῶν Πύ-
 θιος, καὶ πόσα χρήματα κακτημένος, ἐπαγγέλλοιτο
 ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν „ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι, ὃς τοι
 „τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδώρῃσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυ-
 10 „σῇ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ ὃς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώ-
 „πων πλούτῳ, τῶν ἡμῶν ἴδμεν, μετὰ σέ.“ Θωμάσας 28

rhactes, qui ex ipso foro Celaenarum exortus, in
 Maeandrum influit: quo in foro eiusdem urbis uter
 suspensus est Sileni *Marsyae*, quem Phryges narrant
 ab Apolline excoriatum suspensumque fuisse. (27.)
 In hac urbe exspectans Xerxem consederat *Pythius*,
 Atyis filius, Lydus, ipsumque Xerxem et univer-
 sum eius exercitum magnificis epulis excepit, pecu-
 niasque pollicitus est quas in bellum esset collatu-
 rus. Qui ubi pecunias obtulit, quaesivit *Xerxes* ex
 praesentibus Persis, *quisnam hominum esset Py-*
thius, et quantas possideret divitiis, qui ista of-
ferret? Cui illi responderunt: *Idem hic est, Rex,*
qui patri tuo Dario auream platanum aureamque
vitem dono dedit: estque post te nunc hominum,
quos novimus, omnium princeps divitiis. (28.)

δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἶρε-
 το Πύθιον ὅκοντα οἱ εἶη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε· „ὦ βα-
 „σιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἶδε-
 „ναι τὴν ἐμεωυτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἄτρε- 5
 „κέως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐπυθόμην.
 „ἐπὶ θάλασσαν καταβαίοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλό-
 „μενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον,
 „καὶ εὖρον λογίζομενος, ἀγυρίου μὲν δύο χιλιάδας εὐ-
 „σας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ τετρακοσίας μυριάδας 10
 „στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεύσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ
 „τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῶ δ' ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδρά-
 29 „πόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρκέων ἐστὶ βίος.“ Ὁ μὲν
 ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε·
 „Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώραν,
 „οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τὰδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια

Miratus rex posterius hoc verbum, ipse deinde Py-
 thium interrogavit, *quantas possideret pecunias?*
 Et ille, *Rex, inquit, non te celabo, nec excusa-*
tione utar, nescire me meas facultates; sed bene
cognitas habens, accurate tibi dicam. Nam simul
atque certior sum factus ad mare Graecum te
descendere, cupiens tibi ad bellum conferre pecu-
nias, inquisivi; rationeque initâ, reperi, esse mihi
argenti talenta bis mille, auri vero quadringentas
myriadas staterum Daricorum, minus septem mil-
libus. Atque has ego pecunias tibi do muneri: est
enim mihi ex mancipiis atque agris victus suffi-
ciens. (29.) His ab illo dictis Xerxes delectatus, re-
 spondit: *Hospes Lyde, ex quo ego Persicâ egressus*
sum terrâ, nullum adhuc, praeter te, hominem

- 5 „προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν
 „καταστάς, αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἡθέ-
 „λησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ
 „ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα
 „μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὧν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων γέ-
 10 „ρεα τοιαύδε δίδωμι· ξεινόν τε σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ
 „τάς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλή-
 „σω παρ' ἐμεωυτοῦ, δούς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ
 „τοι ἐπιδέεες ἔωσι αἱ τετρακόσiai μυριάδες ἑπτὰ χι-
 „λιαδῶν, ἀλλ' ἢ τοι ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμέο πεπληρω-
 15 „μένῃ. κέκτησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτήσας, ἐπί-
 „στασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦν-
 „τι, οὔτε ἐς τὸ παρὲν, οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.“
 Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο 30

reperi, qui vellet hospitalia officia exercitui meo exhibere; nec qui meum in conspectum veniens, sua sponte pecunias mihi ad bellum conferendas offerret. Tu vero magnifice exercitum meum excepisti, et pecunias ingentes polliceris. Tibi ergo vicissim ego dona haecce tribuo: in meorum hospitum numero te repono, et quadringentas staterum myriades de meo tibi complebo, septem millia dono dans, ne tibi ad complendas quadringentas myriadas septem millia desint, sed solida atque integra ista tibi summa a me conficiatur. Perge vero possidere quae adquisivisti, ac scito semper talem te virum praestare: quod ubi feceris, neque nunc, nec in posterum te poenitebit.

(30.) His dictis, Xerxes, praestito promisso, ulte-

αἰεὶ τὸ πρόσω. Ἄναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν
 παραμειβόμενος, καὶ Λύμην ἐκ τῆς ἅλης γίνονται,
 ἀπίκητο εἰς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ
 Λύκος ποταμὸς εἰς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται· 5
 ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα κη ἀναφανόμε-
 νος, ἐκδιδόι καὶ οὗτος εἰς τὸν Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσ-
 σέων ὁρμώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὖρους τῶν Φρυ-
 γῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκητο εἰς Κυδράρα πόλιν· ἐνθα
 στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροῖσου, κα- 10
 31 ταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὖρους. Ὡς δὲ ἐκ τῆς
 Φρυγίης ἐσέβαλε εἰς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ,
 καὶ τῆς μὲν εἰς ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίης Φερούσης, τῆς δὲ
 εἰς δεξιὴν, εἰς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν
 Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἵεναι 5
 παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοιοργοὶ μέλι

rius progredi perrexit. Postquam Anaua, quod vo-
 catur, Phrygiae oppidum praeteriit, et lacum ex quo
 sal conficitur, *Colossas* pervenit, magnam Phrygiae
 urbem; in qua *Lycus* amnis in terrae voraginem in-
 cidens evanescit, ac deinde, postquam ex quinque fere
 stadiorum intervallo iterum comparuit, in Maeand-
 rum et ipse influit. Colossis profectus exercitus, ad
 confinia Phrygiae Lydiaeque pervenit; ubi cippus in
 terram defixus, qui a Croeso positus est, inscriptis
 literis limites indicat. (31.) Ut ex Phrygia Lydiam
 intravit, ubi diverticulum est viarum, quarum al-
 tera, ad sinistram, versus Cariam fert, altera ad dex-
 tram Sardes; quam qui sequitur, cum omnino oportet
 Maeandrum fluvium traicere, et Callatebum prac-
 terire oppidum, in quo pistores dulciarii ex myrica

525, 59.

ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης
 τὴν ὁδὸν, εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρη-
 σάμενος κόσμῳ χρυσίῳ, καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ
 10 ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπῆκετο εἰς τῶν Λυδῶν τὸ
 ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ εἰς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπὲ- 32
 πέμπε κήρυκας εἰς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε
 καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευά-
 ζειν· πλὴν οὔτε εἰς Ἀθήνας, οὔτε εἰς Λακεδαιμόνα ἀπέ-
 5 πέμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντα. τῶνδε δὲ
 εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι
 πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγ-
 χυ ἐδόκει τότε δέισαντας δῶσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ
 τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα,
 10 παρσκευάζετο ὡς ἐλὼν εἰς Ἀβυδον.

(tamarice) et tritico *mel* conficiunt: hac via iter fa-
 ciens Xerxes *platanum* reperit, quam ob speciei
 praestantiam aureo donavit ornatu, curamque eius
 viro ex immortalibus lecto mandavit: postero die in
 primariam Lydorum urbem pervenit. (32.) *Sardes*
 postquam *Xerxes* pervenit, praecones primum dimi-
 sit per Graeciam, qui terram et aquam postularent,
 edicerentque ut coenas pararent regi. Athenis atque
 Lacedaemone exceptis, in omnes alias Graeciae par-
 tes ad terram aquamque postulandam misit: quod
 quidem hac de causa iterum fecit, quoniam, qui
 prius postulanti non dederant, eos nunc, metu ad-
 actos, utique daturos existimasset: hoc vero ipsum
 certo cogniturus, iterum misit. Deinde ad reliquum
 iter se comparavit, Abydum ducturus.

- 33 Οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλήσποντῳ, Σηστοῦ τε πόλις μεταξύ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχέα εἰς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολὺ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσῃ λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχόν, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱόν ἐς Ἐλαιούντα ἀγινεόμενος γυναῖ-
 34 κας, ἀθέμιστα ἔρδισκε. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὀρμεώμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικες, τὴν δ' ἑτέραν τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου εἰς τὴν ἀπαντίον. Καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πέρου, ἐπιγεόμενος χει-

(33.) Interim, quibus negotium datum erat ut *Hellespontum* ponte iungerent ex Asia in Europam pertinente, perfecerant opus. Est autem Chersonesi ad Hellespontum ora in mare excurrens aspera inter Sestum urbem et Madytum, Abydo obversa: ubi deinde, haud ita multo post, Xanthippo Ariphronis filio praetore Atheniensium, captum Artayctem Persam, Sesti praefectum, vivum paxillis tabulae adfixum suspenderunt: qui in templum etiam Protesilai ductis mulieribus nefanda perpetrare consueverat. (34.) Hanc igitur in oram ex Abydo tendentes, quibus imperatum id opus erat, *duo pontes* struxerunt; alterum Phoenices, rudentibus ex lino albo confectis; alterum Aegyptii, ex papyro. Sunt autem septem stadia ex Abydo ad oram oppositam. At iuncto ponte incidit ingens tempestas, quae rescidit omnia atque dis-

μὴν μέγας, συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε.
 Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος, τὸν Ἑλλή- 35
 σποντον ἐκέλευε τριημοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πλη-
 γὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζευγος. ἥδη
 δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοις ἀπέπεμψε
 5 στίζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὲ ὦν ραπίζον-
 τας, λέγειν βάρβαρα τέ καὶ ἀτάσθαλα· „ὦ πικρὸν
 „ὔδαρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἡδίκη-
 „σας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς
 „μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε, ἢν τε σύ γε βούλῃ, ἢν τε
 10 „μή. σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει,
 „ὡς ἐόντι δολερῶ τε καὶ αἰμυρῶ ποταμῶ.“ Τὴν τε δὲ
 θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοις ζημιῶν, καὶ τῶν ἐπε-
 στεώτων τῇ ζεύξι. τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κε-
 Φαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίηον τοῖσι προσεκέστο 36

solvit. (35.) Quod ubi Xerxes rescivit, gravissime ferens, trecenta verbera flagellis infligi iussit Hellesponto, et compedum par in pelagus iniici : quin et memoratum audiui, praeter haec homines etiam misisse eum, qui stigmata inurerent Hellesponto. Imperavit certe, ut flagellis caedentes barbara haec et insana pronunciarent verba : *O amara aqua ! dominus tibi hanc poenam infligit, quod illum iniuriā adfecisti, nihil mali ab ipso passa. Et traiciet te rex, sive volueris, sive nolueris. Merito autem nemo hominum tibi sacra facit, quippe doloso salsoque flumini.* Simul vero et mari has poenas iussit infligi, simulque capita amputari eorum, qui iungendo flumini fuerant praefecti. (36.) Et haec quidem iussa exsecuti sunt quorum triste hoc fuit offi-
Herod. T. III. P. I. N

αὕτῃ ἡ ἀχαρίς τιμή. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύ-
 γνουσαν ἐξεύγνουσαν δὲ ᾧδε. Πεντηκοντέρους καὶ τριή-
 ρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου
 ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέραν τεσσα- 5
 ρεσκαῖδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας,
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τό-
 νον τῶν ὅπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατήκταν περι-
 μήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης, τῶν ἀνέ-
 μων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης τῆς 10
 πρὸς ἐσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὐρου τε καὶ νότου
 εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφαισιν κατέλιπον τῶν πεντη-
 κοντέρων καὶ [τριηρέων] τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον

XXXVI. 6. τοῦ μὲν Πόντου. An τοῦ μὲν πόρου, respectu tra-
 iectus. l. 13. τριηρέων ex coniectura adieci, quod vocab.
 abest vulgo edd. et mssis.

cium. Pontes autem deinde iunxerunt alii architecti,
 et hoc quidem modo iunxerunt. Colligatas actuarias
 quinquaginta remorum naves et triremes statuerunt,
 sub eo ponte qui Pontum Euxinum spectabat, nu-
 mero trecentas et sexaginta, sub altero vero quatuor-
 decim et trecentas; respectu Ponti quidem [*sive* ad
 traiciendum quidem] obliquâ lineâ stantes, rectâ
 vero secundum Hellesponti cursum, ut ipse cursus
 intentionem sustineret rudentium. Ex navibus ita
 iunctis praelongas demiserunt ancoras; in eo quidem
 ponte, qui Pontum spectabat, ventorum caussâ ex in-
 teriore mari flantium; in altero vero, qui ad vesperam
 versus Aegaeum mare erat, euri atque noti caussâ.
 Inter actuarias noves autem [atque triremes] tribus

527, 16.

- ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ
 15 Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς
 στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς
 ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμε-
 νοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης
 μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριβέ-
 20 στερα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλκε. Ἐπειδὴ
 δὲ ἐγεφύρωθῃ ὁ πόρος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες,
 καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῷ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπε-
 τίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπε-
 ξῆς, ἐνθαῦτα αὐτὶς ἐπέζεύγνυν. ποιήσαντες δὲ ταῦτα,
 25 ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν
 ἐπεφόρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν

in locis fenestram transitumque reliquerunt; ut in Pontum, qui vellet, minoribus navigiis intrare posset, et ex Ponto in mare exterius navigare. His factis, intenderunt rudentes, ligneis suculis ex continente eos torquentes: nec iam seorsim duo adhibuerunt rudentum genera, sed utrique ponti binos ex lino albo, quaternos vero ex papyro rudentes tribuerunt. Crassities quidem et species utriusque generis eadem erat; sed pro ratione multo firmiores erant linei rudentes, quorum cubitus talentum pendebat. Freto hac ratione iuncto, sectos arborum stipites, aequali latitudine cum ponte, super intentos rudentes ordine disposuerunt: atque ita continua serie dispositos denuo arcte inter se constrinxerunt. His deinde tignis ingesserunt sarmenta, et sarmentis ordine dispositis terram superne ingessere: denique, probe constipatâ terrâ, utrumque pontium latus septo munierunt, ne

παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑπο-
ζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

- 37 Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκευάστο, καὶ τὰ
περὶ τὸν Ἄθων, οἱ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώ-
ρυχος, οἱ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πύμ-
πληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώ-
ρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγελοῖ ἐνθαῦτα χειμερί- 5
σας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν
Σαρδίων ὤρματο ἐλῶν ἐς Ἀβυδὸν. Ὀρμημένῳ δὲ οἱ ὁ
ἥλιος ἐκλιπαὴν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην, ἀφανὴς ἦν, οὐτ'
ἐπινεφέλων ἐόντων, αἰθρίας τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρας
τε νύξ ἐγένετο. Ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ 10
ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θεῖον προ-
φαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον ὥς „Ἐλλῃσι προδει-
κνύει ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πολιῶν.“ λέγοντες „ἥλιον

iumenta et equi conspecto desuper mari consterna-
rentur.

(37.) Postquam et quae ad pontes spectant, et
quae ad Athon, parata fuerunt, renunciatumque est
et ipsam fossam penitus perfectam esse, et aggeres
iuxta ostia fossae ducendos, ne maris aestus ostia
compleret; tum vero, exacta hyeme, primo vere
instructus exercitus *Sardibus* instituit *Abydum* pro-
ficisci. Iamque in eo erat ut iter ingrederetur, quum
sol suâ in coelo sede relictâ *evanuit*, nullis nubibus
obducto coelo, sed quam maxime sereno; et medio
die nox exstitit. Quod ubi vidit animadvertitque *Xer-
xes*, curae ei haec res fuit; quaesivitque ex Magis
quid significaret id prodigium. Responderunt Magi,
Graecis significare Deum extinctionem urbium:

- εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων.“ πυθό-
 15 μενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἑὼν ἐποίεετο τὴν
 ἔλασιν. Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Λυ- 38
 δὸς, καταρρώδηςας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Φάσμα, ἐπαρ-
 θεῖς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε
 τάδε· „Ω δέσποτα, χρήσαις ἂν τι τεῦ βουλοίμην τυ-
 5 „χεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρόν τυγχάνει εἶν ὑπουργῆσαι,
 „ἐμοὶ δὲ μέγα γεγόμενον;“ Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κέων μιν χρησίσειν ἢ τὸ ἐδεῆθαι, ἔφη τε ὑπουργήσῃν, καὶ
 διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε ταῦτα
 ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· „Ω δέσποτα, τυγχά-
 10 „νουσί μοι παῖδες ἔοντες πέντε, καὶ σφεας καταλαμ-
 „βάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
 „σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἦκοντα οἰ-
 „κτείρας, τῶν μοι παίδων ἓνα παράλυσον τῆς στρα-

dicentes, solem Graecis futura significare, Persis autem lunam. Quibus auditis laetus Xerxes educere copias coepit. (38.) Iamque egrediebatur, quum Pythius Lydus, metuens editum de coelo prodigium, et donis suis confisus, Xerxem adiens, haec dixit: Domine, gratificaturus-ne es quod mihi velim contingere; quod tibi leve est praestare, mihi vero permagnum fuerit? Et Xerxes, quidquid potius, quam quod ille in animo habuit, petiturum eum ratus, praestitutum se ei, dixit; libereque, quae cuperet, promere iussit. Tum ille confidens, Domine, ait, sunt mihi quinque filii, quibus omnibus sors obtingit ut tecum in bellum adversus Graeciam profiscantur. At tu, Rex, mei tam longe aetate pro- vecti miserere, unique meorum filiorum, natu ma-

- „τήης, τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν
 „χρημάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγνυ ἅμα 15
 „σεωυτῶ· καὶ πηξας τὰ νοεῖς, νοστήσειας ὀπίσω.“
- 39 Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευο-
 „μένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας
 „ἐμούς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηῖους καὶ φίλους, μνήσα-
 „σθαι περὶ σέο παιδός· ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν παν- 5
 „οικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὔ νῦν τόδ' ἐξεπίστα-
 „σο, ὥς ἐν τοῖσι ὥσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός·
 „ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα·
 „ὑπεναντία δὲ τουτέοισι ἀκούσας, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν
 „χρηστὰ ποιήσας, ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργε- 10
 „σίῃσι βασιλῆα οὐ καυχήσεαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε
 „δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμ-

ximo, remitte militiam; ut et mei et bonorum meorum curam gerat. Reliquos vero quatuor duc tecum: et confectis rebus quas destinasti domum redeas! (39.) Cui vehementer iratus Xerxes his verbis respondit: O homo nequam! Quum ego ipse in bellum adversus Graeciam proficiscar, et filios meos et fratres et cognatos et amicos eodem ducam, tu tui filii ausus es facere mentionem, qui meus es servus, quem tota cum domo ipsâque uxore me sequi oportebat! Probe nunc hoc scito, in auribus hominum habitare animum; qui si bona audit, voluptate implet corpus; si contraria, indignatur. Igitur quum bene fecisti, et alia talia promisisisti, non gloriaberis te regem beneficiis superasse: nunc vero, ubi ad impudentiam te conver-

529, 77.

„ψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσ-
 „σερας τῶν παίδων ρύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ
 15 „περιέχειαι μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζημιώσεται.“ Ὡς δὲ
 ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προστετάκτο
 ταῦτα πρῆσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν
 πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ
 ἡμίτομα διαβεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς οδοῦ, τὸ δὲ
 20 ἐπ’ ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν.

Ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῆιε ὁ 40
 στρατός. Ἠγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ
 τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, στρατὸς παντοίων ἐθνέων
 ἀναμιξ, οὐ διακεκριμένοι. τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἔσαν, ἐν-
 5 θαῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ συνέμισγον οὔτοι βασιλεῖ.
 Προηγύντο μὲν δὴ ἱππότες χίλιοι, ἐκ Περσέων πάν-
 των ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ

*tisti, non tu quidem pro merito, sed minora quam
 pro merito accipies. Te enim et quatuor ex tuis
 filiis servant hospitalia munera: unius vero, qui
 tibi prae caeteris cordi est, vitâ mulctaberis. Hoc
 dato responso, protinus his, quorum negotium erat
 talia exsequi, imperavit, ut perquisitum maximum
 natu Pythii filium discinderent medium, discissique
 corporis dimidium ad dextram viae, dimidium ad
 sinistram disponerent; utque illac transiret exercitus.*

(40.) His ita perfectis, transiit deinde agmen. Et
 praecedebant quidem iumenta cum impedimentis;
 sequebanturque copiae ex omnibus nationibus con-
 tractae, promiscue incedentes, non discretæ; nu-
 mero ultra dimidium exercitus. Deinde intererat
 intervallum: nec enim hi cum rege miscebantur. Re-

οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω
 εἰς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱεῖς Νισαῖοι καλούμε-
 νοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι 10
 δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς
 Μηδικῆς τῷ ὀνόματι ἔστι Νισαίον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους
 τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τουτέων
 τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱεὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπ-
 ποι μὲν εἴλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἶπε 15
 το περὶ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ
 ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ
 ὅπισθεν αὐτὸς Ἐέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων·
 παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ ὀνόματι ἦν Πατιράμ-
 41 Φης, Ὀτάνει παῖς, ἀνδρὸς Πέρσων. Ἐξῆλασε μὲν 20
 δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ἐέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅπως
 μιν ὁ λόγος αἰετοί, ἐκ τοῦ ἄρματος εἰς ἀρμάμαξαν.

gem vero praecedebant mille equites ex cunctis Per-
 sis selecti: dein mille hastati, ipsi quoque ex omni-
 bus selecti, deorsum in terram versis lanceis inceden-
 tes: post hos sacri *Nisaei* (qui vocantur) *equi* decem,
 quam pulcerrime ornati. *Nisaei* autem vocantur hi
 equi ab amplo Mediae campo, cui nomen *Nisaeus*, in
 quo grandes illi equi gignuntur. Hos decem equos se-
 quebatur sacer Iovis currus, quem octo trahebant can-
 didi equi; et pone pedibus incedebat auriga, frena
 tenens: hanc enim sedem nemo mortalium conscen-
 dit. Post hunc ipse Xerxes vehebatur curru equis
 Nisaeis iuncto: et a latere incedebat auriga, cui no-
 men Patiramphes, Otanis filius Persae. (41.) Hoc
 modo *Sardibus* egressus est *Xerxes*: de curru autem
 descendens, quoties commodum ei videretur, in car-
 pentum (*harmamaxam*) transibat. Post illum erant

αὐτοῦ δὲ ὅπισθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἄριστοί τε
 5 καὶ γενναϊότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας
 ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίῃ ἐκ Περσέων ἀπο-
 λελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ ταυτέων
 χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρατήρων ροιάς
 10 εἶχον χρυσέας, καὶ περίξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους· οἱ
 δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς ταυτέων ἔοντες, ἀργυρέας ροιάς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιάς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι
 Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων
 15 μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους,
 καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦτε ἀναμίξ. Ἐποιέετο δὲ 42
 τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Καί-
 κον καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὀρμεώμενος,

hastati mille, fortissimi nobilissimique Persarum,
 erectas lanceas tenentes: deinde alii mille equites ex
 Persis selecti: et post equites, peditum decem millia
 e reliquis Persis selectorum; quorum mille in hastis,
 pro imis cuspidibus, aurea habebant mala punica,
 et reliquos circumcirca includebant; novies mille
 vero, qui intra hos erant, argentea mala punica ha-
 bebant. Aurea vero mala punica habebant etiam illi,
 qui lanceas in terram conversas tenebant; et poma
 aurea hi, qui Xerxem proxime sequebantur. Post
 decies mille pedites locati erant equitum Persa-
 rum decem millia. Tum post equitatum hunc inter-
 vallum erat duorum utique stadiorum; ac deinde re-
 liquæ copiae promiscue incedebant. (42.) Iter au-
 tem ex Lydia dirigebat agmen ad Caicum fluvium.

Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Κα-
 ρύνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπο- 5
 ρεύετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πε-
 λασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδὴν δὲ λαβὰν ἐς ἀρι-
 στερὴν χεῖρα, ἥτε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν
 οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρη-
 στῆρες ἐπεισπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτη συχνὸν 10
 43 ὄμιλον διέφθειραν. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ
 τὸν Σκάμανδρον ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρ-
 δίων ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ρέ-
 θρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι
 πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρ- 5
 ξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἡμέρον ἔχων
 θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἑκα-
 στα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· χοὰς

et in terram Mysiam: tum a Caico profectum, Canae montem a sinistra habens, per Atarneum ad Carinam urbem. Ab hac dein per Thebae campum iter fecit, Atramytteum urbem et Antandrum Pelasgicam praetergrediens. Tum Idam a laeva habens, Iliacam terram intravit. Ibi primum ei, sub Ida noctem agenti, ingruentia tonitrua et fulmina haud exiguum hominum numerum occiderunt. (43.) Postquam ad *Scamandrum* pervenit agmen; quem fluviorum primum, ex quo Sardibus profecti iter ingressi sunt, aqua destituit, nec ad bibendum exercitui iumentisque suffecit; ad hunc igitur fluvium postquam Xerxes pervenit, in Priami Pergamum adscendit, spectandi loci cupidus: quem ubi contemplatus est, et singula percontatus, Minervae Iliacae mille macta-

531, 39.

δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμέ-
 30 νοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεισε. ἅμα
 ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέρχων
 Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ
 Ἀβύδῳ ὁμυρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.

Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ιδέ- 44
 σθαι πάντα τὸν στρατόν. καὶ, προεπεποιήτο γὰρ ἐπὶ
 κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ·
 ἐποίησαν δὲ Ἀβυθῆνοι, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλῆος.
 5 ἐνθάῦτα ὡς ἔζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἡϊόνος, ἐβηῖτο καὶ
 τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηεύμενος δὲ, ἡμέρῃ τῶν νεῶν
 ἀμίλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνί-
 κων Φοίνικες Σιδῶνιοι, ἥσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρα-
 τικῇ. Ὡς δὲ ὦρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ 45

vit boves, et heroibus Magi inferias obtulerunt. Qui-
 bus peractis, noctu terror castra invasit. Prima dein
 luce inde profecti, a sinistra reliquerunt Rhoeteum
 urbem et Ophryneum et Dardanum, quae est Abydo
 contermina; a dextra vero Gergithas Teucros.

(44.) *Abydum* postquam pervenerunt, voluit ibi
Xerxes universum oculis lustrare exercitum. Et de
 industria ibi in tumultu praeparata ei erat sedes sub-
 limis ex candido marmore; quam Abydeni iussu
 regis prius exstruxerant. Ibi igitur sedens, et deor-
 sum secundum oram prospiciens, contemplatus est
 et pedestrem exercitum et naves: quas dum contem-
 platur, incessit eum cupido certamen navale spe-
 ctandi. Quod ubi ei editum est spectaculum, in quo
 vicere Phoenices Sidonii, laetatus est et certamine et
 exercitu. (45.) Conspiciens autem universum *Hel-*

τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ
 τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπέπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρ-
 46 ξης ἐαυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μα-
 θὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, ὃς τὸ πρῶτον γνώ-
 μην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλευὼν Ξέρξῃ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὤνῃρ Φρασθῆις Ξέρ-
 ξεα δακρύσαντα, εἶρετο τάδε· „ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ 5
 „ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαιο νῦν τε καὶ ὀλίγω
 „πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν, δακρύεις.“ Ὁ δὲ
 εἶπε· „Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς
 „βραχύς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε,
 „ἐόντων τούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.“ 10
 Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἔτερα τούτου παρὰ τὴν ζῆν
 „πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐ-

*lespontum navibus suis coopertum, et oram omnem
 et campos Abydenorum hominibus repletos, beatum
 se Xerxes praedicavit: haud multo post vero lacry-
 mas fudit. (46.) Quod ubi animadvertit Artabanus,
 avunculus eius, qui prius libere dixerat sententiam,
 hortatusque eum erat ne expeditionem in Graeciam
 susciperet; hic vir, lacrymantem intelligens Xerxem,
 his verbis eum est adlocutus: Quam longe inter se
 diversa, Rex, fecisti nunc et paulo ante! modo
 beatum te praedicasti; nunc lacrimas fundis. Cui
 ille: Subiit namque me humanam sortem miserari,
 reputantem quam brevis sit universa hominis vita;
 quandoquidem horum, tot numero hominum, nul-
 lus in centesimum annum superfuturus est. Re-
 ponens Artabanus ait: Alia hoc etiam miserabi-
 liora nobis in vitae cursu accidunt. Etenim nemo.*

„δεις οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε του-
 „τέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλά-
 15 „κίς, καὶ οὐκί ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
 „ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ
 „νοῦσοι συνταραύσσουσαι, καὶ βραχὺν ἔοντα, μακρόν
 „δοκέειν εἶναι ποιεῦσι, τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος,
 „μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζῆς, καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ
 20 „ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶ-
 „να, Φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν.“ Ξέρξης δὲ 47
 „αἰμείβετο λέγων· „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἄνθρω-
 „πότης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἴην περ σὺ διαίρεται εἶναι,
 „παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνεώμεθα, χρηστὰ ἔχον-
 5 „τες πρήγματα ἐν χερσὶ. Φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι
 „ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν

*hominum, nec ex horum numero, nec ex aliorum,
 ita felix natus est, cui in tam brevi vita non usu
 venturum sit idemtidem, nedum semel, ut mori
 malit quam vivere. Incidentes enim calamitates,
 et morbi nos perturbantes, faciunt ut vita, quan-
 tumvis brevis sit, praelonga nobis videatur. Itaque
 mors, quando molesta est vita, optatissimum re-
 fugium fit homini: deus vero, postquam dulcem
 nobis gustandam dedit vitam, dum illā fruimur,
 invidus esse reperitur. (47.) Respondit Xerxes:
 Artabane, est vitae humanae conditio talis, qua-
 lem tu significas: sed omittamus nunc de hac re
 disserere, neque malorum meminerimus, quum lae-
 tas res prae manibus habeamus! Dic mihi vero
 hoc. Nisi nocturna illa visio tibi ita manifesta
 adparuisset, pristinam-ne teneres sententiam, hor-*

„τὸ ἔτερον ἔρχομαι ἐρεῖν. γῇ δὲ παλεμῇ τῇδε τοι κα-
 „τίσεται· εἰ ἐθέλοι τοι μῆδεν ἀντίσσω καταστῆναι, 15
 „τοσούτω τοι γύεται παλεμωτέρῃ, ὅσω αὖ προβαίης
 „ἐκαστέρῳ, τὸ πρῶτον αἰεὶ κλεπτόμενος· ὠπισταὶ γὰρ
 „οὐκ ἔστι ἀνδρείωσι οὐδεμὴ πλεονέχεια. καὶ ὅη τοι, ὡς
 „οὐδὲν ἐναντικυμένον, λέγω τῇ χερσὶ, πλεῦτα ἐν
 „πλεῦτι χρόνῳ γυνομένην, λιμὸν τέξσθαι. Ἀπὸ δὲ 20
 „οὕτω αὖ εἴη ἀριστος, εἰ βουλεύομενος μὲν, ἀρῶδέαι,
 „πᾶν ἐπιλεγόμενος πύσσεσθαι χερσὶ, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ
 50 „θρασύς εἴη.“ Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀρτά-
 „βαρ, οἰκότης μὲν σὺ γε ταυτέων ἕκαστα διατρέχει·
 „ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπὶ
 (1) „γεῖ. Εἰ γὰρ δὴ βούλω ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπισηφερόμενῳ
 „πρῆγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλεγέσθαι, ποιήσεις αὖ 5

unum ex duobus illis exposui, nunc alterum dicam.
Terra nempe tibi ita contraria est, ut, si nihil
fuerit quod tibi obstet, tanto magis illa futura sit
contraria, quando longius progredieris, impru-
dens ulterius semper abreptus; nam felicitatis
nulla hominibus satietas est. Igitur, hoc posito
nihil tibi obstare, terram dico, quum procedente
tempore ulterius semper progredieris, famem tibi
esse adlaturam. At vir ita demum optime rebus
suis consuluerit, si in deliberando quidem, quid-
libet sibi accidere posse reputans, extimescat, in
re autem agenda fortis atque audax fuerit. (50.)
Respondit Xerxes his verbis: Artabane! Recte tu
quidem haec singula disputas: at neque omnia ex-
timesce, neque omnia pariter animo volve! (50. 1.)
Nam si in quaque re proposita omniq animo vol-

„οὐδαμᾶ οὐδέν· κρέσσον δὲ, πάντα θαρσέοντα, ἤμισυ
 „τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χοῆμα προδει-
 „μαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 „πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλ-
 10 „λεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία
 „τούτοισι λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει. εἰδέναι δὲ
 „ἄνθρωπον ὄντα, ὅπως χρή, τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐ-
 „δαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν, ὥς τὸ ἐπί-
 „παν Φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμε-
 15 „νοῖσι τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει. Ὅραῖς 50
 „τὰ Περσέων πρήγματα εἰς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε, (2)
 „εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γερόμενοι βασιλῆες γνώ-
 „μησι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώ-
 „μησι τοιαύτησι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους,

L. 12. ὅπως χρή ex coniect. Vulgo libri omnes πῶς χρή τὸ βέβ.

vere, quae incidere possunt, volueris, nihil umquam efficies: melius est autem, cuncta fidenter adgrediendo, dimidium pati incommodorum; quam omnia timentem, nihil umquam pati. Porro, si adversus omnia quae dicuntur contendens, nihil tamen certi ipse promissis, labi in his pariter debes atque is qui contraria dixit. Hoc quidem igitur perinde est. Certam autem veri cognitionem, qualem oportebat, habere mortalem puto neminem. Itaque, qui agere volunt, hos plerumque sequi amat successus: qui vero omnia reputantes cunctantur, nihil proficiunt. (50. 2.) Vides res Persarum quousque potentiae creverint. Quod si igitur reges illi, qui ante me fuerunt, in ea fuissent sententia qua tu es, aut si, quum aliter quidem ipsi sensis-
Herod. T. III. P. I.

„οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ 20
 „κινδύνους ἀναρρίπτεοντες, ἐς τοῦτό σΦεα προηγάγοιτο.
 „μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνουσι ἐθέλει
 „κατατρέψαι. Ἡμεῖς τῶν, ὁμοιούμενοι κύνουσι, ὥρῃ
 „τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρε-
 „ψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, ποστήσομεν ὀπίσω, οὔτε 25
 „λιμῶ ἐντυχόντες οὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόν-
 „τες οὐδέν. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὴν Φορβὴν Φερό-
 „μενοι πορευόμεθα· τοῦτο δὲ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν
 „γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῖτον ἔχομεν ἐπ' ἀροτῆρας
 51 „δὲ, καὶ οὐ νομάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας.“ Λέγει 30
 „Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ τε
 „ἀρρωδέειν οὐδὲν ἑᾶς πρῆγμα, σὺ δὲ μευ συμβου-
 „λίην ἐνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρη-

*sent, secuti essent consilium hominum tui simili-
 lium, nequaquam videres res eorum in hoc fasti-
 gium evectas: nunc illi, periculorum aleam sub-
 eundo, huc eas evexere. Magna enim potentia non
 nisi magnis periculis everti potest. Nos igitur, il-
 lorum facta aemulantes, optimo anni tempore iter
 sumus ingressi: et subactâ universâ Europâ do-
 mum revertemur, nec famem usquam passi, nec
 aliud quidquam triste experti. Nam et commeatu
 affatim instructi iter facimus, et, quaecumque
 in terram, quaecumque ad populum pervenimus,
 huius re frumentaria utemur: nec enim nomadi-
 bus hominibus, sed aratoribus, facimus bellum.
 (51.) Post haec Artabanus: Rex! inquit, Quoniam
 nullam rem nos sinis extimescere, tu tamen meum
 admitte consilium: nam, ubi de multis rebus agi-*

- 5 „γμάτων πλέυνα λόγον ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσιος
 „Ἰωνίην πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων, κατεστρέψατο δασ-
 „μοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἀνδρας συμ-
 „βουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας
 „καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἰοί τε εἰμὲν τῶν ἐχθρῶν κα-
 10 „τυπέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ
 „ἀδικωτάτους γίνεσθαι, καταδουλουμένους τὴν μητρό-
 „πολιν, ἢ δικαιοτάτους, συνελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι
 „μὲν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῶν προσβάλ-
 „λουσι· δικαιοτάτοι δὲ γινόμεναι, οἰοί τε δηλήσασθαι
 15 „μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. Ἐς θυμὸν ὦν
 „βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, αἷς εὖ εἴηται, τὸ μὴ
 „ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι.“ Ἀμείβε- 52
 ται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· „Ἀρτάβανι, τῶν ἀπεφύγαν

LI. 6. Ἀθηναίων. Fors. Ἀθηνίων, exceptis Athenis.

tur, necesse est etiam plura facere verba. Cyrus, Cambysis filius, Ioniam omnem, exceptis Atheniensibus, subegit, tributariamque Persis fecit. Hos igitur, tibi suadeo, nullo pacto adversus parentes ipsorum ducas. Nam et absque his licuerit nobis superare hostes: et oportet eos, si nos sequantur, aut iniustissimos esse, metropolin suam in servitutem redigentes; aut iustissimos, libertatem illius adiuvantes. Atqui, si iniustissimi sunt, non magnum nobis lucrum adferent: si iustissimi, maxima calamitate adficere tuum poterunt exercitum. Denique reputa tecum, recte dici vetus illud verbum, Non simul cum principio exitum etiam omnem patere. (52.) Ad haec Xerxes respondit: Artabane! omnium quas dixisti sententiarum haec te maxime fallit, quod putas verendum esse ne

„γνωμένων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς
 „Ἴωνας φοβέαι μὴ μεταβάλωσι τῶν ἔχομεν γνω-
 „μα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συ- 5
 „στρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ
 „τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο, διαφθει-
 „ραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότη-
 „τα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. παρέξ δὲ τούτου, ἐν τῇ
 „ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ 10
 „χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρή νεώτερόν τι ποιήσιν.
 „Οὕτω μὲν τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν,
 „σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γάρ
 „ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.“

53 Ταῦτα εἶπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας εἰς Σοῦ-
 σα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκί-

Iones a nobis deficient: quorum maximum habemus documentum, quibus tu ipse testis es, et quicumque alii cum Dario adversus Scythas militarunt, fuisse in illorum potestate aut perdere universum Persicum exercitum, aut servare; eosdem vero iustitiam et fidem praestitisse, nihilque ingrati commisisse. Praeterea, quum nostra in terra reliquerint liberos suos et uxores et facultates, ne cogitari quidem debet, res novas eos molituros. Itaque ne hoc quidem reformida; sed bonum habens animum serva meum domum meumque imperium: nam tibi uni ex omnibus sceptrum meum committo.

(53.) His dictis, Artabanum Xerxes Susa misit, deinde Persarum nobilissimos ad se convocavit. Qui

ματάτους. ἐπὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ
 „Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χολίζων, συνέλεξα, ἀν-
 5 „δρας τε γίνεσθαι ἀγαθούς, καὶ μὴ καταισχύειν τὰ
 „πρὸςθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, εἶντα μεγάλα τε καὶ
 „πολλοῦ ἄξια. ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες
 „προθυμίην ἔχωμεν· ξυγὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύ-
 „δεται. Τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ
 10 „πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ'
 „ἀνδρας στρατευόμεθα ἀγαθούς· τῶν ἢ κτρατήσωμεν,
 „οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ ποτε ἀνθρώπων.
 „νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοὶ Περ-
 „σίδα γῆν λελόγχασι.“ Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πα- 54
 ρασκευάζοντο εἰς τὴν διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
 τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδεῖσθαι ἀνίσχοντα, θυμὸν αὐτὰ τε
 παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃ-

ubi convenere, haec ad eos rex verba fecit: *Persae!*
Convocavi vos ego, hoc a vobis contendens, ut for-
tes viros vos praestetis, neque res antehac a Persis
gestas, magnas illas memoriâque dignas, dedecore-
tis. Sed, et unusquisque pro se, et simul universi,
prompti alacresque simus! commune enim hoc om-
nibus bonum quaerimus. Hac vero de caussa vos
hortor, ut omni contentione in hoc bellum incum-
batis, quoniam, ut audio, cum fortibus viris pu-
gnandum nobis erit; quos si vicerimus, nullus
porro alius hominum exercitus nobis resistet.
Nunc vero traiciamus, Deos precati Persicae
terrae praesides. (54.) Et illo quidem die parabant
transitum: postridie vero solem exspectabant, cu-
pientes orientem videre, et odorum omne genus in

σι σταρνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπαπέταλλε ὁ ἥλιος, σπέν- 5
 δαν ἐκ χρυσῆς Φιάλης Ξέρξης εἰς τὴν θάλασσαν, εὐ-
 χετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γε-
 νέσθαι, ἢ μὴ παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην
 πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος
 δέ, ἐσέβαλε τὴν Φιάλην εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύ- 10
 σσον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν αἰκινάκην κα-
 κέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι, οὔτε εἰ τῷ
 ἡλίῳ ἀκατιθεὶς κατῆκε εἰς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέ-
 λησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ τού-
 55 τῶν τὴν θάλασσαν ἐδωρέτο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπε- 15
 ποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέραν τῶν γεφυρέων
 τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἀπα-
 σα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ

in pontibus adolentes, et myrtis viam sternentes.
 Oriente sole, ex aurea phiala libamina Xerxes fu-
 dit in mare, et ad Solem conversus precatus est, ut
 nullus sibi accideret casus, qui ipsum cogeret a
 subigenda Europa prius desistere, quam ad ex-
 tremos illius terminos pervenisset. Peractis preci-
 bus, phialam in Hellespontum proiecit, simulque
 aureum craterem, et Persicum gladium, quem *aci-
 nacen* vocant. Illud autem certo definire non pos-
 sum, utrum in Solis honorem ista in mare proiece-
 rit, an Mari munera ista obtulerit, poenitentiā ad-
 ductus quod Hellespontum flagellis caedi iussisset.
 (55.) His rebus peractis, *Hellespontum copiae tra-*
iecerunt. Et per alterum quidem e pontibus, qui
 Pontum Euxinum spectabat, pedestris transibat exer-
 citus et equitatus omnis: per alterum vero, Aegaeo

536, 17.

5. **Θεραπήη.** ἤγόντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι,
 ἑσπεφωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος
 στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὔτοι.
 τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἳ τε ἵππῳται, καὶ οἱ τὰς
 λόγχας κάτω τρέποντες· ἑσπεφάνωντο δὲ καὶ οὔτοι
 10 μετὰ δὲ, οἳ τε ἵπποι οἱ ἱροί, καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν· ἐπὶ
 δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἵππῳ-
 ται οἱ χίλιοι. ἐπὶ δὲ τούτοις, ὁ ἄλλος στρατὸς· καὶ
 αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα
 καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ 56
 ἐπεὶ τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθήετο τὸν στρατὸν
 ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ
 ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλινύσας οὐδέ-
 5 να χρόνον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξῃ ἤδη διαβεβηκό-

mari obversum, iumenta cum impedimentis, et famu-
 lorum turba. Praecedebant decies mille Persae, co-
 ronati omnes: quos sequebatur mixtus, quem dixi,
 ex variis populis exercitus. Hi primo die. Postridie,
 primum equites, et illi qui lanceas ad terram con-
 versas gestabant; etiam hi coronati: deinde equi sa-
 cri, et sacer currus: tum ipse *Xerxes* cum hastatis
 et cum mille, quos dixi, equitibus. Deinde reliquus
 exercitus: simulque naves in oppositum littus trans-
 ducebantur. Memoratum vero etiam audiui, postre-
 mum omnium regem transiisse. (56.) Postquam in
 Europam *Xerxes* traiecerat, spectavit exercitum sub
 flagellis transeuntem. Transivit autem exercitus se-
 ptem continuis diebus, septemque noctibus, nullā in-
 terpositā morā. Ibi tunc, quum iam transiisset *Xer-*

τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ
 τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρ-
 46 ξης ἑαυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μα-
 θὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, ὃς τὸ πρῶτον γνώ-
 μην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλευὼν Ξέρξῃ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὧν ῥησθεὶς Ξέρ-
 ξεα δακρύσαντα, εἶρετο τὰδε· „ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ 5
 „ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαιο νῦν τε καὶ ὀλίγω
 „πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν, δακρύεις.“ Ὁ δὲ
 εἶπε· „Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς
 „βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε,
 „ἐόντων τούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.“ 10
 Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἔτερα τούτου παρὰ τὴν ζῶν
 „πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐ-

*lespontum navibus suis coopertum, et oram omnem
 et campos Abydenorum hominibus repletos, beatum
 se Xerxes praedicavit: haud multo post vero lacry-
 mas fudit. (46.) Quod ubi animadvertit Artabanus,
 avunculus eius, qui prius libere dixerat sententiam,
 hortatusque eum erat ne expeditionem in Graeciam
 susciperet; hic vir, lacrymantem intelligens Xerxem,
 his verbis eum est adlocutus: Quam longe inter se
 diversa, Rex, fecisti nunc et paulo ante! modo
 beatum te praedicasti; nunc lacrimas fundis. Cui
 ille: Subiit namque me humanam sortem miserari,
 reputantem quam brevis sit universa hominis vita;
 quandoquidem horum, tot numero hominum, nul-
 lus in centesimum annum superfuturus est. Re-
 ponens Artabanus ait: Alia hoc etiam miserabi-
 liora nobis in vitae cursu accidunt. Etenim nemo.*

„δεῖς οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε του-
 „τέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλά-
 15 „κίς, καὶ οὐκί ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
 „ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ
 „γοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἔοντα, μακρὸν
 „δοκέειν εἶναι ποιέῃσι, τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος,
 „μοχθηρῆς εἰσῆς τῆς ζῆς, καταφυγὴ αἰρετωτάτῃ τῷ
 20 „ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεός, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶ-
 „να, φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν.“ Ξέρξης δὲ 47
 „αἰμίβετο λέγων· „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἄνθρω-
 „πότης πέρι, εἰσῆς τοιαύτης οἴην περ σὺ διαίρεσαι εἶναι,
 „παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνεώμεθα, χρηστὰ ἔχον-
 5 „τες πρήγματα ἐν χερσὶ. Φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι
 „ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἴχες αὖ

*hominum, nec ex horum numero, nec ex aliorum,
 ita felix natus est, cui in tam brevi vita non usu
 venturum sit idemtidem, nedum semel, ut mori
 malit quam vivere. Incidentes enim calamitates,
 et morbi nos perturbantes, faciunt ut vita, quan-
 tumvis brevis sit, praelonga nobis videatur. Itaque
 mors, quando molesta est vita, optatissimum re-
 fugium fit homini: deus vero, postquam dulcem
 nobis gustandam dedit vitam, dum illâ fruimur,
 invidus esse reperitur. (47.) Respondit Xerxes:
 Artabane, est vitae humanae conditio talis, qua-
 lem tu significas: sed omittamus nunc de hac re
 disserere, neque malorum meminerimus, quum lae-
 tas res prae manibus habeamus! Dic mihi vero
 hoc. Nisi nocturna illa visio tibi ita manifesta
 adparuisset, pristinam-ne teneres sententiam, hor-*

„τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ εἶν με στρατεύεσθαι ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέσθης ἄν; Φέρε μοι τοῦτο ἀτρε-
 „κέως εἰπέ.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ,
 „οἷσιν μὲν ἢ ἐπιφανεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα 10
 „ἀμφοτέρω, τελευτήσῃ. ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τὸδε δαίμα-
 „τός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμεωντοῦ· ἄλλα τε
 „πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὀρέων τοι δύο τὰ μέ-
 48 „γιστα πάντων ἑόντα πολεμιώτατα.“ Ξέρξης δὲ πρὸς
 ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦ-
 „τα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ
 πεζὸς μεμπτός κατὰ τὸ πλῆθός ἐστι, καὶ τὸ Ἑλληνι-
 „κὸν στρατεύμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ 5
 „ἡμέτερου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ
 „ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γὰρ τοι ταύτη
 „ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα,

*tarerisque me, ne Graeciae inferam bellum, an
 deseruisses istam sententiam? Agedum, aperte
 hoc mihi dicito! Et ille: Rex, inquit, visio illa,
 quae mihi per insomnium adparuit, eum habeat
 exitum, quem uterque nostrum cupimus! Ego
 vero usque adhuc timoris plenus sum, nec satis
 mei compos, quum alia multa reputans, tum duas
 res maximas videns tibi maxime contrarias. (48.)
 Tum Xerxes, O vir mirifice! inquit, quatenam haec
 duo ais mihi maxime contraria? Utrum pede-
 strium copiarum non satis tibi placet numerus,
 existimasque Graecum exercitum nostro longe
 fore copiosiore? an navales nostras copias co-
 piis illorum fore inferiores? an utrumque horum?
 Nam, si hac parte parum sufficientes iudicas no-*

„στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἀγερσιν ποιῶτο.“
 Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν 49
 τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν
 νεῶν τὸ πλῆθος· ἦν τε πλεῦνας συλλέξης, τὰ δύο τοι, (1)
 „τὰ λέγω, πολλῶ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο
 5 „ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θα-
 λάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμῶθι, ὡς ἐγὼ εἰκά-
 „ζω, ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σευ τοῦτο
 „τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καί
 „τοι οὐκ ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ
 10 „πᾶσαν τὴν ἡπείρον, παρ' ἣν δὴ κομίζεαι. οὐκ ὦν δὴ ἔόν-
 „των τοι λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
 „τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐκ ὄνθρωποι τῶν συμ- 49
 „φορέων. Καὶ δὴ, τῶν δύο τοι τοῦ ἐτέρου εἰρημένου, (2)

stros adparatus, celerrime aliae contrahi copiae poterunt. (49.) Tum Artabanus, Rex, inquit, neque in exercitus huius numero, neque in navium copia, quisquam sanae mentis homo aliquid desideraverit. (49. 1.) Quin etiam, si plures contraheres copias, multo magis tibi duo illa, quae dico, contraria forent. Sunt autem haec duo, terra et mare. Nec enim in mari usquam, ut ego conicio, tam spatiosus portus est, qui, coorta tempestate, capere tuam classem, et tutas praestare naves possit. Atqui non modo unum talem oportet esse portum; sed in quaque continente, quam classis tua praetervehetur, esse talem oportet. Igitur quum idoneos non habeas portus, memento homines in potestate esse casuum fortunae, non casus fortunae in potestate hominum. (49. 2.) Postquam

„τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῇ δὲ πολεμίῃ τῇδ' ἐτοίκα
 „τίσεται· εἰ ἐθέλοι τοι μηδὲν ἀντίξουν καταστήναι, 15
 „τοσούτῳ τοι γίνεται πολεμιατέρῃ, ὅσῳ ἂν προβαίνῃς
 „ἐκαστέρῳ, τὸ πρῶτον αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρεξίης γάρ
 „οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμίῃ πληθύνῃ. καὶ δὴ τοι, ὥς
 „οὐδενὸς ἐναντιωμένου, λέγω τὴν χώραν, πλεῦνα ἐν
 „πλεῦνι χρόνῳ γινομένην, λιμὸν τέξισθαι. Ἄνῃρ δὲ 20
 „οὕτῳ ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρωδέοι,
 „πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσισθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ
 50 „θρασὺς εἴη.“ Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἄρτά-
 „βανε, οἰκότης μὲν σὺ γε τούτων ἕκαστα διαιρέεις·
 „ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέ-
 (1) „γεο. Εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπισφερομένῳ
 „πρῆγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν 5

unum ex duobus illis exposui, nunc alterum dicam.
Terra nempe tibi ita contraria est, ut, si nihil
fuerit quod tibi obstet, tanto magis illa futura sit
contraria, quando longius progredieris, impru-
dens ulterius semper abreptus; nam felicitatis
nulla hominibus satietas est. Igitur, hoc posito
nihil tibi obstare, terram dico, quum procedente
tempore ulterius semper progredieris, famem tibi
esse adlaturam. At vir ita demum optime rebus
suis consuluerit, si in deliberando quidem, quid-
libet sibi accidere posse reputans, extimescat, in
re autem agenda fortis atque audax fuerit. (50.)
Respondit Xerxes his verbis: Artabane! Recte tu
quidem haec singula disputas: at neque omnia ex-
timesce, neque omnia pariter animo volve! (50. 1.)
Nam si in quaque re proposita omniq animo vol-

„οὐδαμᾶ οὐδέν κρέσσον δέ, πάντα θαρσέοντα, ἡμῖν
 „τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χρεῖμα προδει-
 „μαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 „πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλ-
 10 „λεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία
 „τούτοισι λέξας. τοῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει. εἰδέναι δὲ
 „ἄνθρωπον ἔοντα, ὅπως χρῆ, τὸ βέβαιον, δοκιῶ μὲν οὐ-
 „δαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν, ὡς τὸ ἐπί-
 „παν Φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμε-
 15 „νοῖσί τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει. Ὅρας 50
 „τὰ Περσέων πρήγματα εἰς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε, (2)
 „εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γεγόμενοι βασιλῆες γνώ-
 „μησι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώ-
 „μησι τοιαύτῃσι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους,

L. 12. ὅπως χρῆ ex coniect. Vulgo libri omnes πῶς χρῆ τὸ βέβ.

vere, quae incidere possunt, volueris, nihil umquam efficies: melius est autem, cuncta fidenter adgrediendo, dimidium pati incommodorum; quam omnia timentem, nihil umquam pati. Porro, si adversus omnia quae dicuntur contendens, nihil tamen certi ipse promissis, labi in his pariter debes atque is qui contraria dixit. Hoc quidem igitur perinde est. Certam autem veri cognitionem, qualem oportebat, habere mortalem puto neminem. Itaque, qui agere volunt, hos plerumque sequi amat successus: qui vero omnia reputantes cunctantur, nihil proficiunt. (50. 2.) Vides res Persarum quousque potentiae creverint. Quod si igitur reges illi, qui ante me fuerunt, in ea fuissent sententia qua tu es, aut si, quum aliter quidem ipsi sensis-
Herod. T. III. P. I.

„οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ 20
 „κινδύνους ἀναρρίπτειντες, ἐς τοῦτό σΦεα προηγάγοιτο.
 „μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει
 „κατατρέεσθαι. Ἡμεῖς τοῖνυν, ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρην
 „τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρε-
 „ψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε 25
 „λιμῶ ἐντυχόντες οὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόν-
 „τες οὐδέν. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὴν Φορβὴν Φερό-
 „μενοι πορευόμεθα· τοῦτο δὲ, τῶν ἂν κου ἐπιβέωμεν
 „γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῖτον ἔχομεν· ἐπ' ἀροτῆρας
 51 „δὲ, καὶ οὐ νομάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας.“ Λέγει 30
 „Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε
 „ἀρραδέειν οὐδὲν ἑᾶς πρῆγμα, σὺ δὲ μευ συμβου-
 „λίην ἐνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρη-

*sent, secuti essent consilium hominum tui simili-
 um, nequaquam videres res eorum in hoc fasti-
 gium evectas: nunc illi, periculorum aleam sub-
 eundo, huc eas evexere. Magna enim potentia non
 nisi magnis periculis everti potest. Nos igitur, il-
 lorum facta aemulantes, optimo anni tempore iter
 sumus ingressi: et subactâ universâ Europâ do-
 mum revertemur, nec famem usquam passi, nec
 aliud quidquam triste experti. Nam et commeatu
 affatim instructi iter facimus, et, quaecumque
 in terram, quemcumque ad populum perveniemus,
 huius re frumentaria utemur: nec enim nomadi-
 bus hominibus, sed aratoribus, facimus bellum.
 (51.) Post haec Artabanus: Rex! inquit, Quoniam
 nullam rem nos sinis extimescere, tu tamen meum
 admitte consilium: nam, ubi de multis rebus agi-*

- 5 „γμάτων πλείυνα λόγον ἐκτεῖναι. Κύρος ὁ Καμβύσιος
 „Ἰωνίην πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων, κατεστρέψατο δασ-
 „μοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμ-
 „βουλεύω τοι μηδεμίῃ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας
 „καὶ γὰρ ἄνευ ταυτέων οἳοί τε εἰμὲν τῶν ἐχθρῶν κα-
 10 „τυπέρτεροι γίνεσθαι. ἡ γὰρ σφεας, ἣν ἔπωνται, δεῖ
 „ἀδικωτάτους γίνεσθαι, καταδουλουμένους τὴν μητρό-
 „πολιν, ἡ δικαιοτάτους, συνελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι
 „μέν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλ-
 „λουσι· δικαιοτάτοι δὲ γινόμενσι, οἳοί τε δηλήσασθαι
 15 „μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. Ἐς θυμὸν ὦν
 „βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, αἷς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ
 „ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι.“ Ἀμείβε- 52
 ται πρὸς ταῦτα Ξέρξης „Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφθίναο

LI. 6. Ἀθηναίων. Fors. Ἀθηνίων, exceptis Athenis.

tur, necesse est etiam plura facere verba. Cyrus, Cambysis filius, Ioniam omnem, exceptis Atheniensibus, subegit, tributariamque Persis fecit. Hos igitur, tibi suadeo, nullo pacto adversus parentes ipsorum ducas. Nam et absque his licuerit nobis superare hostes: et oportet eos, si nos sequantur, aut iniustissimos esse, metropolin suam in servitutem redigentes; aut iustissimos, libertatem illius adiuvantes. Atqui, si iniustissimi sunt, non magnum nobis lucrum adferent: si iustissimi, maxima calamitate adficere tuum poterunt exercitum. Denique reputa tecum, recte dici vetus illud verbum, Non simul cum principio exitum etiam omnem patere. (52.) Ad haec Xerxes respondit: Artabane! omnium quas dixisti sententiarum haec te maxime fallit, quod putas verendum esse ne

- „γνωμένων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς
 „Ἴωνας φοβέαι μὴ μεταβάλωσι· τῶν ἔχομεν γνῶ-
 „μα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συ- 6
 „στρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ
 „τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο, διαφθεῖ-
 „ραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότη-
 „τα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ
 „ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ 10
 „χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρεὶ νεώτερόν τι ποιήσιν.
 „Οὕτω μὲν τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν,
 „σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γὰρ
 „ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.“
 53 Ταῦτα εἶπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας εἰς Σοῦ-
 σα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκί-

Iones a nobis deficient: quorum maximum habemus documentum, quibus tu ipse testis es, et quicumque alii cum Dario adversus Scythas militarunt, fuisse in illorum potestate aut perdere universum Persicum exercitum, aut servare; eosdem vero iustitiam et fidem praestitisse, nihilque ingrati commisisse. Praeterea, quum nostra in terra reliquerint liberos suos et uxores et facultates, ne cogitari quidem debet, res novas eos molituros. Itaque ne hoc quidem reformida; sed bonum habens animum serva meum domum meumque imperium: nam tibi uni ex omnibus sceptrum meum committo.

(53.) His dictis, Artabanum Xerxes Susa misit, deinde Persarum nobilissimos ad se convocavit. Qui

ματάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ
 „Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χεῖρων, συνέλεξα, ἀν-
 5 „δρας τε γίνεσθαι ἀγαθούς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ
 „πρὸςθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἔόντα μεγάλα τε καὶ
 „πολλοῦ ἄξια. ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες
 „προθυμίην ἔχωμεν· ξυγὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύ-
 „δεται. Τῶνδ' δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ
 10 „πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ'
 „ἀνδρας στρατευόμεθα ἀγαθούς· τῶν ἢ κτρατήσωμεν,
 „οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων.
 „νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοὶ Περ-
 „σίδα γῆν λελόγχασι.“ Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πα- 54
 ρασκευάζοντο εἰς τὴν διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
 τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδεῖσθαι ἀνίσχοντα, θυμῆματά τε
 παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνη-

ubi convenere, haec ad eos rex verba fecit: *Persae!*
Convocavi vos ego, hoc a vobis contendens, ut for-
tes viros vos praestetis, neque res antehac a Persis
gestas, magnas illas memoriâque dignas, dedecore-
tis. Sed, et unusquisque pro se, et simul universi,
promti alacresque simus! commune enim hoc om-
nibus bonum quaerimus. Hac vero de caussa vos
hortor, ut omni contentione in hoc bellum incum-
batis, quoniam, ut audio, cum fortibus viris pu-
gnandum nobis erit; quos si vicerimus, nullus
porro alius hominum exercitus nobis resistet.
Nunc vero traiciamus, Deos precati Persicae
terrae praesides. (54.) Et illo quidem die parabant
transitum: postridie vero solem exspectabant, cu-
pientes orientem videre, et odorum omne genus in

σι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπαπέτελλε ὁ ἥλιος, σπέν- 5
 δαν ἐκ χρυσῆς Φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὐ-
 χετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γε-
 νέσθαι, ἢ μὴ παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην
 πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐχόμενος
 δέ, ἐσέβαλε τὴν Φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύ- 10
 σσον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην κα-
 κέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀρεκέως διακρίναι, οὔτε εἰ τῷ
 ἡλίῳ ἀκατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετερέ-
 λησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ ται-
 55 τῶν τὴν θάλασσαν ἐδωρέτο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπε- 15
 πείητο, διάβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέραν τῶν γεφυρέων
 τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἀπα-
 σαι· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ

in pontibus adolentes, et myrtis viam sternentes.
 Oriente sole, ex aurea phiala libamina Xerxes fu-
 dit in mare, et ad Solem conversus precatus est, ut
 nullus sibi accideret casus, qui ipsum cogeret a
 subigenda Europa prius desistere, quam ad ex-
 tremos illius terminos pervenisset. Peractis preci-
 bus, phialam in Hellespontum proiecit, simulque
 aureum craterem, et Persicum gladium, quem *aci-
 nacen* vocant. Illud autem certo definire non pos-
 sum, utrum in Solis honorem ista in mare proiecce-
 rit, an Mari munera ista obtulerit, poenitentia ad-
 ductus quod Hellespontum flagellis caedi iussisset.
 (55.) His rebus peractis, *Hellespontum copiae tra-*
iecerunt. Et per alterum quidem e pontibus, qui
 Pontum Euxinum spectabat, pedestris transibat exer-
 citus et equitatus omnis: per alterum vero, Aegaeo

5. **Θεραπήη.** ἤγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι,
ἑσπεφάνωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος
στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὔτοι.
τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἳ τε ἵππῳται, καὶ οἱ τὰς
λόγχας κάτω τρέποντες· ἑσπεφάνωντο δὲ καὶ οὔτοι·
10 μετὰ δὲ, οἳ τε ἵπποι οἱ ἱροί, καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν· ἐπὶ
δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἵππό-
ται οἱ χίλιοι. ἐπὶ δὲ τούτοις, ὁ ἄλλος στρατὸς· καὶ
αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο εἰς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα
καὶ ὑστατον διαβῆναι βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ 56
ἐπεὶ τε διέβη εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐθήετο τὸν στρατὸν
ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ
ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλινύσας οὐδέ-
5 να χρόνον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξειω ἤδη διαβεβηκό-

mari obversum, iumenta cum impedimentis, et famu-
lorum turba. Praecedebant decies mille Persae, co-
ronati omnes: quos sequebatur mixtus, quem dixi,
ex variis populis exercitus. Hi primo die. Postridie,
primum equites, et illi qui lanceas ad terram con-
versas gestabant; etiam hi coronati: deinde equi sa-
cri, et sacer currus: tum ipse *Xerxes* cum hastatis
et cum mille, quos dixi, equitibus. Deinde reliquus
exercitus: simulque naves in oppositum littus trans-
ducebantur. Memoratum vero etiam audiui, postre-
mum omnium regem transiisse. (56.) Postquam in
Europam *Xerxes* traiecerat, spectavit exercitum sub
flagellis transeuntem. Transivit autem exercitus se-
ptem continuis diebus, septemque noctibus, nullâ in-
terpositâ morâ. Ibi tunc, quum iam transiisset *Xer-*

τος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον· „ὦ
 „Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὐνομα ἀντὶ
 „Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέ-
 „λεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ
 „τουτέων ἐξῆν τοι ποιεῖν ταῦτα.“

10

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, εἰς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας
 σφί ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν αὐθενὶ λόγῳ ἐποίησα-
 το, καὶ περ εὐσύμβλητον ἔον· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν.
 εὐσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγένετο, ὅτι ἐμελλε μὲν ἐλαῖν
 στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ με- 5
 γαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἦξειν
 εἰς τὸν αὐτὸν χώρον. Ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας,
 ἔοντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διζὰ ἔχου-

LVII. 6. περὶ ἑωυτοῦ. *Alii, nescio an rectius, περὶ ἑωυτῷ, cir-*
cum se ipsum currens.

xes, narrant virum Hellespontium dixisse: *O Iupi-*
ter! cur formam adsumens viri Persae, et nomen
Xerxis loco Iovis adsciscens, evertere vis Grae-
ciam, homines omnes adversus eam ducens? Atqui
absque his facere hoc poteras.

(57.) Transgressis omnibus, et iter ulterius ingre-
 dientibus, ingens oblatum est *prodigium*, cuius rati-
 onem nullam *Xerxes* habuit, quamvis facilis fuisset
 eius interpretatio: equa enim leporem peperit.
 Facile autem erat illud in hanc partem interpretari,
Xerxem ingenti quidem fastu et magnificentia
exercitum suum ducturum esse in Graeciam, sed
cum propriae vitae periculo eundem in locum rediturum.
 Aliud etiam eidem, quum Sardibus versaretur,
 prodigium obtigerat: mulus enim mulum pe-

σαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσηνος, τὰ δὲ, Θηλέης· κατύ-
 10 περθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσηνος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον 58
 αὐδὲνα ποισάμενος, τὸ πρόσω ἐπαρεύετο· σὺν δέ οἱ ὁ
 πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτιπὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον
 πλέων, παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσω τῷ
 5 πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδο-
 νίης ἄκρης τὴν ἀπὲξιν ποισύμενος, ἐς τὴν αὐτῷ προῶ-
 ρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπείρου στρατός
 πρὸς ἧν τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἔπαύετο τὴν ὁδὸν διὰ
 τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης τάφον
 10 τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίῃ πόλιν. διὰ μέ-
 σης δὲ πορευόμενος πόλιος, τῇ οὐνομα τυγχάνει ἰὸν Ἀγο-
 ρῇ, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα κα-
 λεόμενον· καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε
 τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν πο-

pererat duplex genitale habentem, alterum maris, alterum foeminae, et superius quidem fuerat masculinum. (58.) Neutrius horum prodigiorum ratione habita, ulterius ire *Xerxes* perrexit, et cum eo pedestris exercitus. Classis vero, ex Hellesponto enavigans, terram legebat, contrario pedestribus copiis cursu: classis enim ad occidentem navigavit, versus *Sarpedonium* promontorium dirigens cursum; quo quum pervenisset, iussus erat exspectare: terrestris autem exercitus orientem versus iter faciebat per *Chersonesum*, a dextra habens *Hellae* sepulcrum, *Athamantis* filiae, a sinistra *Cardiam* urbem. Deinde, postquam per medium oppidum transiit cui nomen *Agora*, [i. e. *Forum*,] circum *Melanem* sinum flexit; traicectoque *Melane* fluvio, cuius aqua non suf-

ταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπώνυ- 15
 μὴν ἔχει, ἥτις πρὸς ἐσπέρην, Αἰνὴν τε πόλιν Αἰολίδα
 καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξίων, εἰς ὃ ἀπίκετο εἰς Δορί-
 59 σκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε
 καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας
 Ἑβρος. ἐν τῷ τεῖχος τε ἐδέδμητο βασιλῆιον, τοῦτο τὸ
 δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων Φρουρὴ ἐν αὐτῷ
 κατεστήκει ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε 5
 ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. Ἐδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χώρος
 εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρα-
 τὸν καὶ ἐποίει ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπι-
 κομένας εἰς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρ-
 ξεω, εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν 10
 ἐν τῷ Σάλῃ τε Σαμοθρηϊκῇ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώ-

fecit exercitui, sed defecit, hoc traiecit fluvio, a quo
Melas sinus nomen invenit, ad occidentem direxit
 iter, Aenum Aeolicam urbem et Stentoridem lacum
 praeteriens, donec Doriscum pervenit. (59.) Est
 autem *Doriscus* ora Thraciae et ampla planities,
 quam magnus fluvius perfluit *Hebrus*. In eadem
 planitie castellum exstructum est regium, quod ip-
 sum *Doriscus* vocatur; in quo Persicum a Dario
 locatum erat praesidium ab eo inde tempore quo
 Scythis ille bellum intulit. Hic igitur locus idoneus
 Xerxi visus est, in quo ordinaret suum exercitum,
 et numerum illius iniret: idque fecit. Itaque naves
 cunctas, postquam Doriscum pervenere, praefecti
 navium iussu Xerxis ad littus Dorisco contiguum ad-
 aplicuerunt; quo in littore est Sale oppidum Samo-
 thracicum, et Zona; in ipsa vero extremitate est Ser-

νῆ' τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή· ὁ δὲ
 χώρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς ταῦτον τὸν αἰγια-
 λὸν κατασχόντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελευσάντες. ὁ
 15 δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀρι-
 θμὸν ἐποιέετο. "Ὅσον μὲν νυνὲ καστοὶ παρεῖχον πλῆθος 60
 ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται
 πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντες δὲ τοῦ στρατοῦ
 τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐΦάνη ἐβδομηκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
 5 ριάδες. Ἐξηρίβησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες
 ἐς ἓνα χώρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συναΐξαντες ταύ-
 την ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλον·
 περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἵμασιν
 περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνέκουσιν ἀνδρὶ ἐς
 10 τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβα-

LX. 6. συνάξαντες. Rectius συννάξαντες scribetur.

rheum, celebre promontorium: regio haec autem olim
 sedes fuerat Ciconum. Hoc ad litus adpulsas naves
 in terram subduxerunt, refeceruntque: et per idem
 tempus Xerxes in Dorisco numerum inivit suarum
 copiarum. (60.) Quemnam quidem militum nume-
 rum populus quisque contulerit, exacte definire non
 possum, nec enim ab ullo homine hoc memoratur:
universi vero exercitus multitudo reperta est fuisse
 centum et septuaginta myriadam. Numerus autem
 initus est hoc modo. In unum locum congregarunt
 decem hominum millia, hisque quam arctissime fieri
 poterat constipatis circulum extrorsus circumduxe-
 runt: deinde, dimissis his decem millibus, maceriem
 in circulo extruxerunt ea altitudine, ut umbilicum
 adtingeret hominis. Quo facto, alios intra circum-

ζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τοῦτας τῷ τρόπῳ ἐξηρίβησαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διέτασσον.

- 61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἔσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πίλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιβῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὅψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, Φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμαῖς δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, ὁῖστοὺς δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρέμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρήχοντο Ὀτάνια, τὸν Ἀμήστριος πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναϊκός. Ἐκα- 10
λέαντο δὲ πάλοι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μὲν-

LXI. 3. πίλους ἀπαγέας alii pileos non erectos intelligunt : alii εὐπαγέας malint, bene compactos. Dein post ποικίλους, supplent καὶ θώρακας, et loricas.

ductum murum introire iusserunt, donec omnium numerum hoc modo iniissent. Inito numero, per populos exercitum discreverunt.

(61.) Erant autem populi militantes hi. *Persae*, hoc modo instructi. In capite pileos gestabant non compactos, quos *tiaras* vocant : circa corpus, tunicas manicatas varii coloris, [et loricas] ferreis e squamis in piscium similitudinem : circa crura, braccas : pro clypeis vero, crates vimineas. A tergo suspensas habebant pharetras : hastae breves erant, arcus vero grandes, tela ex arundine : praeterea ad dextrum femur e zona suspensus pugio erat. Dux eorum Otanes fuit pater Amestridis, uxoris Xerxis. Hi olim a Graecis *Cephenes* nominabantur, a se ipsis vero et a finitimis *Ar-*

τοι σφέων αὔτέων καὶ τῶν περιείκων, Ἀρταΐδι. ἐπεὶ δὲ
Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκητο παρὰ Κηφέα
τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
15 γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὐνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ
αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἅπαις ἑὼν ὁ Κη-
φεὺς ἔρσενος γόνου. ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.
Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· 62
Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ, καὶ οὐ Περσικὴ. οἱ δὲ
Μῆδοι ἀρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαι-
μενίδην. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι· ἀπὶ
5 κομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων εἰς τοὺς
Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὐνομα. αὐτοὶ
δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρα-
τευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο·
ἀντὶ δὲ τῶν πύλων, μιτρηφόροι ἔσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε

tæi. Postquam vero Perseus, Danaës et Iovis filius, ad Cepheum venit, Beli filium, illiusque filiam in matrimonio habuit Andromedam, natus ei filius est, quem *Persen* nominavit, et ibi reliquit, quum masculam prolem Cepheus non haberet: ab illoque dein nomen *Persae* invenerunt. (62.) *Medi* eodem modo instructi militabant: est enim Medicus hic cultus, non Persicus. Habebant autem Medi ducem Tigranem, ex Achaemenidarum familia. Vocati hi erant olim ab omnibus *Arii*: ex quo vero Medea Colchica Athenis ad hos Arios venit, hi quoque nomen suum mutarunt: et hoc quidem ipsi Medi de sese memorant. *Cissii* militantes, reliquo quidem cultu eodem, quo Persae, utebantur: pro pileis vero mitras gestabant. Dux eorum Anaphes fuit, Otanis

- Ἀνάφης ὁ Ὀτάνης. Τρεάνιοι δὲ κατὰ περ Πέρσαι 10
 ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν
 63 Βαβυλῶνες ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύ-
 ριοι δὲ στρατεύοντες, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 χάλκεά τε κράνη καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινα βάρ-
 βαρον οὐκ ὠπλήγηντο· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμαῖς καὶ ἐγ-
 χειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δέ, 5
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρεα, καὶ λιτέους θά-
 ρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι,
 ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ
 μεταξὺ, Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ σφεων Ὀτάσπης ὁ Ἀρτα-
 64 χαίου. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχο-
 τата τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ κα-
 λάμνω ἐπιχρῶντα, καὶ αἰχμαῖς βραχείας. Σάκαι δὲ
 οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας εἰς ὄξυ

filius. *Hyrscaniorum* cultus nihil a Persarum cultu differebat: praefuit autem his Megapanus, qui postero tempore Babyloniae fuit praefectus. (63.) *Assyrii* militantes, in capite gestabant galeas aeneas, barbarico quodam modo nec ad describendum facili plexas: scuta autem et hastas et pugiones similes habebant Aegyptiis; praeterea vero clavas ligneas ferreis nodis munitas, et linteas loricas. Hi a Graecis *Syrii* vocabantur, a barbaris vero *Assyrii*. Mixti eisdem erant *Chaldaei*. Dux eorum Otaspes fuit, Artachaei filius. (64.) *Bactrii* capitis cultu utentes militabant simili fere Medico; arcubus vero ex arundine indigena, hastis brevibus. *Sacae*, Scythica gens, in capite *cyrbasias* gestabant in acutum desincentes

540, 34.

- 5 αἰγιμμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐν-
 δεδύκεισαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ
 καὶ ἀξίνας σαγάρης εἶχον. τούτους δὲ ἔοντας Σκύθας
 Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας
 τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σα-
 10 κίων ἦρχε Τοτάσπης, ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς
 Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἴματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων 65
 πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ ὀιστοὺς κα-
 λαμένους· ἐπὶ δὲ, σίδηρον ἦν. ἰσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν
 οὕτω Ἰνδοί· προσετιτάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρνα-
 ζάθρη τῷ Ἀρταβάτιω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἰσκευασ- 66
 μένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Βάκτριοι.
 Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ, καὶ
 Χοράσμιοι, καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι,
 5 τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἰστρατεύον-

et firmiter erectas; caeterum braccis erant induti:
 arcus autem habebant indigenas, et pugiones, adhaec
 securium genus, quae *sagares* vocantur. Hos, quum
 Scythae essent Amyrgii, *Sacas* vocabant: Persae enim
 Scythas *Sacas* nominant. Bactriorum autem et Saca-
 rum dux fuit Hystaspes, Darii filius et Atossae, Cyri
 filiae. (65.) *Indi* vestibus erant induti ex gossy-
 pio paratis: arcus autem habebant ex arundine factos,
 et tela arundinea ferro praefixa. Hic cultus Indorum
 erat: quorum agmini dux praefectus erat Pharnaza-
 thres, Artabatis filius. (66.) *Arii* arcubus quidem
 instructi erant Medicis: reliqua similia Bactriis habe-
 bant. Dux autem Ariorum Sisamnes fuit, Hydarnis
 filius. *Parthi*, et *Chorasmii*, et *Sogdi*, et *Gandarii*,
 et *Dadicae*, eodem modo instructi militabant atque

τε. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε. Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων,
 Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκει· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρ-
 ταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρ-
 67 ταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τό-
 ξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεις, ἐστρα-
 τεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχό-
 μνοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαραγγαί
 δὲ εἴματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα 5
 δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μη-
 δικαίς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερηνδάτης ὁ Μεγαβά-
 ζου. Πάκτυες δὲ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπι-
 χώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα πα-
 68 ρείχοντο Ἀρτύντην τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὗτιοι δὲ καὶ Μύ- 10
 κοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατὰ περ Πά-
 κτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἶδε. Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων,
 Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτης ὁ

Bactrii. Parthis autem et Chorasmiis praefuit Artabazus, Pharnacis filius: Sogdis Azanes, Artaei filius; Gandariis et Dadicis Artyphius, Artabani. (67.) Caspii penulas induti (*sisyrnas* vocant) militabant, et arcubus pro populi more ex arundine instructi; ducem habentes Ariomardum, Artyphii fratrem. *Sarangae* pictis ornati vestibibus erant, caligasque habebant genu usque pertinentes, arcus vero et hastas Medicas. Dux eorum Pherendates fuit, Megabazi filius. *Pactyes* sisyrnis erant induti, arcusque indigenas et pugiones habebant. Praefuit his Artyntes, Ithamatis filius. (68.) *Utii* et *Myci* et *Paricanii* eodem modo, quo *Pactyes*, erant instructi. Dux autem Utiorum et Mycorum Arsamenes fuit, Darii filius;

Οἰοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπεζωσμένοι ἔσαν· τό- 69
ξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ
παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον
ἐκ Φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπηχέων
δ οὐκ ἐλάσσων· ἐπὶ δὲ, καλαμίνοὺς οἷστοὺς μικροὺς· ἀντὶ
δὲ σιδήρου ἐπὶν λίθος, ὅξυς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς
σφρηγίδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον· ἐπὶ δὲ,
κέρας δορκάδες ἐπὶν ὅξυ πεποιημένον, τρόπον λόγχης·
εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν
20 ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον
ἥμισυ μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰ-
γύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρίου καὶ Ἀρ-
τυστάνης τῆς Κύρου θυγατρὸς· τὴν μάλιστα στέρξας
τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσέην σφυρήλατον ἐποίη-

Paricaniorum vero Siromitres, Oeobazi. (69.) *Arabs*, sagis succincti, quas *zeiras* vocant, dextro humero arcus praelongos gestabant, qui in utramque intendi partem poterant. *Aethiopes*, pardorum leonumque pellibus amicti, arcus ex palmae spatha habebant praelongos, quatuor non minus cubitorum; tela vero, his imponenda, brevia, quae loco ferri lapide acuto erant praefixa, quo etiam sigilla insculpunt. Hastas praeterea habebant, cornu dorcatis acuminato praefixas in lanceae modum: habuere vero etiam clavas nodosas. Corporis dimidium, in pugnam prodeuntes, creta dealbatum habebant, dimidium minio pictum. Arabum et Aethiopum supra Aegyptum incolentium dux fuit Arsames, Darii et Artystonae filius, Cyri filiae; quam Darius uxorum maxime amaverat, effigiemque eius auream faciendam
Herod. T. III. P. I. P

σατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθίοπων καὶ Ἀρα- 15
 70 βίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων
 Αἰθίοπες, (διξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προσετέταχато
 τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν ταῖσι ἐτέ-
 ροιςι, Φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ’
 ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτριχες εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, 5
 οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ
 οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ περ Ἰν-
 δοὶ ἐσεσάχато, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι, σύν τε τοῖσι ὥσθι ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λο-
 Φιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοΦιὴ κατέχρα· τὰ δὲ 10
 ὦτα τῶν ἵππων, ὄρθα πεπηγότα εἶχον· προβλήματα
 71 δὲ ἀντ’ ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Λίβυες δὲ
 σκευὴν μὲν σκυτίνην ἤϊσαν ἔχοντες, ἀκοντίοιςι δὲ ἐπι-
 καύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσά-

curaverat malleo ductam. Arsames igitur Aethiopibus
 supra Aegyptum incolentibus et Arabibus praefuit.
 (70.) *Orientales* vero *Aethiopes* (nam duplex Ae-
 thiopum genus militabat) cum Indis erant locati,
 formâ quidem ab alteris non diversi, sed lingua so-
 lum et capillis. Orientales enim Aethiopes rectos ha-
 bent capillos, Libyci vero crispas maxime omnium
 hominum. Asiatici hi Aethiopes pari fere modo atque
 Indi erant instructi, caput autem tectum habebant
 pelle equina de capite equi detracta cum auribus
 et iuba, ita ut ipsa iuba pro crista esset, aures au-
 tem equi erectae starent: pro scutis autem, gruum
 pellibus corpora tegebant. (71.) *Afri* pellibus in-
 duti incedebant, iaculis utentes adustis. Dux eorum
 Massages fuit, Oarizi filius. (72.) *Paphlagones* mi-

γην τὸν Ὀαρίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ 72
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπί-
 δας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ,
 ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα
 5 ἐπιχώρια ἐς μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ
 Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν
 ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι
 ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων
 μέν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μα-
 10 ριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δα-
 ρείου τε καὶ Ἀρτυστῶνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς 73
 Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες.
 οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες
 χρόνον ὅσον, Εὐρωπαϊοὶ ἐόντες, σύνοικοι ἔσαν Μακεδόσι·
 5 μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τῷ

litabant in capite galeas gestantes plexas: scuta eis-
 dem exigua erant, et hastae non magnae; adhaec
 iacula et pugiones; pedibus inductae caligae, ad me-
 diam tibiā adscendent. *Ligyēs* et *Matieni* et *Ma-*
riandyni et *Syri* [sive *Syrii*] eodem modo, atque
Paphlagones, instructi militabant. *Syri* autem hi a
Persis Cappadoces vocantur. Et dux quidem *Pa-*
pflagonum et *Matienorum*, *Dotus* fuit, *Megasidri*
 filius; *Mariandynorum* vero et *Ligyum* et *Syrorum*,
Gobryas, *Darii* filius et *Aristonae*. (73.) *Phryges*
 similiter atque *Paphlagones* erant armati, exigua dif-
 ferentiā. Hic populus, ut *Macedones* adfirmant, quam-
 diu in Europa cum *Macedonibus* habitavit, *Briges*
 nominabatur: qui postquam in *Asiam* transierunt,
 mutato nomine *Phryges* sese adpellarunt. *Armenii*,

οὐνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ περ
 Φρύγες ἐσσεύατο, ἔόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τούτων
 συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγα-
 74 τέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα.
 οἱ δὲ Λυδοὶ Μηϊόνες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυ-
 δοῦ τοῦ Ἄττος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες
 τὸ οὐνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 κράνη ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀκοντίοισι δὲ 5
 ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπὸ
 Οὐλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν
 δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνηος, ὃς ἐς
 75 Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρήικες δὲ, ἐπὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ
 δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειράς περιβεβλημένοι
 ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πε-
 δίλα νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκοντία τε καὶ πέλτας καὶ ἐγ- 5

Phrygum coloni, eodem modo quo Phryges, instructi
 erant. Ambobus simul praeerat Artochmes, Darii ge-
 ner. (74.) *Lydorum* armatura simillima Graecanicae
 erat. Lydi, quum olim *Maeones* fuissent nominati,
 deinde a Lydo Atysis filio nomen invenerunt. *Mysi*
 in capite galeas gestabant sui generis, scutis utentes
 brevibus, iaculis praeustis. *Lydorum* hi sunt coloni,
 et ab Olympo monte *Olympieni* vocantur. *Lydis*
Mysisque praeerat Artaphernes, Artaphernis illius
 filius, qui cum Dati Marathonem invasit. (75.) *Thra-*
ces militantes caput pelle vulpina tectum habebant,
 circa corpus tunicam et tunicae superinductum sagum
 variegatum: circum pedes et crura caligas ex hinnulo-
 rum corio: adhaec iacula et peltas et breves pugiones.

χειρίδια σμικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν εἰς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξαναστῆναι δὲ Φασὶ ἐξ ἡθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυ-
 10 σῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοῖνας εἶχον σμικράς, 76 καὶ προβόλους δύο λυκοεργέας ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὡτὰ τε καὶ κέρα προσῆν βοὸς χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λό-
 5 φοι· τὰς δὲ κνήμας ράκῃσι Φοινικέοισι κατευλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἀρεὸς ἐστὶ χρηστήριον. Καθη- 77 λέες δὲ οἱ Μησίονες, Λασόνιοι δὲ καλεούμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευὴν· τὴν ἐγὼ, ἑπεὶ κατὰ τὴν Κιλίκων

LXXVI. 1. *Intercidit populi nomen, quod in Latinis ex Wesselingii coniectura supplevimus.* l. 2. λυκοεργέας. Alii λυκοιεργέας, Lycii operis.

Hi, postquam in Asiā transierunt, *Bithyni* nominati sunt; prius vero, ut ipsi aiunt, *Strymonii*, quum ad Strymonem habitassent: sedibus suis autem pullos fuisse aiunt a Teucris et Mysis. Thracibus his Asiaticis praefuit Bassaces, Artabani filius. (76.) [*Chalybes?*] parmas habebant exiguas ex bovino corio, et bina quisque venabula lupis interficiendis inservientia; capitibus impositas galeas aeneas, et super his aures et cornua bovis ex aere, itemque cristas; tibiae fasciis purpureis habebant involutas. Apud hunc populum est Martis oraculum. (77.) *Cabelenses Maeones*, qui *Lasonii* vocantur, eodem quo Cilices cultu erant instructi; quem cultum tunc indicabo, quum in enarrationis huius ordine ad Ci-

τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰ-
 χμᾶς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἴματα ἐνεπεπορπέατο. 5
 εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκιοι· περὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτων
 78 πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνιος. Μόσχοι δὲ περὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλῖνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ
 καὶ αἰχμᾶς σμικρὰς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι.
 Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατὰ
 περ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ 5
 συνέτασσον ἄρχοντες οἵδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρη-
 νοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμυος τῆς
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους,
 Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστόν τὴν ἐν Ἑλλησπόν-
 79 τῷ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
 κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματί-
 νας σμικρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι

lices pervenero. *Milyae* brevia habebant spicula, et vestes fibulis substrictas; nonnulli eorum arcus habebant Lycios; capita galeis tecta coriaceis. His omnibus praefuit Badres, Hystanis filius. (78.) *Moschis* lignae erant galeae, parmae et hastae breves, sed ferrum hastarum praelongum. *Tibareni* et *Macrones* et *Mosynoeci* militabant similiter atque *Moschi* armati. Ordinabant hos autem hi duces: Moschos et Tibarenos Ariomardus, Darii filius et Parmyis, filiae Smerdis, Cyri neptis: Macronas vero et Mosynoecos Artayctes, filius Cherasmis, qui Sesto ad Hellespontum praefectus erat. (79.) *Mares* in capitibus galeas gestabant suo more plexas, parmas breves coriaceas habebant; et iacula. *Colchi* lignaeas

κεφαλῇσι κράνα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὤμβοινας σμι-
 5 κράς, αἰχμὰς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας
 εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεά-
 σπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι
 ὀπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρο-
 μίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνη τὰ ἐκ τῆς Ἑρ- 80
 θρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνα-
 σπάστους καλεσμένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω
 τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ
 5 τῶν νησιωτῶν ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυ-
 κάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτι τούτων ἐτελεύτησε ἐν
 τῇ μάχῃ.

Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρατευόμενά τε ἔθνη, 81·
 καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ
 ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἔξα-

galeas, parvas parmas ex cruda bovis pelle, hastas
 breves; adhaec etiam gladios. Marum et Colchorum
 dux fuit Pharandates, Theaspis filius. *Alarodii* et
Saspeires similiter Colchis armati militabant: prae-
 fuitque his Masistius, Siromitrae filius. (80.) *Insu-*
lani populi, qui castra sequebantur, ex illis *Maris*
Rubri insulis, in quibus rex sedes adsignat his qui
anaspasti (*transportati*) vocantur, veste atque ar-
 mis utebantur simillimis Medicis. Insulanis his prae-
 fuit Mardontes Bagaei filius, qui altero post haec
 anno dux apud Mycalen in praelio cecidit.

(81.) Hi igitur sunt populi, qui in continente, et
 quidem pedibus, militabant. Et *pedestribus* his *co-*
piis praefuerunt viri quos dixi: qui et ordinarunt eos

ριθμήσαντες, οὗτοι ἔσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυ-
ριαρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας 5
οἱ μυριαρχαί. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημάν-
τορες· ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέεσθαι, ἀρχοντες.

- 82 Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
τοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιος τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριταν-
ταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρα-
τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτά-
νω· (Δαρείου ἀμφοτέροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξης 5
δὲ ἐγένοντο ἀνεψιοί) καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ
Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργης ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ
83 Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
τοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων
Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγει μὲν Ὑδάρης

et eorum numerum inierunt, et chiliarchas et my-
riarchas nominarunt: hecatontarchas vero et decadar-
chas (centuriones et decuriones) nominarunt myri-
archae. Iam singulorum agminum populorumque
alii quidem fuerant etiam duces minores; sed hi sub
imperio erant eorum quos commemoravi. (82.) His
ipsis vero, et universo pedestri exercitui, praefecti
erant *Mardonius*, Gobryae filius, et *Tritantaechnes*,
Artabani illius, qui pro sententia dixerat non esse
bellum inferendum Graeciae, et *Smerdomenes*, Ota-
nis filius; (duo hi, Darli ex fratribus nepotes, Xerxis
consobrini;) et *Masistes*, Darli et Atossae filius, et
Gergis Arizi, et *Megabyzus* Zopyri. (83.) Hi universo
pedestri exercitui praeerant, exoeptis decem millibus.
His enim selectis decem millibus Persarum *Hydar-*
nes praefuit, Hydarnis filius. Vocabantur autem hi

ὁ Ὑδάριος. ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι
 5 ἐπὶ τοῦδε. εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανά-
 τω βιηθεὶς ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίητο· καὶ ἐγίνοντο
 οὐδαμᾶ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. Κόσμον
 δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ
 ἀριστοὶ ἴσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται·
 10 χωρὶς δὲ, χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέ-
 πρεπον. ἀρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλα-
 κὰς, καὶ θραπήκην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην.
 σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοι
 τε καὶ ὑποζύγια ἤγον.

Ἴππευεῖ δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρεί- 84
 χετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μούνα. Πέρσαι μὲν, τὴν
 αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ περὶ αὐτέων· πλὴν ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ

Persae *Immortales*, hac de caussa: quando ex illo-
 rum numero aliquis defecit aut morte aut morbo
 coactus, alius in eius locum vir deligebatur, ut
 semper essent decies mille, nec plures nec paucio-
 res. Praecipuo autem inter omnes cultu eminebant
 Persae, et fortissimi hi erant. Armatura ea fuit quam
 dixi; praeterea vero auro multo et copioso fulgebant.
 Pellices etiam secum hi ducebant carpentis vectas, et
 frequens famulitium pulcre ornatum: eisdemque,
 seorsim a caeteris militibus, cameli et iumenta com-
 meatus vehabant.

(84.) Equis quidem vehuntur omnes isti populi: at
 non omnes *equitatum* contulere, sed hi soli. *Persae*,
 eodem modo armati atque pedites ipsorum,
 nisi quod horum nonnulli in capitibus partim aenea

- 85 σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δὲ τινες νομά-
 δες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσι-
 κὸν καὶ Φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην
 τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυικῆς· οἱ παρίχοντο μὲν
 ἵππον ὀκτακισχίλην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν αὐτὲ 5
 χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ
 σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων· ταύτῃσι πίσυνοι ἔρ-
 χονται εἰς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἡδὲ
 ἐπὶ αὐτῶν συμμίσγῳσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σει-
 ρὰς, ἐπ' ἀκρῶν βρόχους ἐχούσας. ὅτεν δ' ἂν τύχη, ἦν 10
 τε ἵππου, ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑαυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν
 ἔρκεσι ἐμπάλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὖ-
 86 τη ἡ μάχη· καὶ ἐπετετάχατο εἰς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι
 δὲ, τὴν περ ἐν τῷ πεζῷ, εἶχον σκευὴν καὶ Κίσσιοι ὡσαύ-
 τως. Ἴνδοι δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν

partim ferrea opera gestabant malleo ducta. (85.)

Sunt porro homines nomades *Sagartii* nominati, populus quidem Persicus, et linguâ Persicâ utens, cultu vero inter Persicum et Pactyicum medio. Hi equitum contulerant octo millia: arma autem illis non sunt in usu, nec aenea, nec ferrea, praeterquam pugiones. Utuntur vero funibus e loris plexis: quibus fidentes in bellum proficiscuntur. Est autem pugnae genus horum hominum huiusmodi: quando cum hostibus congregiuntur, proiiciunt funes, quorum in extremitate laquei sunt. Quidquidprehendit funis, sive equus sit, sive homo, id ad se trahit eques; et ille laqueo implicatus interficitur. Talis horum pugna est; locati autem erant cum Persis. (86.) *Medi equites* eodem modo, quo pedites, instructi erant: itemque

545, 16.

τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλῃτας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖ-
 5 σι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἀγριοί. Βάκτριοι δὲ
 ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κασπιοί
 ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ
 ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὐτῶς Κά-
 σπείροι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ
 10 πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἣν καὶ ἐν
 τῷ πεζῷ ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτα οὐ
 λειπομένας ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνη μῶνα ἵππευον. 87
 ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτῶ μυριάδες, πάρεξ τῶν
 καμήλων καὶ τῶν ἀρμάτων. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἵππεις
 ἐτετάχατο κατὰ τέλεια· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐπετι-
 5 τάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐτὶ ἀνεχομένων τὰς κα-

LXXXVI. 8. Κάσπιοι ex coniect. Κάσπιοι olim edd. et mssii
 omnes, sicut paulo ante.

Cissii. Indorum item cultus et arma eadem atque
 peditum; habebant autem et equos sellarios et cur-
 rus: iuncti autem currus erant partim equis, partim
 asinis sylvestribus. *Bactriorum* quoque cultus equi-
 tum idem ac peditum: pariterque *Caspiorum*. *Li-
 byes* item, qui cum equis aderant, eodem cultu at-
 que pedites erant instructi; sed hi quidem cuncti
 eurrus agebant. *Caspiorum* etiam et *Paricanio-
 rum* et *Arabum* equitum cultus et arma nihil a pe-
 ditibus differebant: sed Arabes omnes camelis vehe-
 bantur, qui celeritate non cedunt equis. (87.) Hi
 ergo soli populi equitatum contulerant. *Numerus*
 vero *equitum* octoginta millium fuit, exceptis came-
 lis et curribus. Et reliqui quidem equites turmatim
 ordinabantur: Arabes vero locabantur postremi, ne

μήλους, ὅσπεροι ἐτάχατο, ἵνα μὴ φοβέαιτο τὸ ἵππι-
 88 κόν. Ἴππαρχοι δὲ ἔσαν Ἀρμαμίδης τε καὶ Τίθαιος,
 Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνού-
 χης καταλέλειπτο ἐν Σαρδίσι νοσέων. ὡς γὰρ ὀρμέωντο
 ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνέβλητον. ἐλαύ-
 νοντι γὰρ εἰ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων 5
 καὶ ὁ ἵππος οὐ προῖδων, ἐφοβήθη τε καὶ σταὺς ὀρθὸς
 ἀπείσεισατο τὸν Φαρνούχεια. πεσὼν δὲ, αἷμα τε ἡμεε,
 καὶ ἐς Φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα
 κατ' ἀρχαὺς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶ-
 ρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότηα ἀπαγαγόντες, ἐν 10
 τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν
 οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διη-

scilicet equi consternarentur; camelos enim aegre
 patiuntur equi. (88.) Equitatu praefecti erant Har-
 mamithres et Tithaeus, Datis filii. Collega horum
 Pharnuches, tertius praefectus equitum, ob morbum
 Sardibus erat relictus: quum enim Sardibus egrede-
 retur exercitus, tristis huic casus acciderat. Dum
 equo vehitur, sub pedes equi intercurrit canis: et
 equus, qui illum non prospexerat, consternatus re-
 ctum sese erigit, et Pharnuchem excutit; qui hu-
 mum prolapsus sanguinem evomit, et in phthisin
 morbus transiit. Equum autem statim initio eâ poenâ
 adfecerunt famuli, quam herus iussit: in eum locum
 deducto, ubi herum excusserat, crura in genibus
 praeciderunt. Ita Pharnuches praefecturâ equitum
 exiit.

(89.) *Triremes* numero fuere mille ducentae et

κόσται καὶ χίλια· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷδε. Φοίνικες
 μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκοσίας,
 ὧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κινέας εἶχον
 5 ἀγχοτάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδευ-
 κότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας
 εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴ-
 κειον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐν-
 θεῦτεν δὲ ὑπερβαίντες, τῆς Συρίας οἰκέουσι τὰ παρά
 10 θαλάσσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέ-
 χρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλεῖται. Αἰγύπτιοι
 δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι κράνηα χηλευτὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας,
 τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα,
 15 καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων θωρηκοφό-
 ροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω

septem: quas praebeuerant hi populi. *Phoenices*,
 cum *Syris Palaestinae*, trecentas. Armatura horum
 huiusmodi erat: capita galeis tecta, similibus fere
 graecanicis galeis; circa corpus thoraces lintei; tum
 scuta habebant quorum orae ferro non erant muni-
 tae, et iacula. Phoenices hi, ut aiunt ipsi, olim ad
mare Rubrum habitaverant: illinc transgressi, nunc
 Syriae oram maritimam incolunt. Syriae autem hic
 tractus omnis, usque ad Aegyptum, *Palaestina* vo-
 catur. *Aegyptii* naves praebeuerant ducentas. Hi plexas
 gestabant galeas, scuta cava, quorum orae multo ferro
 erant munitae, hastas ad navalem pugnam compara-
 tas, et ingentes bipennes. Multitudo eorum thoraces
 gestabant, magnosque gladios habebant. Talis horum
 armatura erat. (90.) *Cyprii* naves praebeuerant, cen-

- 90 ἰσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλεῖς αὐτέων· οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλλήνες. Τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηνῶν· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίας· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· αἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι 5
- 91 λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισιήϊά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοέης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρησι 5 πεποιημένα. Οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκάλεοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρεί-

XC. 3. κιθῶνας. κιτάριας corrigunt nonnulli, capitis tegumentum quoddam intelligentes.

fum et quinquaginta, hoc modo armati. Reges eorum caput mitrâ obvolutum habebant: reliqui tunicas [*sive* cidares] gestabant: caetera ut Graeci. Sunt autem Cypriorum plures populi: alii Salamine et Athenis oriundi; alii ex Arcadia; alii ex Cythno; alii e Phoenice; alii ex Aethiopia, ut ipsi Cyprii adfirmant. (91.) Cilices centum contulerant naves. Hi capita galeis tecta habebant vernaculis, pro scutis parmulas gestabant ex crudo bovino corio confectas, tunicas induti laneas: bina quisque iacula habebat, et ensem Aegyptiaco maxime gladio similem. Hi antiquitus *Hypachaei* nominati erant: dein a Cilice, Agenoris filio, viro Phoenice, nomen invenerunt. *Pamphyli* triginta naves praebuérant, graecanicis armis instructi. Sunt autem

547, 76.

χοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἑσκευασμένοι. οἱ δὲ
 10 Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων
 ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο 92
 νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔόντες καὶ κνημιδοφό-
 ροι. εἶχον δὲ τόξα κρανείνα, καὶ οἷστους καλαμίνους
 ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ
 5 τοὺς ἄμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πέλους
 πτεροῖσι περιστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπα-
 να εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης
 γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθη-
 ναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριεῖς δὲ, οἱ ἐκ τῆς 93
 Ἀσίας, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλλήνι-
 καὶ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες
 δὲ, ἐβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κα-
 5 τὰ περὶ Ἕλληνας ἑσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ

Pamphyli Troianorum posteri illorum, qui cum Am-
 philocho et Calchante disiecti fuere. (92.) *Lycii*
 quinquaginta prae buerant naves, thoracibus et ocreis
 instructi. Arcus habebant ex corno arbore, sagittas
 arundineas non alas, et iacula: ex humeris pelles
 pendebant caprinae: capitibus impositi pilei pennis
 circumcirca coronati: praeterea pugionibus et falcibus
 armati erant. Lycii ex Creta oriundi, *Termilae*
 olim nominati, deinde a Lyco, Pandionis filio, Athe-
 niensi, invenere nomen. (93.) *Dorienses Asiatici*
 triginta naves contulerant, graecanico more armati;
 ex Peloponneso oriundi. *Cares* septuaginta naves
 prae buerant, falcibus et pugionibus armati, caete-
 roquin vero graecanico more instructi. His quodnam
 antiquitus fuerit nomen, in superiori harum Hisso-

- ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι
 94 πρώτοις τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας
 παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον
 μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην
 Ἀχαιίην, καὶ πρὶν ἢ Δανάον τε καὶ Ἐοῦθον ἀπικέσθαι
 εἰς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πε- 5
 λασγοὶ Αἰγιαλεῖς· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ἐοῦθου, Ἴωνες.
 95 Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλι-
 σμένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὅτε-
 ρον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυω-
 δεκαπόλιες Ἴωνες, οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολεῖς δὲ, ἐξήκον-
 τα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ 5
 τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος.
 Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· Ἀβυδηνῶσι γὰρ

riarum parte dictum est. (94.) *Iones* centum contulerant naves, eodem modo instructi atque Graeci. *Iones*, quamdiu in Peloponneso eam regionem, quae nunc Achaia vocatur, incoluerant, priusquam Danaus et Xuthus in Peloponnesum advenissent, ut Graeci aiunt, *Pelasgi Aegialees* [id est, *littorales*] vocabantur: deinde ab Ione, Xuthi filio, nomen invenerunt. (95.) *Insulani* septemdecim contulerant naves, eodem modo armati atque Graeci. Etiam hic *Pelasgicus* est populus, qui deinde *Ionicus* eadem ratione nominatus est atque illi duodecim civitatum *Iones* Athenis oriundi. *Aeolenses* sexaginta prae-buerant naves, eodem modo atque Graeci armati: et hi quoque olim *Pelasgi* nominati, ut Graeci memorant. *Hellespontii*, exceptis Abydenis: nam Abydenis imperaverat rex ut domi manerent, et pon-

προστέτακτο ἐκ βασιλῆος, κατὰ χώραν μένουσι, Φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἀποικοί.

Ἐπεβάτευσεν δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ 96
Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἀρίστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τούτοισι πᾶσι, καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτῶν, 5
ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέρομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνος ἐκάστου ἐπ' αἵματι ἔσαν οἱ ἡγεμόνες· ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ὅσαι περ πόλεις, τοσούτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοί,

tes custodirent: caeteri igitur ex Ponto expeditionis huius socii naves contulerant centum, eodem modo instructi ac Graeci. Sunt autem hi Ionum et Dorien-
sium coloni.

(96.) In singulis istarum navium erant propugnatores Persae et Medi et Sacae. Quae ex earumdem navium numero optime vehebantur, has praebuerant Phoenices, et in his prae caeteris Sidonii. Singulorum autem populorum copiis navalibus, perinde atque terrestribus, praeerant duces ex popularibus: quorum ego nomina edere, quum nihil necesse sit ad historiae rationem, supersedeo. Nec enim cuique populo duces erant memoratu digni: et, quot in quoque populo civitates, tot etiam duces erant. Sequebantur hi autem non ut duces vere nominati aut praetores, sed ut alij militantes servi. Caeterum im-

Herod. T. III. P. I.

Q

- ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρα- 10
τηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν
ἐθνῶν ἐκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι.
- 97 Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δα-
ρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγαβάζος
ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰά-
δος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε
παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρα- 5
τήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελ-
φός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόν-
τεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἵππαγω-
γὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισ-
98 χίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγούς,
οἶδε ἔσαν οἱ ὀνομαστέτατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύ-
σου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρ-

peratores penes quos summa fuit imperii, et singu-
lorum populorum duces, quotquot eorum Persae
fuerunt, a me dicti sunt. (97.) *Navalibus* autem
copiis cum imperio *praefecti* hi erant: Ariabignes,
Darii filius, et Praxaspes Aspatinis, et Megabazus
Megabatis, et Achaemenes Darii filius. Ionicis qui-
dem et Caricis copiis Ariabignes praefuit, Darii filius
ex filia Gobriae; Aegyptiis Achaemenes, frater Xer-
xis eodem patre eademque matre natus; reliquis nau-
ticis copiis duo reliqui. Actuaria autem navigia par-
tim triginta partim quinquaginta remorum, tum
cercuros, et hippagogas naves longas convenisse con-
stat ad tria millia numero. (98.) Eorum qui in hac
classe militarunt, secundum imperatores, illustris-
simi hi sunt: Tetramnestus, Anysi filius, Sidonius;

βαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Σύννεσις Ὀρρομέδοντος,
 5 καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος
 τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρει· καὶ Καρῶν,
 Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδάμου, καὶ
 Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ 99
 παραμένεσθαι ταξιαρχέων, ὥς οὐκ ἀναγκαζόμενος
 Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θᾶμα ποιεῦμαι ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα στρατευσάμενης, γυναῖκός· ἥτις, ἀποθανόν-
 5 τος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παι-
 δὸς ὑπάρχοντος νενιέω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρῆς
 ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς εἰούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν
 δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γέ-
 νος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ
 10 Κρήσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνηστέων τε καὶ Κῶων καὶ

Mapen, Siromi filius, Tyrius; Merbalus Aghali, Ara-
 dius; Syennesis, Oromedontis, Cilix; Cyberniscus,
 Sicae filius, Lycius; Gorgus, Chersis filius, et Timo-
 nax Timagorae, uterque Cyprius; tres Cares, Hi-
 stiaeus, Tymnis filius, Pigres Seldomi, et Damasi-
 thymus, Candaulis filius. (99.) Reliquos ordinum
 duces silentio praetereo; nec enim necesse est hos
 commemorare, exceptâ *Artemisiâ* muliere, quam
 fuisse huius belli Graeciae illati sociam demiror.
 Haec enim, mortuo marito, quum ipsa regnum te-
 neret, filiumque haberet adolescentem, animi im-
 petu roboreque elata, expeditioni huic sociam sese,
 nullâ necessitate adacta, adiunxit. Nomen igitur huic
Artemisia fuit, pater Lygdamis; paternum genus ex
 Halicarnasso, maternum ex Creta. Imperavit illa Ha-
 licarnassensibus, Cois, Nisyriis, et Calydnis: prae-

Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη.
καὶ συναπάσης τῆς στρατῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων,
πᾶς εὐδοξοτάτας παρέιχετο, πάντων τε τῶν συμμά-
χων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέ-
λεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν 15
εὐν Δωρικόν· Ἀλικαρνησσοῦ μὲν, Τροικηνίους· τοὺς δὲ
ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικός στρα-
τός εἴρηται.

100 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίθησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός,
ἐπεθύμησε αὐτός σφας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ
δὲ ἐποίηε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ
ἔθνος ἐν ἑκάστον, ἐπυνθάνετο καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμ-
ματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἐσχάτα ἀπίνετο καὶ τῆς 5
ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποιήτο, τῶν
νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης

Cap. C. 1. ἡρίθησέ τε. ἡρίθηθη τε ed. Schaeß. ex coniect.

bueratque naves quinque, quae navium omnium uni-
versae classis, post Sidonias, praestantissimae erant.
Eadem apud regem optimas prae sociis omnibus sen-
tentias dixit. Quibus civitatibus imperasse eam dixi,
has omnes Doricae gentis esse adfirmo: Halicarnas-
senses nempe, Troezenios: reliquos vero, Epidau-
rios. Hactenus igitur navales recensui copias.

(100.) Postquam initus est copiarum numerus, et
ordine compositus universus exercitus, cupivit Xer-
xes exercitum obeundo lustrare: idque fecit. Curru
praeter unumquemque populum praetervectus, sin-
gula percontabatur, et scribae scripto consignabant;
donec ab una extremitate ad alteram et equitum et
peditum pervenit. Deinde, navibus in mare deductis,
relicto curru navem conscendit Sidoniam, in eaque

μετεκβάς ἐκ τοῦ ἀγ-

σκηῇ χρυσῇ· καὶ παρέπλευσα Σιδωνίην, ἔζετο ὑπὸ
 10 νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς πρῶρας τῶν
 καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι πεζόν,
 γόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, α-
 κώχενον, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετα-
 πηδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον.
 15 ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρῶρέων πλέων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
 νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, συστρα-
 τευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν,
 εἶρετο τάδε· „Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ ἐπείρε-
 5 „σθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν. τε, καὶ, ὡς ἐγὼ πυν-
 „θάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ
 „ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὐτ' ἐλαχίστης, οὐτ'

sub tabernaculo aureo residens praeter proras na-
 vium praetervectus est, sciscitans de singulis, per-
 inde atque in terrestri exercitu fecerat, et omnia scri-
 pto consignari iubens. Naves, ex quadringentorum
 admodum pedum intervallo a littore abductas, in
 ancoris tenebant praefecti, proris omnibus continuâ
 fronte in terram conversis, propugnatoribus in ar-
 mis stantibus, velut ad pugnam paratis: et rex spe-
 ctabat, inter proras et littus navigans.

(101.) Ita lustrata classe, Xerxes navi egressus,
Demaratum vocari iussit, Aristonis filium, expeditio-
 nis adversus Graeciam socium; eumque, ubi adfuit,
 his verbis compellavit: *Demarate, nunc me iuvat,*
ex te quae scire cupio quaerere. Tu Graecus es, et,
ut ego non ex te solum, sed et ex aliis Graecis

„ἀσθενεστάτης. νῦν ὧν ματαίερόμενοι. οὐ γὰρ, ὡς
 „ὑπομενέουσιν χεῖρον πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ 10
 „ἐγὼ δοκέω οἰκέοντες ἄνθρωποι συλληχθείσαν, οὐκ
 „λαχοὶ εἰσὶ ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομείναι, μὴ ἔόντες ἄρ-
 „θμοιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις
 „περὶ αὐτέων, πυθέσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰράτα. ὁ δὲ,
 ὑπολαβὼν ἔφη. „Βασιλεῦ, κότερα ἀληθινή χρῆσομαι 15
 „πρὸς σέ, ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δὲ μιν ἀληθινή χρῆσασθαι
 ἐκέλευε, Φᾶς οὐδὲν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.
 102 Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρχτος, ἔλεγε τάδε. „Βα-
 „σιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθινή διαχρήσασθαι πάντως με κε-
 „λεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε-
 „ρον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενή μὲν αἰεὶ κο-

qui mihi in colloquium veniunt, audio, ex ea civitate es, quae nec minima est nec infirmissima. Nunc ergo hoc dic mihi, an Graeci ausuri sint manus contra me tollere? Nam, ut equidem existimo, ne universi quidem Graeci et reliqui ad occidentem habitantes homines, si vires suas cuncti coniungerent, pares forent ad mihi resistendum, nisi prorsus inter se fuerint concordēs. At cupio tamen etiam ex te, quid sit quod de hoc dicas, cognoscere. Cui ita interroganti Demaratus respondit: Utrum, Rex, ex veritate tibi dicam, an ad gratiam? Et ille iussit eum ex veritate dicere, nihilo enim minus illum ob id sibi acceptum fore, quam antea fuisset. (102.) His auditis, Demaratus: Rex, inquit, quoniam ex rei veritate me loqui iubes, eaque dicere quae non mentitum me esse posthac

- 5 „τε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σο-
 „φίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεω-
 „μένη ἢ Ἑλλάς, τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δε-
 „σποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντα· Ἕλληνας τοὺς περὶ
 „κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ
 10 „λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ
 „Λακεδαιμονίων μόνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως
 „κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλ-
 „λάδι· αὐτὶς δὲ, ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἢ
 „οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ
 15 „δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ὄντες ταῦτα ποιεῖν οἰοί-
 „τὲ εἰσι· ἦν τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὐ-
 „τοι μαχήσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἦν τε καὶ
 „πλεῦνες.“ Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη· 103

deprehendar, morem tibi geram. In Graecia ab omni quidem aetate paupertas habitavit: accessit vero virtus, sapientiae et legis validae filia, qua utens Graecia et paupertatem abigit et dominatum. Et laudo quidem Graecos omnes circa terras illas Doricas habitantes: nec vero de cunctis nunc Graecis verba faciam, sed de solis Lacedaemoniis: quos, primum, dico nequaquam accepturos esse tuas condiciones, servitutem Graeciae proponentes; deinde, obviam illos tibi ituros aio in pugnam, etiamsi alii omnes Graeci tecum sentiant. Ad numerum autem quod adtinet, noli quaerere quot sint numero, qui hoc facturi sint: nam sive mille fuerint qui in aciem prodeant, hi tecum congregientur, sive his pauciores, sive plures. (103.) Quibus auditis, ridens Xerxes ait: Dema-

„Δημάρητε, οἷον ἐφθέγγξαι ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρα-
 „τιῇ τοσῇδε μαχήσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, οὐ Φῆς του-
 „τέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν
 „ἐβελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; 5
 „καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῶν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ
 „διαίρεεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ
 „διπλήσιοι ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους.
 „εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς
 „ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀν- 10
 „τάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ
 „εἰρημένος. εἰ δέ, τοιοῦτοί τε ἔόντες, καὶ μεγάβεια το-
 „σοῦτοι οἷος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ Φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς
 „λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ
 „λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. Ἐπεὶ Φέρε ἴδω παντὶ τῷ 15
 „οἰκότι. κῶς ἂν δυναίαιτο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ

*rate, quodnam emisisti verbum, mille viros cum
 tam ingenti exercitu congressuros? Dic mihi,
 age: nonne tu ais, regem te horum hominum
 fuisse? Vis-ne igitur tu e vestigio contra decem
 pugnare viros? Atqui, si vestri cives cuncti tales
 sunt, quales tu declaras, decet te regem eorum, ex
 vestris institutis, cum duplo numero congrredi.
 Nam si illorum quisque denis viris de meo exer-
 citu par est, a te utique postulo ut viginti viris
 par sis: atque ita demum recte stabit ratio quam
 tu dicis. Sin, quum tales sitis talique staturâ,
 quali tu et alii Graeci qui me convenire consue-
 verunt, tantopere gloriamini, vide ne vana iacta-
 tio sit hoc quod dicitis. Age enim, videamus quid
 probabili ulla ratione fieri possit? Quonam igi-*

551, 25.

„πεντακισμύριοι, ἔοντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,
 „καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι;
 „ἐπεὶ τοι πλεῦνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι,
 20 „ἔόντων κείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρ-
 „χόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοίαντ' ἂν, δειμαί-
 „νοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἐωυτῶν Φύσιν ἀμείνονες,
 „καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάλιστα ἐς πλεῦνας ἐλάσσο-
 „νες ἔοντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποίεοιεν
 25 „τουτέων οὐδέτερα. Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας
 „πλήθει, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μά-
 „χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἔστι
 „γε μέντοι οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περ-
 „σέων, τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐβελήσουσι Ἑλλήνων

CIII. 19. περὶ ἓνα. παρὰ ἓνα ed. Schaef. ex Valch. coniect.

*tur pacto mille homines, aut etiam decies, aut
 denique quinquagies mille, qui cuncti pariter li-
 beri sint, nec unius subiecti imperio: quo pacto
 inquam, hi resistere tanto exercitui poterunt?
 Nam, si sunt illi quinquies mille, nos plures quam
 milleni sumus qui illorum unumquemque circum-
 stabimus. Quod si quidem, ut apud nos, sic illi
 unius subiecti essent imperio, possent, illius metu,
 et contra suam naturam fieri meliores, et flagellis
 coacti pauciores numero adversus plures in prae-
 lium ire: sed liberi, et suo arbitrio permissi, neu-
 trum horum facient. Puto vero equidem, aequali
 etiam numero aegre Graecos solis Persis resistere
 posse. Sed apud nos hoc reperitur, quod tu ais:
 quamquam non frequens, sed rarum. Sunt enim in-
 ter Persas, in satellitum meorum numero, viri qui*

„ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, 30
 104 „πολλὰ Φλυαρεῖς.“ Πρὸς ταῦτα Δημάρτηος λέγει·
 „ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθὴν χρεώ-
 „μενος οὐ φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν
 „τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα
 „Σπαρτιήησι. καίτοι, ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε 5
 „ἔστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστεται, οἱ μὲ
 „τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρώϊα, ἀπολὴν τε
 „καὶ Φυγάδα πεποιήκασιν· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος,
 „βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκ ἂν οἶκός ἐστι ἄνδρα
 „τὸν σάφρονα εὐνοίην Φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στερ- 10
 „γειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπὸ σκῆματι
 „οἶός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσιν ἐκὼν τε εἶναι οὐδ’

cum tribus simul Graecis pugnam inire non de-
trectabunt: quorum tu inexpertus, multa nugaris.
 (104.) *Ad haec Demaratus, Rex, inquit, ab initio*
noveram, vera me dicentem non dicturum grata
tibi: sed, quoniam me coëgistī verissima eloqui,
dixi quae ad Spartanos adtinent. Quamquam, quo
pacto ego nunc maxime adversus illos adfectus
sim, tu optime nosti; quum illi me, honore et
muneribus paternis spoliatum, domo atque pa-
tria pepulerint: quem tuus pater benigne exce-
ptum, victu ac domicilio donavit. Quare credibile
non est, hominem sanae mentis exploratam re-
spuere benevolentiam, sed eam potius quam ma-
xime complecti. Ego vero neque cum decem simul
viris posse me dimicare praedico, nec cum duo-
bus: et, mei si res arbitrii sit, ne cum uno qui-
dem congrediar. Quod si vero necessitas aut ma-

552, 53.

„ ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίῃ εἴῃ, ἢ μέγα τις ὁ
 „ ἐποτρύνων ἀγῶν, μαχοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἐνὶ του-
 15 „ τέων τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός Φησι τριῶν ἄξιός
 „ εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεό-
 „ μενοι, οὐδαμῶν εἰσι κακίους ἀνδρῶν· αἰεὶς δὲ, ἄρι-
 „ στοὶ ἀνδρῶν ἀπάντων. Ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες, οὐ πάν-
 „ τα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεισι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος,
 20 „ τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοὶ σέ.
 „ ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνάγῃ· ἀνάγει δὲ ταῦτό
 „ αἰεὶ, οὐκ ἔῶν Φεύγειν οὐδὲν πλήθος ἀνθρώπων ἐκ μά-
 „ χης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλ-
 „ λυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων Φλυρῆειν,
 25 „ τᾶλλα σιγαῖν ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς
 „ ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.“

gnum aliquod discrimen urget, libenter admodum cum uno ex his viris congregarer, quorum unus quisque tribus se parem ait esse Graecis. Ita etiam Lacedaemonii, singuli cum singulis pugnantes, nullis viris sunt inferiores; conferti vero, omnium hominum fortissimi. Licet enim liberi sint, non sunt tamen omni ex parte liberi: praeest enim eis dominus, Lex; quem illi dominum multo magis timent, quam te tui. Faciunt certe quidem semper id quod lex imperat: imperat autem illa semper idem, vetans ex acie profugere quantacumque sit hostium multitudo, iubensque in ordine suo stantes aut vincere aut occumbere. Quod si vero tibi nugari videor haec dicendo, desino reliqua persequi: nunc, quae dixi, coactus dixi. Cedant autem tibi omnia ex tua, Rex, sententia!

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ εἰς γέλωτά
 τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ'
 ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ εἰς λόγους ἐλθὼν
 Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστή-
 σας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστειω, τὸν δὲ ὑπὸ Δα- 5
 ρεῖου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ
 106 τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα
 τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα
 πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐ-
 τὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος·
 ὥς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοις 5
 ἐκγόνοις. Κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς
 ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου

CV. 2. ἐτρέψατο. *Alii* ἔτρεψε, responsum illud in risum vertit rex.

(105.) His a Demarato dictis, risum edens *Xerxes* nullā irā est concitatus, sed comiter hominem dimisit: eoque absoluto colloquio, exercitum per Thraciam adversus Graeciam eduxit, postquam Dorisco huic, ubi adhuc moratus erat, Mascamen praefecit, Megadostis filium, amoto ab hac dignitate praefecto illo qui a Dario erat constitutus. (106.) *Mascames* autem hic, qui ibi relictus est, talem se virum praestitit, ut ei uni deinde *Xerxes* quotannis munera mittere consueverit, tamquam qui praeter omnes, quotquot aut ipse aut Darius praefectos constituerat, fortissime rem gessisset: eodemque honore *Artaxerxes* etiam, *Xerxis* filius, posteros Mascamis persecutus est. Constituti enim iam ante hanc expeditionem erant regii praefecti in Thracia et ubique in Hellesponto. Hi igitur omnes, tam qui in Thracia

πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ
 Ἑλλησπόντου, πλην τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων
 10 ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν
 Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν,
 πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἳ τὰ δῶρα πέμ-
 πεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν 107
 δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης
 ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μῦνον, τὸν
 ἐξ Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς πε-
 5 ριόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ
 καὶ ἄξιος αἰῶνος μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπο-
 λιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδew,
 παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι ἐς τὴν
 Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλεῖ,
 10 ἀλλὰ διεκαρτέρει ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι Φορ-

erant, quam qui in Hellesponto, excepto Dorisci
 praefecto, post hanc Xerxis expeditionem eiecti sunt
 a Graecis: Mascamen vero, Dorisci praefectum, nulli
 umquam, quamquam multi conati sunt, eiicere po-
 tuerunt; quam ob caussam constanter ei dona mit-
 tuntur a rege Persarum. (107.) Ex illorum autem
 numero, qui a Graecis eiecti sunt, nullum rex Da-
 rius fortem fuisse virum iudicavit, praeterquam
 unum Bogen, Eionis praefectum: quem laudare
 ille non desiit, et filios eius in Persis relictos prae-
 cipuo honore prosecutus est. Etenim insigni etiam
 laude dignus *Boges* fuit: qui ab Atheniensibus et
 Cimone Miltiadis filio oppugnatus, quum potuisset
 fide data salvus egredi et in Asiam redire, noluit,
 ne per ignaviam vitae suae consuluisse videretur

„ἀσθενεστάτης. νῦν ὧν ματαίειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὡς
 „ὑπομενέουσι χεῖρα πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ 10
 „ἐγὼ δοκέω οἰκέοντες ἄνθρωποι συλληχθεῖσαν, οὐκ
 „παραχθοῖσι ἐμὲ ἐπίοντα ὑπομῆναι, μὴ ἔοντες ἄρ-
 „θμοιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις
 „περὶ αὐτέων, πυθέσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ,
 „ὑπολαβὼν ἔφη. „Βασιλεῦ, κόττερα ἀληθείῃ χρήσομαι 15
 „πρὸς σέ, ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δὲ μιν ἀληθείῃ χρησασθαι
 ἐκέλευε, Φαῖς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.
 102 Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρετος, ἔλεγε τάδε. „Βα-
 „σιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθείῃ διαχρησασθαι πάντως με κε-
 „λεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε-
 „ρον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κο-

qui mihi in colloquium veniunt, audio, ex ea civitate es, quae nec minima est nec infirmissima. Nunc ergo hoc dic mihi, an Graeci ausuri sint manus contra me tollere? Nam, ut equidem existimo, ne universi quidem Graeci et reliqui ad occidentem habitantes homines, si vires suas cuncti coniungerent, pares forent ad mihi resistendum, nisi prorsus inter se fuerint concordēs. At cupio tamen etiam ex te, quid sit quod de hoc dicas, cognoscere. Cui ita interroganti Demaratus respondit: Utrum, Rex, ex veritate tibi dicam, an ad gratiam? Et ille iussit eum ex veritate dicere, nihilo enim minus illum ob id sibi acceptum fore, quam antea fuisset. (102.) His auditis, Demaratus: Rex, inquit, quoniam ex rei veritate me loqui iubes, eaque dicere quae non mentitum me esse posthac

- 5 „τε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπὸ τε σο-
 „φίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεω-
 „μένη ἡ Ἑλλὰς, τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δε-
 „σποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ
 „κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ
 10 „λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ
 „Λακεδαιμονίων μόνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως
 „κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλ-
 „λαδί· αὐτὶς δὲ, ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἣν
 „οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ
 15 „δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιεῖν οἰοί-
 „τ’ ἐῖσι· ἣν τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὐ-
 „τοι μαχήσονται τοι, ἣν τε ἐλάσσονες τούτων, ἣν τε καὶ
 „πλεῖνες.“ Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη· 103

*deprehendar, morem tibi geram. In Graecia ab omni quidem aetate paupertas habitavit: accessit vero virtus, sapientiae et legis validae filia, qua utens Graecia et paupertatem abigit et dominatum. Et laudo quidem Graecos omnes circa terras illas Doricas habitantes: nec vero de cunctis nunc Graecis verba faciam, sed de solis Lacedaemoniis: quos, primum, dico nequaquam accepturos esse tuas condiciones, servitutem Graeciae proponentes; deinde, obviam illos tibi ituros aio in pugnam, etiamsi alii omnes Graeci tecum sentirent. Ad numerum autem quod adtinet, noli quae-
 rere quot sint numero, qui hoc facturi sint: nam sive mille fuerint qui in aciem prodeant, hi tecum congregientur, sive his pauciores, sive plures. (103.) Quibus auditis, ridens Xerxes ait: Dema-*

„Δημάρητε, οἷον ἐφθέγγζαο ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρα-
 „τιῇ τοσῇδε μαχήσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, οὐ Φῆς του-
 „τέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν
 „ἐβελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; 5
 „καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ
 „διαίρεεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ
 „διπλήσιοι ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους.
 „εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατῆς τῆς
 „ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀν- 10
 „τάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ
 „εἰρημένος. εἰ δέ, τοιοῦτοί τε ἔόντες, καὶ μεγάβεια το-
 „σοῦτοι οἷος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ Φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς
 „λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ
 „λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. Ἐπεὶ Φέρε ἴδω παντὶ τῷ 15
 „οἰκῷ. κῶς ἂν δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ

*rate, quodnam emisisti verbum, mille viros cum
 tam ingenti exercitu congressuros? Dic mihi,
 age: nonne tu ais, regem te horum hominum
 fuisse? Vis-ne igitur tu e vestigio contra decem
 pugnare viros? Atqui, si vestri cives cuncti tales
 sunt, quales tu declaras, decet te regem eorum, ex
 vestris institutis, cum duplo numero congrredi.
 Nam si illorum quisque denis viris de meo exer-
 citu par est, a te utique postulo ut viginti viris
 par sis: atque ita demum recte stabit ratio quam
 tu dicis. Sin, quum tales sitis talique staturâ,
 quali tu et alii Graeci qui me convenire consue-
 verunt, tantopere gloriamini, vide ne vana iacta-
 tio sit hoc quod dicitis. Age enim, videamus quid
 probabili ulla ratione fieri possit? Quonam igi-*

„πεντακισμύριοι, ἔοντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,
 „καὶ μὴ ὑπ' ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε ἀντιστῆναι;
 „ἐπεὶ τοι πλεῦνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι,
 20 „ἔόντων κείνων πέντε χιλιαδῶν. ὑπὸ μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρ-
 „χόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοίαιτ' ἂν, δειμαί-
 „νοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἀμείνονες,
 „καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάλιστα ἐς πλεῦνας ἐλάσσο-
 „νες ἔοντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποίεοιεν
 25 „τούτων οὐδέτερα. Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας
 „πλήθει, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μά-
 „χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἔστι
 „γε μέντοι οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περ-
 „σίων, τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐβελήσουσι Ἕλλήνων

CIII. 19. περὶ ἓνα. παρὰ ἓνα ed. Schaeff. ex Valch. coniect.

*tur pacto mille homines, aut etiam decies, aut
 denique quinquagies mille, qui cuncti pariter li-
 bери sint, nec unius subiecti imperio: quo pacto
 inquam, hi resistere tanto exercitui poterunt?
 Nam, si sunt illi quinquies mille, nos plures quam
 milleni sumus qui illorum unumquemque circum-
 stabimus. Quod si quidem, ut apud nos, sic illi
 unius subiecti essent imperio, possent, illius metu,
 et contra suam naturam fieri meliores, et flagellis
 coacti pauciores numero adversus plures in prae-
 lium ire: sed liberi, et suo arbitrio permissi, neu-
 trum horum facient. Puto vero equidem, aequali
 etiam numero aegre Graecos solis Persis resistere
 posse. Sed apud nos hoc reperitur, quod tu ais:
 quamquam non frequens, sed rarum. Sunt enim in-
 ter Persas, in satellitum meorum numero, viri qui*

„ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, 30
 104 „πολλὰ Φλυαρεῖς.“ Πρὸς ταῦτα Δημάρετος λέγει·
 „ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθὴν χρεώ-
 „μενος οὐ φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν
 „τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα
 „Σπαρτιήτησι. καίτοι, ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε 5
 „ἑστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστεαι, οἱ με
 „τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρίᾳ, ἀπολὶν τε
 „καὶ Φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος,
 „βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκὼν οἶκός ἐστι ἀνδρᾶ
 „τὸν σῶφρονα εὐνοίην φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέρ- 10
 „γειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπὸσχομαι
 „οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἐκὼν τε εἶναι οὐδ’

cum tribus simul Graecis pugnam inire non de-
tretractabunt: quorum tu inexpertus, multa nugaris.
 (104.) Ad haec Demaratus, Rex, inquit, ab initio
noveram, vera me dicentem non dicturum grata
tibi: sed, quoniam me coëgistis verissima eloqui,
dixi quae ad Spartanos adtinent. Quamquam, quo
pacto ego nunc maxime adversus illos adfectus
sim, tu optime nosti; quum illi me, honore et
muneribus paternis spoliatum, domo atque pa-
tria pepulerint: quem tuus pater benigne exce-
ptum, victu ac domicilio donavit. Quare credibile
non est, hominem sanae mentis exploratam re-
spuere benevolentiam, sed eam potius quam ma-
xime complecti. Ego vero neque cum decem simul
viris posse me dimicare praedico, nec cum duo-
bus: et, mei si res arbitrii sit, ne cum uno qui-
dem congrediar. Quod si vero necessitas aut ma-

552, 53.

„ ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίῃ εἴη, ἡ μέγα τις ὁ
 „ ἐποτρύνων ἀγῶν, μαχοίμην ἂν πάντων ἡδίστα ἐνὶ του-
 15 „ τέων τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός Φησι τριῶν ἄξιος
 „ εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεό-
 „ μενοι, οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν· αἰεὶς δὲ, ἀρι-
 „ στοὶ ἀνδρῶν ἀπάντων. Ἐλεύθεροι γὰρ ἔοντες, οὐ πάν-
 „ τα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος,
 20 „ τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοὶ σέ.
 „ ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνάγῃ· ἀνάγει δὲ ταῦτο
 „ αἰεὶ, οὐκ ἔῶν Φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μά-
 „ χης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλ-
 „ λυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων Φλυρῆειν,
 25 „ τᾶλλα σιγαῖν ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεῖς
 „ ἐλέξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.“

gnum aliquod discrimen urgeret, libenter admodum cum uno ex his viris congrederer, quorum unus quisque tribus se parem ait esse Graecis. Ita etiam Lacedaemonii, singuli cum singulis pugnantes, nullis viris sunt inferiores; conferti vero, omnium hominum fortissimi. Licet enim liberi sint, non sunt tamen omni ex parte liberi: praeest enim eis dominus, Lex; quem illi dominum multo magis timent, quam te tui. Faciunt certe quidem semper id quod lex imperat: imperat autem illa semper idem, vetans ex acie profugere quantacumque sit hostium multitudo, iubensque in ordine suo stantes aut vincere aut occumbere. Quod si vero tibi nugari videor haec dicendo, desino reliqua persequi: nunc, quae dixi, coactus dixi. Cedant autem tibi omnia ex tua, Rex, sententia!

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά
 τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ'
 ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν
 Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ ταύτῳ καταστή-
 σας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστειω, τὸν δὲ ὑπὸ Δα- 5
 ρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυε τὸν στρατὸν διὰ
 106 τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα
 τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα
 πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐ-
 τὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος·
 ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοις 5
 ἐκγόνοις. Κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς
 ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου

CV. 2. ἐτρέψατο. *Alii ἔτρεψε, responsum illud in risum vertit rex.*

(105.) His a Demarato dictis, risum edens *Xerxes* nullâ irâ est concitatus, sed comiter hominem dimisit: eoque absoluto colloquio, exercitum per Thraciam adversus Graeciam eduxit, postquam Dorisco huic, ubi adhuc moratus erat, Mascamen praefecit, Megadostis filium, amoto ab hac dignitate praefecto illo qui a Dario erat constitutus. (106.) *Mascames* autem hic, qui ibi relictus est, talem se virum praestitit, ut ei uni deinde *Xerxes* quotannis munera mittere consueverit, tamquam qui praeter omnes, quotquot aut ipse aut Darius praefectos constituerat, fortissime rem gessisset: eodemque honore *Artaxerxes* etiam, *Xerxis* filius, posteros *Mascamis* persecutus est. Constituti enim iam ante hanc expeditionem erant regii praefecti in Thracia et ubique in Hellesponto. Hi igitur omnes, tam qui in Thracia

553, 82.

πανταχῇ. οὗτοι ὧν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ
 Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων
 10 ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν
 Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοὶ καὶ ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν,
 πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμ-
 πεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν 107
 δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης
 ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον, τὸν
 ἐξ Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς πε-
 5 ριόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ
 καὶ ἄξιος αἰνῶν μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπο-
 λορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω,
 παρὲν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι ἐς τὴν
 Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλὴν δόξειε περιεῖναι βασιλεῖ,
 10 ἀλλὰ διεκαρτέρει ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι Φορ-

erant, quam qui in Hellesponto, excepto Dorisci
 praefecto, post hanc Xerxis expeditionem eiecti sunt
 a Graecis: Mascamen vero, Dorisci praefectum, nulli
 umquam, quamquam multi conati sunt, eiicere po-
 tuerunt; quam ob caussam constanter ei dona mit-
 tuntur a rege Persarum. (107.) Ex illorum autem
 numero, qui a Graecis eiecti sunt, nullum rex Da-
 rius fortem fuisse virum iudicavit, praeterquam
 unum Bogen, Eionis praefectum: quem laudare
 ille non desiit, et filios eius in Persis relictos prae-
 cipuo honore prosecutus est. Etenim insigni etiam
 laude dignus Boges fuit: qui ab Atheniensibus et
 Cimone Miltiadis filio oppugnatus, quum potuisset
 fide data salvus egredi et in Asiam redire, noluit,
 ne per ignaviam vitae suae consuluisse videretur

Νισυρίων τε καὶ Καλυδονίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, πέντε εὐδοξοτάτας παρέιχετο, πάντων τε τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτήν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν 15 εὐὸν Δωρικόν· Ἀλικαρνησοῦς μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικός στρατός εἴρηται.

- 100 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίθμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θήσειασθαι. μετὰ δὲ ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἐν ἑκάστον, ἐπυνθάνετο καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως ἔξ ἐσχάτων ἐς ἐσχάτα ἀπίκετο καὶ τῆς 5 ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης

Cap. C. 1. ἡρίθμησέ τε. ἡρίθμηθη τε ed. Schaeff. ex coniect.

bueratque naves quinque, quae navium omnium universae classis, post Sidonias, praestantissimae erant. Eadem apud regem optimas prae sociis omnibus sententias dixit. Quibus civitatibus imperasse eam dixi, has omnes Doricae gentis esse adfirmo: Halicarnassenses nempe, Troezenios: reliquos vero, Epidaurios. Hactenus igitur navales recensui copias.

(100.) Postquam initus est copiarum numerus, et ordine compositus universus exercitus, cupivit Xerxes exercitum obeundo lustrare: idque fecit. Curru praeter unumquemque populum praetervectus, singula percontabatur, et scribae scripto consignabant; donec ab una extremitate ad alteram et equitum et peditum pervenit. Deinde, navibus in mare deductis, relicto curru navem conscendit Sidoniam, in eaque

μετεκβάς ἐκ τοῦ ἁγματοῦ εἰς νέα Σιδωνίην, ἔζετο ὑπὸ
 σκηπῇ χρυσῇ· καὶ παρέπλει παρὰ τὰς πρῶρας τῶν
 10 νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζόν,
 καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγα-
 γόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλάου, ἀνε-
 κώχευον, τὰς πρῶρας εἰς γῆν τρέψαντες πάντες μετα-
 πηδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς εἰς πόλεμον.
 15 ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρῶρῶν πλέων ἐθνεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλάου.

Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
 νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, συστρα-
 τευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν,
 εἶρετο τάδε· „Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ ἐπείρε-
 5 „σθαι τὰ θεῶν. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ, ὡς ἐγὼ πυν-
 „θάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ
 „εἰς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὐτ' ἐλαχίστης, οὐτ'

sub tabernaculo aureo residens praeter proras na-
 vium praetervectus est, sciscitans de singulis, per-
 inde atque in terrestri exercitu fecerat, et omnia scri-
 pto consignari iubens. Naves, ex quadringentorum
 admodum pedum intervallo a littore abductas, in
 ancoris tenebant praefecti, proris omnibus continuâ
 fronte in terram conversis, propugnatoribus in ar-
 mis stantibus, velut ad pugnam paratis: et rex spe-
 ctabat, inter proras et littus navigans.

(101.) Ita lustrata classe, *Xerxes* navi egressus,
Demaratum vocari iussit, *Aristonis* filium, expeditio-
 nis adversus Graeciam socium; eumque, ubi adfuit,
 his verbis compellavit: *Demarate, nunc me iuvat,*
ex te quae scire cupio quaerere. Tu Graecus es, et,
ut ego non ex te solum, sed et ex aliis Graecis

„ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε Φράσον, εἰ Ἕλληνες
 „ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὡς
 „ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ 10
 „πρὸς ἐσπέρας οἰκέοντες ἄνθρωποι συλληχθείησαν, οὐκ
 „ἀξιομαχοὶ εἰσι ἐμὲ ἐπιδόντα ὑπομεῖναι, μὴ ἔόντες ἄρ-
 „θμιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις
 „περὶ αὐτέων, πυθέσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ,
 ὑπολαβὼν ἔφη. „Βασιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι 15
 „πρὸς σέ, ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δέ μιν ἀληθείῃ χρήσασθαι
 ἐκέλευε, Φᾶς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.
 102 Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάροτος, ἔλεγε ταῦδε. „Βα-
 „σιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθείῃ διαχρήσασθαι πάντως με κε-
 „λεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε-
 „ρον ὑπὸ σεῦ αἰλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κο-

qui mihi in colloquium veniunt, audio, ex ea civitate es, quae nec minima est nec infirmissima. Nunc ergo hoc dic mihi, an Graeci ausuri sint manus contra me tollere? Nam, ut equidem existimo, ne universi quidem Graeci et reliqui ad occidentem habitantes homines, si vires suas cuncti coniungerent, pares forent ad mihi resistendum, nisi prorsus inter se fuerint concordēs. At cupio tamen etiam ex te, quid sit quod de hoc dicas, cognoscere. Cui ita interroganti Demaratus respondit: Utrum, Rex, ex veritate tibi dicam, an ad gratiam? Et ille iussit eum ex veritate dicere, nihilo enim minus illum ob id sibi acceptum fore, quam antea fuisset. (102.) His auditis, Demaratus: Rex, inquit, quoniam ex rei veritate me loqui iubēs, eaque dicere quae non mentitum me esse posthac

5 „τε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπό τε σο-
 „φίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεω-
 „μένη ἢ Ἑλλὰς, τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δε-
 „σποσύνην. αἰνῶ μὲν νυν πάντας Ἑλληνας τοὺς περὶ
 „κείνους τοὺς Δωρικούς χώρους οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ
 10 „λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ
 „Λακεδαιμονίων μόνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως
 „κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλ-
 „λάδι· αὐτὶς δὲ, ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἦν
 „οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ
 15 „δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιέειν οἰοί-
 „τὲ εἰσι· ἦν τε γὰρ τύχῳσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗ-
 „τοι μαχήσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἦν τε καὶ
 „πλεῖνες.“ Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη 103

deprehendar, morem tibi geram. In Graecia ab omni quidem aetate paupertas habitavit: accessit vero virtus, sapientiae et legis validae filia, qua vivens Graecia et paupertatem abigit et dominatum. Et laudo quidem Graecos omnes circa terras illas Doricas habitantes: nec vero de cunctis nunc Graecis verba faciam, sed de solis Lacedaemoniis: quos, primum, dico nequaquam accepturos esse tuas condiciones, servitutem Graeciae proponentes; deinde, obviam illos tibi ituros aio in pugnam, etiamsi alii omnes Graeci tecum sentirent. Ad numerum autem quod adtinet, noli quaerere quot sint numero, qui hoc facturi sint: nam sive mille fuerint qui in aciem prodeant, hi tecum congregientur, sive his pauciores, sive plures. (103.) Quibus auditis, ridens Xerxes ait: Dema-

„Δημάρητε, οἷον ἐφθέγγασα ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρα-
 „τιῇ τοσῇδε μαχήσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, οὐ Φῆς του-
 „τέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν
 „ἐβελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; 5
 „καί τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ
 „διαίρεῖς, σέ γε τὸν κείνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ
 „διπλήσιοι ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους.
 „εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατῆς τῆς
 „ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀν- 10
 „τάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ
 „εἰρημένος. εἰ δέ, τοιοῦτοί τε ὄντες, καὶ μεγάβεια το-
 „σοῦτοι οἷος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ Φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς
 „λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ
 „λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. Ἐπεὶ Φέρε' ἴδω παντὶ τῷ 15
 „οἰκότι. κῶς ἂν δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ

*rate, quodnam emisisti verbum, mille viros cum
 tam ingenti exercitu congressuros? Dic mihi,
 age: nonne tu ais, regem te horum hominum
 fuisse? Vis-ne igitur tu e vestigio contra decem
 pugnare viros? Atqui, si vestri cives cuncti tales
 sunt, quales tu declaras, decet te regem eorum, ex
 vestris institutis, cum duplo numero congrēdi.
 Nam si illorum quisque denis viris de meo exer-
 citu par est, a te utique postulo ut viginti viris
 par sis: atque ita demum recte stabit ratio quam
 tu dicis. Sin, quum tales sitis talique staturā,
 quali tu et alii Graeci qui me convenire consue-
 verunt, tantopere gloriamini, vide ne vana iacta-
 tio sit hoc quod dicitis. Age enim, videamus quid
 probabili ulla ratione fieri possit? Quonam igi-*

351, 25.

- „πεντακισμύριοι, ἔόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,
 „καὶ μὴ ὑπ' ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι;
 „ἐπεὶ τοὶ πλεῦνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι,
 20 „ἔόντων κείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρ-
 „χόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοίαιτ' ἂν, δειμαί-
 „νοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἐωυτῶν φύσιν ἀμείνονες,
 „καὶ ἴσμεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι εἰς πλεῦνας ἐλάσσο-
 „νες ἔόντες· ἀνειμμένοι δὲ εἰς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποιεοίεν
 25 „τουτέων οὐδέτερα. Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας
 „πλήθει, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μά-
 „χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἔστι
 „γε μέντοι οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περ-
 „σέων, τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐβελήσουσι Ἑλλήνων

CIII. 19. περὶ ἓνα. παρὰ ἓνα ed. Schaef. ex Valck. coniect.

*tur pacto mille homines, aut etiam decies, aut
 denique quinquagies mille, qui cuncti pariter li-
 beri sint, nec unius subiecti imperio: quo pacto
 inquam, hi resistere tanto exercitui poterunt?
 Nam, si sunt illi quinquies mille, nos plures quam
 milleni sumus qui illorum unumquemque circum-
 stabimus. Quod si quidem, ut apud nos, sic illi
 unius subiecti essent imperio, possent, illius metu,
 et contra suam naturam fieri meliores, et flagellis
 coacti pauciores numero adversus plures in prae-
 lium ire: sed liberi, et suo arbitrio permissi, neu-
 trum horum facient. Puto vero equidem, aequali
 etiam numero aegre Graecos solis Persis resistere
 posse. Sed apud nos hoc reperitur, quod tu ais:
 quamquam non frequens, sed rarum. Sunt enim in-
 ter Persas, in satellitum meorum numero, viri qui*

„ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, 30
 104 „πολλὰ Φλυηρέεις.“ Πρὸς ταῦτα Δημάρτητος λέγει·
 „ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην, ὅτι ἀληθὴν χρεώ-
 „μενος οὐ φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν
 „τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα
 „Σπαρτιήτησι. καίτοι, ὥς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τὰδε 5
 „ἱστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστεαι, οἱ μὲ
 „τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρίᾳ, ἀπολὴν τε
 „καὶ φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος,
 „βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκὼν οἶκός ἐστι ἀνδρα
 „τὸν σῶφρονα εὐνοίην φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέρ- 10
 „γειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι
 „οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἐκὼν τε εἶναι οὐδ’

cum tribus simul Graecis pugnam inire non de-
tretractabunt: quorum tu inexpertus, multa nugaris.
 (104.) *Ad haec Demaratus, Rex, inquit, ab initio*
noveram, vera me dicentem non dicturum grata
tibi: sed, quoniam me coëgistis verissima eloqui,
dixi quae ad Spartanos adtinent. Quamquam, quo
pacto ego nunc maxime adversus illos adfectus
sim, tu optime nosti; quum illi me, honore et
muneribus paternis spoliatum, domo atque pa-
tria pepulerint: quem tuus pater benigne exce-
ptum, victu ac domicilio donavit. Quare credibile
non est, hominem sanae mentis exploratam re-
spuere benevolentiam, sed eam potius quam ma-
xime complecti. Ego vero neque cum decem simul
viris posse me dimicare praedico, nec cum duo-
bus: et, mei si res arbitrii sit, ne cum uno qui-
dem congrediar. Quod si vero necessitas aut ma-

„ἀν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίῃ εἴη, ἢ μέγαρτις ὁ
 „ἐποτρύνων ἀγῶν, μαχαίμην ἀν πάντων ἥδιστα ἐνὶ του-
 15 „τέων τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἑλλήνων ἕκαστος Φησι τριῶν ἄξιός
 „εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεό-
 „μενοι, οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν· αἰεὶς δὲ, ἀρι-
 „στοι ἀνδρῶν ἀπάντων. Ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες, οὐ πάν-
 „τα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεισι γὰρ σφι θεσπότης, νόμος,
 20 „τὸν ὑποδειαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοὶ σέ.
 „ποιεῦσι γῶν τὰ ἀν ἐκεῖνος ἀνάγῃ· ἀνάγει δὲ τῷτῳ
 „αἰεὶ, οὐκ ἔῶν Φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μά-
 „χης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατέειν ἢ ἀπόλ-
 „λυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων Φλυρῆειν,
 25 „τάλλα σιγαῖν ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς
 „ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.“

*gnum aliquod discrimen urget, libenter admo-
 dum cum uno ex his viris congredere, quorum
 unus quisque tribus se parem ait esse Graecis.
 Ita etiam Lacedaemonii, singuli cum singulis
 pugnantes, nullis viris sunt inferiores; conferti
 vero, omnium hominum fortissimi. Licet enim
 liberi sint, non sunt tamen omni ex parte liberi:
 praeest enim eis dominus, Lex; quem illi domi-
 num multo magis timent, quam te tui. Faciunt
 certe quidem semper id quod lex imperat: impe-
 rat autem illa semper idem, vetans ex acie pro-
 fugere quantacumque sit hostium multitudo, iu-
 bensque in ordine suo stantes aut vincere aut oc-
 cumbere. Quod si vero tibi nugari videor haec
 dicendo, desino reliqua persequi: nunc, quae dixi,
 coactus dixi. Cedant autem tibi omnia ex tua,
 Rex, sententia!*

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ εἰς γέλωτά
 τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ'
 ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ εἰς λόγους ἐλθὼν
 Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστή-
 σας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστειν, τὸν δὲ ὑπὸ Δα- 5
 ρίου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ
 106 τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα
 τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα
 πέμπεσκε· ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐ-
 τὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος·
 ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοις 5
 ἐχγόνοις. Κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς
 ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου

CV. 2. ἐτρέψατο. *Alii* ἔτρεψε, responsum illud in risum vertit rex.

(105.) His a Demarato dictis, risum edens *Xerxes* nullā irā est concitatus, sed comiter hominem dimisit: eoque absoluto colloquio, exercitum per Thraciam adversus Graeciam eduxit, postquam Dorisco huic, ubi adhuc moratus erat, Mascamen praefecit, Megadostis filium, amoto ab hac dignitate praefecto illo qui a Dario erat constitutus. (106.) *Mascames* autem hic, qui ibi relictus est, talem se virum praestitit, ut ei uni deinde *Xerxes* quotannis munera mittere consueverit, tamquam qui praeter omnes, quotquot aut ipse aut *Darius* praefectos constituerat, fortissime rem gessisset: eodemque honore *Artaxerxes* etiam, *Xerxis* filius, posteros *Mascamis* persecutus est. Constituti enim iam ante hanc expeditio-
 erant regii praefecti in Thracia et ubique in
 hesponto. Hi igitur omnes, tam qui in Thracia

πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ Θερμικῆς καὶ τοῦ
 Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων
 10 ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν
 Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοὶ καὶ ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν,
 πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἳ τὰ δῶρα πέμ-
 πεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν 107
 δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης
 ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μούνον, τὸν
 ἐξ Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς πε-
 5 ριόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ
 καὶ ἄξιος αἰῶνος μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπο-
 λιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδew,
 παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστήσαι ἐς τὴν
 Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλὴν δόξειε περιεῖναι βασιλεῖ,
 10 ἀλλὰ διεκατέρει ἐς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι Φορ-

erant, quam qui in Hellesponto, excepto Dorisci
 praefecto, post hanc Xerxis expeditionem eiecti sunt
 a Graecis: Mascamen vero, Dorisci praefectum, nulli
 umquam, quamquam multi conati sunt, eiicere po-
 tuerunt; quam ob caussam constanter ei dona mit-
 tuntur a rege Persarum. (107.) Ex illorum autem
 numero, qui a Graecis eiecti sunt, nullum rex Da-
 rius fortem fuisse virum iudicavit, praeterquam
 unum Bogen, Eionis praefectum: quem laudare
 ille non desiit, et filios eius in Persis relictos prae-
 cipuo honore prosecutus est. Etenim insigni etiam
 laude dignus Bogen fuit: qui ab Atheniensibus et
 Cimone Miltiadis filio oppugnatus, quum potuisset
 fide data salvus egredi et in Asiam redire, noluit,
 ne per ignaviam vitae suae consuluisse videretur

βῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συνήσας πύρην μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χουσσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα· ποιή- 15
σας δὲ ταῦτα, ἑωυτὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τὸδε ὑπὸ Περσέων.

- 108 Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν, συστρατεύεσθαι 5
ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. Παραμείβετο δὲ πορευόμενος 6
ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηϊκία τείχεα, τῶν

regi, sed ad extremum usque duravit. Postquam autem nihil alimenti in urbe fuit reliquum, ingenti rogo exstructo, liberos et uxorem et pellices et famulos iugulavit, iugulatosque in ignem coniecit: deinde, auro omni et argento, quod in urbe erat, per murum in Strymonem disperso, se ipsum super illorum cadavera in ignem praecipitavit. Itaque merito hic vir ad hunc usque diem a Persis laudatur.

(108.) *Xerxes* vero, ex *Dorisco* in *Graeciam* ducens exercitum, per quoscunque iter faciebat populos, cunctos secum militare coëgit. Erat enim, ut iam ante exposui, omnis ille tractus usque ad *Thesaliam* in *Persarum* ditione, et regi tributaria; a *Megahazo* primum, ac dein a *Mardonio* subacta. Iter autem ex *Dorisco* faciens praeteriit primum *Samo-thracica* castella, quorum postremum ad occidentem

ἑσχάτῃ πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὐνομά ἐστι
 Μεσαμβρίῃ· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρώ-
 10 μη. διὰ δὲ σφῶν τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρ-
 ρέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξῳ
 στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν
 ἑκαλέετο Γαλλαϊκὴ, νῦν δὲ Βριαντικὴ· ἐστὶ μέντοι, τῷ
 δικαιωτάτῳ τῶν λόγων, καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ 109
 τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ρέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλις
 Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρωνεῖαν, Δίκαιαν,
 Ἀβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήιε, καὶ κατὰ ταύτας δέ,
 5 λίμνας ὀνομαστάς τάσδε· Μαρωνεῖας μὲν μεταξύ καὶ
 Στρώμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν, Βιστο-
 νίδα, εἰς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυὲς τε καὶ
 Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἀβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίην ἐοῦ-
 σαν οὐνομαστήν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέ-

situm est oppidum cui nomen Mesembria; cui pro-
 ximum est Thasiorum oppidum Stryme. Inter haec
 duo oppida medius interfuit *Lissus* fluvius; qui tunc
 non suffecit aquae praebendae exercitui Xerxis, sed
 defecit. Vocabatur autem olim haec regio Gallaica,
 nunc vero Briantica: at est etiam haec, verum si
 quaeris, Ciconum. (109.) Traiecto Lissi fluvii alveo
 exsiccato, praeter Graecas hasce civitates duxit, Ma-
 roneam, Dicaeam, Abdera. Praeter has, inquam, iter
 fecit, et praeter claros lacus circa illas sitos hosce:
 Ismariden lacum, qui est inter Maroneam et Stry-
 men; tum, prope Dicaeam, *Bistonidem* lacum, in
 quem duo fluvii aquam infundunt, Trauus et Com-
 psatus. Circa Abdera praeter lacum quidem notabi-
 lem nullum *Xerxes* praeteriit; *Nestum* vero fluvium

- στον, ρέοντα ἐς θάλασσαν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας 10
 ἰὼν τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις παρήϊε· τῶν ἐν μῇ λίμνῃ εὐ-
 σα τυγχάνει ὥσπερ τριήκοντα σταδίων μάλιστα καὶ τὴν
 περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα αἰλμυρῇ. ταύτην τὰ ὑπο-
 ζύγια μούνα ἀρδόμενα ἀνεξήρνε. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὐ-
 νομά ἐστι Πίστυρος. Ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλεις, τὰς 15
 παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς
 110 ἀπέργων παρεξήϊε. Ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χώ-
 ρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες,
 Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοὶ, Σάτραι. τούτων οἱ μὲν
 παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἴποντο· οἱ
 δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε 5
 ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, περὶ ἀναγ-
 111 καζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς καὶ ἀνθρώπων
 ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ διατελευσι

traiecit, qui ibi in mare influit. Post has regiones
 ulterius progrediens, alia praeteriit continentis op-
 pida: quorum ad unum est lacus triginta fere sta-
 diorum in circuitu, piscosus, et salsus admodum.
 Hunc lacum sola iumenta potando arefecerunt: no-
 men oppido est Pistyrus. Omnia ista oppida mari-
 tima et graecanica a sinistra relinquens praeteriit.
 (110.) *Populi autem Thracici*, quorum per fines
 agmen Xerxes duxit, hi sunt: Paeti, Cicones, Bistones,
 Sapaei, Dersaei, Edoni, Satrae. Ex his qui ad mare
 habitant, navibus regem secuti sunt; qui mediterranea
 incolunt, quos recensui, exceptis Satris, reliqui
 omnes pedibus sequi coacti sunt. (111.) *Satrae*
 vero nullius umquam hominis imperio, quod equi-
 dem noverim, fuerunt subiecti: sed soli ex Thra-

τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἔόντες ἐλεύθεροι, μούνοι Θρηίκων.
οἰκέουσί τε γὰρ οὔρεα ὑψηλὰ, ἴδῃσί τε παντοίῃσι καὶ
5 νιφάσι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ
τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτῆμενοι. τὸ δὲ μαντήϊον
τοῦτο, ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὔρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ
δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαν-
τις δὲ ἡ χρέουσα, κατὰ περ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποι-
κιλώτερον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημέ- 112
νην, δεύτερα τούτων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων·
τῶν καὶ ἐνὶ Φάργης ἐστὶ ὄνομα, καὶ ἐτέρῳ Πέργαμος.
ταύτη μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποίεετο, ἐκ
5 δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον οὔρος ἀπέργων, ἐὼν μέγα
τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέ-
ταλλα, τὰ νέμονται Πιέρές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μά-

CXII. 3. τῶν καὶ. τῶν δὲ ed. Schaeff. ex coniect.

cibus ad meam usque aetatem liberi semper per-
manserunt. Incolunt enim praealtos montes, nemo-
ribus omnis generis et nive obtectos, suntque bello
inprimis strenui. Hi sunt, apud quos est *Bacchi*
oraculum, in altissimis montibus situm. Et *Bessi*
sunt, qui apud Satras in hoc templo oracula inter-
pretantur; oracula autem sacerdos mulier edit, sicuti
Delphis, neque illa magis perplexa. (112.) Regio-
nem quam dixi emensus *Xerxes*, deinde praeter
Pierum castella transiit, quorum uni Phagres nomen
est, alii Pergamus. Et hac quidem iter iuxta ipsa
castella fecit, a dextra *Pangaeum* relinquens, vastum
montem et praealtum; in quo et auri et argenti in-
sunt metalla, quae partim a Pieribus, partim ab
Odomantis, maxime vero a Satris exercentur. (113.)

Herod. T. III. P. I.

R

- 113 λιστα Σάτραι. Υπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς
 βορέῳ ἀνέμου Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας πα-
 ρεξίων, ἥτε πρὸς ἐσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν τε
 Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊνά, τῆς ἐτι ζωὸς εἰὼν ἤρχε Βό-
 γης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον ἐποιεῦμην. 5
 ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλεῖται Φυλ-
 λῖς· κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποτα-
 μὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς
 μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ
 114 Μάγοι ἐκαλλιρέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκοὺς. Φαρ- 10
 μακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα
 πολλὰ πρὸς τούτοις, ἐν Ἐννέα Ὀδοῖσι τῇσι Ἡδωνῶν
 ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες
 ἐξευγμένον. Ἐννέα δὲ Ὀδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον 5
 τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ
 παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώντας κατάρουσιν.

Postquam per populos a septentrione Pangaei habi-
 tantes, per Paeones, Doberes et Paeoplas transiit,
 versus occidentem vertit, donec ad fluvium *Strymo-*
nem pervenit, et ad Eionem urbem; cui tunc adhuc
 vivus praefectus erat Boges, cuius paulo ante feci
 mentionem. Terra haec circa Pangaeum montem
Phyllis vocatur; quae, orientem versus, ad fluvium
 Angiten pertinet, qui in Strymonem influit; versus
 meridiem vero ad ipsum Strymonem, cui sacra fece-
 runt Magi, mactatis equis albis. (114.) Hisce et mul-
 tis aliis incantamentis in fluvium peractis, in Novem
 viis per pontes fecerunt iter, quibus iunctum *Stry-*
monem invenerunt. Quem locum ubi audierunt *No-*
vem vias vocari, totidem ibi pueros ac virgines viro-

Περσικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἀμ-
στριν, τὴν Ξέρξεω γυναῖκα, πυνθάνομαι γηράσασαν
10· δις ἑπτὰ Περσέων παῖδας ἑόντων· ἐπιφανέων ἀνδρῶν
ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχα-
ρίζεσθαι κατορύσσουσαν.

Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐν- 115
θαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγυιαλὸς, ἐν τῷ οἰκη-
μένῳ Ἀργίλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήιε. αὕτη δὲ, καὶ
ἡ κατύπερθε ταύτης, καλεῖται Βισαλτὴ. ἐνθεῦτεν δὲ,
5· κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἥτε
διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλ-
λάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπίκητο εἰς Ἀκάνθον· ἅμα
ἀγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ
Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κα-
10· τέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν

rum indigenarum vivos defoderunt. Persicus hic mos
est, vivos defodere. Nam et Amestrin, Xerxis ux-
orem, audio, aetate provectam, his septem Persarum
illustrium liberos defodi iussisse, deum qui sub terra
esse dicitur remuneraturam.

(115.) Ut a Strymone profectus est exercitus, ibi
versus occidentem est ora maris, in qua sitam urbem
Graecam Argilon praeteriit. Regio haec, et quae su-
pra est, Bisaltia vocatur. Inde sinum, cui Neptuni
templum imminet, a sinistra habens, postquam per
Syleum qui vocatur campum transiit, et Stagiram
praeteriit Graecam urbem, Acanthum pervenit; sin-
gulos horum populorum et eorum qui circa Pan-
gaeum incolunt, simul secum ducens, pariter atque
illos quos supra commemoravi: quorum hi qui ad

- νηυσὶ στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, περὶ
 ἑπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης
 τὸν στρατὸν ἤλασέ, οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτ' ἐπι-
 116 σπείρουσι, σέβονταί τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς
 δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθὸν ἀπίκητο, ξεινὴν τε ὁ Πέρσης
 τοῖσι Ἀκανθίοσι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατό σφας ἐσθῆτι
 Μηδικῇ, ἐπαίνεέ τε, ὁρέων αὐτοὺς προθύμους ἔοντας ἐς
 117 τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ 5
 ἔοντος Ξέρξεω, συνήνεκε ὑπὸ νόσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπε-
 στεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἔοντα παρὰ
 Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγάβει τε μέγιστον
 ἔοντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλῆων ἀπέ- 5
 λιπε τέσσερας δακτύλους· φωνέοντά τε μέγιστον ἀν-
 θρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγά-
 λην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβο-

mare habitant, navibus militabant; qui vero su-
 pra mare, pedibus sequebantur. Viam autem hanc,
 qua rex Xerxes exercitum duxit, nec confundunt
 Thraces, nec conserunt, sed ad meam usque aetatem
 magnopere venerantur. (116.) *Acanthum* ut Persa
 pervenit, hospitium Acanthiis edixit, et Medica veste
 eos donavit laudavitque, promptos videns ad bellum,
 cognitoque eorum circa fossam studio. (117.) Dum
 Acanthi versatur *Xerxes*, morbo mortuus est *Artachaees*,
 qui fossae fuerat praefectus, probatus regi
 vir, genere Achaemenides, staturâ inter Persas cun-
 ctos eminens, quippe non nisi quatuor digitis bre-
 vior quinque cubitis, idemque omnium hominum
 vocalissimus. Itaque ingenti luctu adfectus Xerxes
 magnifice illum extulit humavitque, et universus

χόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύου-
 10 σι Ἀκάνθιοι ἐκ Θεοπροπίου ὡς ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τὸ
 οὔνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρτα-
 χαίεω, ἐποιέετο συμφορὴν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλ- 118
 λήνων τὴν στρατιήν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν
 κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίαν
 ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι, ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πο-
 5 λίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν καὶ
 δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιορημένος, τῶν
 αἰστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς
 τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα.
 Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλεσι οἱ ἐπε- 119
 στεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε
 τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον, καὶ περὶ
 πολλοῦ ποιούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν

exercitus tumulo humum adgressit. Huic Artachaei ex
 oraculi effato sacra faciunt Acanthii, nomen eius in-
 vocantes. Ita rex Xerxes obitum Artachaeis luctū
 prosecutus est. (118.) Graeci vero ii, qui exercitum
 exceperunt, hospitiumque praebuere Xerxi, ad ex-
 tremam redacti sunt miseriam, adeo ut suis etiam
 laribus fierent extorres. Quippe Thasiis quidem,
 quum nomine civitatum suarum, quae in continentē
 sunt, *Xerxis* exercitum hospitio et coenā excepiissent,
 Antipater Orgis filius ad id delectus, vir inter cives
 suos in primis probatus, demonstravit *insumta in*
coenam fuisse quadringenta argenti talenta. (119.)
 Similemque aliarum etiam civitatum principes ratio-
 nem impensarum reddiderunt. Erat enim coena, ut-
 pote multo ante indicta, et magnā curā adparata,

κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι 5
 πόλεσι οἱ ἄστοι, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιστα ἐποίευν πάντες
 ἐπὶ μῆνας συχνοὺς· τοῦτο δὲ, κτήνεα σιτεύεσκον, ἐξευ-
 ρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερ-
 σαίους καὶ λιμναίους, ἐν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοις, ἐς
 ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρυσέα τε καὶ ἀργύ- 10
 ρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰ ἄλλα
 ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τίθεται πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐ-
 τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίοις μετ' ἐκείνου ἐπε-
 ποιήτο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατῷ, τὰ ἐς Φορβὴν μούνα τασ-
 σόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκοντο ἡ στρατιῇ, σκηνὴ μὲν ἔσκε 15
 πεπηγυῖα ἐτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιέεσκετο Ξέρ-
 ξης· ἡ δὲ ἄλλη στρατιῇ ἔσκε ὑπαίθριος. ὥς δὲ δεῖπνον
 γίνοντο ὥρῃ, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον· οἱ δὲ, ὅπως

huiusmodi. Simul atque praeconum vocem audive-
 runt per civitates adventum exercitus adnunciantium,
 partiti inter se oppidani frumentum quod in urbe
 erat, farinam et polentam multos per menses confi-
 ciebant omnes; simulque pecora saginabant, pul-
 critudine et pretio exquisita, avesque tam terrestres
 quam palustres et domibus et in vivariis alebant,
 quibus exciperent exercitum; denique aurea et ar-
 gentea pocula crateresque et reliqua omnia quae
 mensae imponuntur, comparabant. Et haec quidem
 soli utique regi eiusque convivis comparabantur; re-
 liquo vero exercitui sola cibaria. Quando advenit
 exercitus, tabernaculum structum paratumque erat,
 quae mansio esset ipsi Xerxi: reliquus exercitus sub
 dio agebat. Ubi coenae aderat hora, hi qui hospites
 recipiebant laboris abunde habebant: illi vero, post-

πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε
 20 σκηνὴν ἀνασπᾶσαντες, καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόν-
 τες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείπωντες οὐδὲν, ἀλλὰ φε-
 ρόμενοι. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτη, 120
 ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτησι
 „πανδημεὶ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας εἰς τὰ σφέ-
 τερα ἱρὰ, ἵζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραιτερομένους
 5 καὶ τὸ λοιπὸν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ
 ἡμίσεα· τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χά-
 ριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμιζε
 σῖτον αἰρέεσθαι. παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτησι, εἰ καὶ
 * ἄριστον προεῖρητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ
 10 ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα

quam bene pasti noctem transegerunt, postridie re-
 vulso tabernaculo, et ablatis quaecumque moveri po-
 terant, discedebant, nihil relinquentes, sed asportan-
 tes omnia. (120.) Quam in partem commodè dictum
 memoratur Megacreontis, civis Abderitae, qui suasit
 Abderitis, ut cives universi, mares atque foeminae,
 templa adirent sua, supplicesque precarentur a
 Diis, ut posthac dimidium imminentium malo-
 rum velint amoliri, et praeteritorum caussâ gra-
 tias eisdem diis agerent, quod rex Xerxes non
 bis singulis diebus cibum capere consuesset. Quod
 si enim imperatum Abderitis fuisset, prandium
 etiam similiter atque coenam parare, duorum al-
 terutrum illis fuisse eligendum, aut non manere
 advenientem Xerxem, aut, si mansissent, omnium
 hominum pessime adtritum iri. Isti igitur, quam-

πάντων ἀνθρώπων διάτριβῆναι.“ Οἱ μὲν δὲ πιεζόμενοι, ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον.

- 121 Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἐαυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας· Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτα 5 τον εἶναι. Μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὥδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποικέτο. τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενός πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτῶν ἔταξε παρὰ Θάλασσαν ἵεναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὲ ἐστρατήγεον Μαρδονίος τε καὶ Μασί- 10 στης. ἐτέρῃ δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορὶς τὴν μέσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ

CXX. 11. διατριβῆναι. ἐκτριβῆναι *malim*.

quam gravissime afflicti, tamen exsecuti sunt mandatum.

(121.) Acantho Xerxes classem a se dimisit, iter persequi iussam, mandato dato praefectis, ut navales copiae ad Thermam sese opperirentur: ad illam dico *Thermam*, quae *Thermaeo sinui* imminet, qui ab illa etiam nomen invenit: hac enim maxime compendiariam esse viam cognoverat. Quippe a Dorisco, usque Acanthum, in hunc modum ordinatus exercitus fecerat iter. Terrestres omnes copias in tria agmina aequis fere partibus Xerxes partitus erat: quorum unum, cui Mardonius et Masistes praeerant, iussum erat secundum mare simul cum classe iter facere; alterum agmen, ducibus Tritantaechme et Gergi, per mediterranea proficiscebatur; tertia pars, cum qua

Γέργις. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπαρεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦτε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούς δὲ πα-
 15 ρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν 122
 ναυτικός στρατός, ὡς ἀπείβη ὑπὸ Ξέρξῃ, καὶ διεξέ-
 πλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχου-
 σαν δὲ εἰς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσῃ τε πόλιν καὶ Πίλωρος
 5 καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηταί· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ
 τούτέων τῶν πολλῶν στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπεί-
 μενος εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἀμπελον,
 τὴν Τορωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τὰςδε
 πόλιν, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε, Το-
 20 ρώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβεργαν, Ὀλυνθον.
 ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη, Σιβωνίη καλεῖται. Ὁ δὲ ναυτι- 123
 κός στρατός ὁ Ξέρξῃ, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης
 ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης

CXXII. 6. ἀπείμενος. *Alii ἀπικόμενος.*

ipse erat Xerxes, mediâ incedebat viâ, ducibus Smerdomene et Megabyzo. (122.) Navalis igitur exercitus, postquam a Xerxe dimissus est, et per fossam navigavit, quae per Athon montem in eum sinum perducta erat, supra quem situm est Assa oppidum, et Pilorus, et Singus, et Sarta; inde absumto ex his quoque oppidis militum manu, in Thermaeum sinum navigare perrexit. *Ampelon* circumvectus, Toronaeum promontorium, praeter Graecas hasce civitates navigavit, Toronam, Galepsum, Sermylam, Mecybernâ, Olynthum; e quibus item naves et milites adsumsit. Nomen huius regionis *Sithonia* est. (123.) Ab Ampelo dein promontorio idem nauticus Xerxis exercitus rectam viam ad Canastraeum pro-

ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρε-
 λάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πό- 5
 λιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ
 Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλ-
 λήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλομένην, νεμόμεναι.
 Παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν, ἔπλεε ἐς τὸ
 προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσ- 10
 εχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμαυρεουσέων δὲ τῷ Θερ-
 μαίῳ κόλπῳ· τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Λίπαξος,
 Κώμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴ-
 νεια. ἡ δὲ τούτων χώρα, Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε κα-
 λέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνεΐης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων 15
 τὰς πόλεις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον
 κόλπον ἐγένετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος, καὶ γῆν
 τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκητο ἐς τε τὴν προειρημέ-

montorium carpens, quod ex universa Pallene ma-
 xime prominet, naves inde et milites ex Potidaea et
 Aphyti et Neapoli et Aega et Therambo et Sciona
 et Menda et Sana adsumsit. Haec enim sunt oppida
 in *Pallene*, quae nunc vocatur, sita; cui regioni
 olim *Phlegra* fuerat nomen. Hanc regionem prae-
 tervectus, in constitutum locum navigavit, obiter
 adsumtis etiam copiis ex oppidis Pallénæ finitimis,
 et Thermaeo sinui adiacentibus, quorum haec sunt
 nomina: Lipaxus, Combrea, Lisae, Gigonus, Cam-
 psa, Smila, Aenea. Regio, in qua insunt haec op-
 pida, etiam nunc *Crossaea* vocatur. Ab Aenea, in
 qua finem enumerandorum oppidorum feci, iam in
 ipsum *Thermaeum sinum*, et in terram *Mygdoniam*
 navigavit classis, pervenitque ad praedictam urbem

559, 97.

νην Θέρμην, καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἐπὶ
 20 τὸν Ἀξίον ποταμόν· ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδονίην τε
 καὶ Βοττιαϊίδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρά θάλασσαν στενὸν
 χωρίον πόλιν Ἰχναί τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ περὶ Ἀξίον πο- 124
 ταμόν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλιν του-
 τέων, περιμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ
 καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν
 5 μεσόγαίαν τάμνων τῆς οδοῦ, βουλόμενος εἰς τὴν Θέρ-
 μην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρη-
 στωνικῆς ἐπὶ ποταμόν Ἐχιδῶρον, ὃς ἐκ Κρηστανναίων
 ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας, καὶ ἐξίει παρά
 τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. Πορευομένην δὲ ταύτην, 125
 λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροις καμήλοισι. κα-
 ταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες

Thermam, et Sindum et Chalestram oppidum, ad Axium fluvium; qui Mygdoniam a Bottiaeide determinat, cuius in regionis areto ad mare spatio oppida sunt Ichnae et Pella.

(124.) *Classis igitur ibi circa Axium fluvium et Thermam urbem aliaque in medio sita oppida in statione mansit, regem exspectans. Xerxes vero et terrestris exercitus, ex Acantho profectus, per mediterranea carpsit viam, Thermam tendens. Fecit autem iter per Paemonicam terram et per Crestonicam ad fluvium Echedorum, qui e Crestonaeis initio sumto per Mygdoniam fluit, et iuxta paludem, quae est supra Axium, in sinum illum aquas suas infundit.*
 (125.) *Hac dum iter fecit Xerxes, in camelos impedimenta portantes impetum fecere leones. Hi enim*

- τὰ σφέτερα ἦθεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑπὸ
 ζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεραΐζον 5
 μούνας. θαμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ τι ποτὲ ἦν, τῶν ἄλ-
 λων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι κα-
 μήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μῆτε πρότερον ὁπώπεσαν Θη-
 126 ρίον, μῆτ' ἐπεπειράτο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ
 χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ
 κέρεια ὑπερμεγαλέα ἐστι, τὰ ἐς Ἑλληνας φοιτέοντα.
 οὗρος δὲ τοῖσι λέουσιν ἐστι ὅ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποτα-
 μὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε 5
 γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶθι πάσης τῆς ἔμ-
 προσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρας
 τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ὑπολοιπῇ ἡπείρῳ· ἀλλ' ἐν τῇ με-
 127 ταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν
 Θέρμην ἀπίνετο ὁ Ξέρξης, ἴδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν.

noctu e consuetis suis sedibus descendentes, nullo alio neque iumento tacto, neque homine, solas corripiebant camelos. Atqui mirari subit, quid caussae fuerit quod leones compelleret, ut, intactis aliis omnibus, solis camelis insidiarentur, quum numquam vel vidissent hoc animal, vel periculum eius fecissent. (126.) Sunt autem in his regionibus frequentes *leones*, et boves item sylvestres, quorum cornua immani sunt magnitudine; quae in Graeciam solent importari. Terminus autem *leonibus* est Nestus fluvius per Abdera fluens, et Acarnaniam perfluens Achelous. Nam nec orientem versus ulla in parte anterioris Europae leonem aliquis videat, nec ab occidente Acheloi in reliqua continente; sed inter duos istos fluvios leones gignuntur. (127.) *Ther-*

ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύμενος τὴν πα-
 ρὰ θάλασσαν χώραν τοσὴνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης
 5 πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδiew τε ποταμοῦ
 καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαίδα τε
 καὶ Μακεδονίδα, ἐς ταῦτὸ ρέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγον-
 τες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοις τοῖσι χωρίοις
 οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν,
 10 ἐκ Κρηστωναίης ῥέων Ἐχιδωρος μῦνος οὐκ ἀντέχρησε
 τῇ στρατῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὖρεα τὰ Θεσσα- 128
 λικὰ, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάλῃ τε
 ὑπερμήκειά ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στει-
 νὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε
 5 εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε
 πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν

nam ut Xerxes pervenit, substitit ibi cum exercitu.
Obtinebant autem castra exercitus totam oram mari-
timam, inde a Therma urbe et terra Mygdonia usque
ad Lydiam fluvium et Haliacmonem, qui Bottiaeam
a Macedonia disterminant, in eundem alveum aquas
suas confundentes. Tantum terrae spatium occupa-
runt barbarorum castra. Fluviorum autem, quos
commemoravi, solus Echedorus, e Crestonaeis fluens,
ad potandum non suffecit exercitui, sed aqua illum
destituit.

(128.) *Xerxes* vero ex *Therma* prospectans *Thes-*
salicos montes, Olympum atque Ossam, altitudine
mirum in modum eminentes, ut rescivit in medio
illorum angustam esse convallem, quam perfluat
Peneus amnis, audivitque esse ibi viam quae in

ἄνω ὁδὸν ἔμελλε εἰλᾶν διὰ Μακεδόνων, τῶν κατ' ὑπέρθε
 οἰκημένων, εἰς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτη
 γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπεθύμησε,
 καὶ ἐποίησε ταῦτα. ἐσβὰς εἰς Σιδωνίην νέα, εἰς τὴν περ 10
 ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε
 σημήϊον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐ-
 τοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκητο, καὶ ἐβήσατο
 Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θάσματι μεγάλῳ
 ἐνέσχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἶρε 15
 το εἰ τὸν ποταμὸν ἐστὶ παρατρέψαντα ἐτέρῃ εἰς θάλασ-
 129 σαν ἐξαγαγεῖν. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ πα-
 λαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκληϊσμένην πάντα
 θεν ὑπερμήκεσι οὖρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ
 ἔχοντα, τό τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὀσσα ἀποκλῆει,

Thessaliam ferat, cupidus fuit nave conscensa spe-
 ctandi ostium Penei: quippe ducturus erat exerci-
 tum superiore via per Macedonas, superne habitantes,
 in Perrhaebos praeter Gonnon urbem, quum tutissi-
 mum illac iter esse rescivisset. Et sicut cupivit, ita
 fecit. Conscensa nave Sidonia, quam eandem semper
 eonscendere consueverat, quoties tale quidpiam su-
 sciperet, signum reliquis etiam navibus proposuit
 solvendi, relicto ibi pedestri exercitu. Ubi ad ostium
 Penci Xerxes pervenit, illudque spectavit, ingenti
 captus est admiratione: advocatosque viae duces in-
 terrogavit, fieri-ne posset, ut averteretur fluvius et
 aliâ parte in mare derivaretur? (129.) *Thessa-*
liam fama est lacum olim fuisse, utpote altissimis
 montibus undique circum clausam. Etenim latus
 orienti obversum praeccludunt *Pelios* et *Ossa* mon-

5 συμμίσγοντα τὰς ὑπάρειας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βο-
 ρεῶ ἀνέμου, Οὐλύμπος· τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην, Πίνδος·
 τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὀθρυς·
 τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη
 ἐστὶ, ἐοῦσα κοίλῃ. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλ-
 10 λων συχῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλι-
 στα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου,
 καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο
 συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσ-
 σαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στει-
 * 15 νοῦ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ
 ὕδωρ πάντες ἐς ταῦτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθῶσι τάχιστα,
 ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνω-
 νύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται,
 οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς πο-

tes, quorum radices sese contingunt: septemtrionale
 latus *Olympus* praecludit, occidentale *Pindus*, me-
 ridiei obversum *Othrys*: et cava terra inter praedi-
 etos montes intercepta, *Thessalia* est. Igitur quum
 in hanc terram et alii frequentes rivi et quinque
 prae caeteris clari influant hi, Peneus, Apidanus,
 Onochonus, Enipeus, et Pamisus; omnes hi modo
 nominati rivi, ex montibus Thessaliam cingentibus
 in hunc campum influentes, per unam convallem,
 eamque angustam, exitum habent in mare, postquam
 in unum alveum aquas suas cuncti infuderunt: qui
 ex quo confluxere, caeteri nomen omittunt suum,
 et unum *Penei* nomen manet. Pristinis vero tempo-
 ribus, quum convallis illa nondum existeret, quae
 exitum aperit aquis, aiunt rivos illos, et praeter

ταμους τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοις τὴν 20
 Βοιβηίδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατὰ περ νῦν, ῥέειν
 τε οὐδὲν ἔσσαν ἢ νῦν ῥέοντας δέ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην
 πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασὶ Πο-
 σειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, οἰ-
 κότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν 25
 σείειν, καὶ τὰ διεστέωτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ θεοῦ τούτου
 ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν Φαίη Ποσειδέωνα ποιῆ-
 σαι. ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ
 130 διάστασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου.
 Ξέρξῃ εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ,
 ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον· „Βασιλεῦ, ποταμῷ τοῦ-
 „τῷ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα,
 „ἀλλ' ἡδὲ αὕτη· οὐρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα 5

CXXX. 5. ἢδε αὕτη. ἢδε αὐτὴ ἢ *malim cum viris doctis, haec una.*

rivos Boebeidem lacum, nomina quidem ea quibus
 nunc adpellantur non habuisse, sed nihilo minus
 quam nunc fluxisse, atque adeo effecisse ut *pelagus*
 esset tota *Thessalia*. Et ipsi quidem Thessali aiunt,
Neptunum fecisse convallem illam, per quam tam-
quam canalem effluit Peneus: nec praeter rationem
 hoc adfirmant. Qui enim Neptunum existimat mo-
 vere terram, et, quae terrae motu diducta sunt,
 opera huius dei esse; is istud videns dixerit, *Neptu-*
num id fecisse. Est enim illa montium diductio, ut
 mihi quidem adparet, terrae motu effecta. (130.)
 Viae autem duces, quaerenti Xerxi *an alius foret*
Peneo exitus in mare, rem adcurate compertam
 habentes, responderunt: *Non est, Rex, huic flu-*
mini alius exitus qui ad mare pertineat, nisi hic.

„Θεσσαλίη.“ Ξέρξης δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα·
 „Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ
 „ἐφυλάξαντο γνωσιμαχέοντες, καὶ τᾶλλα, καὶ ὅτι
 „χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ
 10 „ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦν μοῦνον ἐπέϊναί σφρων ἐπὶ τὴν
 „χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ
 „παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥέθρων· ὥστε Θεσσα-
 „λίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“
 Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι
 15 πρῶτοι Ἑλλήνων, ἑόντες Θεσσαλοὶ, ἔδοσαν ἑωυτοὺς βα-
 σιλεῖ· δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφρας τοῦ ἔθνους
 ἐπαγγέλλεσθαι Φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ θεσά-
 μενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.

Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ 131

ipse: est enim tota Thessalia undique montibus cincta. Ad haec Xerxes dixisse memoratur: Prudentes viri sunt Thessali: itaque iam multo ante sibi praecaverunt, pares se nobis non esse agnoscentes, quum aliis rebus, tum quod terram incolunt captu et expugnatu facilem. Nullâ enim aliâ re fuerit opus, nisi ut hoc flumen in illorum terram immit-tatur, aggere ex hac convalle repulsum, et in eos per quos nunc fluit alveos aversum; quo universa Thessalia, praeter montes, aquis mergeretur. Haec dixit ad Aleuae filios spectantia, quod illi, Thessali quum essent, primi Graecorum sese regi tradiderant; quos de communi gentis consilio societatem sibi pollicitos esse Xerxes arbitrabatur. His dictis, quae voverat contemplatus, Thermam renavigavit.

(131.) Ibi tum aliquammultos dies in Piéria est
Herod. T. III. P. I.

γὰρ δὴ οὗρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτη-
 μορίς, ὥα ταύτῃ διεξίῃ ἅπανσα ἡ στρατιὴ εἰς Περρραιβούς.
 Οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ
 γῆς αἴτησιν, ἀπικέατο· οἱ μὲν, κεινοὶ, οἱ δὲ, φέροντες 5
 132 γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἶδε,
 Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περρραιβοὶ, Λοκροὶ,
 Μάγνητες, Μηλιεῖς, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται, καὶ Θη-
 βαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιδέων τε καὶ
 Πλαταιέων. Ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκιον 5
 οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον αἰεράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον ὥδε
 εἶχε· „Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφεας αὐτοὺς Ἕλλη-
 „νες ὄντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ
 „τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
 133 „θεῷ.“ τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὥδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς 1a

commoratus. Etenim montem Macedonicum tertia
 pars exercitus tondebat, ut illac universae copiae in
 Perrhaebos transirent. Interim praecones per Grae-
 ciam ad postulandam terram dimissi redierunt; alii
 vacui, alii *terram et aquam* adferentes. (132.)
 Qui haec dederunt populi, hi fere fuere: Thessali,
 Dolopes, Enianes, Perrhaebi, Locri, Magnetes, Ma-
 liensenses, Achaei Phthiotae, Thebani et reliqui Boeoti,
 exceptis Thespiensibus et Plataeensibus. Contra hos
 Graeci ii, qui bellum adversus barbarum susceperunt,
 foedus pepigerunt interposito iuramento, cuius haec
 erat formula: *Quicumque populi Graeci Persae sese*
tradiderint, nulla necessitate coacti, rebus suis
bene habentibus, hos Delphico deo esse deciman-
dos. Haec formula foederis fuit a Graecis contra hos
 initi. (133.) Athenas autem et Spartam praecones

563, 17.

δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ
 γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα. πρότερον Δαρείου
 πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέον-
 5 τας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ ἐς Φρέαρ ἐσβαλόντες, ἐκέ-
 λευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασι-
 λέα. τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτή-
 σοντας. Ὅτι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς
 κήρυκας συνήνεκε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι,
 10 πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηϊώθη· ἀλλὰ
 τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι 134
 δὲ ὧν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου,
 τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλ-
 θυβίου ἱόν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυ-
 5 βιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆαι αἱ ἐκ Σπάρτης

ad terram postulandam Xerxes non misit, hac de
 caussa. Superiori tempore, quum ad hoc ipsum Da-
 rius legatos misisset, hos, qui postulatum venerant,
 Athenienses in *barathrum*, Lacedaemonii vero in
puteum praecipitaverant, iussos ex his terram et
 aquam capere regi adferendam. Hanc ob caussam ad
 hos Xerxes non misit qui postularent. Quod quidem
 ob facinus adversus praecones admissum quidnam
 Atheniensibus mali acciderit, dicere non possum, nisi
 quod terra eorum et urbs evastata est: at hoc quidem
 non illam ob culpam puto accidisse. (134.) In
 Lacedaemonios vero incubuit *Talthybii* ira, praecon-
 nis Agamemnonis. Est enim Sparta *Talthybii* fa-
 num: et supersunt ibi posterii *Talthybii*, *Talthybia-*
dae nominati, quibus hoc privilegium datum est,
 ut omnia praeconum munera apud Spartanos exer-

πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρ-
 τιῇτησι καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ'
 ἐπὶ χρόνον συγχρὸν ἦν σφι. ἀχθόμενων δὲ καὶ συμφο-
 ρῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, αἰλῆς τε πολλάκις συλ-
 λεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βού- 10
 λοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν,
 Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βοῦλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες
 Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνῆ-
 κοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐβελονταὶ ὑπέδυσαν ποινὴν τῖσαι
 Ξέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. 15
 οὕτω Σπαρτιῇται τούτους, ὡς ἀποθανευμένους, ἐς Μή-
 135 δους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀν-
 δρῶν θάματος αἰξί, καὶ τάδε πρὸς τούτοις τὰ ἔπεα.
 πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνια.
 ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν

ceant. Ab illo vero tempore Spartanis sacra facienti-
 bus non contigit perlitare: idque longum per tempus
 apud eos obtinuit. Quod quum dolerent Lacedaemo-
 nii, et in magna ponerent calamitate, concione po-
 puli saepius habita, et praeconio edito in hanc sen-
 tentiam, *si quis vellet Lacedaemoniorum pro Spar-
 ta mortem obire*; tum vero Sperthias Aneristi filius,
 et Bulis Nicolai, cives Spartani, egregio viri ingenio,
 [sive, nobili loco nati,] et opibus eminentes, ultro
 sese obtulerunt ad poenas Xerxi solvendas pro Darii
 praeconibus, Spartaee occisis. Ita hos Spartani, tam-
 quam subituros supplicium, in Medos miserunt.
 (135.) Estque et audacia ista horum virorum admi-
 ratione digna, et eorumdem oratio, quae fuit huius-
 modi. Dum Susa proficiscuntur, veniunt ad Hydar-

5 παραβαλασσίῳ ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ὅς σφεας,
 : ξείνια προθέμενος, εἰστία. ξεινίζων δὲ, εἶρετο λέγων τά-
 δε· „ Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ Φεύγετε βασιλεῖ Φί-
 „ λοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄν-
 „ δρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγμα-
 10 „ τα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δόητε ὑμέας
 „ αὐτοὺς βασιλεῖ, δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες
 „ εἶναι ἀγαθοί, ἕκαστος ἀν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος,
 „ δόντος βασιλῆος.“ Πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τὰδε·
 „ Ὑδάρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλή ἢ ἐς ἡμέας
 15 „ τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ
 „ δὲ ἄπειρος εἶναι. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεται,
 „ ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρήθης, οὐτ' εἰ ἐστὶ γλυκὺ, οὐτ'
 „ εἰ μὴ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμ-

nem. Is Hydarnes genere Persa erat, praefectus orae
 maritimae Asiae; qui eos ad hospitium vocatos, et
 liberaliter exceptos, his verbis interrogavit: *Viri
 Lacedaemonii, quid tandem respicitis amici esse
 Regis? Me et res meas respicientes, videtis quo
 pacto sciat Rex viros bonos honorare. Ita igitur
 vos quoque si Regi vos traderetis, quos ille viros
 bonos iudicat, unusquisque vestrum parti cuidam
 Graeciae imperaturus esset Regis beneficio. Ad
 haec illi responderunt: Hydarnes, non ex aequo
 proficiscitur hoc quod tu nobis das consilium.
 Nam id, quod tu expertus es, nobis consulis:
 alterum autem non es expertus. Servire quidem
 nosti; libertatis vero nondum cepisti experimen-
 tum, utrum dulcis sit, nec ne. Hanc enim si esses
 expertus, consuleres nobis, ut pro ea non hastis*

136 „βουλευαίς ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πε-
 20 „λέεσι.“ Ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦ-
 τεν δὲ ὡς ἀνέβησαν εἰς Σοῦσα, καὶ βασιλεῖ εἰς ὅψιν
 ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ
 ἀνάγκη σφι προσφερόντων προσκυνεῖν βασιλῆα προσ- 5
 πίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι πρὸς αὐτέων ἐπὶ κε-
 Φαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ
 εἶναι ἀνθρώπον προσκυνεῖν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἤκειν. ὡς
 δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δευτέρᾳ σφι λέγουσι τάδε καὶ
 λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα· „ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμ-
 „ψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπο- 10
 „λομένων κηρύκων, ποιῆν ἐκείνων τίσοντας.“ Λέγουσι
 δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης „οὐκ,
 „ἔφη, ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ
 „συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτεῖναν-

modo pugnaremus, verum etiam securibus. Haec illi responderunt Hydarni. (136.) Inde ubi Susa adscenderunt, et in conspectum venere regis, primum quidem, iuventibus satellitibus et vim illis adferentibus ut in terram prostrati adorarent regem, neutiquam se, etiam si in caput ab illis detruderentur, id facturos aiebant; nec enim sui moris esse adorare hominem, nec eâ causâ venisse. Tum, postquam ne id facerent ita repugnarunt, deinde haec et his similia dixere; Rex Medorum! Miserunt nos Lacedaemonii, ut pro praeconibus Spartae occisis poenam solvamus. Quibus Xerxes, ut erat generoso animo, respondit, Non se similem futurum Lacedaemoniis: illos enim, occidendo praecones, iura hominibus omnibus sancta vio-

15 „τας κήρυκας· αὐτὰς δὲ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦ-
 „τα οὐ ποιήσειν, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύ-
 „σιν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας.“ Οὕτω ἡ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύ- 137
 σατο τὸ παραυτίκα, καὶ περ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρ-
 την Σπερθιέω τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολ-
 5 λῶ ἐπηγέρθη, κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων
 πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι
 θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε
 ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ
 ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς
 10 παῖδας τῶν ἀνδρῶν ταυτέων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασι-
 λῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς
 Ἀνήριστον τὸν Σπερθιέω, ὃς εἴλε αἰλιέας τοὺς ἐκ Τίρυν-
 θος, ὀλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν· δῆλον ὦν μοι

CXXXVII. 13. καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν. *Corrigunt viri do-
 cti καταπλώσαντας πλήρεϊ Ἀνδρίων.*

*lasse; se vero, quod in illis damnet facinus, id
 non admissurum; neque illos vicissim interficiendo
 culpâ liberaturum Lacedaemonios. (137.) Ita, ra-
 tione istâ a Lacedaemoniis initâ, pacata in praesens
 tempus est Talthybii ira, licet Spartam redierint
 Sperthias et Bulis. At multo post tempore recrudit
 illa, ut aiunt Lacedaemonii, in bello Peloponnesio-
 rum et Atheniensium. Quae res, si qua alia, utique
 divinitus accidisse mihi videtur. Nam, ut in legatos
 ingrueret Thalthybii ira, neque cessaret priusquam
 exitum esset nacta, id ius et fas ferebat: quod vero
 in filios ingruerit horum virorum qui pacandae eius
 caussa ad regem erant profecti, in Nicolaum Bulidis
 filium, et in Sperthiae filium Aneristum, qui pisca-*

ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνης. οἱ γὰρ, πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι εἰς τὴν Ἀσίην, 15
προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλῆος, καὶ Νυμφροδώρου τοῦ Πύθεω, ἀνδρὸς Ἀβδηρί-
τεω, ἤλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων·
μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστεάς ὁ Ἀδεϊμάντου, Κορίν- 20
θιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένε-
το τοῦ βασιλέος στόλου.

- 138 ἘΠΑΝΕΙΜΙ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἡ δὲ
στρατηλασίῃ ἡ βασιλέος οὐνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθή-
νας ἐλαύνει, κατίετο δὲ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθα-
κόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίᾳ
πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν, δόντες γῆν τε 5

tores Tirynthios cepit, navi oneraria navigans viris repleto; id igitur ex divini numinis ira accidisse plane mihi fit manestum. Hi enim, quum a Lacedaemoniis legati missi essent in Asiam, proditi a Sitalce Tereī filio, Thracum rege, et Nymphodoro Pythae filio Abderita, intercepti sunt prope Bisanthen ad Hellepontum; et in Atticam abducti, interfecti sunt ab Atheniensibus, cum eisque Aristeeas Adimanti filius, Corinthius. Sed hoc quidem multis annis post hanc regis accidit expeditionem.

(138.) SED ad superiorem revertor narrationem. Regis haec expeditio titulum quidem habebat tamquam adversus Athenas tendens, sed contra universam dirigebatur Graeciam. Qua re multo ante cognita, non eodem modo Graeci omnes erant adfecti. Quippe eorum alii, quum terram et aquam Persae

566, 6.

καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρος ὡς οὐδὲν πιστόμενοι
 ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ, οὐ δόντες, ἐν δαίματι
 μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσίων ἐν τῇ Ἑλ-
 λάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε
 10 βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μη-
 διζόντων δὲ προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι 139
 γνώμην ἀποδέξασθαι, ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων
 ἀνθρώπων, ἕμῳ δὲ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές,
 οὐκ ἐπισχίσω. Εἰ Ἀθηναῖοι, καταρρώδησαντες τὸν ἐπιόν-
 5 τα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἥ καὶ μὴ ἐκλιπόν-
 τες, ἀλλὰ μέιναντες, ἔδωσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κα-
 τὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμῶς αὐ ἐπειρῶντο ἀντιύμενοι βα-
 σιλεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρ-
 ξῃ, κατὰ γε αὐτὴν ἡπειρον τοιάδε ἐγίνετο. εἰ καὶ πολ-
 10 λοὶ τειχεῶν κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ

dedissent, confidebant nihil mali a barbaro sibi illa-
 tum iri: alii vero, qui non dederant, ingenti metu
 tenebantur; quum nec navium idoneus numerus es-
 set in Graecia, quibus excipere invadentem hostem
 possent, et multitudo arma capere nollet, sed haud
 cunctanter faveret Medis. (139.) Atque hoc loco
 necessitas me cogit, ut sententiam dicam, invidiosam
 quidem illam apud plerosque homines: nec tamen
 me retinebo, quin id quod manifeste verum mihi
 videtur, pronunciem. Si *Athenienses* imminentis
 periculi metu terrâ suâ excessissent, aut si manentes
 tradidissent se *Xerxi*, Graecorum nulli periculum
 facuri erant mari occurrendi regi. Quod si ergo
 mari nemo restitisset *Xerxi*, in continenti utique ita
 se res erat habitura. Quantumvis multae murorum

Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν
 συμμάχων (οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ
 πόλιν ἀλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρ-
 βάρου) ἐμουνώθησαν· μουνωθέντες δὲ ἂν, καὶ ἀποδεξά-
 μενοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν 15
 ἔπαθον ἢ πρὸ τοῦ, ὀρέωντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλη-
 νας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα·
 καὶ οὕτω ἂν, ἐπ' ἀμφοτέρα, ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρ-
 σης. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ
 Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἂν ἦν, 20
 βασιλεὺς ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. Νῦν δέ, Ἀθη-
 ναίους ἂν τις λέγων σωτήρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος,
 οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές. οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὀκότερα τῶν

CXXXIX. 23. τὸ ἀληθές. ἀληθῆος corrigunt viri docti.

loricae per Isthmum fuissent a Peloponnesiis erectae,
 deserti *Lacedaemonii* a sociis (non illis quidem vo-
 lentibus, sed necessitate coactis, quippe quorum ci-
 vitates singulatim ab hostium classe fuissent expugna-
 tae) soli fuissent relictī: soli autem relictī, fortibus
 editis facinoribus, generose erant occubituri. Aut
 hoc fato erant functuri: aut, priusquam illud forent
 experti, quum vidissent reliquos Graecos cum Medis
 sentire, ipsi quoque deditionem erant facturi: atque
 ita, utrumlibet accidisset, Graecia in potestate erat
 futura Persarum. Nam murorum illorum per Isth-
 mum ductorum quatenam futura fuisset utilitas, ex-
 putare equidem non possum, quando rex maris te-
 nuisset imperium. Nunc si quis dicat, *Athenien-
 ses sospitatores fuisse Graeciae*, non aberraverit a
 vero: etenim, utram rationem rerum gerendarum

566, 35.

πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψιν ἔμελλε. ἐλόμενοι
 25 δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλλην-
 κὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμήδιζε, αὐτοὶ οὗτοι ἔσαν
 οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσά-
 μενοι. οὐδέ σφας χρηστήρια φοβερά, ἐλθόντα ἐκ Δελ-
 Φῶν, καὶ ἐς δαῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλ-
 30 λάδα· ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέσχοντο τὸν ἐπίοντα ἐπὶ
 τὴν χώραν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, 140
 χρηστηριάζεσθαι ἔσαν ἐτοῖμοι. καὶ σφι ποιήσασι περὶ τὸ
 ἱερὸν τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἴζον-
 το, χαρᾷ ἢ Πυθίῃ, τῇ οὐνομα ἦν Ἀριστονίκη, τὰδε·
 5 Ὡς μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν, Φεῦγ' ἔσχατα γαίης,

CXXXIX. 25. τοῦτο. οὕτω malebam cum Valck.

illi sequerentur, ea ratio praeponderatura erat. Ita-
 que, quum hoc sint secuti ut libera maneret Graecia,
 hi soli sunt, qui, quidquid Graeci generis reliquum
 erat quod cum Medis non sentiret, id excitarunt,
 quique, secundum deos utique, regem repulerunt.
 Neque eos oracula terribilia Delphis advenientia,
 ingentemque incutientia metum, movere potuerunt
 ut Graeciam desererent: sed permanentes sustinue-
 runt invadentem fines suos hostem.

(140.) Missis enim Delphos legatis consulere ora-
 culum Athenienses voluerant. Qui legati postquam,
 peractis circa templum legitimis caerimoniis, aedem
 essent ingressi consedisentque, hoc eis Pythia, cui
 nomen erat Aristonica, oraculum ediderat:

*O miseri! quid sedetis? fugite ad extrema ter-
 rarum,*

δῶματα καὶ πόλιός τροχοειδέος ἄκρα κάθηνα.

Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὦν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. Κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
πῦρ τε καὶ ὄξυσ Ἄρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων. 10
πολλὰ δὲ καὶ ἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κού τ' ὅσον οἶον
πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
οἳ που ἰδρῶτι ρεούμενοι ἐστήκασι,
δείματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
αἶμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκας. 15
Ἄλλ' ἴτον ἐξ αὐτοῖο, χακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

141 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμ-

relictis aedibus et summis collibus in-orbem-con-
ditae urbis!

Nec enim caput firmum manebit, nec corpus,
nec extremi pedes, neque manus, nec de media
quidquam

supererit, sed misere adflicta erit. Disturbabit
enim illam

et ignis, et acer Mavors, Syriacum agens currum.
Multaque etiam alia munita perdet loca, non
modo tuum:

multaque Immortalium templa rabido dabit igni,
quae iam nunc passim stant sudore defluentia,
metuque trementia: et de summis tectis
sanguis ater defluit, inevitabiliū praenunciū
malorum.

Sed excedite hoc penetrālī, et animi robur op-
ponite malis.

(141.) His auditis, Atheniensium legati gravissimo

567, 68.

Φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐ-
 τοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδρο-
 βούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα,
 5 συνεβούλευε σφί κηκτηρίην λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλ-
 θόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἰκέτας. πειβομένοισι
 δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι „ὦναξ, χρῆ-
 „σον ἡμῶν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς
 „ἰκετηρίας τάσδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπι-
 10 „μεν ἐκ τοῦ αἰδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ'
 „ἂν καὶ τελευτήσωμεν.“ ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαν-
 τες χρᾶ δεύτερα τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
 λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.

15 Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·

CXLI. 15. πελάσσας. Fors. πιδήσας.

luctu erat adfecti. Qui quum ob nunciatam calamita-
 tatem prorsus abiecissent animum, Timon Androbuli
 filius, civis Delphensis, spectatus in primis inter suos,
 consuluit eis, ut sumto oleae ramo iterum intrarent,
 et supplicum habitu denuo peterent oraculum. Cui
 quam illi obsecuti essent, dixissentque: *O rex Apol-
 lo! melius nobis oraculum de patria ede, hos sup-
 plicum ramos respiciens, quos tibi ferimus: aut
 ex hoc penetrati non discedimus, sed hic mane-
 bimus usque dum vitā excedamus*: haec ubi dixe-
 runt, alterum illis oraculum Pythia edidit huius-
 modi:

*Non potest Pallas Iovem Olympium flectere,
 multis illum verbis precata prudentique consilio.
 Tibi vero hoc rursus verbum edico, adamantis
 instar firmum:*

- Τῶν ἄλλων γὰρ αἰσχομένων, ὅσα Κέκροπος οὖρος
 ἐντὸς ἔχει, κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
 τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
 μῶνον ἀπόρρητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.
 Μὴδὲ σύ γ' ἵπποσύνῃν τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα 20
 πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἡσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
 νῶτον ἐπιστρέψας. ἔτι τοι κοτὲ κἀντίος ἔσση.
 Ὡς θείῃ Σαλαμὶς ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.
 142 Ταῦτά σφι, ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ
 ἐδόκει εἶναι, συγγραφάμενοι, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὰς
 Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόκοι ἀπήγγελλον εἰς

Quando alia omnia capientur, quae intra Cecropis fines

*et sacri Cithaeronis latebras sunt comprehensa;
 Tritoniae hoc dat late-cernens Iupiter, ut lig-
 neus murus*

*solus inexpugnabilis sit, qui te tuosque liberos
 servet.*

*Neque tu equitum peditumque ingentem exer-
 citum*

*tranquillus mane, a continente invadentem; sed
 recipe te,*

*terga vertens. Erit tempus, quum tu etiam con-
 tra stabis.*

*O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
 sive passim disseminata Cerere, sive collecta.*

(142.) Quae quum mitiora ipsis essent esseque viderentur quam prius editum oraculum, scripto haec consignarunt, et redierunt Athenas. Id ipsum vero

τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζη-
 5 μένων τὸ μαντήϊον, καὶ αἰδὲ συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν
 πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν
 τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι. ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ
 πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥηχῶ ἐπέφρακτο· οἱ μὲν δὲ κατὰ
 τὸν φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι.
 10 οἱ δ' αὖ ἔλεγον, τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταῦ-
 τας παραρτέεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς αὖ
 δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε
 τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης.
 ὦ θεῖη Σαλαμῖς· ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 15 ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.
 κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν Φαμέ-

responsum postquam reversi legati ad populum re-
 tulere, et aliae multae dicebantur sententiae ab his
 qui in mentem oraculi inquirebant, et hae duae ma-
 xime inter se conflictantes. Dicebant seniorum non-
 nulli, videri deum significare *superfuturam esse ar-*
cem. Erat enim olim arx Athenarum septo munita:
 hi igitur, id septum cogitantes, hunc esse *lignum*
illum murum coniectabantur. Alii contra, *naves*,
 aiebant, *a deo significari*; hasque parandas esse,
 atque instruendas omissis aliis rebus omnibus, con-
 tendebant. Hi vero ipsi, qui *naves esse* dicebant *lig-*
neum murum, in duobus postremis Pythiae versibus
 illis haesitabant:

O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
sive passim disseminatâ Cerere, sive collectâ.

Quae ob verba conturbabantur animi eorum qui *na-*
ves interpretabantur *lignum murum*. Nam inter-

νων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμο-
 λόγοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα
 δεῖ σφέας ἐσσωθῆναι, ναυμαχίην παρασκευασαμένους.
 143 Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριὼν,
 τῷ ὄνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλέος
 ἐκαλέετο. οὗτος ὡνὴρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμο-
 λόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιαύδε· „Εἰ ἐς Ἀθη-
 „ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν 5
 „δοκέειν ἥπῳς χρησθῆναι, ἀλλὰ ὥδε, ὦ σχετλίη
 „Σαλαμῖς, ἀντὶ τοῦ ὦ θεῶ Σαλαμῖς· εἴπερ
 „γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ’ αὐτῇ τελευτήσῃν. ἀλ-
 „λὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι τὸ χρη-
 „στήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ’ οὐκ ἐς 10
 „Ἀθηναίους.“ παρασκευάζεσθαι ὧν αὐτοὺς ὡς ναυμα-

CXLIII. 5. ἐόντως. ἐόντως corrigunt viri docti.

pretes oraculi in hanc sententiam verba haec acci-
 piebant, quasi ad Salaminem essent cladem accep-
 turi, si ad navalem pugnam sese comparassent.
 (143.) Erat autem Athenis vir quidem, nuper inter
 primarios cives locum consecutus, cui erat nomen
Themistocles, vulgo vero *Neoclis filius* adpella-
 batur. Hic vir, negans recte ista accipi ab oraculorum
 interpretibus, in hanc sententiam disseruit. *Si ad*
Athenienses spectaret istud dictum, non adeo miti
verbo usurum fuisse, ait, deum, sed O misera
Salamis dicturum fuisse, non O divina Sala-
mis; si quidem circa eam perituri essent incolae.
Sed enim in hostes valere dei responsum, si quis
illud recte intelligat, non in Athenienses. Itaque
 suasit civibus, ut ad navalem pugnam sese compa-

χρήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἔontos τοῦ ξυλίνου τεί-
 χεος. Ταύτη Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι
 ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν
 15 χρησμολόγων· οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ
 σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλι-
 πόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζεν. Ἐτέρη 144
 τε Θεμιστοκλεῖ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἤρι-
 στευσε. ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων
 ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν
 5 ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἑκάστος δέ-
 κα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλὴς ἀνέγνωσε Ἀθηναίους,
 τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας ταυτέων τῶν
 χρημάτων ποιήσασθαι δηκοσίας, ἐς τὸν πόλεμον τὸν

rarent, hunc enim esse ligneum murum. Hanc in
 partem quum sententiam Themistocles dixisset, cen-
 suerunt Athenienses potiore esse hanc rationem,
 quam illam quae erat ab oraculorum interpretibus
 proposita: qui, adparatum navalis pugnae dissuaden-
 tes, summam rei in eo verti contendebant, ut ne
 manus quidem contra invadentes hostes tollerent, sed,
 relictâ prorsus Atticâ, in alia terra novas sedes quaer-
 erent. (144.) Alia vero etiam ante hanc eiusdem *The-*
mistoclis sententia opportune vicerat. Quum ingen-
 tes fuissent in Atheniensium aerario pecuniae, quae
 ex metallis a Laureo redierant, in eoque res esset, ut
 ea pecunia viritim civibus divideretur, et unusquis-
 que decem acciperet drachmas; tunc Themistocles
 persuaserat civibus, ut, omissâ illâ distributione,
 naves ex hac pecuniâ ducentas aedificarent ad bel-
 lum, ut aiebat, cum Aeginetis. Hoc enim bellum,
Herod. T. III. P. I.

πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς,
 ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γε- 10
 νέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ, ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ
 ἐχρήσθησαν· ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. Αὐ-
 ταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιεῖσθαι ὑπὴρ-
 χον, ἐτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξέ τε σφι,
 μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλ- 15
 λάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδήμει, τῷ
 θεῷ πειθόμενους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ
 μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγγόνηε.

145 Συλλεγομένων δὲ ἐς ταῦτό τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα
 Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνων φρονούντων, καὶ διδόντων σφίσι
 λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοκεε βουλευομένοισι αὐ-
 τοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι

tunc conflatum, Graeciae fuit saluti, eo quod Athe-
 nienses mari dare operam coëgit. Sed naves hae, ad
 quem comparatae fuerant usum, in eum quidem non
 sunt adhibitae: at ita tamen opportuno tempore in
 promptu fuere Graeciae. Has igitur naves, ante com-
 paratas, tunc habuere Athenienses; praeterque eas
 aliae erant aedificandae. Et post acceptum oraculi re-
 sponsum habita deliberatione decreverunt, deo ob-
 sequentes cum omnibus copiis naves conscendere,
 et mari, unà cum eis ex Graecis qui ita vellent, exci-
 pere Barbarum Graeciam invadentem. Ista igitur,
 quae dixi, oracula Atheniensibus evenerant.

(145.) Postquam vero in unum locum convenere
 quicumque ex Graecis Graeciam incolentibus meliora
 sentiebant, ibi tum collatis inter se sermonibus, fide-
 que data, de communi consilio placuit, primum re-

370, 59.

5 τὰς τε ἑχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέ-
 μους. ἔσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι· ὁ
 δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ
 δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρ-
 δισι, ἐβουλευσάντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην
 10 τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους,
 ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σι-
 κελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος,
 ἐς τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ
 ἐς Κρήτην ἄλλους· Φρονήσαντες εἴ πως ἐν τε γένοιτο τὸ
 15 Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συγκύψαντες τῷτὸ πρήσσοιεν πάν-
 τες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἑλλήσι. τὰ δὲ
 Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν
 Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι 146

rum omnium componere inimicitias et mutua bella,
 quae inter ipsos obtinerent. Erant autem et inter alios
 conserta bella; maximum vero inter Athenienses et
 Aeginetas. Deinde vero, quum rescivissent Sardibus
 cum exercitu esse Xerxem, placuit speculatores mit-
 tere in Asiam, qui res regis explorarent; tum et Ar-
 gos mittere legatos, societatem adversus Persas con-
 ciliaturos; item alios in Siciliam mittere ad Gelonem
 Dinomenis filium, et in Corcyram, qui auxilia Grae-
 cis mittenda postularent; denique alios in Cretam:
 hoc consilio, ut, si fieri posset, in unum coalesceret
 Graecum omne genus, cunctique concordēs iunctis
 agerent viribus; quippe cunctis pariter Graecis immi-
 nente periculo. Dicebantur autem permagnae esse
 res Gelonis, multo ampliores quam ullius populi
 Graeci. (146.) His ita decretis, depositis inimiciis,

ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἑχθρας, πρῶτα μὲν κατα-
 σκόπους πέμπουσι εἰς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπι-
 κόμενοί τε εἰς Σάρδεις, καὶ καταμαβόντες τὴν βασιλέως
 στρατιὴν, ὡς ἐπαῖστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν 5
 στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύ-
 μενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ
 ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώ-
 μην, πέμπει τῶν τινὰς δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἥν κα-
 ταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑωυ- 10
 τόν. ὡς δὲ ἔτι περιέοντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον
 εἰς ὅψιν τὴν βασιλέως· τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ' οἷσι
 ἦλθον, ἐκέλευέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας
 ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵπ-
 πον· ἐπεὶ δὲ ταῦτα θεύμενοι ἔωσι πλήρεις, ἀπο- 15
 147 πέμπειν εἰς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν ἀσινείας. Ἐπι-

primum speculatores mittunt in Asiam, tres viros.
 Qui postquam Sardes venerunt, exercitumque explo-
 rarunt regis, deprehensi a ducibus copiarum pede-
 strium, tortique, abducebantur supplicio adficiendi:
 capitis enim erant damnati. Quod ubi Xerxes resc-
 vit, improbatâ ducum sententiâ, satellitum nonnul-
 los misit iussos ad se adducere speculatores, si vivos
 etiam nunc nacti essent. Qui quum illos susperstites
 invenissent, et in conspectum produxissent regis;
 tum vero rex, postquam ex eis quaesivit quâ causâ
 venissent, imperavit satellitibus, ut circumducerent
 homines, pedestremque omnem exercitum et equita-
 tum illis ostenderent, spectaculoque satiatos, in quam-
 cumque vellent regionem dimitterent incolumes.
 (147.) Ista imperans rex, hanc rationem adiecit, ut di-

571, 90.

λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὥς „εἰ
 μὲν ἀπώλοντο οἱ κατὰσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἑαυτοῦ πρή-
 γματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἔοντα λόγου μέζω·
 5 οὐτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἀνδρας τρεῖς
 ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα,
 δοκέειν, ἔφη, ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑαυτοῦ
 πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν
 σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐ-
 10 τοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν.“ Οἷκε δὲ αὐτοῦ
 αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-
 ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλώνοντα
 τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγινα καὶ Πελοπόννησον κο-
 15 μιζόμενα. οἱ μὲν δὴ παρέδρου αὐτοῦ, ὥς ἐπύθοντο πολέ-
 μια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἔσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέ-

*ceret, si periissent speculatores, nec praescituros
 fuisse Graecos quanto regis copiae sint famâ am-
 pliores, nec ipsos magnum incommodum hostibus
 fuisse adlaturos tribus occisis viris: qui si in
 Graeciam redierint, videri Graecos, cognitis Per-
 sarum rebus, ante susceptam hanc expeditionem
 libertatem suam tradituros; atque ita ne opus
 quidem Persis fore, ut ducendi adversus illos exer-
 citus molestiam sustineant! Similis ista regis sen-
 tentia fuit alteri huic. Quum Abydi Xerxes versare-
 tur, conspicatus est naves frumentarias ex Ponto per
 Hellespontum navigantes, et Aeginam atque Pelopon-
 nesum petentes. Consilarii igitur qui adsidebant ei,
 ut cognoverunt hostiles esse naves, capere illas erant
 parati, respicientes nutum regis, quando ille impe-
 rium esset daturus. Xerxes vero ex illis quaesivit,*

ποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὅκοτε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρ-
 ξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκῃ πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· „Ἐς τοὺς
 „σοὺς πολεμίους, ὧ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπο-
 λαβὼν ἔφη· „Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἔνθα περ
 „καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω. τί 20
 „δῆτα ἀδικέουσιν οὗτοι, ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;“
 Οἱ μὲν νυν κατασκόποι, οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀπο-
 πεμφθέντες, ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην.

- 148 Οἱ ΔΕ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ
 τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἐπεμπον ἐς
 Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐωυτοὺς
 γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ
 τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι 5
 δὲ, καὶ μαθόντες ὥς σφεας οἱ Ἕλληνες πειρήσονται πα-
 ραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους

*quorsum hi navigarent. Qui ut dixere, Ad tuos
 hostes, Domine; frumentum eis advehentes: re-
 spondit ille: Atqui etiam nos eodem navigamus,
 quo hi, et aliis rebus et frumento instructi. Quid
 ergo mali hi faciunt, quod frumentum nobis ad-
 portant? Speculatores igitur, quos dixi, postquam
 omnia spectarunt et a Xerxe dimissi sunt, ita in
 Graeciam rediere.*

(148.) GRAECI contra *Persam* coniurati, post-
 quam in *Asiam* speculatores mandarunt; porro *Ar-
 gos* miserunt legatos. Aiunt autem *Argivi*, res
 tunc apud se in hunc modum esse gestas. Statim ab
 initio cognitos ipsis fuisse adparatus quos adversus
 Graeciam faceret Barbarus: quumque simul intellexissent operam daturus esse Graecos, ut sese in socie-

572, 20.

ἐς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπειρησόμενους „ὥς σφι μέλλει
 ἄριστον ποιῆσαι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι
 10 ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ
 Ἀναξανδρίδew.“ τῶνδ' ἡ εἵνεκα πέμπειν τὴν δὲ Πυθίην
 ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
 15 καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσεται
 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δέ, ὥς
 ἔλθῃν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ
 βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς
 τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὥς „ἐτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι
 20 ποιέειν ταῦτα, τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπεισάμενοι Λα-
 κεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς
 συμμαχίας· καὶ τοι κατὰ γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν

tatem contra Persas adsciscerent, legatos se misisse
 Delphos, qui ex Deo quaererent, *quidnam facientes
 melius consulturi essent rebus suis?* Nuper enim
 sex millia de suis occisos esse a Lacedaemoniis
 et a Cleomene, Anaxandridae filio. Ea causâ le-
 gatos se misisse; interrogantibus vero hoc respon-
 sum reddidisse Pythiam:

*Finitimis invise, care immortalibus Diis,
 verutum intus tenens, cautus sede,
 et capiti cave: caput enim corpus servabit.*

Hoc responsum sibi initio redditum a Pythia fuisse:
 deinde vero Argos venisse legatos; et adeuntes sena-
 tum, exposuisse mandata. Ad ea *Argivos* respondis-
 se, *paratos se esse ea facere, si, compositâ cum
 Lacedaemoniis in triginta annos pace, dimidium*

149 ἡγεμονίην ἑαυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ
 ἥμισυ ἡγεομένοισι.“ Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλήν
 ὑποκρίνασθαι, καὶ περ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστή-
 ριου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην.
 σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταέτιδας, καὶ
 περ τὸ χρηστήριον Φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες 5
 ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδέων ἐου-
 σέων, ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ
 γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ
 τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. Τῶν δὲ ἀγγέ-
 λων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ρηθέντα ἐκ τῆς βου- 10
 λῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε· „περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς
 τοὺς πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑπο-

*imperii in universos socios ipsi obtinuissent: et ae-
 quum quidem esse, ut penes ipsos summa sit totius
 imperii; contentos se autem dimidio fore. (149.)*

Haec aiunt senatum respondisse, tametsi Argivos
 oraculum vetuisset contrahere cum Graecis societa-
 tem: et, metuentes licet oraculum, cupidos tamen
 fuisse foedus in triginta annos cum Lacedaemo-
 niis paciscendi, ut intra hos annos pueri ipsorum ad
 virilem pervenirent aetatem. Quod si enim foedus
 non conciliaretur, veritos esse, ne, si ad superius
 malum alia quaedam calamitas in bello Persico ac-
 cessisset, reliquum foret ut prorsus Lacedaemonio-
 rum subiicerentur imperio. Ad ista autem a senatu
 dicta eos ex legatis, qui *Spartā* erant missi, haec
 respondisse: *De foedere quidem relaturos se ad
 multitudinem; de belli imperio autem mandatum
 sibi esse ut respondeant dicantque, duos sibi esse*

κρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφὶ μὲν εἶναι δύο βασιλῆας,
 Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ἔστι δυνατόν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης
 15 οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίας. μετὰ δὲ δύο τῶν σφε-
 τέρων ὁμοψήφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι, καλύειν οὐδέν.“ Οὐ-
 τω δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτι-
 τέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν
 βαρβάρων ἄρχεσθαι, ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι·
 20 προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλ-
 λάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ μὴ, περιέψε-
 σθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα του- 150
 τέων περὶ λέγουσι. Ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος
 ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Εἰρέξης ἐπεμψε κήρυκα εἰς Ἀρ-
 γος, πρότερον ἢ περ ὀρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 5 λάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἶπαι· „Ἄνδρες Ἀρ-
 „γεῖοι, βασιλεὺς Εἰρέξης τάδε ὑμῖν λέγει. Ἡμεῖς νο-

*reges, Argivis vero unum: fieri autem non posse,
 ut alteri utri regi Spartanorum abrogetur impe-
 rium. At, quin cum suis duobus Argivus aequum
 ius suffragii habeat, nihil impedire. Ita, aiunt
 Argivi, non ferendam sibi visam esse Spartanorum
 arrogantiam, maluisseque se sub Barbarorum esse
 imperio, quam Lacedaemoniis parere: edixisseque
 senatum legatis, ut ante solis occasum finibus
 suis excederent; id ni facerent, hostium loco ha-
 bitum iri. (150.)* Ista quidem his de rebus ipsi
 memorant Argivi. Est vero alia fama per Graeciam
 vulgata; misisse Xerxem, priusquam expeditionem
 in Graeciam susciperet, Argos caduceatorem. Qui
 ubi advenit, in hunc modum locutus esse fertur:
Viri Argivi! rex Persarum haec vobis dicit. Nos

„μίζομεν Πέρσῃ εἶναι, ἀπ’ οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖ-
 „δα Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς ΚηΦέας
 „θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτεροι
 „ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας οἶκος ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προ- 10
 „γόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέσ-
 „τας, ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ’ ὑμῖν αὐ-
 „τοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένη-
 „ται κατὰ νόον, οὐδαμῶς μέζονας ὑμέων ἄξω.“ Ταῦ-
 „τα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, 15
 καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους μεταίτεον
 ἐπεὶ δέ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω
 δὴ, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λα-
 κεδαιμόνιοι, μεταίτεον, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγω-
 151 σι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοις καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγου-
 σί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτισι ὕστερον γεγόμενον του-

Persen existimamus, a quo progeniti sumus, fuisse Persei filium, Danaae nepotem, natum ex Cephei filia Andromeda: ita igitur a vobis sumus oriundi. Proinde aequum non est, ut aut nos progenitoribus nostris bellum faciamus, aut ut vos, aliis opem ferentes, contra nos in acie stetis; sed ut domi manentes, quietem agatis. Nam, si mihi ex sententia res successerint, nullos potiore loco, quam vos, habebo. Haec audientes, Argivos magni fecisse: et statim quidem, nihil nec pollicitos esse Graecis, nec ab illis postulasse; sed, postquam eos ad societatem Graeci invitarunt, tum vero, quum bene gnari essent Lacedaemonios secum non communicaturos esse imperium, dimidium illius postulasse, ut hoc praetextu utentes otium agerent. (151.) Cum his etiam

574, 81.

τέων. τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονίοισι ὄντας ἐτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην
 5 τε τὸν Ἴππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας.
 Ἀργεῖους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ
 τούτους εἰς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν
 Ξέρξεω „εἰ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα Φιλίην
 συνεκράσαντο, ἢ νομιζοῖατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι.“
 10 βασιλῆα δὲ Ἀρταξέρξεα „μάλιστα ἐμμένειν, Φάναι,
 καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἀργεος Φιλιωτέρην.“ Εἰ μὲν 152
 νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα εἰς Ἀρ-
 γος, καὶ Ἀργείων ἀγγελοι ἀναβάντες εἰς Σοῦσα ἐπει-
 ρώτων Ἀρταξέρξεα περὶ Φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶ-
 5 παι· οὐδὲ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλ-

congruere, aiunt Graecorum nonnulli, aliam rem, quae quidem multis post annis incidisse memoratur. Adfuisse tunc forte Susis Memnoniis, alterius cuiuspiam rei caussa, legatos Atheniensium, Calliam Hipponici filium, eiusque collegas: *Argivos* vero et ipsos, per idem tempus missis Susa legatis, ex *Artaxerxe* quaesisse, utrum *sibi adhuc firma maneat amicitia quam cum Xerxe conciliassent, an hostes ab illo iudicentur?* His regem Artaxerxem respondisse, utique *firmam manere, neque se ullam civitatem sibi magis amicam, quam Argos, existimare.* (152.) Iam vero, an revera Xerxes caduceatorem Argos miserit ista dicentem; et an Argivorum legati, Susa profecti, Artaxerxem de amicitia interrogaverint; id equidem pro certo confirmare non possum: nec de his aliam pronuncio sententiam, nisi quam ipsi dicunt Argivi. Caeterum hoc satis

λην γε ἢ τήν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. Ἐπίσταμαι δὲ τοσούτο, ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήϊα κακὰ ἐς μέσον συνενεΐκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοις, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφεροῖατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκων- 10 το. οὕτω δὲ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχιστα πεποίηται. Ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν ὦν οὐ παντάπασι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσῃ ἐπὶ τὴν 15 Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἢ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὲ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρούσης λύπης. Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

153 ἘΣ ΔΕ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων, συμμίζοντες Γέλωνι· καὶ δὲ καὶ

scio, si omnes homines propria mala in commune conferrent, cum aliorum malis illa permutaturi, fore ut unusquisque, propius inspectis aliorum malis, lubens rursus ea reportaret, quae ipse adtulisset. Ita nimirum non turpissime Argivi egerunt. Ego autem dicere debeo quae memorantur; nec vero omnibus utique fidem debeo adhibere: atque hoc idem in universam hanc Historiam dictum intelligi velim. Nam et hoc traditur, Argivos advocasse Persam in Graeciam, quum male illis cessisset adversus Lacedaemonios bellum, quumque quidvis potius sibi accidere mallent, quam in tristi eo statu, quo tunc erant, manere. Atque haec de Argivis hactenus.

(153.) IN SICILIAM et alii a sociis missi legati venerunt, cum *Gelone* acturi, et a Lacedaemoniis mis-

575, 11.

ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. Τοῦ δὲ Γέλωνος
 τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ ἑὼν Γέλῃς, ἣν ἐκ νήσου Τή-
 5 λου, τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ
 Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιφήμευ, οὐκ ἐλείφθη.
 ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται
 τῶν χθονίων θεῶν, διετέλεον ἑόντες, Τηλίνεω ἐνός τευ
 τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. Ἐς Μακτώριον
 10 πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶων,
 ἐσσωθέντες στάσι. τούτους ὧν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς
 Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἱρὰ του-
 τέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτῆσατο,
 τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι. τούτοισι δ' ὧν πίσυνος ἑὼν, κατή-
 15 γαγε ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν
 ἔσονται. θῶμά μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυ-

CLIII. 4. ἑὼν Γέλῃς ex coni. ὁ ἐν Γέλῃ olim edd. et mss.

sus Syagrus. *Gelonis* huius progenitor, Gelae in-
 cola, ex Telo insula erat, contra Triopium sita: qui,
 quum a Lindiis ex Rhodo, duce Antiphemo, *Gela*
 conderetur, coloniae fuerat socius. Huius posteri,
 procedente tempore hierophantae fuerunt inferarum
 dearum, et constanter idem munus tenuerunt; ad
 quod Telines, unus ex illorum maioribus, tali modo
 fuerat promotus. Cives nonnulli Geloi, in seditione
 victi ab adversariis, in Mactorium oppidum confu-
 gerant supra Gelam situm. Hos Telines Gelam re-
 duxit, nulla hominum manu adiutus, sed solis sacris
 harum dearum. Unde vero haec sumserit, aut quo-
 modo nactus sit, dicere non possum. Sed his fretus
 reduxit illos hac conditione, ut posteri ipsius hiero-
 phantae illarum dearum essent. Quod autem audio

θάνομαι κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον· τὰ
 τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἅπαντος ἀνδρὸς νενόμικα
 γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀν-
 δρηίης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων, 20
 τὰ ὑπεναντία τούτων, πεφυκέναι Θηλυδρίης τε καὶ μα-
 λακώτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτῆσατο τοῦτο τὸ γέ-
 154 ρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν
 βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτη, ἀπέθανε
 δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελαίου, ἐνθαῦτα ἀναλαμ-
 βάνει τὴν μοναρχίην Ἴπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελ-
 φεύς. ἔχοντος δὲ Ἴπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, 5
 ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλ-
 λων καὶ Αἰνησιδήμου, τοῦ Παταϊκοῦ, ἦν δορυφόρος Ἴπ-
 ποκράτεος· μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπε-
 δέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος

rem tantam a Teline esse perfectam, id eo magis
 etiam miror, quod, quum talia non a quolibet ho-
 mine patrari posse existimaverim, sed ab animo
 forti et virili robore debere proficisci, hic e contra-
 rio perhibetur a Siciliae incolis effoeminatus et mol-
 lis admodum homo fuisse. At is quidem ita munus
 hoc obtinuerat. (154.) Mortuo Cleandro, Pantaris
 filio, qui, postquam septem annis Gelae fuerat ty-
 rannus, a Sabyllo cive Geloo est interfectus; ibi tum
Hippocrates, Cleandri frater, monarchiam suscepit.
 Quo regnante *Gelon*, unus e posteris Telinis hiero-
 phantae, cum aliis multis, et in his cum Aenesidemo
 Pataici filio, custos corporis fuit Hippocratis: nec
 vero multo post ob virtutem praefectus universi equi-
 tatus nominatus est. Nam quum Callipolitas et Na-

- 10 γὰρ Ἴπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ
 Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πρὸς, Συρηκου-
 σίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συγχροῦς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν
 τούτοισι τοῖσι πολέμοισι ἑὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος.
 τῶν δὲ εἶπον πολίων, τουτέων, πλὴν Συρηκουσέων, οὐδε-
 15 μὴ πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἴπποκράτεος. Συρηκου-
 σίους δὲ Κορίνθιοι τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ
 ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι,
 ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἴπποκράτει Κα-
 μαρίναν Συρηκουσίους παραδοῦναι. Συρηκουσίαν δὲ ἦν
 Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἴπποκράτεα, τυ- 155
 ραννεύσαντα ἴσα ἕτασ τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ, κατέ-
 λαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ἰβλῆν, στρατευσάμενον ἐπὶ
 τοὺς Σικελούς· οὕτω δὲ ὁ Γέλων, τῷ λόγῳ τιμωρέων
 5 τοῖσι Ἴπποκράτεος παῖσι Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ,

xios oppugnaret Hippocrates, et Zancleacos et Leon-
 tinos, itemque Syracusios et Barbaros multos; in
 cunctis his bellis praeclare Gelonis virtus eminebat. Ea-
 rum autem quas dixi civitatum nulla, praeter Syra-
 cusas, effugit quin in servitutem ab Hippocrate re-
 dingeretur. Syracusios vero, praelio victos ad Elorum
 fluvium, liberaverunt Corinthii et Corcyraei, concilia-
 ta pace in hanc conditionem, ut Camarinam Hippo-
 crati traderent Syracusii: nam antiquitus Syracusio-
 rum Camarina fuerat. (155.) Postquam vero Hip-
 pocrati etiam, quum totidem annos quot Cleander
 frater regnasset, accidit ut ad Hyblam urbem, bel-
 lum gerens cum Siculis, occumberet; tunc nimirum
 hic *Gelon*, nomine quidem tenuis opem ferens filiis
 Hippocratis Euclidi et Cleandro, quibus iam parere

οὐ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ
 ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχη τῶν Γελῶν, ἦρχε αὐτός,
 ἀποστερήσας τοὺς Ἴπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο
 τὸ εὖρημα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρη-
 κουσίων, ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέ- 10
 ρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων κατα-
 γαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκού-
 σας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκου-
 σίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδιδόι τὴν πόλιν καὶ ἑαυτόν.
 156 Ὁ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν
 ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν
 Ἰέρωνι ἀδελφεῷ ἑαυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυε,
 καὶ ἔσαν οἱ πάντα αἱ Συρηκούσαι. αἱ δὲ παραυτίκα
 ἀνὰ τ' ἑδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γὰρ, Κα- 5
 μαριναίους ἅπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πὸ

CLVI. 2. ἐπικρατίων. ἔτι κρατίων *ex conl. corrigunt.*

cives noluerant, re vera autem, praelio victis Gelois, solus ipse regnavit, Hippocratis filiis imperio fraudatis. Quae res quum ei praeter spem successisset, deinde *gamoros* quos vocant Syracusiorum, [*id est*, praediorum possessores] urbe eictos a populo et a propriis servis, qui Cyllyrîi vocabantur, ex Casmene oppido *Syracusas* reduxit, et hac quoque urbe positus est. Populus enim Syracusiorum adventanti Geloni et se et urbem tradidit. (156.) Syracusis positus *Gelon*, iam non tanti fecit Gelae imperare: itaque hoc oppidum fratri suo Hieroni permisit, ipse vero Syracusas quolibet modo munivit et auxit: erantque ei *Syracusae* loco omnium. Et brevi haec urbs crevit floruitque. Nam et Camarinaeos cunctos,

λήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε·
 τοῦτο δὲ, Γελῶων ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν, ταῦτ' οἱ
 Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίᾳ,
 10 ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν
 αὐτέων παχέας, ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῶ, καὶ
 προσδοκούντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συ-
 ρηκούσας, πολίητας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσ-
 15 δεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους
 ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης.
 ταῦτ' οἱ καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίᾳ ἐποίησε,
 διακρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομί-
 σας δῆμον εἶναι συνόικημα ἀχαριτώτατον. Τοιούτῳ μὲν
 20 τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων.

Syracusas transductos, cives fecit, dirutâ Camarinâ :
 et maiore parte Geloorum civium eodem modo, quo
 Camarinaeis, usus est. Megarenses vero Siciliam in-
 colentes quum ab illo oppugnati in deditionem ve-
 nissent; opulentiores eorum, qui bellum contra eum
 suscitaverant, et ob id se perditum iri putabant, pa-
 riter Syracusas transduxit, civesque fecit; plebem au-
 tem Megarensium, quae belli non fuerat auctor,
 et nihil ab illo mali se passuram exspectabat, hanc
 item Syracusas perductam vendidit ea conditione, ut
 e Sicilia exportarentur. Eodemque modo Euboeensi-
 bus usus est Siciliam incolentibus, discretâ plebe a
 locupletibus. Egit autem ita cum utrisque hac causâ,
 quod molestiae et periculi plenum putaret, una cum
 plebe habitare. Tali modo potens tyrannus *Gelon*
 evaserat.

„σκήπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδου πρὸς
 „Ἐγεσταίων Φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ
 „ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ’ ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφε-
 „λῖαι τε καὶ ἐπαυρέσεις γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα 10
 „ἤλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος Φόνον ἐκπρήξό-
 „μενοι· τό τε κατ’ ὑμέας, τὰδε πάντα ὑπὸ βαρβάρουσι
 „νέμεται. ἀλλὰ, εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κα-
 „τέστη· νῦν δὲ, ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῆ-
 „κται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστis γέγονε. 15
 „Ἀτιμίας δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι
 „ὑμῖν, ἀλλ’ ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος δικη-
 „σίας τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὀπλίτας, καὶ δισχι-
 „λίην ἵππον, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους
 „σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλοῦς· σὶ 20

*ut Doriei necem, Anaxandridae filii, ab Egestaeis
 commissam ulcisceremini, simulque adiutorem me
 vobis obtuli ad liberanda emporia, e quibus magna
 commoda fructusque ad vos redibant, nec mei
 caussa venistis ad opem mihi ferendam, nec ad ul-
 ciscendam Doriei caedem; et, per vos si stetisset,
 omnia haec in barbarorum forent potestate. At,
 postquam bene atque prospere mihi omnia ces-
 serunt, nunc, ubi in vos versum est bellum, in
 vosque ingruit, ita demum memoria vos subiit
 Gelonis. Verumtamen, quamvis a vobis turpi-
 ter fuerim contemptus, non ego vestrum ero simi-
 lis, sed paratus sum opem vobis ferre, ducentas
 praebiturus triremes, et vicies mille milites gra-
 viter armatos, bis mille equites, bis mille sagitta-
 rios, bis mille funditores, et bis mille cursorios*

„τόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολε-
 „μήσωμεν, ὑποδέκομαι παρέξιν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῶδε
 „τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμῶν τῶν
 „Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ
 25 „λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὐτ' ἂν ἄλλους πέμ-
 „ψαίμι.“ Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύαγρος, 159
 εἶπέ τε τάδε· „Ἡ κε μέγ' οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγα-
 „μέμνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
 „ραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων. ἀλλὰ
 5 „τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγε-
 „μονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ', εἰ μὲν βούλει βοηθεῖν
 „τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ'
 „ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθεῖν.“
 Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους τοὺς 160

CLX. 1. ἀπιστραμμ. ἐπιστρ. malint alii.

*equites leviter armatos: denique universo Graeco-
 rum exercitui frumentum me suppeditaturum, us-
 que dum debellarimus, recipio. At hac conditione
 haec polliceor, ut dux et imperator sim Graeco-
 rum adversus Barbarum: alia conditione nec ipse
 venturus sum, nec alios missurus. (159.)* Haec
 audiens non tulit Syagrus, sed his verbis respondit:
*Ingentia profecto lamenta tolleret Pelopides Aga-
 memnon, si audiret Spartanis imperium ablatum
 a Gelone et Syracusiis. Immo huius conditionis
 ne porro mentionem facias, ut tibi tradamus im-
 perium. Sed, si vis auxilio venire Graeciae, scito
 sub Lacedaemoniorum te fore imperio: id si tibi
 non placet, noli auxilio venire. (160.)* Ad haec
 Gelon, videns aversantem Syagri sermonem, postre-

„σι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρ-
 „χέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε παράλιν Ἑλλήνων στρατὸν
 „πλείστον εἶημεν ἐκτεμένους, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθη-
 „ναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν
 „ἔθνος παρεχόμενοι, μούνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται 20
 „Ἑλλήνων τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον
 „ἔφησε εἰς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμή-
 „σαι στρατὸν. οὕτω οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν
 162 „ταῦτα.“ Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε· „Ξεῖνε Ἀθηναῖε,
 „ὕμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξο-
 „μένους οὐκ ἔχειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες, ἔχειν τὸ
 „πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω
 „ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ 5
 „ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαεραίρηται.“ Οὗτος δὲ ὁ

pugnamus: alii vero id concedimus nemini. Sic enim frustra nos maximas Graecorum omnium nauticas copias paratas haberemus, si Syracusiis nos Athenienses imperio cederemus, qui populum exhibemus antiquissimum, solique sumus Graecorum qui numquam solum vertimus: quo de populo etiam Homerus poëta fortissimum virum ait ad Ilium venisse, et ordinasse instruxisque exercitum. Quo minus reprehendendi sumus quod ista dicimus. (162.) Tum vero Gelon, Hospes Atheniensis! ait, Vos videmini imperatores quidem habere, sed, quibus hi imperent, non habituros. Quoniam igitur nihil remittentes, omnia vultis tenere; ocyus hinc abire maturate, dumque reversi nunciate Graeciae, ver ei ex anno esse exemptum. Cuius dicti haec sententia est, quam

580, 91.

νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς, τὴν ἑαυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν
 10 τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑαυτοῦ συμμαχίας, εἵκαζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τσαῦτα τῷ Γέ- 163
 λωνι χρηματισάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα, δέισας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλήσι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
 5 ποιησάμενος, ἐλθὼν εἰς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἑὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἡμέλησε, ὃ δὲ ἄλλης εἶχετο. Ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσῃ διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμω τὸν Σκύθῃ, ἀν-

ille significare voluit: nempe satis constat, praestantissimam anni partem ver esse; suum autem exercitum praestantissimam partem dixit in Graecorum exercitu. Itaque Graeciam, societate ipsius destitutam, comparavit cum anno, cui ver sit exemptum.

(163.) Legati igitur Graecorum, hisce cum Gelone actis, domum navigarunt. Atque ita tunc *Gelon*, timens quidem Graecis, veritusque ne superando Barbaro impares sint futuri, sed indignum et intolerabile existimans, regem Siciliae, in Peloponnesum traicientem, sub imperio esse Lacedaemoniorum; hanc quidem aspernatus est conditionem, sed aliam rationem est secutus. Simul atque Persam intellexit traiecisse Hellespontum, cum tribus navibus actuariis quinquaginta remorum Cadmum, Scythae filium, genere Coum, Delphos misit, multis pecuniis et pa-

λος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ
 Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἐαυ-
 τοῦ τέκνα δούς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν
 Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε
 θυγατέρα Ἀναξίλειως, τῇ οὐνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω 15
 δὴ οὐκ οἶόν τε γενόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλ-
 166 λησι, ἀποπέμπειν εἰς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πρὸς
 δέ, καὶ ταῦδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν
 τε τῇ Σικελίᾳ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν
 Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρ-
 σην. Τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἔοντα πρὸς πα- 5
 τρὸς, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ'
 ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγίνετο,
 καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε

suscipiendam expeditionem induxerat Terillus, pro
 hospitii iure opem eius implorans: maxime vero
 eum commoverat Anaxilai studium, Cretinae filii;
 qui, quum Rhegii esset tyrannus, traditis Amilcari
 filiis suis obsidibus, persuaserat ei ut in Siciliam
 traiceret ad opem socero suo ferendam: filiam enim
 Terilli, nomine Cydippen, in matrimonio Anaxilaus
 habuit. Ita igitur *Gelonem*, aiunt, quum Graecis au-
 xilio venire non potuisset, pecunias Delphos misisse.
 (166.) Ad haec memorant, eodem die in Sicilia *Gelo-*
nem et *Theronem* Amilcarem Carthaginiensem prae-
 lio superasse, quo die Graeci ad Salaminem Persas
 superarunt. *Amilcarem* vero, qui a patre Carthagi-
 niensis, a matre vero Syracusius fuit, et ob virtu-
 tem ad regiam dignitatem a Carthaginiensibus erat
 promotus; hunc, audio, postquam collatis signis vi-

582, 51.

γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα Φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ
 πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' 167,
 αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκότες χρεω-
 μένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλήσι ἐν τῇ Σικε-
 λῇ ἐμάχοντο ἐξ ἡούς ἀρξάμενοι μέχρι δαίλης ὀψίης· ἐπὶ
 5 τοσούτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλ-
 κας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο
 καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα κα-
 ταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑαυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυ-
 6 χε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥστε ἑαυτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω
 10 δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλ-
 κα τροπῶν εἴτε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἐτέ-
 ρῳ, ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι,
 τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλεσι τῶν

CLXVII. 2. οἰκότες ex coniect. εἰκένι olim edd. cum mssis.

ctus est praelio, disparuisse: nec enim vivum, nec mortuum, usquam terrarum fuisse repertum, quamquam Gelon omnia diligentissime perquisiverit. (167.) Narrant vero Poeni, probabili ratione utentes, Barbaros cum Graecis in Sicilia ab solis ortu usque ad vesperam pugnasse; (eo enim usque extraxisse pugnam;) Amilcarem autem per id tempus in castris manentem sacra fecisse et perlitasse, integra corpora super ingente pyra cremantem; tum vero, quum, vinum forte infundens sacris, suos vidisset in fugam versos, se ipsum in ignem coniecisse, atque ita crematum nusquam comparuisse. Eidem vero Amilcari, sive hac ratione, quam Poeni narrant, e conspectu hominum remoto, sive alia quam Syracusii tradunt, Carthaginienses et sacra faciunt et in om-

θεον, ἔφασαν „πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης.“ Οὗτοι μὲν 30 οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

- 169 Κρήτες δὲ, ἐπεὶ τέ σφας παρελάβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἕλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε. Πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειράτων, εἴ σφ' ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο· „ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ἔ
 „ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε
 „μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐ-
 „τῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γεόμενον, ὑμεῖς δὲ κί-
 „νοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρ-

complesse se quidem sexaginta triremes, sed ventis etesiis prohibitos esse Maleam circumvehi; eā causā ad Salaminem non pervenisse, nec ullo pravo consilio factum esse, ut pugnae navali non interfuerint. Ita hi Graecos eluserunt.

(169.) *Cretenses*, postquam eos ad belli societatem invitarunt Graeci quibus id mandatum erat, hanc iniere rationem. Communi consilio Delphos missi legatis quaesiverunt ex Deo, *an ex usu ipsorum esset futurum, si opem ferrent Graeciae?* Quibus Pythia respondit: *Stulti! Conquerimini quantam vobis lacrymarum materiam immiserit Minos, iratus quod, quum Graeci vobis ad ulciscendam ipsius in Camico patratam caedem operam suam non contulissent, vos illis ad vindicandam mulierem a barbaro viro e Sparta raptam socios vos*

584, 10.

10 „βάρου γυναῖκα.“ Ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. Λέγεται γάρ, Μί- 170
νων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας, Θεοῦ σφι ἐποτρύναντος, ὅ πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισιῶν, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκεῖν ἐπ’ ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ’ ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν, οὔτε παραμένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς
10 δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίην γάρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας, καταμεῖναι τε, καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν,

adiunxistis! Id responsum ubi ad se relatum Cretenses audivere, opem Graecis ferre supersederunt. (170.)

Minoëm quippe fama est, quum Daedalum quaerens in Sicaniam venisset, quae nunc Sicilia vocatur, violenta morte ibi occubuisse: interiecto autem tempore Cretenses, hortante Deo, universos praeter Polichnitas et Praesios magna cum classe in Siciliam profectos, urbem *Camicum*, quam mea aetate *Agrigentini* incoluerunt, quinque annis continuis oppugnasse; ad extremum vero, quum nec capere urbem, nec diutius manere fame pressi possent, re infecta discessisse. Eisdem deinde, narrant, circa Iapygiam navigantes, ingenti oborta tempestate ad terram fuisse adpulsos, fractisque navibus, quum nulla in Cretam redeundi ratio adpareret, ibi mansisse, et condita Hyria urbe,

Herod. T. III. P. I.

X

- 157 Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς
 τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους, ἔλεγον τά-
 δε· „Επεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ Ἀθηναῖοι,
 „καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμψομένους σε πρὸς
 „τὸν Βάρβαρον. τὸν γὰρ ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάν- 5
 „τως κου πυνθάνεαι· ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας
 „τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἡῶν στρα-
 „τὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα·
 „πρόσχημα μὲν ποιούμενος ὡς ἐπ’ Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν
 „νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ’ ἐωυτῷ ποιήσα- 10
 „σθαι. Σὺ δὲ δυνάμιός τε ἡκεις μεγάλης, καὶ μοῖρᾴ
 „τοὶ τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἄρχοντί γε Σι-
 „κελῆς· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ
 „συνελευθέρου. ἀλῆς μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλ-
 „λας, χεὶρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινώ- 15

(157.) Tunc vero, postquam Syracusas venere Graecorum legati, in conspectum Gelonis producti, haec apud eum verba fecerunt. *Miserunt nos Lacedaemonii et Athenienses horumque socii, ad societatem adversus Barbarum te invitaturos. Haud dubie enim hunc nosti Graeciam invadentem; virum Persam, qui Hellesponto ponte iuncto universas Orientis copias ex Asia transducturus est, et bellum illaturus Graeciae; caussam quidem praetextens, contra Athenas se ducere exercitum, in animo autem habens totam sibi Graeciam subii-cere. Tu vero magna praeditus es potentia, et haud minima pars Graeciae apud te est, qui impe-ras Siciliae. Succurre igitur liberantibus Grae-ciam, cum eisque eam libera! Etenim iunctis Grae-*

577, 1.

- „μεβα τοῖσι ἐπιοῦσι. ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδι-
 „δῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς
 „Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ
 „πέσῃ πᾶσα ἢ Ἑλλάς. Μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἦν ἡμέας
 20 „καταστρέψῃται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὥς οὐκ
 „ἔξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου Φύλαξαι. βο-
 „θέων γὰρ ἡμῖν, σεωυτῷ τιμωρέεις. τῷ δὲ εὖ βουλευ-
 „θέντι πρήγματι τελευτῇ ὥς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει
 „ἐπιγίνεσθαι.“ Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολ- 158
 λὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε „Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον
 „ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ
 „τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἔλθεῖν. αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ
 5 „πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψα-
 „σθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ἐπι-

*ciae viribus magna contrahitur manus, et pares su-
 mus invadenti hosti. Sin nostrum alii nos produnt,
 alii iuvare nolunt. et exigua pars Graeciae sana
 est; tunc vero est verendum, ne Graecia pereat
 universa. Noli enim existimare, si nos praelio vi-
 ctos Persa subegerit, non eundem ad te pariter
 venturum; sed, priusquam istud accadat, tibi pro-
 spice! Nobis enim opem ferens, te ipsum tutum
 praestabis. Rem bono consilio susceptam bonus
 plerumque sequi exitus solet. Sic illi locuti sunt.
 (158.) Gelon vero, vehementer illos increpans, in
 hunc modum respondit. Viri Graeci, arrogant
 utentes oratione ausi estis me hortari ut subsidio
 vobis veniam adversus Barbarum. At iidem vos,
 quum prius ego vos rogavi, ut barbarorum exer-
 citum mecum adgrederemini, obtestatusque sum*

308 HERODOTI HISTOR. VII.

„σκήπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀνάξανδρίδew πρὸς
 „Ἐγεσταίων Φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑπoteίνοντός τε τὰ
 „ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφε-
 „λίας τε καὶ ἐπαυρέσεις γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα 10
 „ἤλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος Φόνον ἐκπρήξό-
 „μενοι· τό τε κατ' ὑμέας, τὰδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι
 „νέμεται. ἀλλὰ, εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κα-
 „τέστη· νῦν δὲ, ἐπεὶ δὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῆ-
 „κται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνηστis γέγονε. 15
 „Ἀτιμίας δὲ πρὸς ὑμέων κυρήσας; οὐκ ὁμοιώσομαι
 „ὑμῖν, ἀλλ' ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος δικη-
 „σίας τε τριήρας, καὶ δισμυρίους ὀπλίτας, καὶ δισχι-
 „λίην ἵππων, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους
 „σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλούς· σὶ- 20

*ut Doriei necem, Anaxandridae filii, ab Egestaeis
 commissam ulcisceremini, simulque adiutorem me
 vobis obtuli ad liberanda emporia, e quibus magna
 commoda fructusque ad vos redibant, nec mei
 caussa venistis ad opem mihi ferendam, nec ad ul-
 ciscendam Doriei caedem; et, per vos si stetisset,
 omnia haec in barbarorum forent potestate. At,
 postquam bene atque prospere mihi omnia ces-
 serunt, nunc, ubi in vos versum est bellum, in
 vosque ingruit, ita demum memoria vos subiit
 Gelonis. Verumtamen, quamvis a vobis turpi-
 ter fuerim contemptus, non ego vestrum ero simi-
 lis, sed paratus sum opem vobis ferre, ducentas
 praebiturus triremes, et vicies mille milites gra-
 viter armatos, bis mille equites, bis mille sagitta-
 rios, bis mille funditores, et bis mille cursorios*

„τόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολε-
 „μήσωμεν, ὑποδέκομαι παρέξιν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε
 „τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν
 „Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βαρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ
 25 „λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὐτ' ἂν ἄλλους πέμ-
 „ψαιμι.“ Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύαγρος, 159
 εἰπέ τε τάδε· „Ἡ κε μέγ' οἰμώζειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγα-
 „μέμνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
 „ραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων. ἀλλὰ
 5 „τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγε-
 „μονίην τοι παραδώσομεν. ἀλλ', εἰ μὲν βούλεαι βοηθεῖν
 „τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ'
 „ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθεῖν.“
 Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους τοὺς 160

CLX. 1. ἀπεστραμμ. ἐπεστρ. malint alii.

*equites leviter armatos: denique universo Graeco-
 rum exercitui frumentum me suppeditaturum, us-
 que dum debellarimus, recipio. At hac conditione
 haec polliceor, ut dux et imperator sim Graeco-
 rum adversus Barbarum: alia conditione nec ipse
 venturus sum, nec alios missurus. (159.) Haec
 audiens non tulit Syagrus, sed his verbis respondit:
 Ingentia profecto lamenta tolleret Pelopides Aga-
 memnon, si audiret Spartanis imperium ablatum
 a Gelone et Syracusiis. Immo huius conditionis
 ne porro mentionem facias, ut tibi tradamus im-
 perium. Sed, si vis auxilio venire Graeciae, scito
 sub Lacedaemoniorum te fore imperio: id si tibi
 non placet, noli auxilio venire. (160.) Ad haec
 Gelon, videns aversantem Syagri sermonem, postre-*

λόγους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε
 λόγον· „Ὡς ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνειδέα κατιόντα αἰθρώ-
 „πῳ Φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξά-
 „μενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὗ με ἔπεισας ἀσχή- 5
 „μονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω πε-
 „ριέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὰς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 „περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλασίης ἡγε-
 „μόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλεύνων. Ἄλλ' ἐπεὶ τε-ὑμῖν ὁ
 „λόγος οὕτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπέξο- 10
 „μεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοι-
 „σθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ
 „θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ
 „τούτοισι ὑμέας χρέων ἐστὶ ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-
 161 „μάχων τοιῶνδε ἐρήμους.“ Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προ-

mam hanc illis proposuit conditionem. *Hospes Spar-
 tane!* inquit, *Contumeliosa verba, in hominem pro-*
iecta, iram solent excitare: at tu, quamvis con-
tumelioso usus sermone, me tamen non induxisti
ut in respondendo sim immodestus. Quandoqui-
dem vero vos tanto studio urgetis ut imperium
teneatis, consentaneum est ut ego maiori etiam
studio, quam vos, mihi hoc postulem, quippe
multo maiorem exercitum, multoque plures naves
vobis adducturus. At, quoniam adeo adversa vo-
bis haec conditio est, nos de eo quod prius postu-
lavimus, nonnihil concedemus. Si pedestribus co-
piis vos praefueritis, ego nauticis praeero: sin
vobis volupe est classi praeesse, ego pedestribus
praeero copiis. Aut in alterutro horum adquie-
scere vos oportet, aut abire talibus sociis desti-

579, 60.

τείνετο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμο-
 νίων, ἀμείβετό μιν τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων,
 „οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας
 5 „πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ, ὅπως μὲν στρατιήν
 „πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις·
 „ὥς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν
 „παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρκει
 „ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι
 10 „ὥς ὁ Λάκων ἰκανὸς τοι ἔμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμ-
 „φοτέρων ἀπολογεύμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάσης ἀπελαυ-
 „νόμενος, δέεται τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι. οὐδ',
 „ἢ ὁ Λάκων ἐπὶ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν·
 „ἡμετέρη γὰρ ἐστὶ αὕτη γε, μὴ αὐτῶν βουλομένων
 15 „Λακεδαιμονίων. τούτοις μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοι-

*tutos. (161.) Haec ubi Gelon proposuit, antever-
 tens Atheniensium legatus Lacedaemonium, his
 verbis respondit. Rex Syracusarum! Non ducem
 petituros nos ad te Graecia misit, sed exercitum.
 Tu vero negas exercitum te missurum, nisi Grae-
 ciae imperes: nempe imperare illi cupis. Quate-
 nus igitur universi Graecorum exercitus ducatum
 tibi postulasti, satis nos Athenienses habuimus
 silentium tenere, bene gnari idoneum fore Laco-
 nem ad rationem tibi pro utrisque reddendam:
 nunc vero, ubi de universi imperii summâ con-
 cedens, classis postulas imperium, sic tibi habe.
 Si vel Laco tibi concederet classis imperium,
 nos non concederemus: nostrum enim hoc mu-
 nus est, nisi Lacedaemonii id velint. His ergo,
 si classis obtinere imperium voluerint, non re-*

„σι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλω δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρ-
 „χέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν
 „πλείστον εἶημεν ἐκτεμήνοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθη-
 „ναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιοτάτον μὲν
 „ἔθνος παρεχόμενοι, μῦνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται 20
 „Ἑλλήνων τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον
 „ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμή-
 „σαι στρατὸν. οὕτω οὐκ ὄνειδος ἡμῖν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν
 162 „ταῦτα.“ Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε· „Ξεῖνε Ἀθηναῖε,
 „ὕμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξο-
 „μένους οὐκ ἔχειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες, ἔχειν τὸ
 „πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν Φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω
 „ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι 5
 „ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἕαρ αὐτῇ ἐξαεραίρηται.“ Οὗτος δὲ ὁ

pugnamus: alii vero id concedimus nemini. Sic enim frustra nos maximas Graecorum omnium nauticas copias paratas haberemus, si Syracusiis nos Athenienses imperio cederemus, qui populum exhibemus antiquissimum, solique sumus Graecorum qui numquam solum vertimus: quo de populo etiam Homerus poëta fortissimum virum ait ad Ilium venisse, et ordinasse instruxisque exercitum. Quo minus reprehendendi sumus quod ista dicimus. (162.) Tum vero Gelon, Hospes Atheniensis! ait, Vos videmini imperatores quidem habere, sed, quibus hi imperent, non habituros. Quoniam igitur nihil remittentes, omnia vultis tenere; ocyus hinc abire maturate, domumque reversi nunciate Graeciae, ver ei ex anno esse exemptum. Cuius dicti haec sententia est, quam

580, 91.

νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς
 ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλ-
 λήνων στρατιῆς, τὴν ἑαυτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν
 10 τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑαυτοῦ συμμαχίης, εἶκαζε ὡς εἰ τὸ
 ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τοσαῦτα τῷ Γέ- 163
 λωνι χρηματισάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦ-
 τα, δέισας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλησι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν
 βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
 5 ποιησάμενος, ἐλθὼν εἰς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λα-
 κεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν
 ἡμέλησε, ὃ δὲ ἄλλης εἶχετο. Ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἐπύθετο τὸν Πέρσῃν διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον,
 πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθειω, ἄν-

ille significare voluit: nempe satis constat, praestan-
 tissimam anni partem ver esse; suum autem exerci-
 tum praestantissimam partem dixit in Graecorum ex-
 exercitu. Itaque Graeciam, societate ipsius destitutam,
 comparavit cum anno, cui ver sit exemptum.

(163.) Legati igitur Graecorum, hisce cum Gelone
 actis, domum navigarunt. Atque ita tunc *Gelon*, ti-
 mens quidem Graecis, veritusque ne superando Bar-
 baro impares sint futuri, sed indignum et intolera-
 bile existimans, regem Siciliae, in Peloponnesum
 traiciantem, sub imperio esse Lacedaemoniorum;
 hanc quidem aspernatus est conditionem, sed aliam
 rationem est secutus. Simul atque Persam intellexit
 traiecisse Hellespontum, cum tribus navibus actua-
 riis quinquaginta remorum Cadmum, Scythae filium,
 genere Coum, Delphos misit, multis pecuniis et pa-

δρα Κῶον, εἰς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ 10
 Φιλίους λόγους, παραδοκῆσοντα τὴν μάχην, ἥ πεσέ-
 ται· καὶ ἦν μὲν ὁ Βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐ-
 τῷ δίδοναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἀρχῶν ὁ Γέλων·
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος
 οὗτος, πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς
 τὴν τυραννίδα Κῶων εὐ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι, καὶ
 δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, εἰς μέ-
 σον Κῶοισι καταβείς τὴν ἀρχὴν, οἶχετο εἰς Σικελίην. 5
 ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγ-
 κλην, τὴν εἰς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὐνομα. τοῦ-
 τον δὴ ὦν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιοῦτῳ τρόπῳ ἀπι-
 κόμενον, διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε
 εἶδον, ἔπεμπε· ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοις δικαίοις τοῖσι ἐξ 10
 ἑαυτοῦ ἐργασμένοις, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων

cificis mandatis instructum, qui belli exitum exspectaret; et quidem, si vicisset Barbarus, pecunias ei et terram et aquam nomine Gelonis traderet; sin Graeci vicissent, pecunias reportaret. (164.) *Cadmus* hic antea, quum patri in regnum Coorum firmo rerum-statu successisset, sua sponte, nullo imminente periculo, sola iustitia ductus, in medio Cois deposuerat regnum, et in Siciliam migraverat. Ibi cum Samiis Zanclem urbem tenuit habitavitque, cuius nomen in Messanam mutatum est. Hunc igitur Cadmum, qui isto modo in Siciliam venerat, Gelon propter reliquam etiam viri iustitiam sibi perspectam, Delphos misit: isque praeter alia iustitiae documenta etiam hoc non minimum a se editum reliquit, quod, quum magnas in manibus haberet pecu-

ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ
 Γέλων ἐπετράπετο, παρεὸν κατασχέσθαι, οὐκ ἐβέλησε
 ἀλλ', ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίᾳ, καὶ
 15 Ἐρέξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπῆκε-
 το εἰς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.

Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίᾳ οἰκημένων, 165
 ὡς ὅμως, καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ
 Γέλων, ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρω-
 νος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μονάρχου ἐξελα-
 5 θεῖς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν
 Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων
 καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἐλισύκων
 καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ
 στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων
 10 ἐόντα βασιλῆα· κατὰ ξεινίην τε τὴν ἑαυτοῦ ὁ Τήριλ-

nias a Gelone sibi creditas, intervertere eas, quam-
 quam nihil prohibebat, noluerit; sed, postquam pu-
 gna navali vicissent Graeci, et Xerxes cum exercitu
 abiisset, ipse etiam in Siciliam reversus pecunias om-
 nes Geloni reportaverit.

(165.) Memorant etiam Siculi, quamvis sub imperio
 futurum Lacedaemoniorum, vel sic tamen *Gelonem*
 subsidio venturum fuisse Graecis, nisi *Terillus* Cri-
 nippi filius, Himeræ tyrannus, a Therone Aenesi-
 demi filio, Agrigentinorum monarchâ, Himerâ eie-
 ctus, sub idem tempus trecenta millia Poenorum et
 Libyum et Iberorum et Ligurum et Helisycorum et
 Sardorum et Corsicanorum, horumque ducem *Amil-
 carem* Annonis filium, regem Carthaginensium, in
 Siciliam transduxisset. Nempe Amilcarem ad istam

λος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ Κρητίειω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἐαυτοῦ τέκνα δούς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπὶ γέ μιν ἐπὶ τὴν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλειως, τῇ οὐνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω 15 δὴ οὐκ οἶόν τε γεγόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλ-
 166 λησι, ἀποπέμπειν εἰς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πρὸς δέ, καὶ τὰδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν τε τῇ Σικελίᾳ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. Τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἔοντα πρὸς πα- 5 τρὸς, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγίνετο, καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι οὕτε

suscipiendam expeditionem induxerat Terillus, pro hospitii iure opem eius implorans: maxime vero eum commoverat Anaxilai studium, Cretinae filii; qui, quum Rhegii esset tyrannus, traditis Amilcari filiis suis obsidibus, persuaserat ei ut in Siciliam traiceret ad opem socero suo ferendam: filiam enim Terilli, nomine Cydippen, in matrimonio Anaxilaus habuit. Ita igitur *Gelonem*, aiunt, quum Graecis auxilio venire non potuisset, pecunias Delphos misisse. (166.) Ad haec memorant, eodem die in Sicilia *Gelonem* et *Theronem* Amilcarem Carthaginiensem praelio superasse, quo die Graeci ad Salaminem Persas superarunt. *Amilcarem* vero, qui a patre Carthaginiensis, a matre vero Syracusius fuit, et ob virtutem ad regiam dignitatem a Carthaginiensibus erat promotus; hunc, audio, postquam collatis signis vi-

γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα Φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ
 πᾶν γὰρ ἐπέξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' 167.
 αὐτέων Καρχηδονίων ὁδὲ ὁ λόγος λεγόμενος· οἰκότες χρεω-
 μένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλήσι ἐν τῇ Σικε-
 λίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἧους ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ἐπὶ
 5 τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλ-
 κας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο
 καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα κα-
 ταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυ-
 10 χε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥστε ἑαυτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω
 δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλ-
 κα τροπῶν εἴτε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἑτέ-
 ρῳ, ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι,
 τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλεσι τῶν

CLXVII. 2. οἰκότες ex coniect. εἰκένι olim edd. cum mssis.

ctus est praelio, disparuisse: nec enim vivum, nec mortuum, usquam terrarum fuisse repertum, quamquam Gelon omnia diligentissime perquisiverit. (167.) Narrant vero Poeni, probabili ratione utentes, Barbaros cum Graecis in Sicilia ab solis ortu usque ad vesperam pugnasse; (eo enim usque extraxisse pugnam;) Amilcarem autem per id tempus in castris manentem sacra fecisse et perlitasse, integra corpora super ingente pyra cremantem; tum vero, quum, vinum forte infundens sacris, suos vidisset in fugam versos, se ipsum in ignem coniecisse, atque ita crematum nusquam comparuisse. Eidem vero Amilcari, sive hac ratione, quam Poeni narrant, e conspectu hominum remoto, sive alia quam Syracusii tradunt, Carthaginienses et sacra faciunt et in om-

ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν
ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

- 168 Κερκυραῖοι δὲ, τὰδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέ-
λοισι, τοιαῦδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβα-
νον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες
τούς αὐτοὺς λόγους τούς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ
δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, 5
φράζοντες ὡς „οὐ σφί περιόπτῃ ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολ-
λυμένη· ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δου-
λεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη
ἐς τὸ δυνατώτατον.“ Ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσω-
πα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοεῦντες, ἐπλήρωσαι 10
νέας ἐξήκοντα· μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιζαν τῇ
Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς

nibus civitatibus, quae ipsorum sunt coloniae, mo-
numenta erexerunt, maximum vero in ipsa Cartha-
gine. Sed haec de *Siculis rebus* hactenus.

(168.) *Corcyraei* vero aliud legatis responde-
runt, aliud fecerunt: nam et hos ad societatem in-
vitarunt iidem qui in Siciliam erant missi; eademque
oratione apud hos usi sunt qua apud Gelonem. Et hi
quidem statim polliciti sunt auxilia se missuros, di-
centes *non negligendam sibi esse salutem Graeciae;*
quae si periret, nihil aliud sibi fore reliquum,
nisi ut proximo quoque die servitutem servirent:
itaque, quanta maxima vi possent, illi succurren-
dum. Ita speciose responderant. At ubi adfuit auxi-
lia mittendi tempus, ibi tum, alia sentientes, naves
quidem compleverunt sexaginta: sed aegre in altum
provecti Peloponnesum adierunt, et circa Pylum et

Λακεδαιμονίων ἀνεκώχουον τὰς νέας, καταδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἣ πεσέεται· ἀελλπτόντες μὲν τοὺς
 15 Ἑλλήνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν, κα-
 τακρατήσαντα πολλὸν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος.
 Ἐποίευν ὦν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν
 τοιαῦδε· „ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβανόντων τῶν
 „Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύνα-
 20 „μιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόν-
 „τες ἂν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθε-
 „λήσαμεν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι.“
 Τοιαῦτα λέγοντες ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσε-
 σθαι· τὰ περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. πρὸς δὲ
 25 τοὺς Ἑλληνας σφι σκῆψις ἐπεποιήτο, τῇ περ δὴ καὶ
 ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοή-

Taenarum Laconicae terrae, inhibitis velis naves in
 alto tenentes, exspectarunt hi quoque exitum belli;
 minime quidem sperantes fore ut Graeci superiores
 discedant, sed existimantes Persam ingenti reportatâ
 victoriâ universae Graeciae imperio potiturum. Ita-
 que consulto id fecerunt, quo haec et talia Xerxi
 dicere possent: *Nos, Rex, quum Graeci ad huius
 belli societatem adsciscerent, qui copias non mi-
 nimas habemus, et navium haud minimum nume-
 rum praeberere poteramus, sed maximum post Athe-
 nienses, nolimus contra te arma ferre, aut quid-
 quam quod ingratum tibi foret, facere.* Talia di-
 cendo sperabant melius secum, quam cum aliis,
 actum iri: quod etiam eventurum fuerat, ut equidem
 opinor. Adversus Graecos vero alia eis parata ex-
 cusatio erat, qua etiam usi sunt. Accusantibus enim
 illos Graecis quod auxilia non misissent, dixerunt:

θεόν, ἔφασαν „πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι εἰς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμὴ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης.“ Οὗτοι μὲν 30 οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

- 169 Κρήτες δὲ, ἐπεὶ τέ σφεας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοις ταχθέντες Ἕλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε. Πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους εἰς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο „ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα 5 „ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε „μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξέπρηξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γεγόμενον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρ-

complesse se quidem sexaginta triremes, sed ventis etesiiis prohibitos esse Maleam circumvehi; eâ causâ ad Salaminem non pervenisse, nec ullo pravo consilio factum esse, ut pugnae navali non interfuerint. Ita hi Graecos eluserunt.

(169.) *Crœtenses*, postquam eos ad belli societatem invitarunt Graeci quibus id mandatum erat, hanc iniere rationem. Communi consilio Delphos missis legatis quaesiverunt ex Deo, *an ex usu ipsorum esset futurum, si opem ferrent Graeciae?* Quibus Pythia respondit: *Stulti! Conquerimini quantam vobis lacrymarum materiam immiserit Minos, iratus quod, quum Graeci vobis ad ulciscendam ipsius in Camico patratam caedem operam suam non contulissent, vos illis ad vindicandam mulierem a barbaro viro e Sparta raptam socios vos*

- 10 „βάρου γυναῖκα.“ Ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. Λέγεται γάρ, Μί- 170
νων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον εἰς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας, Θεοῦ σφι ἐποτρύναντος, δ
πάντας πλὴν Πολυχνιτέων τε καὶ Πραισιῶν, ἀπικομέ-
νους στόλῳ μεγάλῳ εἰς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα
πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγατῖνοι ἐνέ-
μοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε εἰλεῖν, οὔτε παρα-
μένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς
10 δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβέντα
σφίας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν εἰς τὴν γῆν. συναραχ-
θέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίην γάρ σφι ἔτι κομιδὴν
εἰς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνβαῦτα Τρίην πόλιν κτίσαντας,
καταμεῖναί τε, καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν,

adiunxistis! Id responsum ubi ad se relatum Cretenses audivere, opem Graecis ferre supersederunt. (170.)

Minoëm quippe fama est, quum Daedalum quaerens in Sicaniam venisset, quae nunc Sicilia vocatur, violenta morte ibi occubuisse: interiecto autem tempore Cretenses, hortante Deo, universos praeter Polichnitas et Praesios magna cum classe in Siciliam profectos, urbem *Camicum*, quam mea aetate *Agrigentini* incoluerunt, quinque annis continuis oppugnasse; ad extremum vero, quum nec capere urbem, nec diutius manere fame pressi possent, re infecta discessisse. Eisdem deinde, narrant, circa Iapygiam navigantes, ingenti oborta tempestate ad terram fuisse adpulsos, fractisque navibus, quum nulla in Cretam redeundi ratio adpareret, ibi mansisse, et condita Hyria urbe,

γενέσθαι Ἰήπυγας Μισσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώ- 15
 τας, ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Τρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκί-
 σαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶν ἐξανιστάν-
 τες προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε Φόνος Ἑλληνικὸς
 μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐ-
 τέων τε Ταραντίνων, καὶ Ῥηγίνων· οἱ ὑπὸ Μικύθου τοῦ 20
 Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τι-
 μωροὶ Ταραντῖνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτέων
 δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπέην ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέ-
 τής ἐων Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο·
 αὗτος ὅσπερ ἐκπισῶν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκά- 25
 δων οἰκήσας, ἀνέβηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀν-
 171 δριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίνους τε καὶ Τα-

ex *Cretensibus* mutato nomine *Iapyges Messapios*,
 et ex insulanis incolas continentis esse factos : tum
 deinde ex Hyria reliquas ab eisdem ductas conditas-
 que esse colonias, quas longo interiecto tempore
 evertere conantes *Tarentini* ingentem cladem passi
 sunt, ut caedes haec hominum graeci generis maxima
 fuerit omnium quas novimus, tam ipsorum Tarenti-
 norum, quam Rheginorum. Ex Rheginis enim civi-
 bus, qui, a Miccytho Choeri filio vi coacti, auxilio
 Tarentinis venerant, ea occasione perierunt tria mil-
 lia; ipsorum vero Tarentinorum tanta fuit multitudo,
 ut iniri numerus non potuerit. Miccythus autem, qui
 minister fuit Anaxilai, Rhegii relictus erat ad admi-
 nistrandam urbem; idem qui deinde Rhegio pulsus,
 Tegeam Arcadiae habitavit, et multas illas Olympiae
 statuas dedicavit. (171.) Sed haec de Rheginis et
 Tarentinis in transcurso dicta sunt. In *Cretam* vero

ραντίνους, τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. Ἐς δὲ τὴν
 Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίξε-
 σθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἑλλήνας·
 5 τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ
 Τρωϊκὰ· ἐν τοῖσι οὐ Φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἑόντας.
 Κρήτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τούτων δὲ σφι, ἀπονο-
 στήσασι ἐκ Τροίης, λιμὸν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ
 αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἔς τε, τὸ δεύτερον ἐρημω-
 10 θείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν
 νέμεσθαι Κρήτας. Ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦ-
 τα, ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἑλλήσι.

Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, 172
 ὡς διέδεξαν ὅτι αὐτοὶ σφι ἤνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχα-
 νέωντο. ἐπεὶ τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλλοντα δια-

hominibus viduatam immigrasse, aiunt Praesii, alios
 homines, maximeque Graecos: tertia vero post Mi-
 nois obitum generatione gestum esse bellum Troia-
 num, in quo non postremi ordinis adiutores Menelai
 Cretenses fuisse satis aiunt constare. Pro ista vero
 opera Graecis navata, postquam a Troia rediissent
 Cretenses, famem pestemque et ipsis et gregibus ipso-
 rum esse obortam; denique, desolatâ iterum Cretâ,
 tertios nunc Cretenses unâ cum his, qui e superio-
 ribus reliqui fuissent, eam habitare. Haec igitur in
 memoriam illis revocans Pythia prohibuit auxilia
 Graecis mittere volentes.

(172.) *Thessali* primum necessitate coacti Me-
 dorum partes sequi coeperunt, postquam ostende-
 runt non sibi placere Aleuadarum artificia. Nam si-

βαίνειν τὸν Πέρσῃν εἰς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι εἰς τὸν
 Ἴσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἴσθμῷ ἔσαν ἀλισμένοι 5
 πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιορημένοι ἀπὸ τῶν πολίων
 τῶν τὰ ἀμείνω Φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικό-
 μνοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλε-
 γον· „Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ Φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν
 „τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπα- 10
 „σα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν
 „ἐτοῖμοί εἰμεν συμΦυλάσσειν· πέμπειν δὲ χρὴ καὶ
 „ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὥς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστα-
 „σθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι προ-
 „κατημένους τοσούτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούνου 15
 „πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι,
 „ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμίην οἰοί τέ ἐστε προσΦέρειν· οὐ-

mulatque intellexerunt Persam esse in Europam tra-
 iecturum, legatos in Isthmum miserant, ubi conve-
 nerunt legati a civitatibus meliora sentientibus de-
 lecti, qui pro salute Graeciae deliberarent. Ad hos
 ubi venerant Thessalorum legati, hac oratione usi
 erant: *Viri Graeci! Custodire oportet fauces*
Olympicas, quo Thessalia et universa Graecia a
bello tuta praestetur. Sumus quidem nos parati
ad eas vobiscum custodiendas, sed et vos oportet
validum mittere exercitum: etenim, nisi miseritis,
scitote nos cum Persa foedus esse inituros. Nec
enim profecto aequum est, ut nos, qui ante reli-
quam Graeciam adeo sumus expositi, soli pro
vobis pereamus. Quod si vos opem ferre non vul-
tis, nullam nobis necessitatem poteritis imponere;
ultra vires enim cogi nemo potest: sed ipsi dabi-

586, 67.

„δαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ· ἡμεῖς δὲ
 „πειρησόμεθα αὐτοὶ τινα σωτηρίην μηχανώμενοι.“ Ταῦ-
 20 τα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοὶ. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα 173
 ἐβουλευσάντο εἰς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν
 πεζὸν στρατὸν, φυλάζοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέ-
 χθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δι' Εὐρίπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς
 5 Ἀχαιΐης εἰς Ἄλον, ἀποβαὲς ἐπορεύετο εἰς Θεσσαλίην,
 τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπὼν καὶ ἀπίκητο εἰς τὰ Τέμ-
 πια εἰς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μakedονίης τῆς κάτω
 εἰς Θεσσαλίην φέρεται παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ
 Οὐλύμπου τε οὐρεὸς ἔοντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα
 10 ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλῖται
 συλλεγόντες· καὶ σφί προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος.
 ἐστρατήγει δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Κερή-
 νου, ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι

mus operam ut saluti nostrae consulamus. Haec
 Thessalorum fuit oratio. (173.) Qua audita oratione
 decreverunt Graeci pedestrem exercitum mari in
 Thessaliam mittere, qui fauces illas custodiret. Qui
 ubi collectus est exercitus, per Euripum navigavit;
 et postquam Alon Achaiae pervenit, in terram ex-
 positus, relictis ibi navibus, in Thessaliam ire perre-
 xit: et in Tempe pervenit, ubi sunt fauces quae ex
 inferiori Macedonia in Thessaliam ferunt secundum
 Peneum fluvium, qui inter Olympum montem et
 Ossam interfluit. Ibi castra posuerunt collecta Grae-
 corum circa decem millia graviter armatorum: cum
 eisque Thessalorum erat equitatus. Imperator erat
 Lacedaemoniorum, *Euaenetus* Careni filius, ex po-
 lemarchis electus, non quidem ex regia familia na-

ἐὼν οὐ τοῦ βασιλείου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλῆς ὁ
 Νεοκλῆος. Ἔμεναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικέ- 15
 μνοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω,
 ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι,
 μὴδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ
 τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθος τε τῆς
 στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνε- 20
 βούλευον, χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλευεῖν, καὶ σφι
 εὖνοος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν, ἐπείθοντο. δοκέειν δέ
 μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον, ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦ-
 σαν ἐσβολὴν εἰς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην
 διὰ Περρραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέ- 25
 βαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες

tus; Atheniensium vero, *Themistocles* Neoclis filius.
 At nonnisi paucos dies hi ibi manserunt. Advenien-
 tes enim ab *Alexandro* Macedone, Amyntae filio,
 legati suaserunt eis ut discederent, *ne in his faucibus*
manentes conculcarentur ab invadente exercitu;
 quibus verbis illi multitudinem copiarum pedestrium
 nauticarumque significarunt. His igitur ita suadenti-
 bus, quum salutare videretur consilium, satisque
 constaret bene adversus ipsos animatum esse Mace-
 donem, paruerunt Graeci. Mihi vero videtur metus
 fuisse, qui illis ut discederent suaserit, quum intel-
 lexissent aliam praeter hanc esse viam qua in Thes-
 saliam transire hostis posset, per superiorem Mace-
 doniam et Perrhaeborum fines iuxta Gonnum urbem;
 qua etiam in Thessaliam transiit Xerxis exercitus.
 Graeci igitur, naves suas repetentes, ad Isthmum re-

587, 95.

ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο εἰς τὸν Ἴσθμόν. Αὕτη 174
 ἐγένετο ἢ εἰς Θεσσαλίην στρατήϊν, βασιλεὺς τε μέλ-
 λοντος διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ
 ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ, ἐρημωθέντες συμ-
 5 μάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδ' ἔτι ἐνδοια-
 στῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄν-
 δρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπίκατο εἰς τὸν Ἴσθμόν, ἐβου- 175
 λεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἣ τε στή-
 σονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοις χώροις. ἡ νικῶσα δὲ
 γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι.
 5 στεινότερῃ γὰρ ἐφαίνεται εὐῶσα τῆς εἰς Θεσσαλίην, καὶ
 ἅμα ἀγχοτέρῃ τε τῆς ἐαυτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν, δι' ἣν
 ἤλωσαν οἱ αἰλόντες Ἕλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδε ἔδε-

tro sunt profecti. (174.) Haec in Thessaliam expeditio suscepta est, quum rex in eo fuit ut in Europam ex Asia traiceret, iamque Abydum pervenerat. Ita ergo Thessali, sociis destituti, studiose, neque amplius dubitanter, Medorum partes sunt amplexi, et in ipsis rebus gerendis utilissimos sese regi praestiterunt.

(175.) Graeci postquam ad Isthmum pervenere, reputantes ea quae ab Alexandro nunciata erant, deliberarunt qua ratione bellum administrarent, et quibus in locis sedes belli esset statuenda. Vicit sententia, ut Thermopylarum fauces custodirentur: nam et angustiores has esse constabat quam illas per quas ex Macedonia in Thessaliam transitur, simulque propiores hae erant ipsorum terrae: callem autem, per quem deinde factum est ut interciperentur

σαν εἶναι πρότερον ἢ περ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας
ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσ-
σοντες τὴν ἐσβολήν, μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν 10
βάρβαρον· τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστι-
αιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλή-
λων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἑκατέρους ἐόντα·
176 οἱ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμί-
σιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ εὐρέος συνάγε-
ται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἐόντα νήσου τε Σκιά-
θου καὶ ἡπείρου Μαγνησίας. ἐκ δὲ τοῦ στενωῦ, τῆς Εὐ-
βοίης ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέ- 5
μιδος ἱερόν. Ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἑσοδος ἐς τὴν Ἑλλά-
δα ἐστὶ, τῇ στεينوτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ
τοῦτό γ' ἐστὶ στεينوτάτον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ'

Graeci ad Thermopylas, ne esse quidem noverant,
priusquam Thermopylas ingressi resciverunt a Tra-
chiniis. Decreverunt igitur, custoditis illis faucibus
Barbarum introitu in Graeciam prohibere, classem
vero ad Artemisium terrae Histiaeotidis mittere. Nam
vicina inter se sunt ista loca, ut quid utrobique ge-
ratur facile cognosci possit; et locorum haec ratio
est. (176.) *Artemisium* ex aperto mari Thracico
in angustum fretum coarctatur, quod est inter Scia-
thum insulam et continentem Magnesia: inde an-
gustias illas excipit *Artemisium littus* Euboeae, in
quo est Artemidos (Dianae) templum. *Fauces* au-
tem illae, per quas ex *Trachine* in Graeciam est
introitus, ubi angustissimae sunt, non ultra dimi-
diatum plethrum (quinguaginta pedes) patent. Nec
vero ibi angustissimus locus universi huius tractus

588, 23.

ἔμπροσθ' ἐτε Θερμοπυλέων καὶ ὀπίσθ'· κατὰ τε Ἄλ-
 10 πηνοῦς, ὀπίσθ' ἔοντας, ἐοῦσα ἀμαξιτὸς μούνη· καὶ ἔμ-
 πρὸσθε, κατὰ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθελῆς πό-
 λις, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ
 μὲν πρὸς ἐσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον,
 ὑψηλὸν, ἀνατείνον ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς
 15 ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. Ἔστι δὲ ἐν
 τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρος καλέουσι
 οἱ ἐπιχωριοί· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι.
 ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τό-
 γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖ-
 20 χος, δέισαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν
 οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέταται. ἄτε
 δὴ πειωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφείας,
 τοῦτο προσφυλάζαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-

est, sed ante et post *Thermopylas*: nam prope Alpenos, qui sunt post illas, nonnisi uni agendo vehiculo via patet: rursusque ante Thermopylas, ubi est Phoenix rivus, prope Anthelam oppidum, non nisi uni vehiculo patet iter. Ab occidente vero Thermopylarum mons est praealtus, inaccessus praeruptusque, ad Oetam tendens: ab oriente vero viae, mare est et paludes. Sunt autem in his faucibus aquae calidae, quas *Chytros* [id est, *Lebetes*] incolae vocant; supra quas ara erecta est Herculi. In hisce faucibus constructus erat murus, in quo olim porta fuerat. Murum illum Phocenses exstruxerant metu Thessalorum, qui ex Thesprotia venerant, terram Aeolidem habitaturi, quam nunc possident. Quum enim id agerent Thessali, ut vi subigerent Phocenses,

μὲν τότε ἐπῆσαν ἐπὶ τὴν ἴσодον, ὡς ἂν χαραδρωθεῖη ὁ
 χῶρος· πᾶν μηχανεῖσθαι οὐκ ὥς μὴ σφι ἐσβάλοιν οἱ 25
 Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. Τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον
 ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλεόν αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ
 χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ, αὐτὶς ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτη
 ἀπαμύναι ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δὲ ἐστὶ
 ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ 30
 177 ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶ-
 ροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδαιοι. ἀπαν-
 τα γὰρ προσκεψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι αὐτε
 πληθεῖ ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτη
 σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ 5
 ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Περίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ
 Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας
 περὶ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

muro isto exstructo hi sibi praecaverunt; atque etiam
 in viam, qua transitur, calidam aquam derivarunt,
 quo voraginosus fieret locus; quidlibet machinantes,
 ne in terram suam irrumperent Thessali. Murus igitur
 ille antiquitus erat aedificatus, tunc vero maiori
 ex parte corruebat vetustate. Graeci autem restituere
 eum decreverunt, et ibi Barbarum introitu Graeciae
 prohibere. Abest autem proxime a via vicus, nomi-
 ne Alpeni: ex quo rei frumentariae prospicere sta-
 tuerunt. (177.) Haec itaque loca haud dubie op-
 portuna illis visa erant: atque adeo, provisus rebus
 omnibus, reputantes nec multitudine hominum ibi
 uti posse Barbaros, nec equitatu, excipere ibidem
 impetum invadentis Graeciam hostis decreverunt.
 Quumque cognovissent in Pieria esse Persam, pedi-
 bus alii profecti sunt ad Thermopylas, alii mari ad
 Artemisium.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον διαταχθέν- 178
 τες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησθηρίαζοντο τῷ
 θεῷ, ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδικοτες.
 καὶ σφι ἐχρήσθη „ἀνέμοισι εὐχεσθαι“ μεγάλους γὰρ
 5 τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους.“ Δελφοὶ δὲ
 δεξάμενοι τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βου-
 λομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα
 αὐτοῖσι καὶ σφι δεινῶς καταρρώδέουσι τὸν βάρβαρον
 ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντο. μετὰ δὲ
 10 ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν
 ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέ-
 μενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην
 ἔχει καὶ θυσίησί σφεας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κα-
 τὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

CLXXVIII. 11. ἐν Θυίῃ. ἐν Θυίῃς libri fere omnes.

(178.) Dum ita Graeci, bifariam divisi, occurrere hosti maturant; interim Delphenses, et sibi et Graeciae timentes, deum consuluerunt. Redditumque his est responsum, *precibus votisque placarent ventos; hos enim magnos Graeciae fore adiutores*. Id acceptum responsum protinus Delphenses Graecis omnibus, qui libertatem tueri cupiebant, renunciarunt; eoque nuncio apud hos, quippe ad barbari adventum vehementer trepidantes, immortalem inierunt gratiam. Deinde iidem Delphenses ventis aram dedicarunt in Thyia, ubi fanum est *Thyiae*, Cephissi filiae, cuius de nomine locus iste nomen invenit, sacrificiisque illos placarunt. Atque etiam nunc ex oraculi iussu ventos placant Delphenses.

- 179 Ὁ Δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς, ὁρμώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἀρίστα πλεού-
σῃσι δέκα ἰθὺ Σκιάθου· ἐνθα ἔσαν προφυλάσσουσαι νέες
τρῆς Ἑλληνίδες, Τροϊζηνίη τε καὶ Αἰγιναιή καὶ Ἀττι-
κή. προϊδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς ἡ
180 Φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροϊζηνίην, τῆς ἤρχε
Πρηξίνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι.
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρώρης τῆς νηὸς, ἔσφαξαν, διαδέ-
ξιον ποιεύμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλ- 5
λιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὐνομα ἦν Λέων.
181 τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιτο. Ἡ δὲ Αἰ-
γιναιή, τῆς ἐτρηράρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυ-
βον παρέσχε, Πυθῆεω τοῦ Ἰσχενοῦ ἐπιβατεύοντος, αὐ-

(179.) *Nauticus* Xerxis exercitus, Therma urbe profectus, navibus decem optime navigantibus rectā Sciathum traiecit; ubi in statione erant speculatoriae tres naves Graecorum, Troezenia, Aeginensis, et Attica. Prospicientes autem hi naves Barbarorum, fugae sese mandant. (180.) Et Troezeniam quidem navem, cui praeerat Praxinus, protinus capiunt insequentes Barbari. Quo facto, ex classariis eum qui forma caeteris praestabat, in proram navis deductum, mactant, faustum omen sibi esse ducentes pulcerrimum Graecorum, quem primum omnium cepissent. Erat autem mactato huic nomen *Leo*; qui fortasse aliquatenus propter ipsum etiam hoc nomen istam sortem expertus est. (181.) Aeginensis vero triremis, cui Asonides erat praefectus, trepidationem etiam quamdam iniecit hostibus. Mi-

590, 82.

δρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ
 5 ναῦς ἡλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντείχε μαχόμενος, ἐς ὃ κα-
 τεκρευομένη ἄπας. αἷς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ'
 ἦν ἔμπνρος, οἱ Πέρσαι, ὅπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν,
 δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαί μιν περὶ πλείστου
 ἐποίησαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ σινδό-
 10 νος βυσσίνης τελαμῶσι κατειλίσσοντες. καὶ μιν, αἷς ὀπί-
 σω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν
 ἐκπαυλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατῇ, περιέποντες εὖ· τοὺς
 δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ, περιεῖπον ὡς
 ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. 182
 ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτρηράρχεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος,
 Φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνηιοῦ· καὶ
 τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀν-

litabat enim in ea *Pytheas*, Ischenoi filius, qui for-
 tissimum virum illo die se praestitit; et, postquam
 capta est navis, eo usque pugnans restitit, donec
 totus veluti in frusta esset concisus. Quem Persae,
 qui in illis navibus militabant, quum cadens non
 esset mortuus, sed spiraret adhuc, propter ipsius vir-
 tutem in vita servare maximi facientes, myrrhis vul-
 nera viri curarunt, et fasciis ex byssina sindone
 obligarunt: eundemque, ut ad castra sua redierunt,
 universo exercitui summa cum admiratione osten-
 derunt, benigneque cum eo egerunt: reliquos au-
 tem, quos in eadem navi ceperant, mancipiorum
 loco habuere. (182.) Ita igitur duae ex illis navi-
 bus ab hostibus captae sunt: tertia vero triremis,
 cui Phormus praeerat Atheniensis, dum fugâ se re-
 cepit, ad terram impacta est in Penei ostiis: et navi

δρῶν αὖ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθη- 5
 ναῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομί-
 σθησαν εἰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 στρατοπεδεύόμενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιά-
 θου. πυνθόμενοι δὲ καὶ καταρρώδησαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρ-
 τεμισίου μεταωρμίζοντο εἰς Χαλκίδα, φυλάζοντες μὲν 10
 τὸν Εὐριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκέπους περὶ τὰ ὑψη-
 183 λα τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων
 τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου
 τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα
 οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες
 ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ 5
 ἐμποδὼν ἐγγεγόνει καθαρόν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι ηι-
 σὶ, ἑνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλείας ἐξέ-

quidem potiti sunt barbari, viris autem non item. Hi enim, simulatque ad littus navem eiecerant, exsilire, et per Thessaliam iter facientes redierunt Athenas. Haec ubi Graeci, ad Artemisium castra habentes, per ignes ex Sciatho editos cognoverunt, ter-riti, ab Artemisio ad Chalcidem cum classe se receperunt, Euripum custodituri, relictis quidem speculatoribus in editis Euboeae locis. (183.) Ex decem, quas dixi, navibus hostium tres ad scopulum accesserunt inter Sciathum et Magnesiam interiectum, qui *Myrmex* [id est, *Formica*] vocatur, super eoque Barbari advectam lapideam columnam erexerunt. Dein, quum iam nihil amplius navigationi obstaret, praetermissis ab regis ex Therma profectioe undecim diebus, ipsi omnibus navibus Therma profecti, cursum versus Graeciam continuarunt. Scopulum

591, 12.

λασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, ἐὼν
 ἐν πύρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος. πανημερὸν δὲ
 10 πλώνοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίδος χώ-
 ρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κα-
 σθαναΐης τε πόλιος ὄντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, 184
 ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός· καὶ πλῆθος ἦν τηνι-
 καῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, τόσον.
 τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης, εἰουσίων ἑπτα
 5 καὶ δικοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων
 τῶν ἐθνέων ὁμίλον, ὄντα τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας,
 καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὡς ἀνὰ δικο-
 σίους ἀνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστη νηί. ἐπεβάτευν
 δὲ ἐπὶ τούτων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων
 10 ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακίων τρι-

autem illum, in medio fere freto situm, indicaverat
 eis Pammon Scyrius. Totum igitur diem navigantes
 Barbari viam confecerunt usque ad Sepiadem terrae
 Magnesiae et ad littus inter Casthanaeam oppidum
 et Sepiadem oram interiectum.

(184.) Ad hunc usque locum, et usque Thermopy-
 las, exsors malorum fuit *Xerxis exercitus*: et nu-
 merus quidem *hominum*, ut ego computando inve-
 nio, tunc adhuc hic fuit. Quum naves ex Asia pro-
 fectae numero fuerint ducentae et septem supra mille,
 veterem multitudinem ex singulis populis collectam
 reperio fuisse unum et ducenta quadraginta millia
 hominum cum quadringentis, ducenos in quaque
 navi viros supputando. Erant autem in quaque illa-
 rum navium, praeter indigenas classarios, triceni

ήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι,
καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκόσιοί τε καὶ δέκα.
προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς
ἐκ τῶν πεντηκοντέρων ποιήσας, ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ
ἐλασσον, ἀν' ὁγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ 15
ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχί-
λια. ἤδη ὦν ἄνδρες ἀν' εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες
καὶ εἴκοσι. Τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικὸν ἦν,
σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε
ἑπείσι ἐπὶ ταύτησι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἕξ, 20
καὶ δεκάς. Τοῦ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
ριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσ-
θήσω δὲ τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀρα-
βίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας
δισμυρίους ἄνδρας. Καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ 25

viri Persae, Medi, et Sacae: quae altera multitudo
efficit homines tricies sexies mille, ducentos et de-
cem. Huic vero et superiori numero adiiciam etiam
eos, qui in quinquaginta-remorum navibus actua-
riis fuerunt; statuens in earum quaque, plus minus,
fuisse octogenos. Collecta autem huiusmodi navigia
fuerunt, ut iam ante demonstravi, ter mille: fuerint
igitur in his ducenta quadraginta hominum millia.
Itaque navales hae copiae ex Asia transductae numero
fuere quingenta septemdecim hominum millia cum
sexcentis et decem. Iam peditatus fuit decies septies
centenorum millium; equitatus vero millium octo-
ginta. His adiiciam Arabes camelis vectos, et Afros
agitantés currus; quorum summam statuo fuisse vi-
ginti millium. Ita conficitur nauticarum et pedestrium

591, 42.

πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριά-
 δες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ,
 καὶ ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. Τοῦτο μὲν τὸ ἕξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίας στρατεύμα ἔξαναχθὲν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς
 30 Θρακηῆς τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων,
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 185
 ἀγόμενον στρατεύμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν
 οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπι-
 5 κειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρεῖχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ
 μὲν νυν τούτέων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ
 δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηῖκες παρεῖχοντο,
 καὶ Παῖονες, καὶ Ἑορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλ-
 κιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδό-
 10 νες, καὶ Πεῤῥαιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ

copiarum numerus, in unam summam collatus, vi-
 cies ter centena et septemdecim hominum millia cum
 sexcentis et decem. Hic est igitur copiarum numerus,
 quas ex Asia eductas diximus, non computato fa-
 mulitio quod illas sequebatur, nec frumentariis na-
 vibus, et qui his vehebantur. (185.) Iam cum uni-
 verso hoc, quem enumeravimus, exercitu simul com-
 putandus ille est, qui ex Europa est contractus: de
 cuius quidem numero non nisi ex mea opinione di-
 cere possum. Ac naves quidem Graeci Thraciam et
 vicinas Thraciae insulas incolentes contulere centum
 et viginti: quibus ex navibus conficitur hominum
 numerus, viginti quatuor millia. Pedestrium vero
 copiarum, quas contulere Thraces et Paeones et
 Eordi et Bottiaei et Chalcidium genus et Brygi et
Herod. T. III. P. I. Y

Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηάκης τὴν παραλίην νέμονται· τούτων τῶν ἐθνέων, τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὧν αἱ μυριάδες κείνησι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας, γίνονται αἱ πᾶσαι ἀνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ 15 τέσσαρες, ἔπεισι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑκατταίδεκα, 186 καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἔοντος ἀριθμὸν τοσούτου, τὴν Θερραπήην τὴν ἐπομένην τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγῶσι ἀκάτοισι ἔοντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοις πλοίοις, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφέας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν. ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας

Pieres et Macedones et Perrhaebi et Enianes et Dolopes et Magnetes et Achaei et quotquot Thraciae oram maritimam habitant: copiarum, inquam, ex his populis contractarum numerum fuisse aestimo, trecenta hominum millia. Quo numero cum illorum numero, qui ex Asia transducti sunt, in unam summam collato, conficitur universus numerus armatorum, vicies sex centena et unum et quadraginta millia, sexcenti et decem. (186.) Tantus quum fuerit armatorum numerus, iam famulorum, qui hos sequebantur, eorumque qui in frumentariis erant navibus, et in reliquis utique navigiis exercitum comitantibus; horum, inquam, numerum non minorem, sed maiorem etiam, puto fuisse quam numerum armatorum: attamen parem hunc pono illi, et nihilo maiorem, nec vero etiam minorem. Exaequato igitur

592, 71.

μυριάδας ἐκείνησι. Οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ
 10 εἴκοσι καὶ ὀκτώ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας
 δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου
 μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ 187
 τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός.
 γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνού-
 χων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυ-
 5 γίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων· καὶ
 κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τουτέων ὑπὸ πλή-
 θεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. Ὡστε οὐδέν μοι θῶμα
 παρίσταται προδοῦναι τὰ ρέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν
 ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θῶμά μοι,
 10 μυριάσι τοσαύτησι. εὕρισκω γὰρ συμβαλλεόμενος, εἰ
 χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μη-

tur horum numero cum numero illorum, prodit
 duplus numerus superioris. Itaque quinquagies bis
 centena et octoginta tria millia ducentosque et vi-
 ginti viros duxerat Xerxes Darii filius usque ad Se-
 piadem et ad Thermopylas. (187.) Hic igitur *uni-*
versi exercitus Xerxis numerus fuit. Mulierum
 vero panificium curantium, et pellicum, et eunu-
 chorum, nemo certum edere numerum possit, non
 magis quam equorum aliorumque iumentorum im-
 pedimenta portantium, aut canum Indicorum, quo-
 rum immanis numerus castra secutus est. Quare mi-
 nime mirandum mihi videtur, fluminum nonnullo-
 rum aquam defecisse: sed illud potius miror, quo
 pacto cibaria suffecerint tot myriadibus. Etenim
 inito calculo reperio, si unum tritici choenicem
 unusquisque in diem, nec amplius, accepit, singulis

δὲν πλεόν, ἑνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, καὶ πρὸς, τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσεράκοντα. γυναῖξί δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. Ἄνδρῶν δ' εὐ-¹⁵ σέων τοσαυτέων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάλῃ οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

- 188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικός στρατός ἐπεὶ τε ὀρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίας χώρας εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἑόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγια-⁵

CLXXXVII. 13 seq. τριηκοσίους τε etc. Erratum in calculo: pro 340. oportebat 67.

diebus consumpta esse centena et dena millia medimnorum, insuperque medimnos trecentos et quadraginta: quo in calculo non computavi id, quod mulieribus et eunuchis et iumentis et canibus tribui debuit. Tot autem quum fuerint virorum myriades, formae praestantia et magnitudine corporis nemo, quam *Xerxes* ipse, dignior fuit qui tanto praeset imperio.

(188.) Iam classis, postquam solutis navibus, ut supra dixi, secundo cursu ad littus terrae Magnesiae pervenit, quod inter Casthanaeam oppidum et oram Sepiadem interiectum est; priores quidem naves ad ipsam terram adpulerunt, reliquae vero, quoniam non adeo late patebat littus, post illas in ancoris stationem ceperunt, mare spectantes, et octo deinceps ordinibus in quincuncem locatae. Ita qui-

593, 98.

λουῖ ὄντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὀρμέοντο εἰς πόν-
 τον, καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω.
 Ἀμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας, τῆς θαλάσ-
 σης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολ-
 10 λὸς ἄνεμος ἀπὸ πηλιῶτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίνην καλέουσι
 οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐ-
 τέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε
 ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀνασπᾶσαντες τὰς
 νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτέων. ὅσας
 15 δὲ τῶν νεῶν μεταρσίαις ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς
 Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ εἰς τὸν αἰ-
 γυαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον·
 αἱ δὲ εἰς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ εἰς Κασθαναίην ἐξε-
 βράσσοντο. ἦν τε τοῦ χειμῶνος κοῤῥμα ἀφόρητον. Λέ- 189
 γεται δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορρὴν ἐκ Θεοπροπίου

dem eam noctem transegere. Sub lucem vero, quum
 serenum ad id tempus coelum tranquillisque fuisset
 aër, subito effervescente mari *ingens* coorta est *tem-
 pestas*, vehemensque ventus subsolanus, quem *Hel-
 lespontiam* vocant huius regionis incolae. Quotquot
 igitur ex his augescentem animadverterant ventum,
 et quibus per stationis rationem licuit, hi subductis
 in terram navibus a tempestate sibi caverunt, sal-
 vique et ipsi et eorum naves evaserunt. Quas vero
 naves obliquas nactus est ventus, harum alias ad
Ipnos [id est *Furnos*] qui vocantur abripuit in Pe-
 lio monte, alias ad proximum littus adflixit: aliae ad
 ipsam Sepiadem adlisae sunt, aliae ad Meliboeam op-
 pidum, aliae ad Casthanaeam eiectae; eratque in-
 cluctabilis vis tempestatis. (189.) Fertur autem fa-

ἐπικαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου „τὸν
 γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι.“ Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν
 Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρειθυίην τὴν 5
 Ἐρεχθίδος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς
 φάτις ὥρμηται, συμβαλλεόμενοι σφι τὸν Βορῆν γαμ-
 βρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι,
 ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἥ καὶ πρὸ τούτου,
 ἐθύοντό τε καὶ ἐπικαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὠρει- 10
 θυίην, τιμωρῆσαί σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβαρῶν
 τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. Εἰ μὲν νυν διὰ
 ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι ὁ βορῆς ἐπέπεσε,
 οὐκ ἔχω εἶπαι· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθή-
 σαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσα- 15
 σθαι· καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέῳ ἰδρύσαντο παρὰ πτα-

ma, Athenienses ex oraculi responso *Boream* invo-
 casse, quum aliud illis adlatum fuisset responsum,
 iubens eos *generum advocare auxilio*. Boreas enim,
 ut Graeci narrant, uxorem habuit Atticam, Ori-
 thyiam Erechthei filiam. Pro hac igitur adfinitate
 Athenienses, ut fama est, coniectantes Boream suum
 esse generum, quum Chalcide cum navibus insidian-
 tes ingruentem sensissent tempestatem, aut iam an-
 tea, sacrificiis placarunt invocaruntque Boream et
 Orithyiam, orantes ut auxilio sibi venirent, perde-
 rentque Barbarorum naves, sicut antea ad Athon
 montem. An igitur hanc ob caussam in Barbaros sta-
 tionem agentes ingruerit boreas, non definiam: sed
 Athenienses quidem aiunt, et antea et tunc Boream
 ipsos iuvisse, atque haec effecisse: et, postquam do-
 mum sunt reversi, fanum statuerunt Boreae ad Ilis-

594, 30.

μὸν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας 190
 λέγουσι διαφθαρῆναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας,
 ἀνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἀφθονόν
 ὥστε Ἀμεινοκλεί τῷ Κρητίνεω, ἀνδρὶ Μάγνητι, γη-
 5 χέοντι περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἢ ναυηγίῃ ἐγένετο χρη-
 στή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκ-
 βρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς
 τε τῶν Περσέων εὔρε, ἄλλα τε χρύσεια ἄφατα χρή-
 ματα περιεβάλλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τᾶλλα οὐκ εὐτυ-
 10 χέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις καὶ
 τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος. Σίτα 191
 γαγῶν δὲ ὀλκᾶδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρο-
 μένων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός· ὥστε δέισαντες οἱ στρατηγοὶ
 τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιβέων

sum fluvium. (190.) Hac calamitate, qui minimum numerum tradunt, naves periisse aiunt non minus quadringentas, homines autem innumerabiles, et rerum pretiosarum infinitam multitudinem; ita quidem, ut Aminocli Cretinae filio, civi Magneti, qui circa Sepiadem praedia habuit, perquam utile fuerit hoc naufragium: is enim multa deinde aurea pocula, multaque argentea, in littus eiecta sustulit, arcasque etiam reperit cimeliis Persarum repletas, et infinita alia aurea pretiosa collegit. At idem vir, quamvis locuples repertis his rebus factus, felix tamen ceteroqui non fuit: quippe tristis etiam casus eum afflictabat, quod imprudens filium occidisset. (191.) Onerariarum autem navium frumentum vehentium, reliquorumque minorum navigiorum, quae interierunt, non erat numerus. Itaque duces classis, me-

ται οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων πε- 5
 ριβάλλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δὲ,
 ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες γόησι τῷ ἀνέμῳ
 οἱ Μάγοι, πρὸς τε τούτοις, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νη-
 ρηΐσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως
 αὐτὸς ἐβέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυσον, πυθόμενοι 10
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀρπασθείη ὑπὸ Πηλῆος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Ση-
 πιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 192 τάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι οἱ ἡμεροσκο-
 ποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευ-
 τέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον

CXCI. 7. γόησι. γόησι edd. ante Schaef. γόοισι corrigunt alii,
 cum ululatu magico.

tuentes ne in se tanta calamitate adflictos Thessali
 impetum facerent, alto vallo ex naufragiis parato
 castra circumdedere. Tres enim continuos dies tem-
 pestas duravit. Ad extremum vero Magi caesis vento
 victimis, adhibitisque magicis incantationibus, ad
 haec sacris Thetidi factis et Nereidibus, quarto die
 vim venti compescuerunt, sive is alioquin ipse sua
 sponte quievit. Thetidi autem sacra fecerunt, quum
 a Ionibus acceperant, ex hoc loco raptam illam
 fuisse a Peleo, et totam hanc oram Sepiadem eidem
 et reliquis Nereidibus sacram esse. Igitur ventus
 quidem quarto die quievit. (192.) Secundo vero
 die ab eo, quo primum coorta tempestas erat, spe-
 culatores ex Euboeae promontoriis decurrentes Graecis
 de *Persarum naufragio* omnia significarunt. Qui-
 bus rebus hi cognitis, Neptunum Servatorem precati,

595, 57.

πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ, ὡς ἐπύ-
 5 θοντο, Ποσειδέωνι Σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προ-
 χέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτε-
 μίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινας σφι ἀντιξοούς ἔσεσθαι
 νῆας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἀρτεμί-
 σιον ἐναυλόχουν, Ποσειδέωνος Σωτῆρος ἐπανυμῖν ἀπὸ
 10 τούτου ἔτι καὶ ἐς τὸδε νομίζοντες.

Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ 193
 κῆμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον πα-
 ρὰ τὴν ἠπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνη-
 σίης, ἰθείαν ἔπλεον εἰς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων
 5 Φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μα-
 γνησίης, ἐνθα λέγεται τὸν Ἡρακλῆα καταλειφθῆναι
 ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων, ἐκ τῆς Ἀργοῦς
 ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὐτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον εἰς Αἶαν

et votis libaminibusque factis, quanta celeritate po-
 terant ad Artemisium redire maturarunt, sperantes
 nonnisi paucas naves sibi fore adversarias. Hi igitur
 iterum ad Artemisium stationem ceperunt, hostem
 observantes: et *Neptuni Servatoris* cognomen ab
 illo tempore usque ad hunc diem apud Graecos in
 usu est.

(193.) Barbari, ut quievit ventus et compositi fue-
 runt fluctus, deductis navibus, secundum continen-
 tem navigarunt: et Magnesiaie promontorium cir-
 cumvecti, rectà in sinum qui ad Pagasas fert teten-
 derunt. Est in hoc sinu locus terrae Magnesiaie, ubi
Herculem aiunt, postquam ex Argo navi aequatum
 missus fuisset, relictum fuisse a Iasone eiusque so-
 ciis, quum Aeam Colchicam ad auferendum aureum

τὴν Καλχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι εἰς τὸ πέλαγος ἀφῆσειν· ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὖνομα γέ- 10
γονε Ἀφείται. ἐν τούτῳ ὧν ὅρμον οἱ Ξέρξῃ ἐποιεῦντο.

194 Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τούτων ἔτυχόν τε ὕσταται
πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτε-
μισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας, ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας
εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλείοντες ἐσέπεσον εἰς τοὺς πο-
λεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος 5
ὑπαρχος Σανδῶκης ὁ Θαμασίου· τὸν δὴ πρότερον του-
τέων βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτῇ τοιῆδε λαβὼν, ἀνε-
σταύρωσε ὄντα τῶν βασιληῶν δικαστέων· ὁ Σανδῶ-
κης ἐπὶ χρήμασι ἄδικοῦ δίκην ἐδίκασε. ἀνακρεμασθέν-
τος ὧν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὖρέ οἱ πλέα 10
ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτημάτων πεποιημένα εἰς οἶκον τὸν βα-

vellus navigarent. Illinc enim, aquati, soluturi erant in pelagus; qua de re nomen loco impositum est *Aphetae*. [id est, *locus unde navis solvitur*.] Hoc igitur in loco stationem cepit Xerxis classis. (194.) Forte autem accidit, ut quindecim naves, quae postremae navigabant, longius in altum eiicerentur: quae ut conspexerunt Graecorum naves ad Artemisium stantes, suas esse naves rati Barbari, cursu versus illas directo, medios in hostes inciderunt. Dux illarum navium fuit Sandoces Thamasii filius, Cymae Aeolicae praefectus; quem superiore tempore rex Darius, quum iudex fuisset regius, compertum quod acceptâ pecuniâ iniustam sententiam pronunciasset, in crucem agi iusserat. Et iam suspensus erat, quum Darius, rationem secum iniens rerum ab illo gestarum, reperit multo plura esse eiusdem me-

596, 87.

σιλήϊον· εὐρὺν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνούς ὡς ταχύ-
 τερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασι-
 λῆα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγῶν μὴ ἀπολέσθαι, πε-
 15 ριῆν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἐμελλε
 οὐ τὸ δεύτερον διαφυγῶν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφεας εἶδον
 προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὴν γινο-
 μένην αἰμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφέας εἶλον.
 Ἐν τούτων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλα- 195
 βάνδων τῶν ἐν Καρίῃ. ἐν ἐτέρῃ δέ, ὁ Πάφιος στρατη-
 γὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δωδέκα νῆας ἐκ
 Πάφου, ἀποβάλων δὲ σφεων τὰς ἑνδεκα τῷ χειμῶνι
 5 τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένη κα-
 ταπλέων· ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες,
 ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρ-
 ξει στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κοριν-
 θίων Ἰσθμόν.

rita in regiam domum, quam male facta: quod post-
 quam Darius reperit, agnoscens properantius a se
 quam sapientius esse actum, solvi hominem iussit.
 Ita ille supplicium a Dario sibi decretum effugit,
 superstesque fuit. At idem, nunc in Graecos delatus,
 non iterum erat elapsurus: ut enim adnavigantes
 hos Graeci viderunt, cognito illorum errore, contra
 evecti, facile cunctos ceperunt. (195.) In una ha-
 rum navium navigans Aridolis captus est, Alaban-
 dorum Cariae tyrannus. In alia Paphiorum prae-
 tor Penthylus, Demonoi filius; qui quum duodecim
 naves ex Papho eduxisset, amissis illarum undecim
 tempestate ad Sepiadem, nunc unâ reliquâ ad Arte-
 misium navigans captus est. Hos Graeci, interroga-
 tos quae de Xerxis exercitu cognoscere cupiebant,
 vinctos in Corinthiorum Isthmum miserunt.

- 196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικός ὁ τῶν βαρβάρων στρατός, πά-
 ρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδῶκεα στρα-
 τηγέειν, ἀπῆκετο εἰς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζός,
 πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς, ἐσβεβληκῶς
 ἦν καὶ δὴ τριταῖος εἰς Μηλιάς· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλ- 5
 λαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποπειρώμενος
 καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη
 τῶν ἐν Ἑλλήσι· ἔνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο
 πολλόν. Τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνό-
 χωνος μῦνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον, πι- 10
 νόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ρέοντων, οὐδὲ ὅστις
 ὁ μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἠπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε,
 197 εἰ μὴ φλαύρως. Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ
 Ξέρξει, οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἔξη-

(196.) Ita igitur Barbarorum classis, exceptis quindecim navibus, quibus praefuisse Sandocen dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes autem cum pedestribus copiis, itinere per Thessaliam et Achaïam facto, tertio etiam ante die in Maliensium fines erant ingressus. In *Thessalia* vero certamen instituerat inter suos equos et Thessalicum equitatum, cuius experiri virtutem voluit, quum rescivisset esse hunc praestantissimum totius Graeciae; et ex eo quidem certamine longe inferiores graeci equi discesserant. Ex fluviis autem Thessaliae unus Onochonus ad bibendum non satis aquae praebuit exercitui: ex eis vero qui Achaïam perfluunt, etiam is qui illorum maximus est, Epidanus, non nisi aegre duravit. (197.) Postquam Alum in *Achaia* Xerxes pervenerat, viae

597, 18.

γέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν
τοῦ Λαφυστίου Διός· ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμμηχανή-
5 σατο Φριξῶ μόνον, σὺν Ἰνοῖ βουλευσας· μετέπειτα δὲ,
ὡς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπο-
γόνιοισι ἀέθλους τοιούσδε. ὅς αὖν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσ-
βύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανήϊου,
αὐτοὶ Φυλακάς ἔχουσι· λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτα-
10 νήϊον οἱ Ἀχαιοί· ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅπως ἔξεισι πρὶν
ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥς τε ἔτι, πρὸς τούτοις, πολλοὶ
ἦδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δέισαντες, οἴχον-
το ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν· χρόνου δὲ προϊόντος ὀπί-
σω κατελθόντες, ἣν ἀλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυ-
15 τανήϊον, ὡς θύεταιί τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυ-
κασθεῖς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πά-

duces omnia enarrare cupientes, indigenam famam
ei retulerunt ad Iovis Laphystii fanum spectantem:
Athamantem Aeoli filium, consiliis cum Ino com-
municatis, *Phrixo* mortem esse machinatum, in-
teriecto vero tempore Achaeos ex oraculi responso
posteris eiusdem hosce imposuisse labores. Quicum-
que huius familiae natu maximus est, ei introitu
in prytaneum (quod *leitton* illi vocant) interdicunt;
ipsique, ne ingrediatur, excubias agunt. Qui si ni-
hilo minus introivisset, nullo pacto exire ei prius
licet quam ad aram ducatur ubi mactandus est. Ad
haec narrarunt, multos ex his, qui ita mactandi fuis-
sent, sibi timentes, in aliam terram tamquam exsu-
latum abiisse: quorum si quis interiecto tempore re-
diisset, deprehendaturque prytaneum ingressus, eum
mactari, coronis et infulis oneratum, et cum pompa

σχοῦσι οἱ Κυτίσσωρος τοῦ Φρίξου παῖδός ἀπόγονοι, διότι καθαυτὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ Θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μὲν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολ- 20 χίδος, ἐρρύσατο· ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοις ἐξ ἐαυτοῦ μῆνιν τοῦ Θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμε- 25 νος ἐσέβετο.

- 198 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ. Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἤϊε ἐς τὴν Μηλίδαν παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίῃ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἐστὶ χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στενός. 5

eductum. Teneri autem hac lege posteros Cytissori, Phrixi filii, cā caussā, quoniam, quum Achaei ex oraculi responso lustrandae terrae suae caussa Athamantem Aeoli filium mactaturi essent, adveniēns ex Aea Colchidis hic Cytissorus illum liberaverit: hoc enim facto Cytissorum iram dei in posteros suos contraxisse. His auditis Xerxes, ut ad lucum pervenit, et ipse eo abstinuit, et universo exercitui ut abstinerent edixit: et domum posterorum Athamantis pariter atque fanum veneratus est.

(198.) Haec quidem in Thessalia et in Achaia gesta. Ex hisce dein regionibus *Maliensium* fines *Xerxes* ingressus est, ad sinum maris, in quo quotidie aestus maris accidit et recipratio. Iuxta hunc sinum est locus campestris, partim latus, partim

περὶ δὲ τὸν χώρον οὐρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληίει
 πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν. Τρηχίνιαι πέτραι καλεόμε-
 ναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ, ἰόντι ἀπὸ
 Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη παρ' ἣν ποταμὸς Σπερχηΐος, ῥέων
 10 ἐξ Ἐνιήνων, ἐς Θάλασσαν ἐκδιδόι. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ
 εἰκοσίου σταδίων, ἄλλος ποταμὸς, τῷ οὐνομα κεῖ-
 ται Δύρας, τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλεΐ καιομένῳ λό-
 γος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἰκοσι
 σταδίων, ἄλλος ποταμὸς ἐστὶ, ὃς καλεῖται Μέλας.
 Τρηχίς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ 199
 πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτη δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πά-
 σης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς Θάλασσαν,
 κατ' αὐτὴν Τρηχίς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δις
 5 μύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὐρεος, τὸ περι-
 κληίει τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφάξ πρὸς με-

vero admodum angustus. Circa illum locum montes.
 praealti et inaccessi, *Trachinae petrae* dicti, uni-
 versam Maliacam terram includunt. Primum ad
 hunc sinum oppidum, ex Achaia venienti, *Anticyra*
 est; iuxta quam *Spercheus* fluvius, ex Enianibus
 profluens, in mare influit. Ab hoc, interiectis vi-
 ginti stadiis, alius fluvius est, cui nomen *Dyras*;
 quem fama est emersisse ad ferendam Herculi, quum
 cremaretur, opem. Ab hoc, rursus viginti stadiis in-
 teriectis, alius fluvius est, nomine *Melas*. (199.)
 Ab hoc Melane fluvio quinque stadia *Trachis* urbs
 abest. Eodemque loco, ubi *Trachis* sita est, latissime
 patet haec regio a montibus ad mare: est enim pla-
 nities vicies bis mille plethrorum. Est autem in
 monte, qui *Trachinium* agrum praecludit, divor-

200 σαμβρίην Τρηχίνος· διαὶ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς
 ποταμὸς ῥεῖ παρὰ τὴν ὑπώρεην τοῦ οὐρέος. Ἔστι δὲ
 ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς, οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην
 τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ῥέων, ἐς τὸν
 Ἀσωπὸν ἐκδιδόι. Κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στε-
 νότατόν ἐστι· αἰμασιτὸς γὰρ μὴ μόνῃ δέδμηται. ἀπὸ 5
 δὲ τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστὶ ἐς
 Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοῖνικος ποταμοῦ καὶ
 Θερμοπυλέων κώμῃ τέ ἐστι, τῇ οὐνομα Ἀνθήλῃ κεῖται,
 παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδι-
 δοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρός τε 10
 ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτυό-
 201 σι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος ἱερὸν. Βασιλεὺς μὲν
 δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχι-

tium a meridie Trachinis, per quod divortium *Asopus* fluit iuxta montis radicem. (200.) Est item alius fluvius a meridie Asopi, *Phoenix*, non magnus; qui postquam ex his montibus defluxit, Asopo miscetur. Prope hunc Phoenicem fluvium artissimus est huius tractus locus: quippe una sola via ibi munita est, qua nonnisi singulis plaustis transitus patet. A Phoenice vero fluvio quindecim sunt stadia ad *Thermopylas*: tum in intervallo, quod est inter Phoenicem fluvium et Thermopylas, vicus est nomine *Anthela*, praeter quem praeterfluens Asopus in mare evolvitur: et circa eundem vicum latius est spatium, in quo stat templum *Cereris Amphictyonidis*, et sedes sunt Amphictyonibus paratae, et ipsius *Amphictyonis* templum. (201.) Iam *Xerxes* in Trachinio campo terrae Maliacae castra posuit: *Graeci*,

599, 78.

νή· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χώ-
ρος οὗτος, ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύ-
δλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι.
ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖσι χω-
ρίοις. ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῇν ἀνεμον ἔχόν-
των πάντων μέχρι Τρηχίνος· οἱ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ
μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἔσαν δὲ οἷδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσῃ ἐν 202
τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι. ὀπλῖται,
καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίστες ἑκατέ-
ρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας, εἴκοσι καὶ ἑκα-
τόν· καὶ ἐκ τῆς λειπῆς Ἀρκαδίας, χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν
Ἀρκαδῶν· ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ
Φλιοῦντος, διηκόσιοι· καὶ Μυκηναίων ὀγδῶκοντα. οὗτοι
μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρήσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν,
Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

vero in ipso transitu. Nominatur autem hic locus a
plerisque quidem Graecis *Thermopylae*: incolae vero
et finitimi nude *Pylas* dicunt. Itaque utrique in his
locis castra habebant: occupabat autem Xerxes totum
spatium septemtrionem versus a Thermopylis, usque
Trachinem pertinens; Graeci vero ea quae in hac
continente versus meridiem sita sunt.

(202.) Graeci vero hoo in loco *Persam exspe-*
ctantes, hi fuere. Spartani trecenti graviter armati:
tum Tegeatae et Mantinenses mille, utrorumque
quingenti: ex Orchomeno Arcadiae centum et vigin-
ti, et ex reliqua Arcadia mille; tot Arcades fuere:
Corinthii vero quadringenti: ex Phliunte ducenti;
ex Mycenis octoginta. Hi sunt qui ex Peloponneso
adfuerunt. Ex Boeotis vero, Thespienses septingenti,

Herod. T. III. P. I.

Z

- 203 Πρὸς τούτοις ἐπικλήτοι ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπούν-
 τιοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας
 ἐπικαλέσαντο οἱ Ἕλληνες, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς
 „αὐτοὶ μὲν ἦκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ
 τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσάν εἰσι ἡμέρην· ἡ Θά- 5
 λασσά τέ σφι εἴη ἐν Φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε Φρου-
 ρομένη, καὶ Αἰγινήτων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν τα-
 χθέντων. καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν
 ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνη-
 τὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ 10
 οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτέων, μέγιστα·
 ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἔοντα θνητὸν,
 ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν ἄν.“ Οἱ δὲ, ταῦτα πυνθανόμε-
 204 νοι, ἐβοήθειον ἐς τὴν Τρηχίνα. Τούτοις ἔσαν μὲν νῦν

et Thebani quadringenti. (203.) Praeter hos vero evocati aderant Locri Opuntii omnibus copiis, et Phocenses mille. Ipsi enim Graeci missis legatis hos advocaverant, dicentes, *tamquam antecursores sese venisse ante alios, exspectari vero reliquos socios in proximum quemque diem, et maris tutelam sibi curae esse, custodiri que illud ab Atheniensibus et Aeginetis reliquisque in classem designatis. Nihil autem illis esse gravius metuendum: non enim deum esse, qui Graeciam invadat, sed hominem: nullum autem nec esse nec futurum esse mortalem, cui, ex quo natus sit, malum nullum acciderit; immo maximis accidere maxima. Debere itaque etiam illum, qui Graeciam invadit, mortalis quum sit, gloriâ suâ excidere.* His auditis, illi Trachinem auxilio Graecis venerunt. (204.) His

καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάσταν· ὁ δὲ Θω-
μαζόμενος μάλιστα, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος
ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης, ὁ Ἀναξαν-
5 δρίδew, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδew, τοῦ Ἀναξάν-
δρου, τοῦ Εὐρυκράτους, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμέ-
νεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω,
τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότew, τοῦ Ἐχέστρατου, τοῦ
Ἡγίως, τοῦ Εὐρυσθένης, τοῦ Ἀαστοδήμου, τοῦ Ἀριστε-
10 μάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ἰλλου, τοῦ Ἡρακλέος κτη-
σάμενος τὴν βασιλίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκῆτου.
Διζῶν γάρ οἱ ἑόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομέ- 205
νός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς Φροντίδος περὶ τῆς
βασιλείης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένους ἀπαιδὸς ἔρρενος
γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἑόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος
5 καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

igitur et alii quidem ex quaque civitate duces prae-
erant; sed, quem maxime cuncti admirabantur, et
penes quem summa erat totius imperii, Lacedae-
monius fuit *Leonidas*, genus ab Hercule ducens
hac maiorum serie: pater Anaxandrides fuit, avus
Leon: tum reliqui progenitores, Eurycratides, Ana-
xander, Eurycrates, Polydorus, Alcamenes, Tele-
cles, Archelaus, Agesilaus, Doryssus, Leobotes,
Echestratus, Agis, Eurysthenes, Aristodemus, Ari-
stomachus, Cleodaeus, Hyllus, Herculis filius. Is
Leonidas regnum Spartaec nec opinans erat adeptus.
(205.) Quum enim duo illi fratres fuissent natu ma-
iores, Cleomenes et Dorieus, procul habuerat co-
gitationem regni adipiscendi. Sed Cleomene sine ma-
scula prole defuncto, quum iam tum Dorieus non
amplius in vivis fuisset, quippe in Sicilia mortuus,

βασιλῆϊ· καὶ διότι πρότερος ἐγγόνει Κλεομβρότου,
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδω παῖς,) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένηος θυγατέρα. Ὅς τότε ἦε ἐς Θερμο-
 πύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριη- 10
 κοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἔόντες. παραλα-
 βὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λο-
 γισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγει Λεοντιάδης ὁ Εὐρυ-
 μάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποίησατο Λεω-
 νίδης μούρους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγά-
 λως κατηγορήτο μηδίζειν. παρεκάλεε ὧν ἐς τὸν πόλεμον, 15
 θέλων εἶδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴ τε καὶ ἀπερέουσι
 ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλ-
 206 λοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους

ita ad *Leonidam* regnum pervenit, quoniam et ma-
 ior natu erat Cleombroto, Anaxandridae filio natu
 minimo, et Cleomenis etiam filiam in matrimonio
 habebat. Is igitur ad Thermopylas erat profectus
 cum delectis ab ipso trecentis illis, iustae aetatis
 viris, et quibus domi liberi erant. Adsumserat au-
 tem, priusquam advenisset, Thebanos illos quorum
 numerum supra declaravi, quibus Leontiades prae-
 erat, Eurymachi filius. Quos solos ex Graecis adsu-
 mere ea caussa properaverat Leonidas, quod accusa-
 bantur Thebani vehementer cum Medis sentire. In-
 vitaverat igitur eos ad armorum societatem, cogno-
 scere cupiens, utrum missuri essent secum socios, an
 ex aperto repudiaturi Graecorum societatem: et illi,
 aliud licet sentientes, miserant. (206.) Et Leoni-
 dam quidem cum his, qui cum eo erant, primos

ὄρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύονται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερβαλλομένους. μετὰ δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμέλλον ὀρτάσαντες, καὶ Φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνεκνῶντο καὶ αὐτὰ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσιν· ἦν γὰρ κατὰ τὸντὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖσι πρήγμα-
 10 σι συμπεσούσα. οὐκ ὦν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἐπεμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενεκνῶντο ποιήσιν.

Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγέ- 207
 νετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρώδεοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐδόκει, ἐλθοῦσι εἰς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν

omnium miserant Spartani hoc consilio, ut et reliqui socii, his conspectis, adversus hostes proficiscerentur, neque ipsi pariter Medorum sequerentur partes, si cunctari Spartanos intellexissent. Deinde vero, quum Carnea nunc obstarent, peractis festis diebus, custodiâ Spartae relictâ, cum omnibus copiis occurrere decreverant hosti. Similiter vero etiam reliqui socii facere constituerant: qui, quum in idem ipsum tempus, quo haec gerebantur, Olympias incideret, rati non tam cito ad Thermopylas armis decretum iri, antecursores interim miserunt. Tale igitur horum fuit consilium.

(207.) Iam, qui ad *Thermopylas* fuere *Graeci*, ubi haud procul ab introitu fuit *Persa*, timore perculsi, de receptu consultare coeperunt. Et reliquis quidem Peloponnesiis placuit, abire in Peloponne-

ἔχειν ἐν Φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν 5
 περισπερχέοντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψή-
 φίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλεις, κελεύον-
 τὰς σφι ἐπιβοηθεῖν, ὡς ἑόντων αὐτέων ἐλίγων στρατὸν
 208 τῶν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων,
 ἔπεμπε Ξέρξης κατασκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὅκοσοι τέ
 εἰσι, καὶ ὅ τι ποίεοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἑὸν ἐν Θεσσα-
 λίῃ, ὡς αἰλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς
 ἡγεμόνας, ὡς εἶσαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, 5
 ἑὸν γένος Ἡρακληίδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς
 τὸ στρατόπεδον, ἐθνεῖτό τε, καὶ κατῴρα πᾶν μὲν οὐ τὸ
 στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος,
 τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν Φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατι-
 θέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος 10

sum, et Isthmum custodiſſe. *Leonidas* vero, senten-
 tiam istam vehementer indignantibus *Phocensibus*
 et *Locris*, de communi horum consilio manere ibi
 decrevit, legatosque per civitates dimittere qui ab
 illis auxilia arcesserent, quandoquidem nimis exi-
 guus ipsorum numerus esset ad prohibendum Me-
 dorum exercitum. (208.) Dum hi ita consultant,
 interim *Xerxes* equitem misit speculatorem, qui et
 numerum eorum, et quid facerent, exploraret. Au-
 dierat enim, quum adhuc in *Thessalia* esset, colle-
 ctum hoc loco stare exiguum exercitum, cuius duces
 sint *Lacedaemonii* et *Leonidas*, ab *Hercule* genus
 ducens. Ut ad castra accessit eques, contemplatus
 est, spectavitque non totum quidem exercitum; nam,
 qui intra murum erant, quem a se instauratum *Graeci*
 custodiebant, hos conspiciere non potuit: exterior-

602, 71.

τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαι-
μόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους
τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα
δὴ θεώμενος ἐβῶμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαβῶν
15 δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπῆλθαι οπίσω κατ' ἡσυχίην·
οὔτε γὰρ τις εἰδῶκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς.
ἀπελθῶν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τά περ ὁπώπее πάν-
τα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ 209
εἶν, ὅτι παρασκευάζοιντο ὡς ἀπολεύμενοί τε καὶ ἀπο-
λέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαί-
νοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημάρετον τὸν Ἀρίστωνος
5 εἶντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρ-
ξης ἕκαστα τουτέων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιεῦμενον πρὸς
τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· „Ἦκουσας μὲν μὲν

res vero observavit, qui ante murum stationem ha-
bebant. Erant autem tunc forte extra murum locati
Lacedaemonii. Horum igitur alios vidit gymnasticis
exercitationibus vacantes, alios comam pectentes.
Miratus eques spectaculum, cognito hominum nume-
ro, omnibusque rebus adcurate perceptis, rediit per
otium, nemine persequente, sed omnibus eum prorsus
contemptui habentibus. Reversus, Xerxi cuncta
quae viderat renunciavit. (209.) Quibus auditis,
coniectare *Xerxes* non potuit id quod res erat, com-
parare sese hos homines ad pereundum postquam
perdidissent ipsi quam plurimos potuissent: sed,
quum ridicula facere ei viderentur, *Demaratum* ad
se vocavit, Aristonis filium, qui in castris aderat, co-
gnoscere ex eo cupiens quid esset quod facerent La-
daemonii. Et ille, *Audisti me*, inquit, *iam ante*,

„καὶ πρότερον, εὖτε ὀρμᾶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν
 „ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔβου, λέ-
 „γοντα τὰ περ ὧρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. 10
 „ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθινήν ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ βασι-
 „λεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ
 „ἄνδρες οὗτοι ἀπικάται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσό-
 „δου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὐ-
 „τω ἔχων ἐστὶ· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, 15
 „τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίσταο δὲ, εἰ τούτους
 „τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἐστὶ
 „οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σὲ, βασιλεῦ, ὑπομενέει
 „χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιλῆην τε καὶ
 „καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρειαι, καὶ ἄν- 20
 „δρας ἀρίστους.“ Κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξης ἐφαίνετο

CCIX. 10. τὰ περ. τῇ περ malles.

*quum adversus Graeciam proficisceremur, de his
 viris disserentem; at risui me habuisti quum au-
 diebas dicentem tibi quemnam fore harum rerum
 exitum praeviderem. Mihi enim, Rex, summa con-
 tentio est, veritatem adversus te colere. Audi igitur
 etiam nunc. Adsunt hi viri, de introitu nobis-
 cum pugnaturi, et ad hoc se comparant. Hic enim
 apud illos mos obtinet: quando vitae discrimen
 sunt adituri, tunc capita comunt. Scito vero: si
 hosce, et eos qui Spartae manent, subegeris; nul-
 lus alius hominum populus est, qui adversus te,
 Rex, manus tollere sustineat. Nunc enim cum
 regno et populo inter Graecos praeclarissimo tibi
 res est, et cum viris fortissimis. Quae dicta, quum
 prorsus incredibilia Xerxi viderentur, iterum quae-*

603, 2.

τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα „ὄντινα τρόπον, τοσοῦτοι ἐόντες, τῇ ἑαυτοῦ στρατῇ μαχέσονται.“

Ὁ δὲ εἶπε „ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύ-
25 στη, „ἢν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.“

Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. Τέσσερας 210
μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆ-
σεσθαι. πέμπτῃ δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ
ἐφαίνοντο ἀναιδέϊ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν,
5 πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς,
ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὧσιν τὴν ἑω-
τοῦ. Ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ
Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐποσῆϊσαν, καὶ οὐκ
ἀπελαύνοντο, καίπερ μέγας πρὸς πταλόντες. δῆλον δ'
10 ἵποῖεν παντὶ τρω, καὶ οὐκ ἥμισυ αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι

sivit, quo tandem pacto tam exigua hominum manus suo exercitui esset repugnatura? Et ille: Rex! inquit, age mecum ut cum homine mendaci, nisi haec ita eventura sunt ut ego dico.

(210.) Haec Demaratus dicens Xerxi non persuasit. Itaque quatuor rex intermisit dies, assidue illos sperans fugā se recepturos. Quinto vero die, quum illi non recessissent, sed per obstinatam, ut Xerxi videbatur, impudentiam temeritatemque mainerent, iratus rex Medos et Cissios adversus illos misit, dato mandato ut vivos caperent et in conspectum suum adducerent. Ut vero in Graecos cum impetu irruerunt Medi, multi ex eis cecidere: quibus succedere alii, nec se receperc, quamvis magna clade accepta: ostenderuntque cuilibet, maxime vero regi ipsi, multos quidem homines esse, sed paucos

πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγένετο δὲ
 211 ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως
 περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρ-
 σαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βα-
 σιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης· ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως
 κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλ- 5
 λησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς,
 ἀλλὰ τὰ αὐτὰ· ἅτε ἐν στενοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι,
 καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἥπερ οἱ Ἕλληνες,
 καὶ οὐκ ἔχοντες πλῆθει χηρῆσθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἀλλὰ τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ 10
 ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέ-
 ψιαν τὰ νῦτα, αἰεὶς φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάμβα-

CCX. 11. ἄνθρωποι εἶεν. ἄνθρωποι οἱ εἶεν ed. Borh. ex coniect.
 multos ei (regi) esse homines.

viros. Praeliati sunt autem per totum diem. (211.)
 Postquam ita malè accepti sunt *Medi*, tum hi qui-
 dem in castra se recepere: et *Persae* eis succeden-
 tes, quos *immortales* rex adpellabat, quibus prae-
 erat Hydarnes, in hostem iverunt; quasi hi utique
 facile confecturi rem essent. Ut vero hi quoque pu-
 gnam cum Graecis conseruere, nihilo amplius, quam
 Medi, promoverunt, sed eandem habuere sortem;
 quippe in angusto transitu pugnantes, ubi explicari
 multitudo non poterat, et hastis utentes breviori-
 bus quam Graeci. *Lacedaemonii* vero memorabilem
 ediderunt pugnam, quum aliis rebus ostendentes
 peritos sese cum imperitis congregi, tum quod sub-
 inde terga verterent, veluti fugam capessentes uni-
 versi, deinde vero, quando fugientibus Persae cum

ραι ὀρέωντες Φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήϊσαν·
 οἱ δ' ἂν, καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι
 15 τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δέ, κατέβαλλον
 πλῆθεϊ ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἐπίπτον δὲ καὶ αὐ-
 τέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν
 ἐδυνάτο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειραώμε-
 νοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες,
 20 ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτησι τῇσι προσόδοισι τῆς 212
 μάχης λέγεται βασιλῆα, θηεύμενον, τρεῖς ἀναδραμεῖν
 ἐκ τοῦ θρόνου, δέισαντα περὶ τῇ στρατῇ. τότε μὲν οὐ-
 τω ἡγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμει-
 5 νον αἴθλεον. ἄτε γὰρ ὀλίγων ἑόντων, ἐλπίσαντες σφεας
 κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσσεσθαι ἔτι χεῖ-
 ρας ἀνταείρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ

clamore strepituque instabant, ipsique iam in eo
 erant ut deprehenderentur, subito conversa acie
 hosti sese opponerent, atque ita innumerabilem Per-
 sarum prosternerent multitudinem. Ceciderunt au-
 tem ibi Lacedaemoniorum etiam nonnulli. Post-
 quam vero, quamvis magno conatu, et turmatim et
 quovis modo impetum facientes, nulla parte introi-
 tus potiri Persae potuerunt, postremo hi quoque
 retrogressi sunt. (212.) Dum ita conflictabantur,
 fertur *Xerxes*, quum spectandi caussa haud procul
 abesset, ter de solio suo exsiliisse, metuens nempe
 suo exercitui. Tunc igitur ita pugnatum est. Postri-
 die vero eius diei nihilo felicius barbari pugnauerunt.
 Quum enim exiguus esset Graecorum numerus, rati
 Barbari confectos esse illos vulneribus, neque vires
 amplius ad resistendum habituros, denuo eos ad-

τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν
μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκίων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ
οὔρος ἐτάχθησαν, φυλάσσοντες τὴν ἀτραπὸν. Ὡς δὲ οὐδὲν 10
εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνῶρων,
ἀπήλαυνον.

- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλῆος ὅ τι χρήσεται τῷ παρεόντι
πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθέ
οἱ ἐς λόγους, αἰς μέγα τι παρὰ βασιλῆος δοκέων οἴσε-
σθαι· ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὔρους φέρου- 5
σαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομεί-
ναντας Ἕλληνας. ὕστερον δὲ δέισας Λακεδαιμονίους,
ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλα-
γῶρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλληγομέ-
νων, ἀργύριον ἐπεκρηύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε
γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρη- 10

gressi sunt. At Graeci, per ordines perque populos
digesti, in vicem cuncti pugnarunt, Phocensibus
exceptis: hi enim in monte erant locati, semitam
custodituri. Ubi vero nihilo melius, quam pridie,
Persae rem sibi viderunt succedere, abcesserunt.

(213.) Ibi tunc regem, quidnam consilii caperet
incertum, convenit Ephialtes, Eurydemi filius, Ma-
liensis, ingens ab illo praemium se relaturum spe-
rans, indicavitque ei *semitam per montes ad Ther-
mopylas ferentem*; atque ita Graecos perdidit, sta-
tionem ibi habentes. Idem postea, metu Lacedaemo-
niorum, in Thessaliam profugit: exsulantisque caput
propositâ pecuniâ proscripsum est a Pylagoris,
quum Amphictyones ad agendum Pylaeum conven-
tum essent congregati. Interiecto vero tempore,

χνίου. ὁ δὲ Ἀθηναῖος οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεια
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὅπισθε λόγοισι ση-
 μανέω· ἐτιμήθη μὲντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσπον.
 Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι 214
 δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγό-
 ρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς,
 εἰσὶ οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλῆα τούτους τοὺς λόγους, καὶ
 5 περιηγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἐμοί
 γε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρη̃ σταθμώσασθαι,
 ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκέρυξαν οὐκ ἐπὶ
 Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλ-
 τη τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμε-
 10 νοι· τοῦτο δὲ, Φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰ-
 τίην εἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν, καὶ εἰὼν μὴ Μηλιεύς,

quum Anticyram rediisset, ab Athenade Trachinio occisus est. Et interfecit quidem Ephialten Athenades aliam ob caussam, quam in sequentibus historiis exponam: at nihilo minus tamen praemio honoratus est a Lacedaemoniis. Ita igitur Ephialtes postea periit. (214.) Fertur autem etiam alia fama, Onetam Phanagorae filium, Carystium, et Corydallum Anticyrensem cum rege sermones illos habuisse, et Persas circum montem illum circumduxisse. Quam famam parum esse credibilem partim inde colligi potest, quod Graecorum Pylagori, quos utique prae caeteris compertam habuisse rei veritatem consensaneum est, non Onetae et Corydalli caput proscripserunt, sed Ephialtae Trachinii; tum, quod Ephialten novimus ob hanc culpam exsulasse. Caeterum cognita quidem haec semita Onetae quoque, quamquam non Maliensi, esse potuit, si hanc regionem

ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὠμίλη-
κως εἶη· ἀλλ', Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιγησάμε-
νος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.

- 215 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης
κατεργάσσεσθαι, αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος ἔπεμπε
Ἰδάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ἰδάρνης. ὠρμέατο δὲ
περὶ λύχνων ἀφ' ἑκ τοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτρα-
πὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιεῖς· ἐξευρόν- 5
τες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε ὅτε
οἱ Φωκῆες, φράξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολήν, ἔσαν ἐν σκέ-
πῃ τοῦ πολέμου· ἕκ τε τούτου δὴ κατεδέδεκτο εὐῶσα
216 οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεύσι. Ἐχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὐ-
τῇ. ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσαποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ
τῆς διασφάγος ῥέοντος· οὐνομα δὲ τῷ οὖρεϊ ταῦτα καὶ

saepius adierat: at enimvero Ephialtes est, qui hostes
per semitam illam circa montem circumduxit: hunc
huius culpa reum scribo. (215.) *Xerxes*, ea pro-
bens quae se effecturum pollicitus Ephialtes erat, ve-
hementer gavisus, sine mora Hydarnen et qui sub
eius ductu erant misit: et illi sub noctem, quo tem-
pore accenduntur lucernae, e castris profecti sunt.
Invenerant illam semitam indigenae Malienses; eā-
que repertā Thessalis adversus Phocenses itineris du-
ces fuerant, quo tempore Phocenses, introitum in
suam regionem opposito obstruxerant muro, atque
ita tutos se a bello praestiterant: atque ex illo inde
tempore adparuit pessime illā uti Malienses. (216.)
Est autem callis huius per montem ferentis ratio
haec. Incipit ab Asopo fluvio, ubi ille per montium

606, 90.

τῇ ἀτραπῷ ταῦτό κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνό-
 5 παια αὕτη κατὰ ράχιν τοῦ οὐρεος, λήγει δὲ κατὰ τὴν
 Ἀλφειὸν πόλιν, πρώτῃ ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν
 Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λί-
 θον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἑδρας· τῇ καὶ τὸ στενέτα-
 τόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχου- 217
 σαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶ-
 σαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὐρεα τὰ Οἰταίων,
 ἐν αἰσπερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων· ἥως τε διέφαινε, καὶ
 5 ἐγένοντο ἐπ' αἰκρωτηρίῳ τοῦ οὐρεος. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ
 οὐρεος ἐφύλασσον, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φω-
 κέων χίλιοι ὀπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρῃν χώραν,
 καὶ Φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ
 ἐφύλασσετο ὑπὸ τῶν εἶρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρεος

divortium perfluit. Est autem monti, per quem se-
 mita transit, semitaeque ipsi idem nomen, *Ανο-
 paea*: fertque haec Anopaea secundum dorsum mon-
 tis, et desinit circa Alpenum, primum oppidorum
 Locrensiū versus Malienses, eo loco ubi Melam-
 pygus qui dicitur lapis est; suntque Cercopum se-
 des: ubi etiam angustissimus callis est. (217.) Hac
 igitur semita, quam descripsi, Persae traiecto Aso-
 po totam noctem iter fecerunt, a dextra habentes
 Oetaeorum montes, a sinistra vero montes Trachini-
 orum: et illuxit aurora, quum ad summum mon-
 tem pervenerunt. Hoc igitur loco montem custodie-
 bant, ut etiam ante demonstravi, Phocenses mille
 graviter armati, et suam regionem tutantes, et cal-
 lem custodientes. Inferior enim introitus ab eis,
 quos dixi, custodiebatur: semitam autem, quae fert

αἰτραπὸν ἐβελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδην ἐφύ- 10
 218 λασσον. Ἐμαθὸν δὲ σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβη-
 κότας· ἀναβαίνοντες γὰρ εἰλάνθανον οἱ Πέρσαι, τὸ οὖρος
 πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νηγεμῖν, ψόφου δὲ
 γινομένου πολλοῦ, ὥς οἶκός ἦν, Φύλλων ὑποκεχυμέ-
 νων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες, καὶ 5
 ἔδυντο τὰ ὅπλα· καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὥς
 δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο·
 ἐλπόμενοι γὰρ οὐδὲν σφί φανήσεσθαι ἀντίξον, ἐνεκύ-
 ρησαν στρατῶ. Ἐνθαῦτα Ἰδάρνης καταφράδῃσας μὴ
 οἱ Φωκέες ἕωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεια 10
 ποδαπὸς εἴη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασ-
 σε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὥς ἐβάλ-
 λοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἶχον-

per montem, Phocenses custodiebant, qui Leonidae ultro hanc operam receperant. (218.) Adscendentes latuerant Persae, quum quercubus totus ob-
 situs mons esset: postquam vero adscenderant, hoc modo adventantes illos cognovere Phocenses, quum tranquillum esset coelum, propter folia sub pedibus strata multus (ut res fert) ortus strepitus excitavit eos ut ad arma concurrerent: et protinus Barbari adfucrunt. Qui ubi armatos conspexere viros, mirati sunt, quod, quum neminem sibi putassent occursurum, in exercitum incidissent. Ibi tum Hydarnes, veritus ne, qui Phocenses erant, Lacedaemonii essent, quaesivit ex Ephialte, cuius populi is esset exercitus: ubi vero quod res erat audivit, in aciem Persas instruxit. At Phocenses, quum multis crebrisque telis ferirentur, rati non nisi adversus se

το Φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι
 15 ὡς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο
 ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον· οἱ δὲ
 ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρεα Πέρσαι Φωκέων μὲν
 οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κα-
 τὰ τάχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον 219
 μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν
 μέλλοντα ἐσεσθαι ἅμα ἡοῖ σφι θάνατον· ἔπειτεν καὶ
 αὐτόμολοι ἦσαν, οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν
 5 περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμε-
 ροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἁκρῶν, ἤδη διαφαι-
 νούσης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ
 σφέων ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν
 τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακρι-

hos esse profectos, arreptâ fugâ in summum montis
 verticem se receperunt, ad occumbendam mortem
 parati. Hi igitur ita erant animati: at Persae, qui
 cum Ephialte et Hydarne erant, nullam Phocensium
 rationem habentes, descendere de monte propera-
 runt.

(219.) Qui ad Thermopylas erant Graeci, his
 primum Megistias vates, inspectis victimis, praedi-
 xerat mortem primo mane eis instantem: deinde ad-
 venere transfugae, quum adhuc tunc nox esset, cir-
 cuitum hostium nunciantes: tertio speculatores diur-
 ni, de summitatibus montium decurrentes, illuce-
 scente iam die, idem indicium fecere. Ibi tum Grae-
 ci, quid sibi faciendum esset deliberantes, in diver-
 sas abiire sententias, aliis contendentibus non dese-

Φέντες, οἱ μὲν ἀπαλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες κα- 10
 τὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνί-
 220 δὴ μένειν αὐτοῦ παρασκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐ-
 τὸς σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδό-
 μενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρευῶσι οὐκ
 ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἡλθον Φυλά-
 ξοντες ἀρχήν. Ταύτη καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστος 5
 εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεὶ τε ἥσθετο τοὺς συμμάχους ἑόντας
 ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐβέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κε-
 λεύσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ
 καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο,
 καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο 10
 γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι, χρεωμένοισι
 περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγερομέ-

rendam esse stationem, aliis contra nitentibus. Et,
 soluto concilio, discesserunt alii, et suam quisque in
 civitatem tendens dispersi sunt: alii vero parati erant
 cum Leonida manere. (220.) Dicunt autem, ipsum
Leónidam illos dimisisse, ne perirent curantem; *se*
autem et praesentes Spartanos non decere dicen-
tem deserere stationem ad quam custodiendam
principio missi essent. Et ego quoque quam ma-
 xime in hac sum sententia, Leonidam, quum mi-
 nime promptos esse socios vidisset, nec ad subeun-
 dum secum periculum ultro paratos, abire illos ius-
 sisse; sibi autem, ut abiret, inhonestum iudicasse.
 Contra, si maneret, ingens eum gloria manebat, et
 Spartaе felicitas non exstinguebatur. Etenim Sparta-
 nis, iam in primo huius belli initio oraculum con-
 sulentibus, responderat Pythia, *aut eversum iri La-*

608, 51.

- νου „ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρ-
 βάρων, ἢ τὸν βασιλῆά σφρων ἀπολέεσθαι.“ ταῦτα
 15 δέ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χαῖ, λέγοντα ᾧδε
 Ὑμῖν δ', ᾧ Σπάρτης οἰκῆτορες εὐρυχόροιο,
 ἢ μέγα ἄστν ῥικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
 πέρθεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
 πενήθει βασιλῇ φθίμενον Λακεδαίμονος οὔρος.
 20 Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
 ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδὲ ἑ Φημί
 σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
 ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλέμενον
 κλέος καταθέσθαι μῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
 25 τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω

*cedaemonem a barbaris, aut regem ipsorum perit-
 turum. Hoc eis illa responsum versibus hexametris
 comprehensum dederat, his verbis:*

*Vobis, ô spatiosae Spartae incolae,
 aut ingens urbs gloriosa a viris Persis
 evertitur; aut, si non hoc, ab Hercule oriundum
 flebit mortuum regem Laconica terra.*

*Nec enim sustinebit taurorum robur leonumque
 contra stantium. Iovis enim ille robur habet,
 eumque dico*

*non iri repressum prius, quam horum alteru-
 trum fuerit sortitus.*

Igitur *Leonidam*, haec reputantem, cupientemque
 solis Spartanis sempiternam acquirere gloriam, di-
 misisse potius arbitror socios illos qui abiire, quam
 ipsos per se, ab illo dissentientes, ita spretâ omni
 militari disciplinâ abiisse, (221.) Cuius rei mihi

- 221 ἀκόσμως οἷχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι
καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ
μῶνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἶπετο
τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρῆνα, λεγόμε-
νον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαν 5
τα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, Φανερός
ἐστὶ Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι.
ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο· τὸν
δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ὄντα οἱ μουνογενέα, ἀπέ-
222 πεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἷ-
χοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπῖες δὲ
καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μῶνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι.
τούτων δὲ, Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βου-
λόμενοι· κατεῖχε γὰρ σφεας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων λό- 5
γῳ ποιούμενος· Θεσπῖες δὲ, ἐκόντες μάλιστα· οἱ οὐκ

hoc etiam haud minimum documentum est, quod non modo reliqui dimissi sunt, sed quod satis constat, vati etiam exercitum sequenti, Megistiae Acarnani, genus a Melampode derivanti, eidem qui e victimis futura illis praedixerat, missionem dedisse Leonidam, veritum ne cum ipsis periret. At ille, quamquam missionem nactus, non tamen discessit; sed filium, militiae huius socium, qui unicus illi natus erat, dimisit. (222.) Caeteri igitur socii dimissi abierunt, mandato Leonidae obsequentes. Thespienses vero et Thebani soli apud Lacedaemonios manserunt. Et Thebani quidem inviti manserunt; retinuit eos autem Leonidas, obsidum loco habens: Thespienses vero summa sua voluntate; neutiquam enim Leonidam et qui cum illo erant se deserturos abscessu-

ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποίη- 223
σατο, ἐπισχὼν χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθώ-
ρην πρόσδοον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλ-
τεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὐρεος ἡ κατάβασις συντομώ-
5 τέρη τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλόν, ἢ περ
ἡ περιόδός τε καὶ ἀνάβασις. Οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμ-
Φι Ξέρξεα προσήϊσαν· καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλλη-
νες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι, ἤδη πολλῶ
μαῖλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήϊσαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐ-
10 χένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο· οἱ
δὲ ἀνα τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιώντες ἐς τὰ στεινόπο-
ρα, ἐμάχοντο. Τότε δὴ, συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν,

rosque aiebant, sed apud illos mansuros mortemque cum eisdem occubituros. His praeerat Demophilus, Diadromae filius.

(223.) Orto sole, *Xerxes* libamina fecit: deinde aliquamdiu moratus, quo tempore forum maxime frequentari hominibus solet impressionem in hostem facere instituit: ita enim significatum ei ab Ephialte erat. Nam descensus de monte brevior est, atque iter inde ad *Thermopylas* compendiosius, quam circuitus et adscensus montis. Barbari igitur, qui cum *Xerxe* erant, in hostem perrexerunt: et Graeci cum *Leonida*, utpote ad mortem ire parati, iam multo longius, quam ante, in spatiosiore faucium partem progressi sunt. Nam muri quidem munimentum custodiebatur; superioribus vero diebus in ipsas etiam

ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὅπισθε γὰρ εἰ
 ἡγεμόνες τῶν τελέων, ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον
 πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ 15
 μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διε-
 φθείροντο· πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ'
 ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε
 γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσσεθαι θάνατον
 ἐκ τῶν περιϊόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον 20
 εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρῆόμενοί τε
 224 καὶ αἰτέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτέων
 τηνικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι
 διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ
 πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ'
 αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν 5

fauces progressi pugnaverant. Nunc igitur, quum extra
 angustias consererent pugnam, ingens hostium cecidi-
 dit multitudo. Etenim manipulorum duces, flagellis
 a tergo instantes, et unumquemque caedentes, ad ulte-
 rius progrediendum suos concitabant. Itaque eorum
 multi in mare incidentes perierunt; multo vero plu-
 res, alii ab aliis, vivi conculcati sunt: nec ulla ratio
 habebatur pereuntium. Nam Lacedaemonii, quum
 imminere sibi mortem ab his qui montem circummi-
 verant non ignorarent, quanta maxima poterant for-
 titudinis specimina adversus Barbaros ediderunt,
 nullo modo parcentes sibi, ac furiosorum in morem
 pugnantes. (224.) Hastae quidem iam tunc plerisque
 fractae erant, et gladiis illi Persas conficiebant. In
 eo labore, ab altera parte, *Leonidas* fortissime pu-
 gnans cecidit, cum eoque alii illustres Spartani; quo-

αἰών γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ
καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πί-
πτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί· ἐν δὲ
δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπε-
10 ράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγο-
νότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀρτάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασι-
λῆος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς·
ὃς καὶ ἐκδίδους τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάν-
τα τὸν ἑαυτοῦ ἐπέδωκε, ὥς μούνου οἱ εἰούσης ταύτης
τέκνου. Ξέρξῃ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι 225
μαχεόμενοι. καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ Λεωνίδεω Περσέων τε
καὶ Λακεδαιμονίων ὄθισμός ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦ-
τόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο
5 τοὺς ἐναντίους τετράκισ. Τοῦτο δὲ συνεστήκει μέχρι οὗ
οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὥς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύ-

rum ego, ut dignorum virorum, nomina sciscitatus
sum cognovique: rescivi vero etiam omnium nomi-
na trecentorum. Ab altera parte, ex Persis ibidem
et alii multi illustres ceciderunt viri, et in his duo
Darii filii, Abrocomes, et Hyperanthes, quos ex Phra-
taguna Artanis filia Darius susceperat. Artanes au-
tem frater fuerat Darii, Hystaspis filius, Arsamis
nepos. Is Dario filiam suam elocans, simul totam
suam domum ei donaverat, quum unica ipsius proles
illa fuisset. (225.) Igitur duo Xerxis fratres ibi pu-
gnantes ceciderunt. Super *Leonidae* vero cadavere
acre fuit inter Persas et Lacedaemonios certamen:
donec ad extremum sua virtute Graeci illud subtra-
xerunt, quater in fugam versis adversariis. Ita pugna-
tum est, donec qui cum Ephialte erant advenere. Quos

Θοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νεῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ πα-
 ραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἔζοντο ἐπὶ τὸν κολω-
 νὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι, πλην Θηβαίων. ὁ δὲ κολω- 10
 νός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἑστήκε ἐπὶ
 Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μα-
 χαίρησι, τοῖσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ
 χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλον-
 τες· οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα 15
 τοῦ τεύχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθε
 περισταδόν.

226 Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιδέων τοιούτων γενομένων,
 ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιότης Διη-
 νέκης. τὸν τότε Φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι
 σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχι-

ubi accedere intellexerunt Graeci, tum vero mutatum certamen est. Tunc enim in angustias viae se receperunt, et murum etiam praetergressi, ubi ad tumulum venerunt, qui in introitu angustiarum est, ubi nunc lapideus leo stat in Leonidae memoriam, ibi confertim consederunt alii omnes, praeter Thebanos. Eodemque loco gladiis sese defendentes, quibus gladii supererant, alii manibus dentibusque depugnantes, obruti sunt Barbarorum telis, partim subruta muri munitione ex adverso ingruentium, partim ex circuitu undique circumstantium.

(226.) Tales quum se praestiterint Lacedaemonii et Thespienses omnes, fortissimus tamen ex his fuisse dicitur *Dieneces* Spartanus: quem aiunt, priusquam cum Medis congredierentur, verbum illud di-

5 νίων, ὥς, ἔπειὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα,
 τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν οἰστῶν ἀποκρύπτουσι·
 τοσοῦτό τι πλήθος αὐτέων εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλα-
 γέντα τούτοισι, εἶπαι, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ τῶν Μή-
 δων πλήθος, ὥς „πάντα σ' ὦ ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος
 10 ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον,
 ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.“
 Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιούτοτρόπα ἔπεά Φασι Διηνέ-
 κεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ 227
 δὲ τοῦτον ἀριστεύσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελ-
 φοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες.
 Θεσπιδῶν δὲ εὐδοκίμει μάλιστα τῷ οὐνομα ἦν Διθύ-
 ραμβος, Ἀρματίδew. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτη 228
 τῇ περ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ

xisse, quum Trachinium quemdam audivisset dicen-
 tem, quando Barbari tela emisierint, multitudine
 telorum solem iri obscuratum; tantam enim esse
 hostium multitudinem. Hunc igitur, nil perterri-
 tum, sed aspernantem Medorum multitudinem, re-
 spondisse aiunt, fausta omnia Graecis nunciare
 hospitem Trachinium; quandoquidem, sole telis
 Medorum obscurato, in umbra sint pugnaturi,
 non in sole. Haec et eiusdem generis alia dicta,
 aiunt, Dienecem Lacedaemonium fortis animi mo-
 numenta reliquisse. (227.) Post hunc fortissimos
 se praestitisse memorant Lacedaemonii duos fratres,
 Alpheum et Maronem, Orsiphanti filios. Ex The-
 spiensibus vero praecipuam laudem abstulit vir, cui
 Dithyrambus nomen fuit, Harmatidae filius. (228.)
 Sepulti sunt omnes eodem loco quo ceciderunt, et

378 HERODOTI HISTOR. VII.

Λεωνίδεω ἀποπεμθέντας οἶχεσθαι, ἐπιγέγραπται
γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

5

ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρ-
τήτησι ἰδίῃ·

ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε

κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

10

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε·

Μνήμα τόδε κλεινοῦ Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι

Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·

μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,

οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

15

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάν-

tam in horum honorem, quam in illorum qui ante
cecidérant quam dimissi a Leonida socii abierunt,
hae inscriptiones positae sunt:

*Cum trecentis olim myriadibus hic pugnarunt
ex Peloponneso quatuor millia virorum.*

Haec in honorem omnium posita inscriptio est; in
Spartanorum vero memoriam privatim ista:

*Hospes, nuncia Lacedaemoniis, hoc loco nos
iacere, dictis illorum obsequentes.*

In Lacedaemonios igitur hoc; in vatem vero istud:

*Monumentum hoc illustris Megistiae, quem
olim Medi*

*Spercheo fluvio occiderunt trajecto,
vatis, qui instans tunc fatum probe cognitum
habens,*

deserere tamen Spartae duces non sustinuit.

613, 71.

τιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσί σφας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίου, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὐρυτόν τε 229 καὶ Ἀριστόδημον, παρεόν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν· ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεω-
5 νίδεω, καὶ κατέχεατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον· ἢ, εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοις· παρεόν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιεῖν, οὐκ ἐβελῆσαι ὁμοφρονεῖν· ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίο-
10 δον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐ-

Inscriptionibus istis et columnis, excepto vatis epigrammate, Amphictyones illos honorarunt: vatis vero Megistiae epigramma Simonides posuit, Leoprepis filius, pro hospitii familiaritate.

(229.) Narrant, ex trecentis illis Spartanis duos viros, *Eurytum* et *Aristodemum*, quum, si commune voluissent consilium sequi, potuissent ambo aut simul salvi Spartam redire, ut qui a Leonida e castris dimissi decubuerant in Alpenis, vehementi oculorum dolore laborantes; aut, si redire ad commilitones voluissent, mortem potuissent obire cum reliquis: hos igitur, narrant, quum alterutrum horum licuisset eligere, noluisse commune sequi consilium; sed, inter se dissentientes, Eurytum, cognito Persarum per montem circuitu, arma postulasse, captisque armis iussisse aliotum ut se ad pugnantes duceret, et,

τὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα εἰς τοὺς μαχομένους· ὅπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἷχεσθαι Φεύγοντα, τὸν δὲ, ἐσπεσόντα εἰς τὸν ὄμιλον, διαφθαρήναι· Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. Εἰ μὲν νυν ἦν μούνον Ἀριστόδημον ἀλγῆσαντα ἀπανοστήσαι εἰς Σπάρτην, ἣ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίην προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐβελήσαντος δὲ ἀποδνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μνηίσαι 20
 230ο μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον εἰς Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήδε. οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὼν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιγενέσθαι 5

postquam ad illos pervenit, ilotam quidem fuga salutem petiisse, ipsum vero in hostium agmen irruentem occubuisse: Aristodemum autem, deficientem animo, remansisse. Quod si igitur unus Aristodemus oculorum morbo laborasset, eaque caussâ Spartam rediisset, aut si ambo simul reversi essent, Spartani (ut mihi videtur) nullam in eum iram erant exercituri: nunc vero, quum alter periit, alter, qui in eadem caussa fuerat, mori recusavit, necessario vehementer irasci Aristodemo debuerunt. (230.) Alii igitur, hoc modo hacque occasione Aristodemum, memorant, salvum Spartam evasisse: alii vero aiunt, ad deferendum nuncium quemdam missum eum fuisse e castris, et, quum pugnae deinde interesse potuisset, noluisse, sed in via moratum, supersti-

613, 99.

τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἄρι- 231
 στόδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην. πάσχων δὲ τοιαύδε
 ἡτίματο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδείς ἔναυε Σπάρτητέων, οὔτε
 διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος κα-
 5 λεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλα-
 βε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ 232
 ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριη-
 κοσίων τουτέων, περιγενέσθαι, τῷ οὐνομα εἶναι Παντί-
 την· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίματο,
 ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης 233
 ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἑόντες ἐμά-
 χοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλείος

tem fuisse; socium autem, qui simul cum eo missus fuerat, ad pugnam rediisse, in eaque occubuisse. (231.) Quidquid sit, Lacedaemonem reversus Aristodemus probro et ignominia notatus est, atque ita infamis habitus, ut nemo Spartanorum lumen ei accenderet, nec cum eo colloqueretur, utque per ignominiam *trepidus Aristodemus* nominaretur. Sed idem vir in pugna ad Plataeeas culpam, quae eum premebat, dissolvit. (232.) Memorant etiam, alium ex trecentis, nomine Pantitem, quum ad deferendum nuncium in Thessaliam fuisset missus, supersitem fuisse; eundem vero, quum Spartam reversus ignominiâ esset notatus, voluntario suspendio vitam finisse. (233.) *Thebani* vero, quibus dux praeerat Leontiades, hactenus quidem a Graecorum partibus stantes, necessitate coacti, adversus regis exercitum dimicaverant. Ut vero superiorem esse viderunt rem

στρατιήν. ὥς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλή- 5
νων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες του-
τέων, χεῖρας τε προέτεινον, καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρ-
βάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὥς „καὶ
μῆδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βα-
σιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπι- 10
κοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος
βασιλεῖ.“ ὥς τε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· εἶχον
γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας.
Οὐ μέντοι τάγε πάντα εὐτύχησαν· ὥς γὰρ αὐτοὺς
ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέ- 15
κτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐτέων, κελεύ-
σαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξά-
μενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδew· τοῦ τὸν παῖδα

Persarum, quo tempore Graeci qui cum Leonida fue-
rant ad tumulum se recipere properabant, his deser-
tis, passis manibus ad Barbaros accesserunt, dicentes
id quod verissimum erat, *cum Medis sese sentire,*
et inter primos terram et aquam regi tradidis-
se; necessitate autem coactos venisse ad Thermo-
pylas, et a cladis culpa regi illatae esse immunes.
His dictis, salvi evaserunt; habebant enim etiam
Thessalos dictorum testes. Nec tamen prorsus feli-
citer eis res cessit. Nam, ut accedentes eos in pote-
state habuerunt Barbari, nonnullos etiam, ut accede-
bant, interfecerunt; reliquis vero *Xerxis* iussu regia
inusserunt stigmata, initio a duce Leontiade facto;
cuius viri filium Eurymachum, interiecto tempore,
Plataeenses interfecerunt, quum quadringentorum

Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες,
20 στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ σχόν-
τα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνί- 234
σαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρhton, εἰρώτα ἀρχά-
μενος ἐνθένδ' „Δημάρhte, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός. τεκμαί-
„ρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέ-
5 „βη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ, κόσαι τινές εἰσι οἱ λοιπὸν
„Λακεδαιμόνιοι, καὶ τουτέων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέ-
„μια, εἴτε καὶ ἅπαντες.“ Ὁ δ' εἶπε „ὦ βασιλεῦ,
„πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ
„πόλεις πολλαί· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθέειν, εἰδήσεις. Ἔστι
10 „ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακίς-
„χιλίων μάλιστα κη. οὗτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι

dux fuisset Thebanorum, quorum ope Plataeensium urbem occupaverat.

(234.) Hoc igitur modo ad Thermopylas Graeci pugnauerant. Tum vero Xerxes vocatum ad se Demaratum interrogavit, hoc usus sermonis introitu. *Demarate, vir probus es: ex vero ita iudico: quaecumque enim dixisti, ea ita evenerunt. Nunc dic mihi, quotnam numero sint reliqui Lacedaemonii; et ex his quot sint horum similes in re bellica, an etiam tales sint omnes? Et ille, Rex! inquit, multitudo quidem omnium Lacedaemoniorum ingens est, et civitates sunt multae: quod vero tu scire cupis, id dicam. Est in Laconicâ Sparta, civitas virorum octies mille admodum: et hi quidem omnes similes sunt his qui hic pugnarunt. Caeteri vero Lacedaemonii his utique*

„ἐνθάδε μαχεσαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμό-
 „νιοι, τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ξέρξης· „Δημάρητε, τέω τρόπῳ ἀπονητότατα
 „τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ 15
 „γὰρ ἔχεις αὐτέων τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων,
 235 „οἷα βασιλεὺς γενόμενος.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο· „ὦ
 „βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλευεαί μοι προθύμως,
 „δίκαιόν μὲ σοὶ ἐστὶ φράζειν τὸ ἀριστον. εἰ τῆς ναυτι-
 „κῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλεις ἐπὶ τὴν
 „Λάκαιναν χώραν. Ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη, 5
 „τῇ σὺνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῶν
 „σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον, ἔφη, εἶναι Σπαρ-
 „τιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον
 „ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἐστ-
 „θῆναι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὐ τι τὸν σὸν στόλον προει- 10

non sunt similes, at fortes tamen viri sunt. Ad haec Xerxes ait: Quonam igitur pacto hos homines minimo labore subigemus? Age, hoc mihi prome! Tu enim vias consiliorum omnium, quibus illi utuntur, compertas habes, quippe qui rex eorum fuisti. (235.) Respondit Demaratus: Quandoquidem studiose me consulis, aequum est ut tibi id, quod optimum fuerit, expromam: nempe, si trecentarum navium classem in Laconicam miseris terram. Est autem prope illam sita insula, cui nomen Cythera; de qua Chilon, vir olim apud nos sapientissimus, dicere consueverat, ingens lucrum fore Spartanis, si ea insula mari mergeretur potius, quam emineret. Nempe ille, non utique tuam classem ex longo tempore pro-

„δάς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον.
 „ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου ὀρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς
 „Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἔontos οἱ
 „κῆϊου, οὐδὲν δεινοὶ ἔsονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλά-
 15 „δος αἰλικομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. κα-
 „ταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἦδη τὸ
 „Λακωνικὸν μῶνον λείπεται. Ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς,
 „τάδε τοι προσδόκα ἔsεσθαι. ἔsτι τῆς Πελοποννήσου
 „ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοπον-
 20 „νησιῶν συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλ-
 „λας τῶν γενομένων προσδέκεο ἔsεσθαί τοι. ἐκεῖνο δὲ
 „ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὃ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις
 „προσχωρήσουσι.“ Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, 236

*spiciens, sed quamlibet quorumcumque hominum
 timens classem, semper veritus erat ne ex illa
 insula tale quidpiam patriae suae immineret,
 quale tibi ego nunc propono. Ex hac igitur insula
 impetum faciens tua classis terreat Lacedaemo-
 nios: et illi, proprio finitimoque bello pressi, nil
 verendum est, ne reliquae Graeciae, a pedestribus
 tuis copiis oppugnatae, auxilio veniant. Domitā
 autem reliquā Graeciā, Laconicum genus per se
 relinquitur invalidum. Istud autem ni feceris,
 hoc futurum exspecta. Est Peloponnesi isthmus
 angustus; quo loco a coniuratis adversus te om-
 nibus Peloponnesiis scito certamina multo acrio-
 ra tibi, quam quae adhuc facta sunt, imminere.
 Istud vero si feceris, isthmus ille et civitates
 omnes sine pugna in tuam cedent potestatem.
 (236.) Post haec Achaemenes, frater Xerxis, et
 Herod. T. III. P. I. B b*

ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξῳ, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγός, παρατυχὼν τε τῷ λόγῳ, καὶ δέσας μὴ
 ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιεῖν ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ὄρεώ
 „σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους, ὃς φρονεῖ τοι εὖ πρῆσ- 5
 „σonti, ἢ καὶ προδοῖ πρῆγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ
 „καὶ τρόποισι τοιούτοιςι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρου-
 „σι· τοῦ τε εὐτυχέειν φρονέουσι, καὶ τὸ κρείσσον στυ-
 „γέουσι. Εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχησι, τῶν νέες
 „νεναυηγῆκασι τετρακόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέ- 10
 „δου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόννησον,
 „ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι. αἰλῆς δὲ ἐὼν ὁ
 „ναυτικός στρατός, δυσμεταχειρίστος τε αὐτοῖσι γίνε-
 „ται, καὶ εἰρήνην οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς
 „ὁ ναυτικός τῷ πεζῷ ἀρῆξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, 15

classi praepositus, qui huic colloquio intererat, ve-
 ritus ne ad faciendum quod Demaratus suaserat Ker-
 xes induceretur, hunc sermonem est exorsus. *Rex!*
video te sermonem admittere viri, qui tuae invi-
det felicitati, aut etiam prodere res tuas cona-
tur. Nam hoc uti more amant Graeci: invident
aliis ob felicitatem, oderuntque potentiores. Quod
si tu in praesenti rerum statu, postquam quadrin-
gentae nostrarum navium naufragium fecerunt,
alias trecentas de classe dimiseris quae Pelopon-
nesum circumnavigent, erunt nobis hostes ad re-
sistendum pares. Sin coniuncta manet nostra
classis, difficilis illis erit ad oppugnandum, om-
ninoque resistere tibi neutiquam poterunt. Ad
haec universae navales copiae terrestribus erunt
praesidio, et terrestres copiae navalibus, unà iter

21 ὁμοῦ πορευόμενος. εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσῃαι
 „ κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κείνοι σοί. Τὰ σεωυτοῦ δὲ τι-
 „ θέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπι-
 „ λέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον,
 20 „ τὰ τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖ-
 „ νοὶ γε αὐτοὶ ἑαυτῶν περὶ Φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
 „ ὥσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἣν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς
 „ μάχην, οὐδὲ ἐν τὸ παρεὸν τραῦμα ἀνιεύονται.“ Ἀμεί- 237
 βεται Ξέρξης τοῖσδε· „ Ἀχαίμενες, εὖ τέ μοι δοκέεις
 „ λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν
 „ τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοί, γνώμῃ μέντοι ἐσσοῦ-
 5 „ ται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνό γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ
 „ εὐνόεει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγόμενοις
 „ πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ ὄντι, ὅτι

facientes: quos si diremeris, nec tu illis utilis esse poteris, nec illae tibi. Quod si tuae rationes recte erunt initae, sic indue animum, ut nil cures res adversariorum, quo loco gesturi sint bellum, quidve agant, aut quanta sit illorum multitudo. Satis ipsi idonei sunt suas res curare, et nos nostras. Lacedaemonii vero, si contra Persas in pugnam progredientur, ne unam quidem hanc praesentem cladem reparabunt. (237.) Cui Xerxes his verbis respondit: Achaemenes! recte tu mihi dicere videris, atque ita faciam. Demaratus autem ea dicit, quae meis rebus ipse utilissima iudicat: eius tamen sententia a tua superatur. Nam istud quidem non admitto, non bene eum cupere meis rebus: documento quippe mihi sunt quum superiores eius sermones, tum res ipsa.

„πολήτης μὲν πολήτη εὖ πρήσσοντι Φθονέει, καὶ ἔστι
 „δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν, συμβουλευομένου τοῦ
 „ἀστοῦ, πολήτης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι 10
 „ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δ' εἰ-
 „σὶ οἱ τοιοῦτοι. ξεῖνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἐστι εὐμε-
 „νέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύ-
 „σειε τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δη-
 „μάρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ 15
 238 „κελεύω.“ Ταῦτα εἶπας Ξέρξης, διεξήιε διὰ τῶν νε-
 κρῶν· καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλὰ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
 ἄλλοισι τεκμηρίοις, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέ- 5
 γονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν

*Etenim civis quidem invidet felicitati civis, et ta-
 cite ei infensus est: nec facile civis, a popularium
 aliquo consultus, ea illi quae ipsi optima viden-
 tur suaserit, nisi probabiles in virtute progres-
 sus fecerit: cuiusmodi rari sunt homines. Hospes
 vero hospiti felici benevolentissimus est, et con-
 sultanti lubens optima suaserit. Itaque maledi-
 centiā adversus Demaratum, qui meus hospes est,
 abstinere dehinc quemlibet iubeo. (238.) Haec Xer-
 xes postquam dixit, per caesorum cadavera transiit;
 et Leonidae, ut audivit regem hunc et ducem Lace-
 daemoniorum fuisse, abscindi caput et e palo erigi
 iussit. Ac mihi quidem quum aliis documentis, tum
 vero maxime hoc ipso, fit manifestum, Xerxem
 vivo Leonidae omnium hominum maxime iratum*

ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε εἰς τὸν νεκρὸν
ταῦτα παρενόμησε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν
ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέ-
10 μια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.

Ἄνεμι δὲ ἐκείσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέ- 239
λιπε. Ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι, ὅτι βασιλεὺς στέλ-
λειτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι· καὶ οὕτω δὴ εἰς τὸ
χρηστήριον τὸ εἰς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὴ σφι
5 ἐχρήσθη τὰ ὀλίγα πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ
θωμασίῳ. Δημάρχος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, Φυγῶν εἰς
Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμα-
χέεται, οὐκ ἦν εὐνοος Λακεδαιμονίοισι. πάρεστι δὲ εἰ-
κάζειν, εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καπαχαί-

fuisse: alioqui enim numquam in mortui corpus ita nefarie saeviturus erat, quandoquidem maxime omnium, quos novi, hominum Persae honorare fortes viros consueverunt. Illi igitur, quibus id imperatum est, iussa exsecuti sunt.

(239.) Sed redeo ad eam narrationem, quam superius imperfectam reliqui. Parare regem expeditionem adversus Graeciam primi resciverant *Lacedaemonii*, idque mira quadam ratione resciverant. Ideoque ad Delphicum miserunt oraculum, ubi illud eis editum est responsum, quod paulo ante commemoravi. Demaratus enim, Aristonis filius, exsulans apud Medos, ut equidem existimo, et ratio mecum militat, non bene animatus fuit in Lacedaemonios. Coniectare igitur licet, utrum benevolo hoc fecerit animo an insultandi caussa. Postquam decrevit Xer-

ρων. Ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν ἰο
Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοις ὁ Δημάρχος, καὶ πυνθόμε-
νος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοις ἔξαγγεῖλαι. ἄλ-
λως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ
λαμφθῆναι· ὁ δὲ μηχανᾶται τοιάδε. δελτίον δίπτυχον
λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ 15
ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέως γνώμην· ποιή-
σας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμ-
ματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα
παρέχοι οἱ πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπῖκετο
εἰς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λα- 20
κεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφί, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι,
Κλεομένης μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή, Γοργῷ,
ὑπέθετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κινᾶν κελεύου-
σα, καὶ εὐρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πει-

xes exercitum adversus Graeciam ducere, *Demaratus* tunc Susis praesens, ubi id rescivit, Lacedaemoniis voluit significare. Qui quum aliam rationem, qua id eis significaret, non haberet, quum periculum esset ne deprehenderetur, tali usus est commento. Sumtâ duplicatâ tabellâ, ceram ex ea erasit, et ligno tabellae consilium Xerxis inscripsit: quo facto, scriptum istud infusâ cerâ denuo obduxit, ne nudam ferenti tabellam molestia exhiberetur a viarum custodibus. Postquam vero Lacedaemonem perlata tabella est, coniectare Lacedaemonii, quid rei esset, prius non potuere, quam (ut equidem accepi) Cleomenis filia, Leonidae uxor, Gorgo, eos docuisset. Haec enim re secum perpensa, eradi ceram iussit, atque ita in

25 Θόμειοι δὲ, εὖρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως λέγεται γενέσθαι.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ζ΄.

ligno reperturos esse scripturam ait: cui obsequentes illi, intus scripta repererunt legeruntque, ac deinde reliquis Graecis legenda miserunt. Haec igitur ita gesta esse memorant.

FINIS LIBRI SEPTIMI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI SEXTI.

HISTIAEUS, Miletum rediturus, (lib. V. 106.) Artapherni suspectus, nec ab ipsis Milesiis et aliis Ionibus receptus, cum Lesbiis navibus Byzantium se confert. (*Cap.* 1-5.) Persis *Miletum* terra marique oppugnantibus, Iones ad *pugnam navalem* aliquantisper strenue se exercent, auctore Dionysio Phocensi: mox vero disciplinae pertaesi, praelio commisso, deserti a Samiis, ingenti clade adficiuntur. (6-15.) *Chiorum* ii etiam, qui evaserant, ab insciis Ephesiis occiduntur. (16.) Dionysius Siciliam petit, ibique piraticam exercet. (17.) *Miletus capta a Persis*, ut Pythia praedixerat; (18. 19.) incolae ad Tigridis ostia deportati. (20.) Milesiorum sortem lugentes Athenienses, mutant *Phrynichum*, qui traegediam *Μολίτου ἄλωσιν* docuerat. (21.)

Samiorum pars, iugum Persarum abhorrentes, cum profugis *Milesiis* Siciliam petunt, ibique *Zanclem* urbem occupant; cuius tyrannus *Scythas*, regno exutus, ad Darium profugit. (22-24.) Samus et Caria in Persarum ditionem redactae. (25.) *Histiæus* Chium subigit: dein in continente cum Persis congressus, vivus capitur, et Sardes abductus necatur ab Artapherne, invito rege. (26-30.) Caeteri Iones a Persis subiguntur. (31. 32.) *Chersonesus* ad Hellespontum et tota ora Thraciae usque *Byzantium* in Persarum ditionem redigitur. (33.)

Digressio de Chersoneso Thracica. Pisistrati aetate tenuerat eam *Miltiades*, Cypseli filius, a *Doloncis* sibi traditam, qui cum colonis Atheniensibus eo profectus est. (34-37.) Huic successerat fratris uterini *Cimonis* (cf. c. 103.) filius, *Stesagoras*; et post hunc alter *Cimonis* filius *Miltiades*, Athenis eo a Pisistratidis missus. (38. 39.) Is, Scythis post Darii

discessum in Chersonesum irrumpentibus, profugit: dein in regnum restitutus, ob Persarum metum quinque triremibus instructis Athenas rediit. Filius eius Metiochus, cum una triremi captus, ad Damiu mis-
sus est et bene ab eo habitus. (40. 41.)

Ioniâ penitus pacatâ, et rebus omnibus ibi ordinatis, (42.) *Mardonius* cum ingenti classe Europam petit, Eretriae et Athenis (cf. V. 99.) bellum illaturus. (43.) Thaso et parte Macedoniae primum expugnatis, dum classis *Athon* montem circumvehitur, acri coorta tempestate, plurimae naves pereunt. (44.) Simul pedestris exercitus in Macedonia a *Brygis* Thracibus magnam cladem accepit: quibus postremo devictis, in Asiam Mardonius redit. (45.) *Thasii*, metallis opulenti, rebellionem molientes, muro et navibus exuti sunt. (46. 47.) *Darius* praecones per Graeciam dimisit, *terram et aquam* regi postulantes: (48. cf. VII. 32. et 131-136.) quibus quum et alii et in his *Aeginetae* essent obsecuti, *Aeginetae* hoc nomine ab Atheniensibus apud Spartanos accusati sunt. (49.) *Cleomenes*, rex *Spartae*, Aeginam proficiscitur deditionis auctores comprehensurus: sed per *Demarati*, alterius regis, machinationes et *Crii* Aeginetae vociferationem infecta re discedere cogitur. (50. 51.)

Digressio de regibus Spartanorum. Aristodemus Heraclida, conditor coloniae Doriensium in agro Laconico: eiusdem filii gemelli, *Eurysthenes* et *Procles*, duarum familiarum regiarum auctores. (52.) *Doriensium reges* a maioribus, usque a *Perseo*, *Hellenes* fuere; a Danaë vero, Aegyptii. *Perseum* quidem Persae aiunt, quum Assyrius fuisset, Graecum esse factum. (53-55.) Iura atque *munera Regum Spartanorum*, in bello, (56.) et in pace. (57.) Honores post mortem iidem fere qui Persis. (58.) Alia *instituta* Spartanis cum Persis, et cum Aegyptiis, communia. (59. 60.)

Ariston, *Spartae* rex, quum duas deinceps habuisset uxores steriles, tertiam duxit, priori marito per dolum abductam, quae ex foedissimâ olim puel-

lulâ formosissima evaserat. (61. 62.) Haec *Demaratum* peperit, quem pater, spurium primo indicatum, mox dein pro genuino habuit. (63.) Eo praetextu usus *Cleomenes* subornavit *Leotychidem*, qui contenderet, *Demaratum* ut spurium non legitime regnare posse Spartae. (64. 65.) Eandem in sententiam, per *Cleomenis* artificia, pronunciante oraculo, regia dignitate exutus est *Demaratus*. (66.) Is postea a *Leotychide*, qui in eius locum suffectus est, probro adfectus, matrem obtestatur, ut sibi quo patre natus sit vere dicat: quae aut ipsum *Aristonem* aut *Astrabacum* heroem illius patrem esse adseverat. (67-69.) Tum is primum *Elin*, tum *Zacynthum*, postremo ad *Darium* profugit, a quo honorificentissime exceptus est. (70.) *Leotychides*, cuius filia, *Lampito*, *Archidamo* nupsit, (71.) subsequente tempore, in bello *Thessalico* largitione corruptus, vindictam suorum metuens, *Tegeam* se contulit, ibique exsul mortuus est. (72.)

Interim *Cleomenes*, cum eodem *Leotychide* collega *Aeginam* reversus, *Medicarum* partium patronos comprehensos *Atheniensibus* in custodiam tradit. (73.) Dein, detecto dolo quo *Demaratum* deiecerat, in *Arcadia* exsulans, *Arcades* adv. *Spartam* concitavit, iureiurando per *Stygiam aquam* adactos. (74.) *Spartam* revocatus, in insaniam incidit, seque ipse misero modo dilaniatum trucidat. (75.) Idem *Cleomenes* antea *Argivos* maxima clade adfecerat, et elapsos, qui in *Argi herois lucum* se receperant, per summam perfidiam obtruncaverat; et, quum *Argos* capere sperasset, tamen re infecta redierat. (76-82.) *Argivi* post illam cladem servorum paruerunt imperio. (83.) *Cleomenes* *Scythico more merum bibere* adsueverat. (84.)

Leotychides a *Spartanis Athenas* mittitur ut *Aeginetas* *Atheniensibus* in depositum traditos repeteret; quibus ille *Glauci* *Spartani* exemplum, depositum negare conantis, proponit: nec vero *Aeginetas* reddunt *Athenienses*; (85. 86.) nempe hanc poenam ab illis sumentes ob incursionem in *Atticum agrum*

factam. (cf. V. 81.) Iam ante id tempus, quum theoridem Atheniensium navem per insidias intercepissent Aeginetae, Athenienses cum Nicodromo Aegineta de prodenda ipsis insula pepigerant; sed successum ea res non habuerat (87-93.)

Datis et Artaphernes, in Mardonii locum suffecti, cum ingenti classe Graeciam petunt: (94. 95.) *Naxum* et alias Cyclades expugnant, *Delo* parcunt, cuius numina venerantur. (96. 97.) Contremiscit *Delus*. (98.) Classe ad *Euboeam* adpulsa, *Carystum* et *Eretriam* expugnant *Persae*. (99-101.) *Hippia* duce *Marathonem* traiciunt. (102.) Eodem exeunt Athenienses, quorum praetor praecipuus *Miltiades*, nuper Chersoneso profugus, (cf. c. 41.) Cimonis filius, ter Olympiae victoris. (103. 104. coll. c. 38-39.) *Phidippidi* Spartam misso deus *Pan* occurrit. (105.) Spartani ante plenilunium exire recusant. (106.) *Hippias* somnium, et dens sternutando excussus. (107.) Soli *Plataeenses* Atheniensibus praesto sunt. (108.) *Callimachus polemarchus* accedit *Miltiadis* sententiae, acie depugnandum esse. (109. 110.) *Pugna Marathonica*. (111-113.) *Cynaegiri* pertinax fortitudo. (114.) *Persae* *Phalerum* petunt, sed urbem diligenter custodiri videntes, in *Asiam* revertuntur. (115. 116.) Interfectorum utrimque numerus. *Epizelus*, miro modo oculorum usu privatus. (117.) Simulacrum *Apollinis*, a *Persis* ex *Delio* *Boeotiae* raptum, *Datidis* iussu restituitur. (118.) *Eretrienses* captivi deportantur in *Asiae* regionem, ubi est fons, ex quo simul bitumen et sal et oleum hauritur. (119.) *Pugnata* iam *pugna Athenas* veniunt auxilia Spartanorum. (120.)

Alcmaeonidae perhibebantur sublato scuto signum dedisse *Persis*, quo eos monerent, ut classem *Athenas* moverent: (c. 115.) quod crimen ab illis amolens *Herodotus*, ait eos tyrannorum Atheniensium inimicos perinde aut etiam magis fuisse, quam *Calliam*; cuius singularia liberalis animi specimina laudantur. (121. 122.) *Alcmaeonidae*, familia inter Athenienses nobilissima, non minora odii *Pisistratarum*

documenta ediderunt. (123. 124. coll. V. 62. 63.) Familia iam olim clara, aucta divitiis erat per *Alcmaeonem*, Megaclis filium, a *Croeso* ingenti auri copia donatum: (125.) dein auctus eius splendor per *Clisthenis* adfinitatem, Sicyoniorum tyranni; qui, invitatis ad se et splendidissime acceptis primariis ex omni Graecia iuvenibus, quibus filiam elocaret *Agaristen*, ex omnibus *Megaclem*, Alcmaeonis filium, generum elegit. (126-130.) Quo ex matrimonio natus Hippocrates filiam habuit Agaristam, quae Xanthippo nupta *Periclem* peperit. (131.)

Milliades, ditaturum se Athenienses pollicitus, *Parum* insulam invadit: sed a templi ministra frustra adiutus, graviter laeso femore, infecta re reversus, accusatur domi, et pecuniâ multatur. (132-136.) Idem olim *Lemnum* in Atheniensium redegerat potestatem, eiectis *Pelasgis*, qui iam ante ex Attica fuerant pulsi; et deinde mulieres Atticas, festum ad Brauronem agentes, rapuerant; quae deinde ab illis unâ cum pueris, quas in Lemno peperant, trucidatae sunt: unde *Lemnina facta* in proverbium abierunt. (137-140.)

ARGUMENTUM LIBRI SEPTIMI.

Darius novum adversus Graeciam bellum parat, itemque adversus rebelles Aegyptios. (Cap. 1.) Copias educturus, successorem regni nominat, non filium natu maximum, sed *Xerxem*; quem in ea re consilio etiam iuvit *Demaratus* exsul, rex olim Spartae. (2. 3.) Mox mortuo Dario succedit *Xerxes*; (4.) qui a Mardonio, ab Aleuadis, Pisistratidis, et Onomacrito fatidico, ad subigendos Graecos instigatur. (5. 6.) Recipitur Aegyptus, cui Achaemenes praeficitur. (7.)

Xerxes convocatis Persiae proceribus disserit de *invadenda Graecia*. (8.) Regis consilium vehementer collaudat *Mardonius*; (9.) sed gravi oratione improbat *Artabanus*, avunculus regis. (10.) Artabanus

bano iratus Xerxes, insequente nocte tamen, re perpensa, in illius transit sententiam: sed eâdem nocte viso per somnum oblato monetur, ut in priori persistat sententia. (11. 12.) Nihilo minus postridie denuo convocatis proceribus significat, probari sibi Artabani consilium. (13.) Iterum vero eodem viso et ipsi atque etiam Artabano oblato, decernitur *Bellum Graeciae inferendum*. (14-19.)

Immensus belli adparatus per quadriennium instructus. (20. 21.) Mons *Athos perfossus*. (22-24.) Rudentes linei et biblini in pontium usum parati; commeatus idoneis locis dispositi. (25.) Celaenis, Phrygiae urbe, ubi *Marsyae* pellis suspensa, *Pythius* Lydus Xerxem eiusque exercitum hospitio excipit. (26-29.) *Colossae*, et alia Phrygiae oppida. (30. 31.) Sardibus Xerxes praecones per Graeciam dimittit, qui *terram et aquam* postularent. (32. cf. VI. 48. et VII. 131-133.) *Pontibus tempestate ruptis*, qui super Hellesponto primum constructi erant, in ipsum Hellespontum stolide saevit Xerxes. (33-35.) Reficiuntur pontes. (36.)

Sardibus ex hibernis movente *Xerxe* cum exercitu, defecit sol. (37.) Pythii filium, cui vacationem militiae pater a rege petit, *medium discindi* iubet rex. (38. 39.) Ordo agminis: *equi Nisaei*: currus Iovi sacer. (40. 41.) Iter per Mysiam: ad Idam montem multi milites fulmine tacti: Scamandri fl. aqua deficit. (42. 43.) Abydi *Xerxes*, copias navales et pedestres spectans, illacrymatur: inde grave *Artabani* cum illo *colloquium* de vitae humanae conditione, et de instantis expeditionis periculis. (44-52.)

Artabano Susa dimisso, *Xerxes* cum exercitu *Hellespontum transit*: septem continui dies septemque noctes transeundo insumtae sunt. (53-57.) Iter copiarum navalium et pedestrium ad Doriscum usque. *Melas* fl. epotus. (58.) *Doriscus*, Thraciae ora, quam *Hebrus* perfluit: ibi naves subductae, et numerus copiarum per dena millia, unum in locum inclusa, initus. (59. 60.) Tunc per singulas nationes discretus exercitus, quarum cultus, arma et duces descri-

buntur. Primum *Persae*: olim a Graecis *Cephenes* nominati, a finitimis *Artaei*; dein a *Perseo* nomen invenere. (61.) *Medi*, olim *Arii* dicti. *Cissii*: *Hyr-cani*: (62.) *Assyrii*, a Graecis *Syrii* vocati. *Chal-daei*. (63.) *Bactriani*. *Sacae*, Scythicus populus. Persae autem omnes *Scythas*, *Sacas* vocant. (64.) *Indi*. (65.) *Arii*, *Parthi*, *Chorasmii*, *Sogdiani*, *Gandarii*, *Dadicae*. (66.) *Caspii*, *Sarangae*, *Pa-ctyes*. (67.) *Utii*, *Myci*, *Paricanii*. (68.) *Ara-bes*, *Aethiopes Afri*. (69.) *Aethiopes Asiatici*, sermone et capillis differentes ab Afris. (70.) *Li-byes*. (71.) *Paphlagones*, *Ligyes*, *Matieni*, *Ma-ryandini*; *Syri*, quos Persae *Cappadocas* vocant. (72.) *Phryges*, olim Macedonibus finitimi, tunc-que *Briges* dicti. *Armenii*, Phrygum colonia: (73.) *Lydi*, olim *Maeones*. *Mysi*, Lydorum coloni; iidem *Olympiani*. (74.) *Thraces Asiani*, s. *Bithyni*, olim *Strymonii* Europaei. (75.) *Chalybes*, [quorum nomen apud Herodotum intercidisse videtur] ubi Martis oraculum. (76.) *Cabelenses* Maeones, iidem *Lasonii*. *Milyae*. (77.) *Moschi*, *Tibareni*, *Ma-crones*, *Mosynoeci*. (78.) *Mares*, *Colchi*, *Alaro-dii*, *Saspises*. (79.) Insulani ex mari Rubro: *de-portati*. (80.) Hae pedestres copiae, in myriades, chiliades etc. tributae. (81.) Earum summi duces. (82.) *Immortales* quos dicunt Persae. (83.) *Equi-tatus*, ex Persis, Sagartiis, Medis, etc. et Praefecti equitum. (84-88.) *Camelis* vecti Arabes. (86. 87. coll. I. 80.) *Triremium* numerus, et populi quibus illae imperatae: *Phoenices* cum *Syris Palae-stinis*: illi olim maris *Rubri* accolae. *Aegyptii*. (89.) *Cypriorum* varii populi, alii aliunde advenae. (90.) *Cilices*, olim *Hypachaei*. *Pamphyli*, unde oriundi. (91.) *Lycii*, origine Cretenses, olim *Termilae*. (92.) *Dores* Asiani, origine Peloponnesii. *Cares*. (93.) *Iones*, Achaiae olim in Peloponneso incolae, tunc *Pelasgi Aegialenses* dicti. (94.) *Insulani* ex mari Aegaeo: *Aeoles*: utrique olim *Pelasgi*. *Helle-spontii*, Ionum et Doriensium coloni. (95.) In qua-que navi fuit certus numerus Persarum, Medorum,

et Sacarum. *Sidoniae* naves optimae. (96.) Praefecti classis, et Nauarchi maxime illustres; in his *Artemisia*, Halicarnassi regina. (97-99.)

Copias et pedestres et navales lustrat *Xerxes*: (101.) tum suam potentiam iactat in colloquio cum *Demarato*, qui regi laudat Graecorum disciplinam. (101-104.) Dorisco praefectus *Mascames* raram fidelitatem praestat regi; ut et *Boges*, praefectus Eionis. (105-107.) A *Dorisco Xerxes versus Graeciam* pergit, adsumtis in exercitum populis omnibus regiones interiectas incolentibus. Castella Samothracica, Mesembria, Stryme. Lissus fl. epotus. Brianctica regio, olim Gallaica. (108.) Maronea, Dicaea, Abdera. Paludes Ismaria et Bistonia: fluvii, Travus, Compsatus, Nestus. Lacus a iumentis exsiccat. (109.) *Thraciae populi*: Paeti, Cicones, Bistones, Sapaiei, Dersaei, Edoni, Satrae. (110.) Satrae montani libertatem semper tuiti sunt: apud eos oraculum Bacchi, cuius prophetae *Bessi*. (111.) Castella Pierum. *Mons Pangaeus*, eiusque metalla. (112.) Paeones, Doberes, Paeoplae. *Strymon* fluv. ad quem sita *Eion*. Regio olim Phyllis dicta. *Strymoni* equos candidos immolant Magi. (113.) *Novemviae* Edonorum: ubi novem pueros vivos defoderunt Persae. (114.) Argilus: Bisaltica regio: campus Syleus: Stagira oppidum: [Nostro *Stagirus*:] *Acanthus*. Via, qua iter fecit exercitus, religiose culta a Thracibus. (115.) Acanthios laudat *Xerxes*: ibi mortuum Artachaeem Persam Acanthii ut heroem colunt. (116. 117.) Graecis civitatibus, qua *Xerxes* transibat, *coenae sumtuosissimae* imperatae, quibus opes earum adtritae. (118-120.)

A *Dorisco* usque *Acanthum*, classis haud procul a littore comitata erat pedestrem exercitum: nunc classis in *Sinum Thermaicum* praemittitur, recensenturque loca, quae illa in itinere adtiguit. (121. 123.) Eodem pedestres copiae per mediam continentem tendunt. Echidorus fl. in Axium influens. (124.) Cameli a *leonibus* laniati: eisdem in locis tauri sylvestres. Quousque leones in Europa reperiantur.

(125. 126.) Castra Persarum ad *Thermam*. Echidorus fl. epotus. (127.) Xerxes invisit *Penei* fl. ostia; quae si aggere obstruerentur, ne exire aquae e valle Thessalica possent, denuo, ut olim, universa *Thessalia undis mergeretur*. (128-130.) Redeunt praecones in Graeciam missi: qui populi Regi terram et aquam dederunt, hos *Delphico deo decimandos* iurant reliqui Graeci. (131. 132.) Cur Athenas et Spartam praecones non miserit Darius. (133. cf. c. 32.) *Talthybi* herois ira ob necatos olim a Spartanis praecones Darii; (cf. VI. 48.) quam ad placandam duo Spartani Susa missi sunt, poenas daturi. (134-137.)

Graecorum sub *Xerxis* expeditionem discordia. (138.) *Athenienses* maxime servatores fuere Graeciae. (139.) Duo *oracula Atheniensibus data*, prius minax, alterum benignius, quo commendabatur *murus ligneus*, quem *naves* interpretatus est *Themistocles*, (140-143.) qui iam persuaserat civibus, ut pecuniam publicam navibus construendis impenderent. (144.) Mutuas inimicitias dissolvunt Graeci, et Sardes speculatores mittunt; quos deprehensos Xerxes incolumes dimittit. (145-147.) *Argivi* societatem Graecorum recusant. (148-152.)

Athenienses et Lacedaemonii legatos in *Siciliam* mittunt ad *Gelonem*, primum Gelae, dein *Syracusarum* tyrannum; (153-156.) quibus auxilia adv. Persas rogantibus negat ille, ni summa imperii ipsi committatur. (157-162.) Legatis infecta re reversis, privatim sibi *Gelon* cavet a Persis, pecuniâ Delphos missâ per *Cadmum* Coum, raræ fidei virum. (163. 164.) Siculi aiunt, auxilia Graecis non misisse Gelonem ob *bellum Siciliae* a Poenis illatum *Amilcare* duce: (165.) quo bello victus *Amilcar* evanuit, quem mortuum divinis honoribus Poeni prosequuntur. (166. 167.) *Coreyraei* auxilia Graecis polliciti, per dolum illis illudunt. (168.)

Cretenses, Graecis opem ferre paratos, deterret oraculum, Minois iram minitans. (169.) Hac occasione obiter agitur de *caede Minois*, de *Cretensium* expeditione in Siculam ad eam ulciscendam suscepta; de

Creticis in *Iupygia* coloniis, et Tarentinorum et Rheginorum infelici bello adv. eas suscepto. (170.) *Cretae* insulae alii aliis temporibus incolae. (171.)

Thessali primum Graecia faventes, dein ab illis destituti, Medorum partes coacti sequuntur. (172-174.)

Delecti Graeci ad sustinendum hostem praemittuntur *Thermopylas et Artemisium*: (175-177.) quorum locorum situs describitur c. 176. De Thermopylis conf. etiam c. 200. Oraculum *ventos* pollicetur *auxilio* futuros *Graecis*. (178.) Tres naves Graecorum capiuntur a praemissis Persis; Graecorum classis ab Artemisio Chalcidem se recepit. (179-182.) Tota Persarum classis, postquam in *Myrmece* scopulo columna erecta est, ad Sepiadem Magnesia adpellit. (183.) *Numerum* computat Herodotus *hominum*, quos incolumes et terra et mari ad Thermopylas et ad Sepiadem *duxit Xerxes*, ipse formosissimus et procerissimus omnium. (184-187.) Ad Sepiadem, acri *coorta tempestate*, quum Athenienses *generum Boream* invocassent, *pereunt quadringentae naves* cum hominibus; quo ex naufragio ingentes deinde divitiae in littus eiectae sunt. (188-190.) Quarto die rabies venti a Magis placatur. Sepias Thetidi sacra. (191.)

Auditâ hostium strage, classis Graecorum *Artemisium* repetit, adorato *Neptuno Servatore*. (192.) Persarum classis *Aphetas* petit in sinu Pagasaeo. (193.) Eorum naves xv. duce Sandoce (quem Darius olim ob causam iniuste iudicatam capitis damnaverat) in Graecorum manus incidunt: (194.) in his captus Alabandorum Cariae tyrannus, et dux Paphiorum. (195.)

Copiae pedestres *Xerxis* per Thessaliam *ad sinum Malacum* iter faciunt. Thessali equi cedunt Medicis. Fluvii epoti. (196.) Iupiter Laphystius. Athamas: Phrixus: Cytissorus; cuius posterî prytaneo exclusi. (197.) Situs regionis: Petrae Trachiniae: Anticyra: fluvii, Spercheus, Dyrras, Melas: (198.) Tra-

Herod. T. III. P. I. C c

chis: Asopus fl. (199.) Phoenix fl. Anthela: *Thermopylae*: Amphictyonum sedes. (200. cf. c. 176.) Persarum castra in Trachinia: Graecorum, in transitu Thermopylarum. (201.) Qui populi Graeci illuc milites miserint. (202. 203.) Horum duces. Summus dux *Leonidas*; cuius stemma exponitur, ab Hercule repetitum: (204.) idem praeter spem regnum Spartae adeptus. (205.) Graeci Thermopylas missi; nonnisi *praecursores* fuere: caeteros Spartanos *Carnei ludi*, reliquos Graecos *Olympici ludi* morabantur. (206.) Reliquis fugam suadentibus, *Leonidae* sententia vincit, manendum esse ad Thermopylas. (207.) Speculator eques a Xerxe missus Spartanos conspicit comentes capillos. (208.) De ea re colloquium Xerxis cum Demarato. (209.)

Pugna ad Thermopylas. Primis diebus Persae maxima clade adficiuntur a Graecis. (210-212.) Dein agmen Persarum, Graecos a tergo adgressurum, per angustum callem circum montem circumducitur ab *Ephialte* Maliensi; cuius caput idcirco dein a Spartanis proscriptum est. (213-218.) Cognita tramitis proditione, *Leonidas*, certam suorum omnium mortem prospiciens, sociorum plerosque dimittit. (219.) Spartanis oraculum praedixerat, *aut Spartam captum iri, aut regi esse occumbendum*. (220.) *Megistias* vates deserere regem recusat: (221.) soli cum ccc. Spartanis manent Thespienses, et Thebani; hi quidem inviti. (222.) Acerrimo edito praelio, ingenti clade Barbaris illata, occumbunt Graeci omnes, exceptis Thebanis, qui Persis se tradunt, nec tamen benigne ab illis accipiuntur. (223-225. coll. c. 233.) Ex Spartanis praecipuam laudem tulit is, cuius dictum memoratum, *in umbra pugnabimus*; tum alii nonnulli Spartani et Thespienses. (226. 227.) *Epigrammata* in mortuos. (228.) Duo Spartani, ob oculorum morbum Thermopylis dimissi, alter ad pugnam rediit; alter Spartam reversus, ignominia notatus est. (229-231.) Alius, eandem ob causam, vitam suspendio finiit. (232.)

Xerxi, Spartanorum virtute perculso, suadet *Demaratus*, ut *Cytheram* insulam occupet, et ex ea Spartanos et Peloponnesum adgrediatur. (234. 235.) Consilium Demarati calumniatur Achaemenes, et improbat etiam Xerxes, ipsum quidem Demaratum excusans. (236. 237.) In cadaver *Leonidae* iratus saevit *Xerxes*. (238.) De Persarum adparatu ad bellum primi Graecorum Spartani per Demaratum, missis pugillaribus, quibus nihil inscriptum videbatur, certiores facti erant. (239.)

Bayerische
Staatsbibliothek
München